

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200720

UNIVERSAL
LIBRARY

Osmania University Library

Call No ~~K~~81.6
R71R

Accession No K3384

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked below

‘ರತ್ನನ ಪದಗಳು ,

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನಂ

ಸತ್ಯಶೋಧನ ಪ್ರಕಟನ ಮಂದಿರ
ಕೋಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು ನಗರ

ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣ—ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೩೪

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ—ಡಿಸೆಂಬರ್ ೧೯೪೫

ಎರಡು ರೂಪಾಯಿ

ಈ ಕಿತಾಬಿನ್ ಕಾಸೀರೈಟು-

ಅಂದ್ರ ಈ ಬುಕ್ಕೊಳಗಿನ್ನು-

ಇದರಾಗಿನ್ ಪದದೆಲ್ಲಾ ಬಾಬು

ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನನ್ನು.

[ಈ ಕಿತಾಬಿನ (ಪುಸ್ತಕದ) ಕಾಸೀರೈಟು (ಸ್ಲಾನ್ಯವು), ಎಂದರೆ ಈ ಬುಕ್ಕಿನ (ಪುಸ್ತಕದ) ಒಳಗಿನದು, ಇದರೊಳಗಿನ ಪದದ ಎಲ್ಲಾ ಬಾಬು (ವಿಚಾರವೂ), ಜಿ. ಪಿ. ರಾಜರತ್ನನದು.]

ಬುಕ್ಕು ಬಿಚ್ಚುವ ಮುಂಚೆ

ಈ ಪುಸ್ತಕ ಓದೋರು, ದಯಮಾಡಿ—

ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮನಸಿನಲ್ಲಿ ಓದಿಕೊಬಾರದು. ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿವಿಮೇಲೆ ಬೀಳೋ ಹಾಗೆ ಓದಿಕೊಬೇಕು. ಬೇಗ ಅರ್ಥ ಆಗ್ತದೆ.

ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲೆ ಅರ್ಥಾಕ್ಷರ ಬರುತ್ತೆ. ಪದಾನ ಅಲ್ಲಿಗೇ ನಿಲ್ಲಿಸದೆ, ಮುಂದಿನ ಪೂರ್ಣಾಕ್ಷರಾನೂ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಪದ್ಯ, ಇಳಿ ಜಾರಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಹರಿದಹಾಗೆ ಹರಿತದೆ; ಇಲ್ಲದೆಹೋದರೆ, ಬಟ್ಟೆ, ಕಾಗದ, ಹರಿದಹಾಗೆ ಹರಿತದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ: ಇದರಾಗ್ ಏತೆ—ಇದರಾಗೈತೆ, ಮೊಕ್ಕ ಮೂರ್ ನೀರು—ಮೊಕ್ಕ್ಮೂರ್ನೀರು...

ಓದಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ 'ಯೆಂಡಕುಡಕನ ಯಾಕರಣ,' 'ಬಡ ವರ ಬಾಸೆ' ತೊಂದರೆ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಕೊನೆಲಿ 'ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ' ಇದೆ. ಪದದ ನಂಬರು, ನೋಡಿಕೊಂಡು 'ಕನ್ನಡಿ'ಗೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಗೊತ್ತಾಗ್ತದೆ.

ಇಲ್ಲಿಯ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪದ ಮಾತ್ರ ಬೇರೆ ತೋಟದಿಂದ ತಂದೊಂಡದ್ದು. ಆದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ 'ನಂ ನಂ ಮಾತು' ಅನ್ನೋದನ್ನು 'Popular Songs of the Persians' ಅನ್ನೋದರಿಂದ ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ ಎತ್ತೊಂಡ ಹಾಗೆ, 'ಯೆಂಡದ್ ತೊಂದ್ರೆ' ಅನ್ನೋದನ್ನೂ ಎತ್ತೊಂಡಿದ್ದೀನಿ ಅನ್ನೋದು ನನಗೆ ಬಾಬಯ್ಯಾಣೇಗೂ ಜ್ಞಾಪಕ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನೋಡಿದರೇನೋ ಎತ್ತೊಂಡಿರೋದು ನಿಜ.

ಕಡೇದಾಗಿ—ಈ ಬುಕ್ಕಿಗೆ ಒಂದಾರು ಚಿತ್ತಾರ ಬರಕೊಟ್ಟವರು ನಮ್ಮ ಕೋ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರಿಗೆ ಎರಡೂ ಕೈ ಜೋಡಿಸಿ ಹಣೆ ಮ್ಯಾಗಿಟ್ಟು ಮುಗೀತೀನಿ.

ಬುಕ್ಕನ ಜೀವಾಳ

	ಪುಟ
೧ ರತ್ನನ ಮೊಕಾಬಿಲೆ	೭
೨ ಬುಂಡೆ ಬಕ್ತ ರತ್ನ	೧೫
೩ ಮುಸಿಯನ್ ಗಿರಾಕಿ ರತ್ನ	೩೦
೪ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ರತ್ನ	೫೪
೫ ರುಸ್ತುಂ ರತ್ನ	೭೬
೬ ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ	೧೧೪
೭ ಬಾಲಂಗೋಚಿ	೧೪೯
೮ ಒಂದು ಎರಡು ಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ	೧೫೨
೯ ಅ ಆ ಇ ಈ ಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ	೧೫೫
೧೦ ಪದಗಳ ಮೈಲಾ ಪಂಕ್ತಿ	೧೫೮

ಚಿತ್ತಾರಗಳು

೧ ನಮ್ಮೇ ಲೋಕ ಪುಟ್ಟಸ್ಕಾಬೇಕು ...	೬
೨ ಯೆಂಡಕುಡಕ ರತ್ನ ...	೧೪
೩ ತೂರಾಡ್ತ ಮೋರೀಗೆ ಮೋಚ್ತಾನೆ ಸೂರ್ಯಸ್ವ ...	೨೫
೪ ಕೊಕ್ರೆ ಮೀನ್ಗೆ ಮೊಂಚಾಕ್ಡಂಗಿ ...	೪೮
೫ ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ? ...	೬೦
೬ ನಾಡಿನಾ ಬಡವ ಸರ್ಕಸ್ ಸಿಮ್ಮ ...	೧೧೧

ಸ ಮ ವ ಣೆ

ಈ ' ಹೆಂಡದನುರಿ 'ಯ
ಉದಯ ಅಭ್ಯುದಯಗಳಿಗೆ
ಕಾರಣರಾದ
' ನು ಹಾ ಹೆಂ ಡ 'ಗಳಿಗೆ

ನಮ್ಮೇ ಲೋಕ ವುಟ್ಟು ಸ್ಥೋ ಬೇಕು
ಈ ಲೋಕಾನೆ ಮರು !

(ಪುಟ ೯೬)

ರತ್ನ ನ ಮೊ ಕಾಬಿಲೆ

೧. ಮೊಟ್ಟೊದಲು

ನನಗೂನೆ ಯೆಂಡಕ್ಕು ಬಲಬಲೆ ದೋಸ್ತಿ.
ಕುಡದ್ ಬುಟ್ಟಾಗ್ ಆಡೋದು ನಂಗ್ ಪೂರ ಜಾಸ್ತಿ.
ನಂಗ್ ಎಸರು ಯೋಳ್ತಾರೆ--ರ್ರರ್ರರ್ರರ್ರತ್ನ.
ನಾನ್ ಆಡೋ ಪದಗೋಳು ಯೆಂಡದ್ ಪ್ರಯತ್ನ. ೧

ಮಾಬಾರ್ತ ಬರೆಯಾಕೆ ಯಾಸಂಗ್ ಇನಾಯ್ತು
ಸಿಕ್ಕಂಗೆ ನಂಗ್ ಒಬ್ಬ ಬೇವಾರ್ಸಿನಾಯ್ತು
ಸಿಕ್ಕೋನೆ, ನನ್ ಆಡ್ ಕೂಡಿಸ್ತ ಬರ್ತು.
ಯೇನ್ ಐತೊ ಯಾರ್ ಬಲ್ಯ ಔಂಗ್ ಇರೊ ದರ್ತು ! ೨

‘ಬರಕೊಂಡ್ರೆ ಬರಕೊಂಡ್ ಓಗ್, ವಿಂಗೂನೆ ಐಲು ;
ಆದಸ್ತೊ ಮಾಡಾನೆ ಸಾಯ ನಂಕೈಲು’
ಅಂದ್ಕಂಡ್ ಔನ್ ಬರದಿದ್ದ ಅಚ್ಚ್ ಆಕೋಕ್ ಒಪ್ಪಿ
ಕಳಿಸಿನ್ನಿ. ಬೋದೀರ ನನಗೇನ್ ತೊಪ್ಪಿ ! ೩

ಅಕ್ಕಾರ ಗಿಕ್ಕಾರ ನನಗೇನೂ ಬರ್ತು.
(ದೊಡ್ ಚಾಕ್ರಿ ಬೇಕಂದ್ರೆ ಓದ್ ಬೇಕು ದರ್ತು !)
ಪದಗೋಳು ಚಂದ್ ಇದ್ರ ಯೆಂಡಕ್ ಸಿಪಾರ್ಸಿ !
ಚಂದಾಗ್ ಇಲ್ದಿದ್ದನಕ ತೊಪ್ಪೆ ಬೇವಾರ್ಸಿ ! ೪

೨. ಕುಡಕರ್ ಮಾತ್ಸ

ಕುಡಕರ್ ಮಾತ್ಸ ತಿಳಕೊಳ್ಳೇನೆ
ನೂಕ್ಬಾರ್ದ್ ಔರ್ದ ಕೆಳಗೆ;
ಯಾವ್ ಚಿಪ್ಪಾಗ ಯಾವ್ ಮುತ್ತ್ ಐತೊ
ಒಡದಿ ನೋಡ್ಬೇಕ್ ಒಳಗೆ!

೧

ಕೊಚ್ಚಿ ನೀರಿನ್ ಸೋದೀಸ್ತ ಅಂದ್ರೆ
ಸಿಕ್ಕೋಕ್ಕಿಲ್ವ ಗಂಗೆ?
ಸಾಜಾ ಯೋಳೋನ್ ಯಾರಾದ್ರೇನು?
ಸತ್ಯ ಕಣ್ ಕಂಡಾಂಗೆ!

೨

ಅರ್, ಇಲ್ಲಾಂತ ನೆಗಬೇಡಾಣ್ಣ
ನಾ ಕುಡದಾಡೋ ಮುಟ್ಟು!
ಕುಡಕನ್ ಪದಗೋಳ್ ಒಕ್ಕ ನೋಡಿದ್ರೆ
ಮಸ್ತಾಗ್ ಅವೆ ಗುಟ್ಟು!

೩

‘ರವ್ವಿ ಕಾಣದ್ ಕವ್ವಿ ಕಂಡ’
ಅಂದ್ರೆ ಕವಿಗೋಳ್ ತತ್ವ—
‘ಕವ್ವಿ ಕಾಣದ್ ಕುಡಕ ಕಂಡ’
ಅನ್ನೋದ್ ಕುಡಕರ್ ಮಾತ್ಸ!

೪

೩. ಸೋಸೋದು

ಅರ್ತ ಮಾಡ್ಚುಂಡ್ ಇಂಗಲ್ಲೆ ಇಂಗೆ
ಅನ್ನೋರ್ ಮಾತು ಗಂಗೆ!
ಅರ್ತ ಅಗ್ಗಿದ್ದು ಸಿಕ್ಕುಂಗ್ ಅನ್ನಾದ್
ಚಂದ್ರನ್ ಮುಕ್ಕು ಉಗದಂಗೆ.

೧

೪. ಮನ್ನರ್ ಮಾತು

ಯೋಳಾದ್ ಎನ್ನ ಯೋಳಾದ್ ಇದ್ರೆ
ಝುಟ್ ಪಟ್ನ ಎಳ್ ಮುಗೀಸು.
ಯಾವ್ವಕ್ ಇಕ್ಕೇಕ್ ಗೊತ್ತ್ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿ
ಆಮೇಕ್ ದೊಣ್ಣೆ ಬೀಸು.

೧

ಸುತ್ತೊಂಡ್ ಸುತ್ತೊಂಡ್ ಮಾತಾಡ್ತಿದ್ರೆ
ಕೊಳೆಳಾಕ್ ಬಲ್ ಪಜೀತಿ.
ಬೈರ್ಗೆ ಕೊರದಂಗ್ ಕೊರಿತಾನಿದ್ರೆ
ಯಾವ್ ದೇವರ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ?

೨

ಕುಂಬಾಗೌಡನ್ ಚಕ್ರಕ್ಕುನೆ
ಗಾಳ ನೋಡಿದ್ ಮಿನ್ನು
ಸುತ್ತೊಂಡ್ ಸುತ್ತೊಂಡ್ ಓಗೋದ್ ಸಾಜ!
ಅದ್ಯಾಕ್ ನನ್ನು ನಿನ್ನು?

೩

ಕೈಲಾಸೋವ್ರ ಇನ್ನಾ ಕೈಲಾಸೋವ್ರ
ಕುಂತೋಂಡ್ ಇದ್ದಂಗೆನೆ
ಯೋಲೋದ್ ಎಸ್ಟೋ ಅಸ್ಟಲ್ ಏಳಿ
ಮನೆಗ್ ಓಗೋನೆ ಮೇನೆ!

೪

ಮಾತ್ ಇರಬೇಕು ಮಿಂಚ್ ಒಳದಂಗೆ!
ಕೇಳೋರ್ 'ಹಾ' ಅನಬೇಕು!
ಸೋನೆ ಯಿಡದೈ ಉಗದ್ ಅಂದಾರು:
'ಮುಚ್ಚಂಡ್ ಓಗೋ ಸಾಕು!'

೫

ಮನ್ನನ್ ಮಾತ್ ಅಂದ್ರ ಎಂಗ್ ಇರಬೇಕು...
ಕವಣೆ ಗುರಿ ಇದ್ದಂಗೆ!
ಕೇಳೋರ್ ಮನಸೀಗ್ ಲಗತ್ತ್ ಅಗಬೇಕು
ಮಕ್ಕಳ ಮುತ್ತ್ ಇದ್ದಂಗೆ!

೬

೫. ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ

ಯೋಳ್ಳೊಳ್ಳಾಕ್ ಒಂದ್ ಊರು
ತಲೇಮ್ಯಾಗ್ ಒಂದ್ ಸೂರು
ಮಲಗಾಕೆ ಬೂಮ್ತಾಯಿ ಮಂಚ;
ಕೈ ಯಿಡದೋಳ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ
ನೆಗನೆಗತ ಉಪ್ಪಂಜಿ
ಕೊಟ್ರಾಯ್ತು ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ!

೧

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಅಗಲೆಲ್ಲ ಬೆವರ್ ಅರ್ಸಿ
ತಂದದ್ರಲ್ಲ ಒಸಿ ಮುರ್ಸಿ
ಸಂಜೇಲಿ ವುಳಿ ಯೆಂಡ ಕೊಂಚ
ಯಾರ್ತ ವೈಯ್ಯು ಅಂದ್ರೆ
ವಾಸ್ತೆ ಘಂ ಘಂ ಅಂದ್ರೆ
ತುಂಭೋಯ್ತು ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ !

೨

ಯೇನೋ ಕುಸಿಯಾದಾಗ
ಮತ್ತೆ ಎಚ್ಚಿ ವೋದಾಗ
ಅಂಗೇನೆ ಪರಪಂಚದ್ ಅಂಚ
ದಾಟ್ಕಂಡಿ ಆರಾಡ್ತ
ಕನ್ನಡದಲ್ ಪದವಾಡ್ತ
ಯಿಗೋದು ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ !

೩

ದುಕ್ಕಿಲ್ಲ ದಾಲಿಲ್ಲ
ನಮಗ್ ಅದರಾಗ್ ಪಾಲಿಲ್ಲ
ನಾವ್ ಕಂಡಿಲ್ಲ ಆ ತಂಚ ವಂಚ
ನಮ್ಮಸ್ತಕ್ಕೊ ನಾವಾಗಿ
ಇದ್ದಿದ್ರಲ್ಲ ಆಯಾಗಿ
ಬಾಳೋದು ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ !

೪

‘ ಬಡತನ ಗಿಡತನ
ಯೇನಿದ್ರೇನ್ ? ನಡತೇನ
ಚೆಂದಾಗ್ ಇಟ್ಟೊಳ್ಳಾದೆ ಅಚ್ಚು ! ’—

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಅಂದೊಂಟಿ ಸುಕವಾಗಿ
ಕಸ್ಟಮ್ ನೆಗಮೊಕವಾಗಿ
ನೆಗೆಯೋದೆ ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ !

೫

ದೇವ್ ಎನ್ ಕೊಡಲಣ್ಣ
ಕೊಡದಿದ್ರೆ ಬುಡಲಣ್ಣ
ನಾವೆಲ್ಲ ಔನೀಗೆ ಬಚ್ಚು!
ಔನ್ ಆಕಿದ್ ತಾಳ್ವಂಗೆ
ಕಣ್ಣ್ ಮುಚ್ಚೊಂಡ್ ಯೋಳ್ವಂಗೆ
ಕುಣಿಯಾದೆ ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ !

೬

೭. ಕನ್ನಡ್ ಪದಗೊಳು

ಯೆಂಡ ಯೆಡ್ತಿ ಕನ್ನಡ್ ಪದಗೊಳ್
ಅಂದ್ರೆ ರತ್ನಂಗ್ ಪ್ರಾಣ!
ಬುಂಡೇನ್ ಎತ್ತಿ ಕುಡದ್ಬಟ್ಟಾಂದ್ರೆ—
ತಕ್ಕೊ! ಪದಗೊಳ್ ಬಾಣ!

೧

ಬಗವಂತ್ ಎನ್ ಬೂಮಿಗ್ ಇಳಿದು
ನನ್ ತಾಕ್ ಬಂದಾಂತ್ ಅನ್ನು;
ಪರ್ಗಿರಿಕ್ಸ್ ಮಾಡ್ತಾನ್ ಔನು—
ಬಕ್ತನ್ ಮೇಲ್ ಔನ್ ಕಣ್ಣು!

೨

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

‘ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯಾದ್ ಬುಟ್‌ಬುಡ್ ರತ್ನ!’

ಅಂತ ಔನ್ ಏನಾರ್ ಅಂದ್ರೆ—

ಮೂಗ್ ಮೂರ್ ಚೂರಾಗ್ ಮುರಸ್ಕೊಂತೀನಿ
ದೇವರ್ ಮಾತ್ ಅಡ್ಬಂದ್ರೆ!

೩

‘ಯೆಂಡ ಬುಟ್ಟಿ. ಯೆಡ್ತೀನ್ ಬುಟ್‌ಬುಡ್!’

ಅಂತ ಔನ್ ಏನಾರ್ ಅಂದ್ರೆ—

ಕಳದೋಯ್ತಾ ಅಂತ ಕುಣದಾಡ್ತೀನಿ
ದೊಡ್ಡ ಒಂದ್ ಕಾಟ! ತೊಂದ್ರೆ!

೪

‘ಕನ್ನಡ್ ಪದಗೋಳ್ ಆಡೋದ್ನೆಲ್ಲ

ನಿಲ್ಲೀಸ್ ಬುಡಬೇಕ್ ರತ್ನ!’

ಅಂತ ಔನ್ ಅಂದ್ರೆ—ದೇವ್ ಅದ್ರ್ ಏನು!

ಮಾಡ್ತೀನ್ ಔನೆ ಖತ್ನ!

೫

ಆಗ್ಗೆ ಮಾಡೋ ಐಗೋಳ್ ಎಲ್ಲಾ

ದೇವ್ರೆ ಆಗ್ಗೆ—ಎಲ್ಲ!

ಕನ್ನಡ್ ಸುದ್ದೀಗ್ ಎನ್ರ ಬಂದ್ರೆ

ಮಾನಾ ಉಳಸಾಕಿಲ್ಲ!

೬

ನರಕಕ್ಕ ಇಳ್ಳ ನಾಲೆ ಸೀಳ್ಳಿ

ಬಾಯ್ ಒಲಿಸಾಕಿದ್ರೂನೆ—

ಮೂಗ್ಗಲ್ ಕನ್ನಡ್ ಪದವಾಡ್ತೀನಿ!

ನನ್ ಮನಸನ್ನ ನೀ ಕಾಣೆ!

೭

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಯೆಂಡ ವೋಗ್ಲಿ! ಯೆಡ್ಲಿ ವೋಗ್ಲಿ!
ಎಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚೊಂಡ್ ವೋಗ್ಲಿ!
ಪರ್ಪಂಚ್ ಇರೋ ತನಕ ಮುಂದೆ
ಕನ್ನಡ್ ಪದಗೊಳ್ ನುಗ್ಗಿ!

೮

ಬುಂಡೇ ಬಕ್ತ ರತ್ನ

೭. ಯೆಂಡ

ಯೆಂಗೀಸ್ ಎಂಗಿ ಅರಸ್ಸ ಕುಂಕ್—
ಗಂಡೀಗ್ ಅಂಗಿ ಯೆಂಡ.
ವುಟ್ಟಿದ್ ಮನ್ನ ರುಂಡಾಂತ್ ಅಂದ್ರೆ
ಯೆಂಡದ್ ಬುಂಡೆ ಮುಂಡ.

೧

ಬೂಮಿ ಜನಗೊಳ್ ಯೆಂಡದ್ ಮರಕೆ
ಉವು ಕಾಯ್ ಇದ್ದಂಗಿ.
ಯೆಂಡದ್ ಮರಕೆ ಬತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟಿ
ಮನ್ನ ಬದಕೋದ್ ಎಂಗಿ?

೨

ಮನ್ನಾಂತ್ ಅನ್ನೋ ಮಿನ್ ಬದಕೋದ್
ಯೆಂಡದ್ ನೀರೇ ಮುಕ್ಕ!
ಅನಬೋವಸ್ತನ್ ಮಾತ್ ಸುಳ್ಳಾಗ್ತು—
ಸತ್ಯ ರತ್ನನ್ ವಾಕ್ಯ!

೩

ಮನ್ನನ್ ಜನ್ಮ ಬಂದಿದ್ದುನೆ
ಯೀರ್ಡ್ ಪೋದ್ರೆ ಯೆಂಡ—
ಅಂತಾ ಮನ್ನ ಬೂಮಿಗ್ ಬಾರ!
ಬದಕಿರೋದು ದಂಡ!

೪

೮. ಯೆಂಡದ್ ತೊಂದ್ರೆ

ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಯೆಂಡ ಅಲ್ಲಿ—
ನೆಟ್ಟೆ ಬಂದೆ ಇಲ್ಲಿ.
ಎಲೇಲೇಲೇ ರಸ್ತೆ!
ಯೇನು ಅವೈವಸ್ತೆ!
ಮೈ ಕೈ ಯೆಲ್ಲ ಮುದರಿ
ಯಾಕೇ ಕುಣೇತಿ ಕುದರಿ?
ಕೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲ ಗಸ್ತು!
ಕುಡದಿದ್ದೀಯ ರಸ್ತೆ!

ಚಂದ್ರನ್ ಮುಕವೇಕ್ ಸೊಟ್ಟು?
ಅದ್ದು! ಬಲಗಣ್ ಛಟ್ಟು!
ಉಳ್ಳಿರೋ ಎಡದಾಗಣ್ಣ
ಯೆಚ್ಚಿದ್ ಲಿಂಬೇ ಅಣ್ಣ!
ಏನೋ ಚಂದ್ರ! ಪೆಂಗೆ!
ನಾಚ್ಚೆ ಇಲೈ ಸಿಂಗೆ!
ಕೆಟ್ಟವರ್ ಕುಡಿತ್ತಾರ್ ಅಂದ್ರೆ
ಸಿಂಗ್ಯಾಕ್ ಎಂಡದ್ ತೊಂದ್ರೆ?

ನೋಡ್ ಅಲ್ಲ ಬೀದಿ ದೀಪ—
ಗರ್ಕಿ ಮೊಡೀತ್ ಪಾಪ!
ತಿರ್ ತಿರ್ ತಿರ್ ತಿರ್ ತಿಗ್ತಾರ್
ತೂರಾಡ್ತದೆ ತೂಗ್ತಾ!

ಇಲ್ಲ ಇರೋ ಒಂದಕ್ಕಾನ
ಸೋದೀನ್ ಇಲ್ಲ ಗ್ನಾನ!
ಸಾಲಾಗ್ ನಿಂತವೆ ನಟ್ಟು—
ಯೆಂಡ ಕುಡದ್ಬಟ್ಟು!

೩

ದೊಡ್ಡ ಚಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ—
ನೋಡ್ ಅವಗೊಳ್ ಗುಲ್ಲ!
ಇವರು ಕುಡದೊರ್ ಮದ್ಬ
ನಂಗೆ ಮಾತ್ರ ಸುದ್ಬ!
ಯೆಂಡ ಕುಡದೊರ್ ನಡಮೆ
ನಮಗೆ ಮಾನಕ್ಕ ಕಡಮೆ!
ಯೆಂಡದ್ ಅಂಗಡೀಗಾನ
ಅದಕೇ ಇಂತಿರಗೋನ!

೪

F. ರತ್ನನ್ ಯೋಚ್ಚೆ

ಬಯಸಿದ್ ಸಾಮಾನ್ ಬೇಕಾದಂಗೆ
ಇರಲಿ ಇಲ್ವೀನ್ ಇರಲಿ—
ತಾಪತ್ರೇಯನಕ್ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ!
ಸುಳ್ಳಂತ ಆನ್ನೊನ್ ಬರಲಿ!

೧

ಬುಂಡೇಲ್ ಒಂದ್ ತೊಟ್ ಇರೊಗಂಟ್ಲನೆ

ನಿದ್ದೆ ಗಿದ್ದೆ ಬರದು !

ಬುಂಡೇ ಕಾಲಿ ಆಗೋದ್ರನಕ

ನಿದ್ದೆ ಬರಲೇ ಬರದು !

೨

ಈ ತಾಪತ್ರೇನ್ ತಳ್ಳಾಕಾಕೆ

ಎನ್ ಮಾಡ್ಬೇಕೊ ಕಾಣೆ !

ಯೋಚಿಸ್ತ ಸ್ವ ತಗಲ್ಕೊಂತ್ರೆತ್ ಆ

ಯೋಚ್ಚೇಗ್ ಒಂದ್ ಒಸ್ ಸಾಣೆ !

೩

ಬಯಸಿದ್ ಸಾಮಾನ್ ಬೇಕಾದಂಗೆ

ಇರಲಿ ಇಲ್ಲೇನ್ ಇರಲಿ—

ತಾಪತ್ರೇಯನಕ್ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ !

ಸುಳ್ಳಂತ ಅನ್ನೋನ್ ಬರಲಿ !

೪

೧೦. ಈ ಸವಾಲ್ಗ್ ಎನ್ ಏಳ್ತೀರಣ್ಣ?

ಯೆಂಡ್ಲಂಗ್ಲೇಗ್ ಕುಡಿಯೋರು ಓಗೋವಂಗೆ ಓಯ್ತಾರೆ

ಗಂಡಸು ದೇಸತ್ತಾನಗ್ಗೆ !

ದೇವ್ ಅವ್ವಿಗ್ ಇತ್ತಂದ್ರ ಗುಡೀಲಿ—ನಮ್ಮೇನು?

ನಾವ್ ಕುಡಿಯೊ ಯೆಂಡಾನೆ ದೇವ್ರು !

೧

ಗುಡಿಯಾಗ ಪೂಜಾರಿ ಕಸ್ಮೋತ್ತಾನ್ ಅರ್ಕಾಸ
ಪಡಕಾನೆ ಮುನಿಯಪ್ಪನಂಗೆ !
ದೇವರ್ನ ಕಂಡವು ಸುಕಪಡೋ ಮಾದ್ರೀಲಿ
ನಾವೂನ ಸುಕಪಡ್ತೀವ್ ಕುಡ್ಡು !

೨

ನಂ ನೋಡಿ ನೆಗ್ತಾರೆ ! ಬಕ್ತರೆ ಬೋಗ್ತಾರೆ !
ಯತ್ಪಾಸ ಎನ್ ನಂಗು ಔರು ?
ಬೇಸರ ಬೇಡಣ್ಣ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ ಎಳ್ಳುಡಿ—
ಈ ಸವಾಲ್ ಎನ್ ಎಲ್ಲೀರಣ್ಣ ?

೩

೧೧. ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯೋರ್ ನಾವು

ದೊಡ್ಡೋನ್ ಎಚ್ಗೆ ಸಂಬಂತ್ ಆಂದ್ರ
ಚಿಕ್ಕೋರ್ ಕೆಲ್ಸಕ್ ಕೋತ !
ಆನೆ ಮೈನ ಬೆಳಸಬೇಕಂದ್ರ—
ಆವ್ತಿ ಬಡಕಲ್ ವೋತ !

೧

ಗುಡಿಸಿಲ್ ಉಲ್ಲು ಸಾಲ್ದಿ ದ್ರಾನೆ
ಮಾಡೀಗ್ ಮಾಡಿ ಬಡ್ತಿ !
ರೂಪಾಯ್ ಒಂದ್ ಕಾಸ್ ಕಮ್ಮಿ ಬಂದ್ರ
ಬಡವೋನ್ ಮನೇ ಜಡ್ತಿ !

೨

ನಾಯ್ಕ ನಾಯೇ ತಿಂತಾದಂತೆ !
 ವಿನಾನ್ನೆ ವಿನಾನ್ನೆ ತಿಂಡಿ !
 ಮನ್ನನ್ ಮನ್ನ ತಿಂತಾನ್ ಈಗ
 ಜೀವ ಪೂರ ಯಿಂಡಿ !

೩

ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯೋರ್ ನಾವ್ ಇಂಗಿಲ್ಲ !
 ಬುಂಡೆ ಪೂರ ತಂದಿ
 ಪಕ್ಕೋನ್ ಕೈಲಿ ಕಾಸ್ ಇಲ್ಲಿದ್ದೆ
 ಔನ್ನ ಕೊಡತೀವ್ ಸೇಂದಿ !

೪

ನಂತಾಕ್ ಬಂದ್ರೆ ಯೋಳ್ಳೊಡ್ತೀವಿ
 ದಾನ ದರ್ಮಕ್ ಅರ್ತ್ತ ;
 ಸಾಜ ಕೇಳಿ ರೇಕ್ಕೊಂಡ್ ಓದ್ರೆ—
 ಕೋಪಾನೆಲ್ಲ ವೆರ್ತ್ತ !

೫

೧೨. ಸತ್ಮೇಲ್ ಏನೈತಣ್ಣ ?

ಬೆಳದಿಂಗಳ್ ರಾತ್ರೇಲಿ ಈಚೋರಿ ಬತ್ತಂದ್ರೆ
 ಈಚೆಂಡ ಚೆಲ್ದಿಗೆ ನೆಪ್ಪಾಯ್ತದೆ.
 ಆಕಾಸದ್ ಚಂದ್ರನ್ನ ಪಡಕಾನೆ ದೀಪಕ್ಕೆ
 ಮೋಲೀಸೆ ಮೋಯ್ತಂದ್ರೆ ತಪ್ಪಾಯ್ತದೆ.

೧

ಕುಡದೋರು ಮತ್ತೆಂದು ಬೀಳೋಹಂಗೆ ಬಿದ್ದೋವೆ
ಮನೆಗೋಳು ಮರಗೋಳು ಬೀದೀಲೆಲ್ಲಾ.
ಪಡಕಾನೆ ಜನದಂಗೆ ಬಡದಾಡ್ತು ಕಾಯ್ತಾವೆ
ಕಾಗೇಗಳ್ಗೆ ಒಸ್ಸೀನ ಬುದ್ದೀಸಿಲ್ಲ.

೨

ಇದ್ ಕಂಡ್ರೆ ಪಡಕಾನೆ ಕಣ್ಗೆ ಕಟ್ಟಂಗಾಯ್ದೆ
ತೊಟ್ಟ ಯೆಂಡ ಬೇಕಂದ್ರೆ ಬುಂಡೇಲಿಲ್ಲ.
ಯೆಂಡ್ ಇಲ್ಲಾಂತ ಅಲದಾಡೊ ನನ್ನಂತ ಪಾಪೀನ
ಇದುವರೆಗೆ ಬೂಂತಾಯಿ ಕಂಡೋಳಲ್ಲ.

೩

ಸುಂಕ್ ಅತ್ತೊಂಡ್ ಎನ್ನತ್ತು ? ಇಲ್ಲದ್ಕ ಅತ್ತ ಎನ್ನತ್ತು ?
ಕಟ್ಟಿತೆ ಕಸ್ತ್ ಸುಕ ವುಟ್ಟೇಟ್ಟೀನೆ !
ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ ಅಟ್ಟ ಉಂಡು ಅನಬೊಸೋಕ್ ಆಗದಿದ್ದೆ
ಪ್ರಾಣಾನ ಕಳಕೋಬೇಕ್ ಒಂದೇಟ್ಟೀನೆ !

೪

ಅಳಗೀಳೋದ್ ಎಲ್ಲಾನ ಯೆಂಗಿಸ್ಗೆ ವೊಪ್ತಾದೆ—
ನೆಗತಿರಬೇಕ್ ಗಂಡಸ್ರು ಪ್ರಾಣ್ ಓದ್ರಾನೆ !
ಬದಕಿದ್ದೆ ಯೆವ್ವಾರ ಪಡಕಾನೇಗ್ ಓಗ್ ಬೊದು !
ಸತ್ತೀಲ್ ಎನ್ನೆತಣ್ಣ ? ದೊಡ್ ಸೊನ್ನೇನೆ !

೫

೧೩. ಬೇವಾಸಿ ಗೆ

ತಿತಿ ಮಾಡಿಸೋರ್ಗ್ ಏನ್ ಗೊತ್ತೈತೊ
ಚೆಡ್ಡಿ ವೊಲಿಯೊ ಕೆಲಸ?
ಓದ್ನೊ ಐಗೋಳ್ ಕಟ್ಟೊಂತಾರ
ಸೂಳೇ ಕಾಲೀನ್ ಗೊಲಸ?

೧

ಬೇವಾಸಿ ! ನಿಂಗ್ ಏನ್ ಗೊತ್ತೈತೊ
ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯೊ ಬಾಬ್ತು ?
ಯೇಸರ್ಗತ್ತೇಗ್ ಅದಂಗೇನೆ
ನಿಂಗೂ ವಯಸ್ಸು ದಬ್ತು !

೨

ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯೋದ್ ಕೆಟ್ಟು. ಗೊತ್ತು.
ನಿನ್ ಯಾರ್ ಕೇಳೇದ್ರ್ ಅದನ ?
ಹತ್ರ ಬಾಂದ್ರೆ ಹತ್ತೀ ಮೇಲೆ ?
ನಾನ್ ಯಾರ್ ಗೊತ್ತೊ ? ರತ್ನ !

೩

ಬಾಯ್ಗೆ ಬೀಗ ತಗಲಿಸೊಂಡಿ
ಬರಿಯೋದಿದ್ರೆ ಬರಕೊ !
ಮುಗ್ಗಲ್ ಕಂತೆ ಬಿಚ್ಚೋದಿದ್ರೆ
ನೀ ಬಂದಂಗೆ ತಿರಕ್ಕೊ !

೪

೧೪. ರತ್ನನ್ ಕುಸಿ

ಯೆಂಡ ಮುಟ್ಟಾಗ್ಲೆಲ್ಲ ನಂಗೆ
 ಏನೋ ಕುಸಿಯಾಗ್ಲೈತೆ!
 (ಕುಡಕನ್ ಮಾತ್ ಅಂದ್ರಂಗ್ ಅಲ್ಲ!
 ನೆಗ ಉಕ್ಕ ಬರತ್ತೈತೆ?)

೧

ಈಚಲ್ ಮರದಲ್ಲ ಮಲಗಿದ್ದ ಯೆಂಡ
 ಕಟ್ಟಿದ ಮಡಕೇಗ್ ಅದು
 ಬಾರಿ ಪೀಪಾಯ್ನಾಗ್ ಇಳಕೊಂಡಿ
 ತುಂಬೊಂತ್ರೈತೆ ಸುರ್ದು.

೨

ಅಲ್ಲಿಂದ್ ಇಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲಿಂದ್ ಅಲ್ಲೆ
 ಪೀಪಾಯ್ನಲ್ಲ ಉಳ್ಳಾಡಿ
 ಕುಡಕನ್ ಬುಂಡೇಲ್ ಉಟ್ಟೊಂತ್ರೈತೆ!
 ಎಂತಾ ಜನ್ಮ ನೋಡು!

೩

ರಬ್ಬರ್ ಚೆಂಡನಂಗ್ ಅಲ್ಲಿಂದ್ ಇಲ್ಲೆ
 ಯೆಂಡ ಉಳ್ಳಾಡ್ತಿದ್ದು
 ಕೊನೆಯಾಗ್ ಸಾಂತಿ ಕಂಡೊಂತ್ರೈತೆ
 ಕುಡಕನ್ ಒಟ್ಟಾಗ್ ಬಿದ್ದು!

೪

ಸಿಕ್ಕಿದ್ ದೇವ ತಬ್ಬಿಡಕೊಂಡಿ
 ಆತ್ಮ ಅಲಿಯೋನಂಗೆ
 ಯೆಂಡ ಅಲದಿದ್ ನೆಪ್ ಮಾಡ್ಕಂಡೈ—
 ಮೈ ಝುಂ ಅಂತದ್ ನಂಗೆ!

೫

ಬ್ರಹ್ಮ ಅನ್ನೋ ಅದರಲ್ಲೂ ಆತ್ಮ
ಬೆರಕಂಡ್ ಓಗೋವಂಗೆ
ಬೆಸಕೋಂತ್ರಿತೆ ಮೈನಾಗ್ ಯೆಂಡ
ಗುರತೇ ಗೊತ್ತಾಗ್ಗೆ !

೬

ಯೆಂಡ ಮುಟ್ಟಾಗ್ಗೆಲ್ಲ ನಂಗೆ
ಎನೋ ಕುಸಿಯಾಗ್ಗೈತೆ!
ಕುಸೀಗ್ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಾಯ್ತಾಗ—
ಕುಣಿಯೋವಂಗ್ ಆಯ್ತೈತೆ!

೭

೧೫. ಸಮಾದಾನ

ಕುಡದ್ಬುಟ್ಟು ಮೋರೀಲ್ ನಾ ಬಿದ್ದೊಂಡ್ ಇನ್ನೀಂತ್ ಎಳೆ
ಎಲ್ಲಾರ ನೆಗ್ತಾರೆ ಸುಂಸುಂಕೇನೆ.
ಎಲ್ಲಂಗೇ ಮನ್ನ—ಇವನೇನೋ ಒಸ್ ತಪ್ಪಾಂತ
ಅನ್ನಾಲ್ಲ—ಬೆಪ್ಪಳ್ಳೆ ಎನ್ ಎಳಾನೆ !

೧

ಆಕಾಪ್ಪಲ್ ಸೂರ್ಯಾನ್ನೆ—ದೊಡ್ಡ ಮನ್ನ—ವಾಸ್ತವ—
ಗ್ರಾಸ್ತಂತೆ ಅಗಲೆಲ್ಲ ತಿರಗಾಡ್ತಾನೆ;
ಸಂಜೆ ಆಯ್ತಾ ಅಂದರ್ ಸಾಕ್—ಪಚ್ಚಿಮದೂರಾಚೇಲಿ
ಮಡಗೀರೊ ಪಡಕಾನೇಗ್ ಓಡೋಯ್ತಾನೆ !

೨

ಪಟ್ಟಾಗಿ ಒಡದ್ಬುಟ್ಟು ತೂರಾಡ್ತ ತೂಗ್ತಾನೆ !
ಕಣ್ಣಳ್ಳ ಕೆಂಪಿಗ್ ಮಾಡ್ ತೇಲಿಸ್ತಾನೆ !
ನನ್ ಅಣ್ಣೊ ನರಮನ್ನ ಸೂರ್ಯನೆ ಬಾಯ್ಬುಟ್ಟಿ
ಅದಕಂತೆ ಇದಕಂತೆ ಮೋಲಿಸ್ತಾನೆ !

೩

ತೂರಾಡ್ತು ನೋರೀಗೆ ಮೋಚ್ತಾನೆ ಸೂರ್ಯವ್ವ—

ಕೆಸರೆಲ್ಲ ಭಿಲ್ಲಂತ ಮೇಲ್ ಆರ್ದದೆ !

ಅದಕಂಡು ' ಕತ್ತಾತು ಕತ್ತಾತು ' ಅನ್ ಕೊಂಡಿ

ಬೆಪ್ಪಕಡಿ ಲೋಕೆಲ್ಲ ಕೂಗ್ ಆಕ್ತದೆ !

೪

ಚೆಕ್ಕೋರ್ ಸಿಕ್ಕಾರಣ್ಣ ಎಲ್ಲಾರ್ ನೆಗಾಕೆ !

ದೊಡ್ಡೋರ್ ಎಂಗಾಡಿದ್ರ ಎಲ್ಲಾನ ಸೈ !

ಲೋಕಾನೆ ಇಂಗೈತೆ—ನಾನ್ ಯಾಕ್ ದುಕ್ಕಡಲಿ—

ಮುನಿಯನ್ರು ಯೆಂಡಕ್ಕು ಬೋಲೋರೇ ಜೈ !

೫

೧೬. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ

ಬ್ರಹ್ಮ! ನಿಂಗೇ ಜೋಡಿಸ್ತೀನಿ
ಯೆಂಡ ಮುಟ್ಟಿದ್ ಕೈನ!
ಬೂವಿಾ ಉದ್ಕು ಬೊಗ್ಗಿಸ್ತೀನಿ
ಯೆಂಡ ತುಂಬೊಂಡ್ ಮೈನ!

೧

ಬುರ್ ಬುರ್ ನೊರೆ ಬಸಿಯೋವಂತ
ಒಳ್ಳೆ ವುಳಿ ಯೆಂಡ
ಕೊಡ್ತೀನ್ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕೇಳು
ಸರಸೋತಮ್ಮನ್ ಗಂಡ!

೨

ಸರಸೋತಮ್ಮ ಮುನಸ್ಕೊಂಡೊಳೆ
ನೀನಾರ್ ಒಸ್ಸಿ ಯೋಳು;
ಕುಡದ್ಬುಟ್ ಆಡ್ತೆ ತೋಲ್ತಾದಣ್ಣ
ನಾಲೆ—ಬಾಳ ಗೋಳು!

೩

ಅಕ್ಕಾ ನೆಲ್ಲಾ ಸರಸೋತಮ್ಮ
ಪಟ್ಟಾಗ್ ಇಡಕೊಂಬುಟ್ಟಿ
ಮುನಿಯ ಯೆಂಡ ಬುಡೊವಂಗೇನೆ
ಬುಡತಾಳ್—ಪೆಳ್ ಕೈ ಗಟ್ಟಿ!

೪

ಮುನಿಯಂಗಾರ ಕಾಸ್ ಓಗ್ಗೈತೆ
ಯೆಚ್ಚಿ ಯೆಂಡ ಬುಟ್ಟಿ;
ಸರಸೋತಮ್ಮಂಗ್ ಏನೋಗ್ಗೈತೆ
ಮಾತ್ ಸಲೀಸಾಗ್ ಕೊಟ್ಟಿ?

೫

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ನಂಗೇ ನೀನು ಲಾಯಿಯಾಗಿ
ನನ್ ಕೇಸ್ ಗೆದ್ದಾಗಿದ್ದೆ ಕೊಟ್ಟಿ
ಮಾಡ್ತೀನಣ್ಣ ನಿನ್ ಮೊಟ್ಟೆನ
ವುಳಿ ಯೆಂಡಕ್ ಮೊಟ್ಟೆ !

೬

ಕಮಲದ್ ಉವಿನ್ ಕುರ್ಚಿ ಮೇಗೆ
ಜೋಕಾಗ್ ಕುಂತೊ ನೀನು !
ನಾಕೂ ಬಾಯ್ತು ನಾಕು ಬುಂಡೆ
ಯೆಂಡ ತತ್ತೀನ್ ನಾನು !

೭

ಸರಸೋತಮ್ಮಂಗ್ ಯೋಳಾಕೆಲ್ಲ—
ನೀನೇನ್ ಎದಕೊಬೇಡ ;
ಕೇಳಿದ್ ವರಾನ್ ಮೊಂದೀಸ್ಕೊಟ್ಟಿ—
ತಕ್ಕೊ ! ಯೆಂಡದ್ ಫೇಡ !

೮

೧೭. ಸನ್ನಾಸಿ ರತ್ನ

ಯಿಂದ್ ಒಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಸನ್ನಾಸಿ
ಮರದಡಿ ತನ ಬಟ್ಟೆ ಆಸಿ
ಕುಂತಿದ್ದ ಪದುಮಾಸನಾಕೆ—
ಕಣ್ ಮುಚ್ಚೊದ್ ಒಂದೇನೆ ಬಾಕೆ !

೧

ಕಾಲಿಗ್ ಔನ್ ಮುಂದಾಗ ತೊದಲು
ಬಂದಂಗೆ ಯೆಣ್ ಒಬ್ಬ ಓದ್ಲು—
ಘಮ್ತ ವಾಸ್ನೆ ಸುಳದಂಗೆ!
ಘಳಂತ ಮಿಂಚು ವೊಳದಂಗೆ!

೨

ತಂಗೆ ಕಣ್ ಮಾಡ್ತೊಳ ಕುರಿ
‘ಚಂದದೀ ದೇದಾಗ ಬರಿ
ಒಲ್ಲೇನೆ!’ ಅಂದಿ ಸನ್ನಾಸಿ
‘ಛಿ’ ಅಂದ ಮನದಾಗ ಯೇಸಿ

೩

‘ಒರಗೀನ್ ಅಲಂಕಾರ ತಳಕು!
ಒಳಗಿನ್ನ ಕಂಡ್ರೇನೆ ಬೆಳಕು!’
ಅಂದಿ ಆ ಬೌದ್ಧ ಸನ್ನಾಸಿ
ಯಾರ್ತಿದ್ಧ ಸತ್ಯಾನ ಸೋಸಿ!

೪

ನಾನಾನೆ ಅಂಗೆ ಸನ್ನಾಸಿ!
ಮೂರೊತ್ತು ಯೆಂಡಾನ ಮೂಸಿ
ಮರ್ತುಬುಡ್ತೀನ್ ಬುಂಡೇನ ತುರು!
ಒಳಗೀನ್ ಒಂದ್ ಯೆಂಡೆ ನಂಗ್ ಗುರು?

೫

೧೮. ಗುಟ್ಟು

ನಾ ಕುಡದಾಡೋ ಪದಗೊಳ್ಳೆಲ್ಲ
ಬೀದೀಯೋರ್ ಜನಗೋಳು
ಈಟೊಂದ್ ಒಗಳಾಕ್ ಎನ್ ಕಾರಣಾಂದ್ರೆ—
ಯೋಳ್ತೀನ್ ಚಿಂದಾಗ್ ಕೇಳು.

೧

ಯಿದ್ದೇಗಿಲ್ಲ ದೇವ್ರಾಗೊಳ್ಳೆ—
ಔಳ್ ಆ ಸರಸೋತಮ್ಮ;
ಯಾಣೆ ಯಿಡದಿ ಔಳ್ ಆಡದ್ರೆ
ನಾ ಕುಡದ್ ಆಡ್ತೀನಮ್ಮ !

೨

ಸರಸೋತಮ್ಮನ್ ಎಡದೋಳ್ ನೋಡು !
ನನ್ ಎಡಗೈನು ನೋಡು !
ಔಳ್ತಾವ್ ಇದ್ರೆ ಯಾಣೆ ಬುಂಡೆ—
ನನಗೈತ್ ಯೆಂಡದ್ ಬುಂಡೆ !

೩

ಬುಂಡೆ ಮಾತ್ತ್ ನೋಡಿದೇನಣ್ಣ !
ಎಂಗೈತ್ ಅದರದ್ ತಳಕು !
ಅದಕೆ ಅಮ್ಮನ್ ಯಾಣೇ ಅಂಗೆ
ನನ್ನ ಮಾತೀನ್ ಪಲಕು !

೪

ಮುನಿಯನ್ ಗಿರಾಕಿ ರತ್ನ

೧೯. ಬಲೆ ಜಿಪ್ಪ ಮುನಿಯ

ಊರಾಚೆ ಪಡಕಾನೆ ಇಟ್ಟಾನೆ ಮುನಿಯ—
ಬಲೆ ಜಿಪ್ಪ ಪಡಕಾನೆ ಯೆಜಮಾನ ಮುನಿಯ.
ಮನೇ ತಾಕ್ ಯಾರೋದ್ರ ಬೆದರತಾನಾ ಮುನಿಯ—
ಯಾರ್ ಬಿಕ್ಕೆ ಬೇಡತ್ತಾರ್ ಅಂತ ಎದರತಾನಾ ಮುನಿಯ—
ಊರಾಚೆ ಪಡಕಾನೆ ಯೆಜಮಾನ ಮುನಿಯ—
ನಂ ಮುನಿಯ ! ನಂ ಮುನಿಯ ! ಜಿಪ್ಪ ನಂ ಮುನಿಯ ! ೧

ಮನೇ ತಾಕ್ ಯಾರ್ ಬಲ್ಲಿ ಕೂಗ್ತಾನೆ ಔನ್ ಕಿಲ್ಲಿ—
ಬಂದೋರೆ ಕೇಳೋಹಂಗ್ ಕೂಗ್ತಾನೆ ಆ ಮುನಿಯ
ಮನೆಯೋರ್ ಬೋಯ್ಯೋಹಂಗ್ ಕೂಗ್ತಾನೆ ಆ ಮುನಿಯ :
' ಬೋರಯ್ಯ ತಂದ್ ಕೊಟ್ಟ ತಕ್ಕೊಂಡೋದ್ ನೂರ ?
ಮನೇಗ್ ಬೇರ್ ಆಕ್ಚೇಕಿನ್ ಮಂಗ್ಬಾರೆಂಚ್ ಸೂರ !
ತಕ್ಕೊಂಡೋದ್ ಮಕ್ಕಿನ್ನಾ ಬಡ್ತಿ ಕೊಡ್ತಿರಿ—
ಉಪ್ಪೂನೆ ವುಳಿಗೂನೆ ಕಾಸ್ ಎಲ್ಲಿಂದ್ ತರ್ತಿ ?
ಪರಪಂಚ ಕೆಟ್ಟೋಯ್ತು—ಬಲೆ ಪೂರ ಓಯ್ತು—
ಇಂಗಿದ್ದೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಬಾಳ್ ಬದಕಿದಂಗಾಯ್ತು !
ತಕ್ಕೊಂಡೋರ್ ತಕ್ಕೊಂಡಂಗ್ ತಿನ್ನಂಡ್ ಓಗ್ತಿರಿ—
ಗಂಟೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟೋಯ್ತು ಇವ್ರತ್ರ ಮೊರ್ತಿ !
ಕಟ್ಟೇಕ್ ಇನ್ ಮಂಡೀಗೆ ಸಾವರದೆಂಟ್ ನೂರು !
ಮತ್ತೇರೆ ಬ್ಯಾಂಕಿನ್ನು ಎರಡ್ನವರದ್ ನೂರು !

ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕೋ ದೇವರ್ಗೇ ಬೆಳಕು !
 ಮಿಕ್ಕೋರೀಗ್ ಎನ್ ಗೊತ್ತು ಈ ಜೋಳಿನ್ ಚಳಕು!
 ಕೇಳೋರಿಗ್ ಕೊಟ್ಟಂದ್ರೆ ಅಸಲೇನೆ ಸ್ವಾತಿ !
 ಇನ್ನಾರನ್ ಕೇಳೇಕೊ ಬಡ್ತಿ ? ಹ್ಲ ! ಹ್ಲ ! ಹ್ಲ !
 ತಕ್ಕೊಂಡೋರ್ ತೆರದಿಲ್ಲ ಬೇಗ್ಬೇಗ ತಂದು
 ಸತ್ತಾರ ಪೋಯ್ತಾನಿ ಎಸಗಿಸ ತಿಂದು !

೨

ಯೆಂಡದಂಗಡಿ ಮುನ್ಯಣ್ಣ ! ಪಡಕಾನೆ ಮುನ್ಯ !
 ಎನ್ ಎಲ್ಲಿ ನೀ ಕೂಡ್ಸೊ ಬಲ್ಬಲೆ ಪುನ್ಯ !
 ಬೇಡಿದೋರೆ ನೀಡಿದ್ರೆ ಪಾಪಾಂತ್ ಅಂದ್ರೆ
 ಬೇಡೋಕ್ಕೂ ಮುಂಚೇನೆ ಬಾಕ್ಲ್ ಇಕ್ತ ಬಂದ್ರೆ
 ಎನ್ ಎಲ್ಲಿ ಮುನ್ಯಣ್ಣ ನೀ ಕೂಡ್ಸೊ ಪುನ್ಯ !
 ಜಿಪುಣಾಂದ್ರೆ ನಿನ್ ಬಿಟ್ಟಿ ಬೇರಿಲ್ಲ ಮುನ್ಯ !

೩

೨೦. ನಂ ದೇವ್ರ ಮುನಿಯ

ಕೈ ಮುಗದು ಕರ್ಪೂರ ಅಚ್ಚಿ
 ಕಾಸೊಟ್ಟು ತಂಗನಕಾಯ್ ಚಚ್ಚಿ
 ಅಡ್ವಿದ್ರೆ ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವ್ರೆ !
 ಇದ್ದಿದ್ರೆ—'ಜಾಕರ್ ಆವ್ರೆ !'

೧

‘ಮುನ್ಯಣ್ಣ!’ ಅಂದೊಂಡಿ ಬಂದಿ
 ರ್ಘುಲ್ ರ್ಘುಲ್ ರೂಪಾಯ್ಗಳ್ ತಂದಿ
 ಸುರಿತಿದ್ರೆ ಕೊಡತಾನೆ ಯೆಂಡ!
 ಇಲ್ಲಿದ್ರೆ ತರತಾನೆ ದಂಡ!

೨

ಮುನಿಯಂಗು ಆ ದೇವಗೂನೆ
 ಯೆತ್ಪಾಸಾನ್ ಏನೇಳ್ ನೋಡಾನೆ!
 ಕಾಯ್ ಕೊಟ್ಟಿ ದೇವು ಪರ್ಚಂಡ!
 ಕಾಸ್ ಕೊಟ್ಟಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಯೆಂಡ!

೩

ದೇವನಕ ಕೊಡಲಿ ಕೊಡದಿರಿ
 ಮಾಡ್ತಾರೆ ಔನೆ ನಂಸ್ಕಾರ;
 ಮುನ್ಯ ಯೆಚ್ಚಿಟ್ಟ ಬುಡದಿರಿ
 ಮಾಡ್ತಾರೆ ಔನೆ ಸಂಸ್ಕಾರ!

೪

ಮುನಿಯಣ್ಣ! ನೀ ನಮಗೆ ದೇವು!
 ನಾವನಕ ದಿನಾ ಬರಾವು!
 ಕೊಡದಿದ್ರೆ ಯೆಚ್ಚಿಳತೆ ಯೆಂಡ—
 ನಾವ್ ಕೊಡೊ ದುಡ್ಡ್ ನಿಂಗ್ ದಂಡ!

೫

೨೧. ಬಿಕ್ಕೆ

ನನ್ ಎಡ್ಡಿ ನುಗ್ಗಿದ್ದು
ಜೋಬೀಗ್ ಕೈ ಆಕಿದ್ದು
ಮುನಿಯಣ್ಣ ಯೆಂಡಕ್ ಕಾಸಿಲ್ಲ—
ಸಿರಿಕೆಸ್ಸು ನಿಂತಾನೆ!
ಕುಚೇಲ ಬಂದಾನೆ!
ಏನಾರ ಕೊಡಲೇಬೇಕಲ್ಲ!

೧

ನಿನ್ ಯೆಂಡ ಬೇಡ್ತೀನಿ
ಕೊಡದಿದ್ದೆ ಆಡ್ತೀನಿ
ಮುನಿಯ ನಿನ್ ಮೇಲೊಂದು ಮಟ್ಟು!
ಬೇವಾರ್ಸಿ ಬಂದಾನೆ
ಬರಕೊಂತ ನಿಂತಾನೆ
ಮುನಿಯ ನಿನ್ ಗುಟ್ಟಿಲ್ಲ ರಟ್ಟು!

೨

ಬೇಡ್ತೀನ್ ಅಂತ ಯೋಳಿದ್ದೆ
ನಿನ್ ಯೆಂಡ ಕೇಳಿದ್ದೆ
ದರ್ಮಕ್ಕೇನ್ ಕೇಳಾಕಿಲ್ಲೇಳು!
ನರಮನಸಾಂತ ಅಂದೋನು
ಬಿಕ್ಕೇಗ್ ಕೈ ತಂದೋನು
ಕತ್ತೆ ನಾಯ್ಕೊಳ್ಳಂತ ಕೀಳು!

೩

ನಾ ಸುಂಕೆ ಬೇಡಾಲ್ಲ
ನೀ ಸುಂಕೆ ನೀಡಾಲ್ಲ
ಕಾಸ್ತೊನೆ ನಿಂಗೂನೆ ಪ್ರಾಣ!

ಚಾಕ್ರಿ ನಂಗೇನಾರ
ಕೊಟ್ಟಿ ಜೀತಕ್ ಪೂರ
ಯೆಂಡ ನೀ ಕೊಡ್ತಂದ್ರೆ ಜಾಣ!

೪

ನಿಂಗೇನು ಬೇಕಿದೆ
ನನ್ ಕೆಲಸಕ್ ಆಕಿದೆ
ತಿತ್ತೀನಿ ಯೆಂಡದ್ ಪೀಪಾಯ್ನು!
ಇಲ್ಲಿದೆ ಗಲ್ಲಲ್ಲಿ
ಬಿದ್ದಿದ್ದೊ ಒಂದ್ ಅಳ್ಳಲ್ಲಿ
ಉತ್ತೀನಿ ನೀ ತಂದ್ ರೂಪಾಯ್ನು!

೫

ನರಮನಸಾಂತ್ ಉಟ್ಟೋನು
ಪಕದೋರ್ ಕಸ್ತೊ ಆಗದೋನು
ಜೀವ್ವಣ! ಬೂಮಿಗ್ ಔನ್ ಬಾರ!
ತಾ ಮುನ್ಯ ಯೆಂಡಾನ!
ತುಂಬು ನನ್ ಬುಂಡೇನ!
ನಿನ್ ಕತ್ತೆ ಪೀಪಾಯ್ನೋಳ್ ಆರ!

೬

೨೨. ಇದರಾಗ್ ಐತೆ ಮುರ್ಫ

ಬೆನ್ನಿನ್ ಮೇಗಿನ್ ಸರಟ್ ಓದೋಯ್ತು—
ಬೆನ್ ಮ್ಯಾಗ್ ಐತೆ ಚಮ್ಮ!
ಯೆಂಡ ತತ್ತ! ಚಮ್ಮ ಓದೋಲಾ
ಉಟ್ಟಿತಾ ಒಂದ್ ದಮ್ಮಿ?

೧

ಬಡವೋರ್ ಬದಕೋ ದಾರೀಂತಂದ್ರೆ—
 ಈ ಮಾತ್ನಾ ಗ್ ಐತ್ ಮರ್ಮ!
 ಕುಡಕನ್ ಮಾತ್ ಅಂದ್ರ ಎಂತಾದ್ದಣ್ಣ—
 ಕಾಣದ ಕಣ್ಣೀಗ್ ಸುರ್ಮ!

೨

೨೩. ಮುನಿಯನ್ ಬೋಣಿ

ಮನ್ಸ ಎಲ್ಲಿಂದ್ ಎಲ್ಲೋದ್ರೂನೆ
 ಬಾಯ್ ಇತ್ತಂದ್ರೆ ಬದಕ್ ;
 ಮೆತ್ತಿತ್ತಂದ್ರೆ—ಆಳ್ವೊಂದ್ ಕಲ್ಲು!
 ತಕ್ಕೊ! ಇಡದಿ ತದಕ್!

೧

ಯಿಡಿದ್ ದಬಾಯ್ಸಿ ಗಸೀಪ್ರೀಂದ್ರೆ
 ಬತ್ತು ತುಂಬಿದ್ ದೊನ್ನೆ!
 ಒಳ್ಳೆ ಮಾತ್ನಾ ಗ್ ತತ್ತಾಂತಂದ್ರೆ
 ಮೊಕ್ಕೊ ಮೂರ್ಮಾ! ಸೊನ್ನೆ!

೨

ಲೋಕದ್ ಚಾಲ್ ಅಂತಂದ್ರೆ—ಮುನ್ಯ—
 ಬಲೆ ಇಕ್ಕಟ್ಟನ್ ಓಣಿ!
 ಈ ಚಿಕ್ ಓಣೀನ್ ಬಡಾಯ್ಸಾಕೆ
 ನಿಂದ್ ಆಗ್ಲಣ್ಣ ಬೋಣಿ!

೩

೨೪. ಈ ನೋಸ ದೋಸವಲ್ಲ

ಅಗಲೆಲ್ಲ ಬೆವರ್ ಅರ್ಸಿ
ಜೀತ ಕೆಕೊಂಡು
ಅಟ್ಟೇಗ್ ನಾ ಬತ್ತಂದೈ
ಮೈ ಕೈ ಮುಕೊಂಡು
ಜೋಬ್ಬೆಲ್ಲ ಜಡ್ಡಿ
ಮಾಡ್ತಾಳ್ ನನ್ ಎಡ್ಡಿ!

೧

ಒಂದ್ ದವ ತಂದ್ ಜೀತ
ಪೂರ ಕೊಟ್ಟುಟ್ಟಿ
ಯೆಂಡಕ್ ಒಂಬತ್ ಕಾಸ
ಕೇಳ್ವೈ ಬಾಯ್ಬುಟ್ಟಿ—
ಪೂರಕೇನ್ ಎತ್ತಿಡ್ಡಿ
ಬಡಿದಾಳ್ ನನ್ ಎಡ್ಡಿ!

೨

ಯೆಂಡಾನೆ ನಂ ದೇವ್ರು!
ತಿರ್ಮೂರ್ತಿ ಯೆಂಡ!
ನಮ್ಮುಟ್ಟಿ ಬದ್ನೋದು
ಸಾಯ್ನೋದು ಯೆಂಡ!
ಯೆಂಡ ಬುಡ್ತಂದೈ
ನಂ ಜೀವ್ವೈ ತೊಂದೈ!

೩

ಕಲಿಗಾಲ! ಸನಿಗಾಲ!
ಬದುಕೋಕ್ ಆಗಾಲ್ಲ!

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಸಾಚಾ ಮನಸ್ಸನ್ನಕ
ಉಳಗಾಲಾನಿಲ್ಲ !
ಅದರಿದೊಂದ್ ಇಕ್ಕತ್ತ್
ಮಾಡ್ ! ಬಲ್ ಗಮ್ಮತ್ತ್ !

೪

ಯೆಂಡಕ್ ಬಂದ್ ಎಲ್ಲಾಣೆ
ಕೂದ್ಲಾಗ ಸಿಕ್ಕಿ
ಅಟ್ಟೇಗ್ ಬಂದ್ ತಕ್ಕಾನ
ಜೋಬ್ ಒದ್ರಿ ಬೊಗ್ಗಿ
ಯೆಡ್ತೇಗೆ ಮೋಸ
ಮಾಡ್ತು ಸಂತೋಸ !

೫

ಮೋಸ ನಂಗ್ ಮಾಡಂತ
ಬೇಡ್ದದ್ ಜಗತ್ತು !
ಅದಕೇನೆ ಯಿಡಿದೀನಿ
ಪಟ್ಟಾಗ್ ಇಕ್ಕತ್ತು !
ಈ ಮಾದ್ರಿ ಮೋಸ
ಆಗ್ಗಣ್ಣ ದೋಸ !

೬

---

೨೫. ನಾಳೆ

ಯೆಡ್ತಿ ಊರಾಗ್ ಇಲ್ಲ ಮುನಿಯ
ಊರ್ಗ್ ಓಗೊಳೆ ಜಾಣೆ !
ಜೀತ ತುಂಬ ಜೋಬೀಲೈತೆ
ನಿಕ್ಕಲೋವ್ ಆತ್ತಾಣೆ !

೧

ಅತ್ತಾಣೇಗು ಯೆಂಡ ತತ್ತ
 ದೋಸ್ತೀವ್ ಎಲ್ಲ ಯಾರ್ಲಿ !
 ನೀನ್ ನಂಗೇನು ಬುದ್ಧೋಳ್ಳೇಡ
 ನಾಳೆ ಗೀಳೆ ಯಿರ್ಲಿ !

೨

ಆಕಾಸ್ಕಿಂತ ದೂರ್ ಎಚ್ಚಿತ್ತೆ
 ನಾಳೆಗೂನೆ ನಮ್ಮ !
 ಬೂಮಿ ಅನಕ ಮಡಿಕ್ಕಾಳಾಲ್ಲ
 ರೂಪಾಯ್ ಗಂಟ್ ಮಾಡಾನ್ದು !

೩

ಬಿಲ್ವೆ ವೊಂಟೋದ್ ಪೀಪಾಯಿಂದ
 ಯೆಂಡ ಬಸಿಯೋ ಮಾದ್ರಿ —
 ಸುರದೋಗ್ಗೈತ್ತೆ ಮನ್ನನ್ ಬದಕು !
 ನಾನ್ ಯೋಳಾದು ಕಾತ್ರಿ !

೪

ಕುಡಕನ್ ಕೈಲಿ ಕಾಸ್‌ಗೀಸ್ ಎನ್ನ
 ನಿಂತ್ತು ನಿಲ್ಪೊದಣ್ಣ ;
 ಮನ್ನನ್ ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಮುಳಗೋ
 ಸಂಜೆ ಮೋಡದ್ ಬಣ್ಣ !

೫

ನಾಳೇನ್ನೊಂಡಿ ನರಳೋದೆಲ್ಲ
 ಬೆಪ್ಪೋಳ್ ಮನಸಿನ್ ಕನಸು !
 ನಾಳೆ ಪಾಡು ! ನಾಳೆ ಬಾರ !
 ಈವತ್ ಇಲ್ಲಿ ಮನಸು !

೬

ಮನ್ಸನ್ ಜೀವ ಮೂರೇ ನಿವ್ವ
ಕುಸಿ ಪಟ್ಟಾನ್ ಗೆದ್ದ !
ತಾಪತ್ರೇನ ತಬ್ಬಿಡುಕೊಂಡಿ
ಗೋಳಾಡೋವನ್ ಬಿದ್ದ !

೭

ತಕ್ಕೊ ಮುನ್ಯ ನನ್ ಅತ್ತಾಣೆ
ಯೆಂಡದ್ ಬುಂಡೆ ಬಲ್ಲಿ—
ನಾಳೆ ಯೋಚ್ಚಿ ನಂಗೆ ಬೇಡ
ಈವತ್ ಒಂದೇ ಇಲ್ಲಿ !

೮

೨೬. ನಡತೆ

ಬುಂಡೇಗೆ ಯೆಂಡ್ ಎಂಗೆ ಯೆಂಡಕ್ಕೆ ನೋರೆಯೆಂಗೆ
ಅಂಗೇನೆ ಮನ್ಸಂಗು ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆ.
ಬುಂಡೇಗೆ ಅಲೆಂಗೆ ಅಲೊಳಗೆ ವುಳವೆಂಗೆ
ಅಂಗೇನೆ ಅಳ್ ನಡತೆ ನರಮನ್ಸಗೆ.
ಅಮಲಿಂದ ಯೆಂಡ್ ಕುಡಕ ಗುಲ್ಲಿಂದ ಪಡಕಾನೆ
ನಡತೇಂದ ಗೊತ್ತಾಗ್ತೆ ಒಳ್ಳೆ ಮನ್ಸ.
ಸದ್ದಿಂತ ಕೆಟ್ ಕಾಸ ಮುಕದಿಂದ ಮಾರವ್ವ
ನಡತೇಂದ ನೋಡ್ ಬೈದು ಕೆಟ್ ಮನ್ಸನ.

೧

ಮುನಿಯಣ್ಣ ಯೆಚ್ಚಕ್ಕೆ ಬುಟ್ಟದೇ ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆ !
ನಮ್ಮೆಂಡ ಪಕ್ಕೋನ್ನ್ ಕೊಟ್ಟದೇ ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆ !
ನಾ ಕುಡದು ಬೇವಾರ್ಸಿಗ್ ಅಡೋದೆ ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆ !
ಬೇವಾರ್ಸಿ ನನ್ ಅಡ್ ಬರೆಯೋದೆ ಒಳ್ಳೆ ನಡತೆ !

೨

೨೭. ಏನ್ ಏಳ್ಜ್ಜಾ ಈ ವುಚ್ಚೆ !

ನಂ ಪಡಕಾನೇಲ್ ವುಂಬ ಮುನಿಯ

ಇಬ್ಬೊ ಗಟಾಂಗಟೆ !

ಓದ್ ಸನವಾರ ಬಿತ್ತ ಇಬ್ಬರು

ಬಾರಿ ಲಟಾಪಟೆ !

೧

ಸುರುವಾಯ್ತಣ್ಣ ಮಾರಾಮಾರಿ—

ಯಾವೊ ಒಂದ್ ಚಿಕ್ ಮಾತೆ ;

ಬೆಟ್ಟದ್ ಗ್ ಕಲ್ಲೋಳ್ ಪೇರಿಸ್ತಂಗೆ

ಲಾತ್ ಎರೊಕ್ಕುಂತು ಲಾತೆ

೨

ನಡನುಗ್ ಎತ್ತಾಕ್ ಕೆಳಕ್ ಕೆಡೀಕೊಂಡ್

ಮುನಿಯಂಗ್ ಉಂಬ ಬೆಚ್ಚಿ

ತೀಡ್ತಿದ್ರಣ್ಣ—ಮುನಿಯ ಕೂಕ್ಕೊಂಡ್

ಅಕ್ದ ಕೈನ ಮಚ್ಚಿ !

೩

ಇಬ್ಬಲ್ಲ ಒಬ್ಬ ರಾರಾಗ್ಬೇಕು—

ಅಲ್ಲಿಗಂಟ್ಟು ಸೈನೆ !

ಪೋಲೀಸ್ಕೋರ್ ಬಂದ್ ಇಡದ್ಬಟ್ಟಣ್ಣ—

ತಕ್ಕೋ ! ತಕ್ಕ ತೈನೆ !

೪

ಕೇಡೀಗ್ ಕೇಡಿ ಮಿಲಾಯಿಸ್ಪೇಕು—

ಆಗ್ ಅದ್ ನೋಡಾಕ್ ಮಜ !

ಮುನಿಯ ವುಂಬ ಇಬ್ಬ ಅಂತಾರು—

ಈಗ್ ಬಿದ್ದಾರೆ ಸಜ !

೫

ದುಗ್ಗಾಣಿ ಸೊಪ್ಪು ಉಟ್ಟಾಕಿಲ್ಲ
ಒಂದ್ ಸೇರ್ ಅಕ್ಕಿ ನುಚ್ಚೆ !
ಅಲ್ಕ ಜಗಳಕ್ ಜೀವಾಂತಂದ್ರೆ—
ಎನ್ ಎಳ್ಜಾ ಈ ವುಚ್ಚೆ !

೬

೨೮. ನಂ ಬೋಜ ಮುನಿಯ

ಯಿಂದ್ ಒಬ್ಬ ರಾಜ್ ಇದ್ದ—ಬೋಜಾಂತ ಔನಿಸರು ;
ಔನ್ ಮುಂದೇನ್ ಈಗೋರು— ಪನ್ನೀರ್ ಮುಂದ್ ಕೆಸರು !
ಔನತ್ರ ಯಾರಾನ ಆಡೀದ್ರ ಬಂದ್ ಪಕ್ಸ—
ಕೊಡ್ತಿದ್ದಂತ ತಕ್ಕೊಂತ ಆಕ್ಸರಕೊಂದ್ ಲಕ್ಸ !

೧

ನಾನೂನೆ ಆಡ್ತೀನಿ ಎರ್ದಾಗ ಮತ್ತು !
ನನ್ ಆಡೀನ್ ಜೋಕಂದ್ರೆ ಬೇವಾಸೀಗ್ ಗೊತ್ತು !
ನನ್ ಆಡಗೊಳ್ ಪಸಂದ್ರೆ ಗೆಣೆಯ ಬೇವಾಸೀ
ಯೆಂಡ ಕುಡದೋನಿದೆ ಅಲೆಯೋದೆ ಸಾಕ್ಸಿ !

೨

ನಮಗೇನ್ ಬೇಕಿಲ್ಲಾಣ್ಣ ಅಕ್ಸರ್ಕ್ ಒಂದ್ ಲಕ್ಸ !
ಒಂದ್ ಕಾಸ್ ಬುಡಬೇಕಲ್ಲ ಮುನಿಯಣ್ಣನ್ ಬೊಕ್ಕ !
ಅದಕೂ ಬೇಡಾಂತಂದ್ರೆ ಅಳತೆ ಬುಡುವಾಗ
ತೊಟ್ಟೆಚ್ಚಿ ಬುಡತಂದ್ರೆ ಮುರಕ ಮನೆಯಾಗ ?

೩

ಮುನಿಯಣ್ಣಂಗ್ ಎನ್ ಗೊತ್ತು ನನ್ ಪದಗೊಳ್ ಸೋಕು !
ಯೆಂಡದ್ ಪದಗೊಳ್ಳುವೆ ತಿಳಿಯೋದ್ಕ ಬೇಕು !
ಈಚ್ಚೆಂಡದ್ ಸೀ ಕಂಡ್ರೆ ಪೀಪಾಯ್ ಒಂದ್ ಪಕ್ಸ—
ಬಿರಕ್ ಬುಟ್ಟ್ರಾ ಬುಟ್ಟ್ರಾತು ಮುನಿಯಣ್ಣನ್ ಬೊಕ್ಕ !

೪

೨೯. ಬುದ್ಧಾದ

ಕಾಸಿಗ್ ಕಾಸ್ ಗಂಟಾಕಿ
ಒಟ್ಟೀಗ್ ಬೆನ್ ಅಂಟಾಕಿ
‘ ನಾನೂ ಒಬ್ ಸೆಟ್ಟಿ
ದುಡ್ಡೆತೆ ಗಟ್ಟಿ ’
ಅಂತಂತಿ ಮುನ್ಯ !
ಚಂದಾನ ಮುನ್ಯ ?

೧

ಯೆಚ್ಚ್ಚ್ ಅಳತೆ ಕೊಡವಲ್ಲೆ !
ಬಿಡಕಾಸೂ ಬಿಡವಲ್ಲೆ !
ನೀನೂ ತಿನ್ನಲ್ಲೆ !
‘ ಕೋ ’ ಅಂತನ್ನೊಲ್ಲೆ !
ಚಂದಾನ ಮುನ್ಯ ?
ನೀನೇ ಯೋಳ್ ಮುನ್ಯ !

೨

ಯಿಂಗಲ್ಲ ಗಂಟ್ಮಾಡಿ
ತೈಲ್ ತೈಲಿ ದುಡ್ಡ್ಮಾಡಿ
ನೀ ಸತ್ತಿ ನಿಂಗೇ
ಸುಡಗಾಡೆ ಕೊನ್ನೆ !
ಸಾಸ್ವತವ ನೀನು ?
ಬುಟ್ಟೀಗ್ ಬಿದ್ ಮಿನು !

೩

ಸುಂಸುಂಕೆ ಒದ್ದಾಡ್ತಿ
ಮೂರೊತ್ತೂ ದುಡ್ಡಾಡ್ತಿ

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಅನಬೋಸೆ ಸಾಯ್ತಿ!
ನಿಂಗೇನ್ ಕಿಪಾಯ್ತಿ?
ಬಿಡಕಾನ್ನೆ ನಡಗು!
ಮಕ್ಕಳೆ ಮಡಗು!

೪

ನಿನ್ ಮಕ್ಕಳು ಜೂಜಾಡಿ
ದುಡ್ಡೆಲ್ಲ ಪೋಲ್ಪಾಡಿ
ಪಡಕಾನೇಗ್ ತೆತ್ತೆ
ಸೂಳೆಮನೆಗ್ ಒತ್ತೆ
ನಿಂಗೇನ್ ಬತ್ ಮುನ್ಯ?
ಸತ್ ಮೇಲೆ ಸೂನ್ಯ!

೫

ಅದ್ರಿಂದ ಕೇಳ್ವಂಗೆ
ಯೆಂಡ ಬಿಟ್ ಯೋಳ್ವಂಗೆ
ಕೇಳಿದ್ರೆ ನೋಡು—
ಇಲ್ಲಾಂತ ಅನಬೇಡ—
ನೀನಾಗ್ತಿ ಮುನ್ಯ
ಜಗದೊಳ್ಳೆ ಮಾನ್ಯ!

೬

---

೩೦. ಮನಕ್ಕು ಒಪ್ಪೊ ಮಾತು

ಯೆಚ್ಚೆ ಯೆಂಡ ಕೇಳ್ತಾನಿದ್ರೆ
ಮಚ್ಚೆ ಎತ್ತಿ ಕೊಚ್ಚೀನ್ ಅಂತ
ಯೋಳ್ತೀಯಲ್ಲ ಮುನಿಯಣ್ಣ—

ಕೊಲ್ಲೋ ಕೆಲಸ ಬದಕ್ಕೋ ಕೆಲಸ
ಎಲ್ಲಾ ನಿಂಗಿ ಕೊಟ್ಟೋರಾರು ?
ಸಲ್ಲದ್ ಮಾತು ಕಾಣಣ್ಣ !

೧

ಮಾತ್ರೆ ಮಾತು ! ಯೇಬ್ಬಿ ಯೇಟು !
ಯಾತ್ರೆ ಯೋಳ್ತ ಕೊಲ್ತೀನ್ ಅಂತ ?
ಗ್ರಾಸ್ತ ಅಲ್ಲ ನಿನ್ ವಿದ್ವೆ !
ಕಚ್ ಗಿಚ್ ಕಾಸ್ತ ಈಸೋವೊಲ್ಲೆ !
ಯೆಚ್ಚೆ ಕೇಳ್ವೆ ಕೋಪಾ ಬಲ್ಲೆ !
ಮಸ್ತಾಗೈತೆ ನಿನ್ ವಿದ್ವೆ !

೨

ಕೊಲ್ಲೋ ಕೆಲಸ ನಿಂದ್ ಅಲ್ಲಾಣ್ಣ !
ಕೊಲ್ಲೋಕ್ ಒಬ್ಬನ್ ಮಡಗಾನ್ ದೇವ್ರು !
ಈಸ್ವರನಂತ ಔನ್ ಎಸರು !
ಬ್ರಾಂಣ ಒಬ್ಬ ಅಬ್ಯಾಸಿಲ್ಲೆ
ಓಮ ಮಾಡಿ ಸುಟ್ಕೊಂಡ್ವಂತೆ
ಮೀಸೆ ಜತೇಗ್ ಗಡ್ಡಾನ !

೩

ಇನ್ನಾ ಯೋಳ್ತೀನ್ ಕೇಳ್ ಮುನಿಯಣ್ಣ !
ಮೀನ್ಗಳ್ ಬಂದ್ರೆ ತಿನ್ನಾಕ್ ತನ್ನ
ಯೋಳ್ತದಂತೆ ಗಾಳ್ವಳ :
' ನನ್ ಇಡದ್ ನುಂಗೋಕ್ ಸುತ್ತೀ ಸುತ್ತೀ
ನೀನ್ ಇಲ್ ಬಂದ್ರೆ ಕುಂತಾನ್ ಅಲ್ಲಿ
ಮೇಲ್ ನಿನ್ ನುಂಗೋಕ್ ಬೆಸ್ತವ ! '

೪

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಯೆಂಡ ಮಾರೋದ್ ನಿಂದು ಕೆಲಸ !
ಬುಂಡೆ ಒಡೆಯಾದ್ ನಿಂಗ್ ಯಾಕಣ್ಣ !
ಕೋಪಿಸ್ತೇಡ ಮುನಿಯಣ್ಣ !
ಮನಕೆ ಒಪ್ಪೋ ಮಾತೇಳ್ತೀನಿ—
ನಾನು ರತ್ನ ಯೇನೇಳ್ವೆಂತ
ನೆಪ್ಪಾಗ್ ಇಟ್ಟೊ ಮುನಿಯಣ್ಣ !

೫

೩೧. ತ್ರುಪ್ತಿ

‘ ದುಡ್ ಉಳ್ಳೋರು ದುಡ್ ಇಲ್ವೋರು
ಲೋಕಕ್ ಎಳ್ವೇ ಜಾತಿ ! ’
ಅಂತಂದಾನೆ ನಮ್ಮಾನ್ ಒಬ್ಬ !
ಏ ಹೈ ಸಚ್ಚಿ ಬಾತ್ತ್ರಿ !

೧

ವೈಲಾದೋರು ದುಡ್ಡಿಗ್ ದತ್ತು—
ಔರ್ ಕಂಡಿಲ್ಲ ತ್ರುಪ್ತಿ !
ಕಾಸ್ ಇಲ್ದಿದ್ರು ದುಸರಿಯೋರ್ಗೆ
ಇದ್ದಿದ್ರಲ್ಲ ತ್ರುಪ್ತಿ !

೨

ದುಸರಿಯೋರ್ದು ತ್ರುಪ್ತಿ ಸತ್ರೆ
ಲೋಕಕ್ ಬಂತು ಚಟ್ಟ !
ಆಗಯಾರೆ ಚಟ್ಟಾಂತಂದೈ—
ಎಲ್ಲ ಫನ ! ಮಟ್ಟ !

೩

ಬಡವರ್ ತ್ತುಪ್ಪಿಗ್ ದಪ್ಪನ್ ಅಂದ್ರೆ
ಎಲ್ಲಾರ್ ಬಾಯ್ಲೊ ಮಣ್ಣು !
ದೊಡ್ಡು ಚಿಕ್ಕು ಸಬ್ಬಿ ಒಟ್ಟೆ
ಎಕ್ಕ ಉಟ್ಟೋಯ್ತುಣ್ಣ !

೪

ಲೋಕಾನ್ ಬದಕ್ಕೋ ಇಸ್ಕೂಂತ್ ಅಂದ್ರೆ
ದುಸರಿಯೋದು ತ್ತುಪ್ಪಿ !
ವೈಲಾದೋರೆ ಉಸರಾಡ್ಸೋದೂ
ದುಸರಿಯೋದು ತ್ತುಪ್ಪಿ !

೫

ದುಸರಿ ಜೊತೆಗೆ ವೈಲಾದೋದು
ತ್ತುಪ್ಪಿ ಮಿಲಾಯ್ತೋದ್ರೆ—
ಬೂಮಿಗ್ ಇರೋರ್ಗ್ ಯಾಕ್ ಬೇಕಣ್ಣ
ಸೂರ್ಗ್ ಗಿರ್ಗದ್ ತೊಂದ್ರೆ !

೬

(ಯೆಂಡಕ್ ಮುನ್ಯ ನೇರ್ ಗೀರ್ ಬೆರಸಿ
ಮೋಸ ಮಾಡೌನ್ ನೆವ್ವಿ ;
ಅದಕೇ ಈವೊತ್ ಕನ್ನಡ್ ಸದಕೆ
ಬೆರಕ್ಕಾಗೈತೆ ಕ್ನವ್ವಿ !)

೭

—

೩೨. ನಂ ಮುನಿಯಂದು ಜರ್ಬು

ಯಿಂದೆ ಲೋಟ್ಟಾ ಗ್ ನೀರ್ ಇಟ್ಟೊಂಡಿ
 'ಭೂ ಮಂತ್ರಾ'ಂದ ಏಸು !
 ಇಟ್ ನೀರೆಲ್ಲ ಯೆಂಡ್ ಆಗೋಯ್ತು !
 ಅದು ಕೆಲಸ ! ಬೇಸು !

೧

ಮಾತ್ರೆಲ್ಲೇನಿ—ಯಿಂದಿನ್ ಕಾಲ್ದಾ ಗ್
 ಎಂತೆಂತೋರ್ ಇದ್ರಂತ !
 ಈಗ್ಲ ಔರೆ—ದೊಡ್ ಪಡಕಾನೆ
 ಇಟ್ಟುಕ್ಸೇನೆ ಬಂತ !

೨

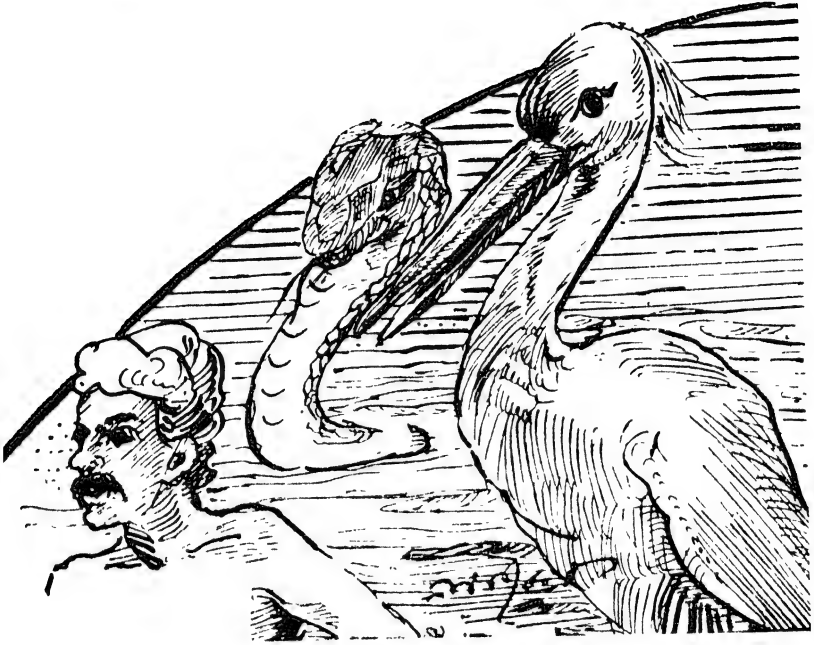
ಕಾಲಿ ನೀರ್ನ ಯೆಂಡ ಮಾಡ್ಡೆ
 ಏಸು ಕೆರ್ಪ ಪರ್ಬು—
 ಪಕ್ಕ ಯೆಂಡಾನ್ ನೀರ್ ಮಾಡಾದು
 ನಂ ಮುನ್ಯಂದು ಜರ್ಬು !

೩

ಯೋಳಿಸ್ಕೋಳ್ಡಿ ತಿಳಕೊಳ್ಳೋರ್ಗೆ
 ಯೋಳ್ವಾರ್ ಏನಾರ್ ಉಂಟು ;
 ಉಗದ್ ಅಂದ್ರಾನೆ ತಿಳಕೊಳ್ಳೋರ್ದು—
 ದಾರಕಿಂತ್ ಎಚ್ಚೆ ಗಂಟು !

೪

೩೩. ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ಕ ಮೂರ್ ನೀರು

ಕೊಕ್ಕಿ ಮಾನೆ ವೊಂಚ್ ಆಕ್ದಂಗೆ
ಕಪ್ಪೇಗ್ ಅವು ಕಾಯ್ತೊಂಡಂಗೆ
ನಿಂತೊಂಡಾನೆ ಮುನ್ಯ!
ಯೆಂಡಾ ಮಾರೋ ಗೆಣ್ಯ!
ಕುಡಿಯೋರ್ನ್ ಇಡದಿ ಸುಲದಾಕೋಕೆ
ಮಡಗೌನ್ ಎಂಡದ್ ಮನೆಯ!

೧

ಕುಡಿಯೋರ್ನ್ ಎಂಗಿದ್ದೇನು! ಬುಂಡೆ
ತುಂಬಿದರಾಯ್ತ ಅಂದ್ ಮುನ್ಯ ಯೆಂಡಕ್

ನೀರ್ ಗೀರ್ ಬೆರಸಿ ಮಾರಿ
ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟುನೆ ವೋರಿ
ಬಡವನ್ ಜೀತದ್ ಪುಡಿಕಾಸ್ನೆಲ್ಲ
ಕೆರಕೋಂತಾನೆ ಗೋರಿ !

೨

ಮೈಯಿನ್ ರಕ್ತ ನೀರ್ ಮಾಡ್ಕೊಂಡಿ
ಬೆವರಿನ್ ಮಳೇಲ್ ಕಾಸ್ ಕೆರಕೊಂಡಿ
ನೆಟ್ಟಿ ಬಂದ್ರೆ ಇಲೆ
ಮೋಸಮಾಡ್ತ ಮೆಲೆ
ಬತ್ತೊಂಡ್ ಒಟ್ಟೀನ್ ಬಗದಿರಕೋಳೊ
ಡೊಳ್ಳೀನ್ ಆಕ್ಬೀಕ್ ಗಲ್ಲೆ !

೩

ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ ಯಿಂದಕ್ ಕೊಟ್ಟೊನು
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಂತ ಯೆಚ್ ಕೊಟ್ಟೊನು
ಮನ್ನಾನೆ ಅಂತಂದ್ರೆ—
ದೇವ್ರೆ ಔನ್ ಅಂತಂದ್ರೆ—
ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಕೊಡದಿದ್ದೊನೇ
ಯೆಸರ್ ಇಕ್ಕೋದೆ ತೊಂದ್ರೆ !

೪

ಕಾಸ್ ಈಸ್ಕೊಂಡಿ ಕಸ ಕೊಟ್ಟೆ
ದರ್ಮ ಗಿರ್ಮ ಮೂಲೇಗ್ ಇಟ್ಟೆ
ದುಡ್ ಕೂಡಾಕೋನ್ ಯಾರು ?
ಬೋಗಲ ತಿನ್ನೋನ್ ಯಾರು ?
ಎಲ್ಲಾರೂನೆ ಯೋಳಾದಂದ್ರೆ
' ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ಕ ಮೂರ್ ನೀರು ! ' ಜ

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಯಿಂದ್ ಇಬೀಸ್ಸು ಕೈ ಕೈ ಮುಗದಿ
ರಾವಣಂಗೆ ಎಳ್ಳ ಕಡೇಗ್ ಉಗದಿ
ಅನ್ಯಾಯ ಬೇಡಾಂತ !
ನ್ಯಾಯಾನೆ ಮಾಡಂತ !
ತಿಳದೋನ್ ಮಾತ್ನ ಮೂಲೇಗ್ ಆಕ್ಕೋನ್
ಗತಿ ಏನಾಯ್ತಂತ !

೬

ಬಡವನ್ ತಿನ್ನೊ ಸಿರಿಮಂತಮ್ಮ
ಮುನಿಯಂಗೆ ಅಕ್ಕ ! ಇವನೆ ತಮ್ಮ !
ಮುನಿಯಂಗೆ ಅಕ್ಕನ್ ಚಾಳಿ
ಮನೇ ಮುರಿಯೋ ಗಾಳಿ !
ಯೋಳಿದ್ ಕೇಳ್ವಿದ್ದ್ರ ಯಾರ್ಗೇನಂತೆ ?
ಎಕ್ಕ ವುಟ್ಟೋಗ್ಲೇಳಿ !

೭

೩೪. ಯೆಂಡಕ್ಕ ತರಪ್ಪ

ಜೀತಾ ಮಾಡಿ ಕಾಸ್ ಕೆರ್ಕೊಂಡಿ
ಅಟ್ಟೇಲ್ ಎಡ್ತೀನ್ ಮೋಸೋಸ್ಕುಂಡಿ
ಎನೋ ಕುಡಿಯಾಕ್ ಬಂದ್ರೆ—
ಸೇರಿಗ್ ಸೇರು ನೀರೈ ಬೆರಸಿ
ಕಾಸ್ ಕೇಳ್ತೀಯ ಮೋಸ ಮರಸಿ
ಸಾಚಾ ಮನ್ನರ್ ಬಂದ್ರೆ ?

೧

ನನ್ ಕೈ ಕಾಸು ! ನಂಗೆ ಔಳ್ ಎಡ್ತಿ !
ಮೋಸ ಮಾಡ್ತೀನ್ ನಾನ್ ಔಳ್ ಇಡ್ತಿ !
ಅಮಾತ್ ಅತ್ತಾಗ್ ಬುಡ್ಡಿ !

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಕೂಸೂ ಕೊಟ್ಟೊಂಡ್ ತೆಪ್ಪೆ ತಣ್ಣೆ
ನಿನ್ ಕೈಲ್ ಮೋಸ ಮೋಗೋದ್ ನನ್ನೆ
ಮಾನದ್ ಬುಡಕೆ ಕೊಡ್ಲೆ !

೨

ಯೆಂಡ ಮಾರೋರ್ ಎಲ್ಲಾ ಯಿಂಗೇ
ಮೋಸ ಮಾಡ್ತಾರಂತ ನಂಗೇ
ನೀನೇಳ್ವೇಕ ! ನನ್ನೂ !
ದುಡ್ಡಿನ್ ರುಚಿ ಕಂಡೋರ್ ನಿಂಗೇ
ಎಸ್ವ್ ಎಳಿದ್ರೇನ್ ನಾವೂ ಸುಂಕೆ ?
ಒಬ್ಬನ್ ಚಾಲೇ ಮನ್ನೂ !

೩

ಕುಡಿಯೋ ನನ್ ಬಾಯ್ಸ್ ಇನ್ನೇಲ್ ಬೀಗ
ಆಕ್ತೀನ್ ಅಂತ ಯೋಳ್ತೀನೀಗ
ಎದೇಗ್ ಕೈನ ತಾಕ್ನೆ !
ಈ ಮಾತ್ ಓದ್ರೆ ಮಾನಕ್ ತೊಂದ್ರೆ !
ರತ್ನನ್ ಮಾತಿನ್ ತೂಕೇಗಂದ್ರೆ
ರತ್ನನ್ ಎಸರೆ ಸಾಕ್ನೆ !

೪

ಯೋಳ್ತೀನ್ ಕೈನ ಎದೆಮೇಲಿಟ್ಟೆ—
ಈವೊತ್ತಿಂದ ಯೆಂಡ ಬುಟ್ಟೆ
ಮಾನಕ್ ಬದಕೈಕಂತ !
ಮನಸ ಮಾನ ಎಂಗೈತೇಂತ
ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ ನಾನೂ ಇನ್ನೇಂತ
ಎಂಗೋ ಇದ್ರೆ ಬಂತ !

೫

ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಯೆಂಡ ಯೆಚ್ಚು !
 ಯೆಂಡಕ್ಕಿಂತ ಮಾನ ಯೆಚ್ಚು !
 ಯೆಂಡದ್ ಮುನಿಯ ! ಜಿಪ್ಪ !
 ಮಾನದ್ ಮುಂದೆ ಯಾವ್ ಏನೈತೆ ?
 ತಕ್ಕೊ ! ಕೊಡ್ತೀನ್ ಈಗ್ ಬರತೈತೆ
 ಆಳ್ ಯೆಂಡಕ್ಕೆ ತರಪ್ಪ !

೬

೩೫. ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ಕ ಮುಸ್ತಿ

ಬೆಂಕೀನ್ ಇಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ ಯೆಂಡ್ ಅಡಗೂಲಜ್ಜಿ—
 ಮುನಿಯನ್ಗ ಅತ್ತೊಂತ ಔಳೇಗಿದ್ ಕಜ್ಜಿ !
 ಕೋಳಿ ಕೂಗಿದ್ದೆಲ್ಲ ಬೆಳಕೇ ಆಗಾಲ್ವ !
 ಯೆಂಡ ಇಲ್ಲೊಯ್ತಂದ್ರೆ ಅಡಾಕಾಗಾಲ್ವ ?

೧

ಝಮ್ಮಂತ್ ಇರಬೇಕಾದ್ರೆ ಪದಗೊಳ್ಳು ಗತ್ತು
 ಏನಾರ ಬೇಕೇ ಬೇಕ್ ಅದಕೊಂದು ಮತ್ತು.
 ಇದುವರೂ ಇತ್ ನಂಗೆ ಈಚ್ಚೆಂಡದ್ ಮತ್ತು.
 ಇನ್ ಮ್ಯಾಗ್ ಏನೈತೇಂತ ನಿಂಗೇನೊ ಗೊತ್ತು !

೨

ಯೆಂಡಲೈ ಉಡಗೋದ ರತ್ನ ಅಂತೇಳಿ
 ಪುಕ್ಕಾ ಕೆದರ್ ಬೇಡೊ—ಏ ಜಂಬದ್ಕೋಳಿ !
 ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಂಗಾಳೆ—ಪಾಯ್ ಪರಮಾನ್ನ !
 ಯೆಂಡ್ ಯಾಕ್ ಅದಮುಂದೆ? ಅಳಸಿದ್ ತಂಗುನ್ನ !

೩

ಉತ್ತಮ್ ಜನ್ಮಕ್ ಬರೋದ್ ಮನ್ಸನ್ ಪ್ರಯತ್ನ !
 ಸತ್ತೋಗ್ ದಫನ್ನಾದ ಯೆಂಡದಯ್ಯ ರತ್ನ !
 ಮಳ್ಳಿ ಚಿಗತ್ತೊಂಡಾನೆ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ರತ್ನ !
 ನೋಡು ಯೆಂಡ್ ಇಲ್ಲೇನೆ ಔನಾಡೊ ಗತ್ನ !

೪

೩೬. ಕಡೇ ಅಡು

ಬೇವಾರ್ಸಿ ! ನಿನ್ ಎಸರು ನೆಪ್ಪೇನೆ ಬರದು—
 ಯೆಂಡ್ಕುಡಕ್ಕು ಎನಂದ್ರು ಕೋಪ ಮಾಡಬಾರ್ದು !
 ಇಸ್ಪ್ಪುನೆ ಕೂಗಿದ್ದಕ್ಕ 'ಓ' ಅಂತ ನೀನ್ ಅಂದ್ರೆ
 ಎಂಗಾನ ಕೂಗಿದ್ದೆ ಎನ್ನೆತ್ ನಿಂಗ್ ತೊಂದ್ರೆ ?

೧

ನೀನೂನೆ ಬಾಳ್ ದಿವಸ ತಸ್ತಿ ತಕ್ಕಂಡಿ
 ನನ್ ಜತೇಗ್ ಬಲ್ ಅಲದೆ—ನನ್ ಆಡ್ ಬರ್ಕಂಡಿ.
 ಅಸ್ಪಲ್ದಿ ಯೋಳ್ತಾರ ದೊಡ್‌ದೊಡ್ಡೋರೆಲ್ಲ :
 ' ಕಸ್ಬ್ ಪಡದೆ ಕಿತ್ತೀಯ ದೊಡ್ಡಾನೆ ಅಲ್ಲ ? '

೨

ಲೋಕಾನೆ ಪುಚ್ಚುಚ್ಚು ! ಯಿಂದ್ ಇದ್ದಂಗ್ ಇಲ್ಲ !
 ವಸ್ತಾದ್ಗೆ ಯೋಳ್ತಾರೆ ಈಗೋರು—ಮಲ್ಲ !
 ಯಾರಾನ ಕೇಳ್ತೋರು ಪದಗೊಳ್ ಚಂದ್ ಅಂದ್ರೆ
 ಮಸ್ತಾಗ್ ನಾನ್ ಆಡ್ತೀನಿ ನೀ ತಿರಗಿ ಬಂದ್ರೆ.

೩

ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರತ್ನ

೩೩. ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ

ಬೇವಾರ್ಸಿ ! ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀನ
ರೂಪಾನ್ ಆಡ್ತಿನಿ ಬಾಪ್ಪ !
ನಂಗ್ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಆಡೀಸ್ತೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೧

ಅಲ್ಲಲ್ ಕಮಲದ್ ಊ ತೇಲ್ಪಟ್ಟಿ
ಮೇಲ್ ಒಂದ್ ತೆಳ್ಳಿ ಲೇಪ
ಚೆನ್ನದ್ ನೀರ್ದಲ್ ಕೊಟ್ಟಂಗೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೨

ಅಮಾಸೇಲಿ ಅತ್ತೀಸ್ತಂಗೈ
ಒಂದ್ ಅತ್ ನೂರ್ ಮತಾಪ
ಬೆಳಕಾಗ್ತೈತೆ ಕಂಡ್ರೆ ನಂಗೈ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೩

ಔಸ್ತೀಗ್ ಇಂಕ್ರ ಬೇಕಂದ್ರೂನೆ
ಔಳ್ ತಾವ್ ಇಲ್ಲ ಕೋಪ !
ಅದಕೆ ಅಸ್ತೊಂದ್ ಚಂದಾಗೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೪

ನನಗೇನಾರ ಕೋಪ ಬಂದೈ

ನಂ ನಂ ಪ್ರೀತಿ ನೆಪ್ಪ

ಕರಕೊಂಡ್ ಬಂದಿ ಕೋಪಾನ್ ಇಕ್ಕೈತ್

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೫

ಬಟ್ಟೀ ಕಪ್ಪೀನ್ ತೊಳೆಯಾಕ್ ನಾವು

ಯಿಂಗಾಕ್ರೀವಿ ಸೋಪ

ಮನಸಿನ್ ಕೆಟ್ ಬಾವನೇಗೊಳ್ಗೆ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೬

ದೇವರ ತಾಕ್ ನಾನ್ ಒಯ್ಯಾಕೆಲ್ಲ

ಅಣ್ಣ ಕಾಯಿ ದೂಪ !

ದೇವರ್ಗ್ ಅಣ್ ಕಾಯ್ ದೂಪ ಎಲ್ಲಾ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೭

ಸಿಡಿಯೋ ಮದ್ದಿನ್ ಸುಟ್ಟಾಕ್ದಂಗೆ

ಮಡಗಿದ್ದೇನೆ ಕೇಪ—

ನನ್ ತಾಪತ್ರೇನ್ ಉಡಾಯ್ಸತ್ತೈತೆ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೮

ಚಿನ್ನದ ಬರಣೇಲ್ ತುಂಬಿಟ್ಟಂಗೆ

ಅಲು ಸಕ್ರೆ ತುಪ್ಪ—

ಒಳ್ಳೇ ಗುಣಗೊಳ್ನ್ ಒಳಗಿಟ್ಟೈತೆ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೯

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಪುಟ್ಟಂಜೀನ ಕೈ ಇಡಿದೋನು
ನೀನೆ ಭಲೆ ! ಭೂಪ !
ಅಂತ ನಂಗೆ ಬೆನ್ ತಟ್ಟೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೧೦

ದೇವಸ್ತಾನದ್ ಎಂಗಿರತ್ತೈತೆ
ಚಿನ್ನದ್ ನಂದಾದೀಪ
ಅಂಗ್ ನನ್ ಅಟ್ಟೇನ್ ಬೆಳಗಿತ್ತೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೧೧

ಇದನ ಕೇಳೋರ್ ಯಾರಾರ್ ' ಅಯ್ಯೋ !
ಇವನ್ ಒಬ್ ಉಚ್ಚ ! ಪಾಪ !'
ಅಂದೋರ್ಗ್ ' ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪಾಂ'ತ್ತೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀ ರೂಪ !

೧೨

೩೪. ಅಗ—ಈಗ

ಯಿಂದೆ ನಾ ಕುಡದ್ ಮೋರೀಗ್ ಬಿದ್ದಿ
ಬೆಳಗೀಗ್ ಒಂಬತ್ ಗಂಟೆಗ್ ಎದ್ದಿ
ಎಂಗಿಂಗೋನೆ ಅಟ್ಟೇಗ್ ಬಂದ್ರೆ
ಏನ್ ಕಾಣಿಸ್ತೊಂತ್ ಅಂತಿ—
ಅರ್ದಿ ಬಲೇನ್ ಒಲಿಯೋ ಜಾಡನ್
ನೋಡ್ತಿದ್ದೊ ಎಡ್ತಿ ಕುಂತಿ !

೧

*

*

*

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಜೀತ ಮುಗಿಸ್ಕೊಂಡ್ ಈಗ್ ನಾ ನೆಟ್ಟಿ
ಅಟ್ಟೀಗ್ ಬತ್ತಂದ್ರ್ ಒಂದೇ ಎಟ್ಟಿ
ಚಿಗರಿ ಚಿಗದಂಗ್ ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ
ಬಂದ್ರ್ ಎಂಗಾಯ್ತೈತ್ ಅಂತಿ ?
ಬಂದ್ ಔಳ್ ನಿಂತಾಗ್ ಎದೆಗೊಳ್ ಆಡ್ತವ್—
ಎಳ್ಳಕ್ ಒಂದೇ ತಂತಿ !

೨

೩೯. ನಂಜಿ -ರತ್ನ

‘ಸುಲಿದಿದ್ ಬಾಳೇ ಅಣ್ ಇದ್ದಂಗಿ
ತಲೆ ಮೇಗಾನೆ ಚಂದ್ರ !’
‘ಮುಡಿಸೋಕ್ ಮಡಗಿದ್ ಮಲ್ಲೆ ದಂಡೆ
ಇದ್ದಂಗಾನೆ ಚಂದ್ರ !’

೧

‘ರತ್ನನ್ ಅದನೆ ತಿನ್ನಿಸ್ತಿದ್ದೆ
ಕೈಗಾರ್ ಎಟಕಿಸ್ತಿದ್ದೆ !’
‘ನಂಜೀಗ್ ಅದನೆ ಮುಡಿಸ್ತಾನಿದ್ದೆ
ಕೈಗಾರ್ ಎಟಕಿಸ್ತಿದ್ದೆ !’

೨

೪೦. ನಂಜಿ ರತ್ನ ತೋಟ್ಕು ಓಗಿದ್ದು

ನಂಜಿ ರತ್ನ ತೋಟ್ಕು ಓಗಿದ್ದು
ಒಂದಾರ್ ಮಾತಾಡ್ತಿಲ್ಲ ;
ಔರ್ಗೊಳ್ ಮಾತಾಡ್ತಿಲ್ಲಂತಲ್ಲ—
ಆಡೋಕ್ ಮನಸಾಗ್ತಿಲ್ಲ.

೧

ನಂಜಿ ರತ್ನಂಗೆ ತೋರಿದೊಂದು
ದುಂಬಿ ತಬ್ಬಿದ್ ಉವ !
ರತ್ನನ್ ಮನಸಿನ್ ಅಡಗ್ ಸೇರಿತ್ತು
ನಂಜಿ ಮನಸಿನ್ ರೇವ !

೨

ಮನಸಿನ್ ಜೋಡಿ ಯಾಣೆ ಮುಂದೆ
ಬಾಯಿನ್ ಬುಡುಬುಡಕೇನ !
ಮಾತ್ ಇಲೈನೆ ಅರ್ತ್ತ ಆಗ್ತಿದ್ರೆ—
ಆಡೋನ್ ಮನಸ್ಸು ? ಕೋಣ !

೩

---

೪೧. ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

ಒಂದೇ ಕೇರೀಲ್ ಉಟ್ವ ಬೆಳೆದೋರು
ಒಂದೇ ಬೀದೀಲ್ ಒತ್ ಕಳದೋರು
ನಾನೊಳ್ ಆಡಿ ಮಾಡಿದ್ಲಲ್ಲಾ
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಕಲ್ಲು ಬಕ್ರೆ ಅರೀಸ್ಕೋಂತ
ಗಂಡ ಯೆಡ್ತೀರ್ ಸಂಸಾರಾಂತ
ಚಿಕ್ಕಂದ್ನಲ್ ನಾವ್ ಅಟಗೊಳ್ ಅಡಿದ್
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

೧

ರತ್ನ ನಂಜಿ ಗಂಡ ಯೆಡ್ತಿ
ಅಂತ ಕೇರೀವ್ರ ಗೇಲೀನ್ ಇಡ್ತಿ
ನಾಚ್ಚೊಂಡ್ ಮನೆಯಾಗ್ ಔತೊಂಡಿದ್ದು
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?
ಲಗ್ನಕ್ ಮುಂಜಿ ತೋಟಕ್ ಓಗಿ
ಉವ ಕಿತ್ತಿ ನಿಂಗಿ ಕೂಗಿ
ನನ್ ನಂಜೀಂತ ನಾ ಮುಡಿಸಿದ್ದು
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

೨

ಲಗ್ನದ್ ದಿವಸ ನಿನ್ ಮೊಕ್ ನಾನು
ಬಂಡಾರಾನ ಅಣೆ ತುಂಬಾನು
ಬಳದಿ ಕನಡಿ ತೋರ್ನಿದ್ ನಿಂಗಿ
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?
ನೀ ಮನೆಗ್ ಒಸದಾಗ್ ಬಂದೋಳಂತ
ನಿನ್ ಮೊಕಾನೆ ನೋಡಿಗೊಂತ
ಅಮೌತ್ ಚಾಕ್ರೀಗ್ ಓಗ್ಗೇನಿಲ್ಲ
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

೩

ಪೊಸದಾಗ್ ಇಬ್ಬೆ ಸಂಸಾರ್ ಉಡಿ
ಯೆಸರು ಪಾಯಸ ಉಟಾ ಮಾಡಿ
ನೆನೆದರ್ ನನಗೇ ನೆಗ ಬರತ್ಯೆತೆ—

ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

‘ಇದ್ದಿದ್ ದಿವಸ ಯೆಸರು ಯಿಟ್ಟು
ಇಲ್ಲಿದ್, ಒಟ್ಟೇಗ್ ಬಟ್ಟೇನ್ ಕಟ್ಟು’
ಅಂತ ಆಯಾಗಿ ಬದುಕೋಣಾಂದೊ

ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

೪

ಮನೆಯಾಗ್ ಒಂದ್ ದಿನ ತಿನ್ನಾಕ್ ಇಲ್ಲೆ
ನನಗ್ ಇಲ್ಲಾಂತ ನೀನೂ ಒಲ್ಲೆ
ಕರೆದೋರ್ ಅಟ್ಟೇಗ್ ಓಗೋಲ್ಲೆಂದದ್
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೈತ ನಂಜಿ ?

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಅವೊತ್ತೆಲ್ಲ ಯಿಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲೆ
ಸಾಯಿದ್ರೂನೆ ನೆಗತ ಸೋಲೆ
'ಬದಕೋದ್ ತಿನ್ನಾಕ್ ಅಲ್ಲಾ'ಂತ ಅಂದದ್
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೆತ ನಂಜಿ?

೫

ಕಸ್ತ ಸುಕ ಏನ್ ಬಂದ್ರೂನೆ
ನಿಂಗ್ ನಾನೆ ನಂಗ್ ನೀನೆ
ಮುಳುಗೋನ್ ಬೆನ್ನಿನ್ ಬೆಂಡಿದ್ದಂಗ್
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪಿರಲಿ ನಂಜಿ!
ಬಟ್ಟೆ ಒಟ್ಟೇಗ್ ಇಲ್ಲಿದ್ರೂನೆ
ನಂ ನಂ ಪ್ರೀತಿ ಇರೊವರೂನೆ
ದೇಅ ಓದ್ರ ಮನಸೋಗಾಲ್ಲ—
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪಿರಲಿ ನಂಜಿ!

೬

೪೨. ನಂಜೀ ಯೆಸರು

ಸಂಜೇಲ್ ಓ ಲಸ್ಮಣಾಂತ್ ಏಳಿ
ಅಟ್ಟೇಗ್ ಬಂದ್ರೆ ಬೇಗ
ದಾರೀನ್ ನೋಡ್ತ ನಿಂತೊಂಡಾಳೆ
ನಂಜಿ ಬಾಗಿಲ್ವಾಗ!

೧

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಜೀತಕ್ ಜೀವ ಬಲಿ ಕೊಟ್ಟೀಲೆ
ನಂಜೀನೆ ಒಸ್ ಪ್ರಾಣ !
ನಂಜೀನ್ ಎನ್ನ ನೆಸಿದೆ ಓದ್ರೆ
ಉಡಗೋಗ್ತೈತೆ ತ್ರಾಣ !

೨

ಜೀವಾನ್ ಬೆಳಸೋಕ್ ತಾಕತ್ ಅಂದ್ರೆ
ನಂಜೀ ನಾಮಸ್ತುರಣೆ !
ಜೀವದ ಗಂಗೆ ಕೆಡದಂಗೆ ಇಡೋಕ್
ನಂಜೀನ್ ಎಸರೆ ಬರಣೆ !

೩

೪೩. ಕಣ್ಣು

ಮೊಕ್ಕಾ ಎಳ್ಳು ಕಣ್ಣಾದ್ರೆ ಮನಸೀಗೆ ಒಂದೆ!
ಮನಸೀನ್ ಒಂದರ್ ಮುಂದೆ ಎಳ್ಳೂನೆ ಬಂದೆ!
ಇಲ್ಲಿದ್ರೂ ಚೆಂದೆ!
ಲೋಕಾನ್ ವುಟ್ಟಿಸಿದ್ರೆ ಮನಸೀನ್ ಒಂದ್ ಕಣ್ಣು
ಲೋಕಾನ್ ಆಳ್ಮಾಡ್ತೈತೆ ಒರಗಿನ್ ಎಳ್ಳಾ ಕಣ್ಣು !
ಮೊಕದಾಗೀನ್ ವುಣ್ಣು !

೧

‘ಸಿಕ್ದಂಗೆ ಒರ್ಣಿಸ್ತಾರ ಈ ಕುಡದೋನ್ ಎಣ್ಣು ?
ಯೋಳಾಕ್ ಎನಂತೀಗ? ಬರಿ ಮಾತೀನ್ ಬಣ್ಣ !’
ಅನ್ನೋನ್ ಕಣ್ ಕಣ್ ಸಣ್ಣ !
ನೀ ಸಿಗಿಯೋ ಕಬ್ಬನಕ ಮುಕ್ಕಾಲ್ವ ಮಣ್ಣು ?
ನಡವೆ ‘ಧು’ ಅಂತಾಚೆ ಉಗದಾಕ್ಸೆ ಗಿಣ್ಣು
ಕಬ್ಬ ಸೀ ಅಲ್ವಾಣ್ಣು ?

೨

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡ್ಬೇಕು ಅಂತಂದ್ರೆ ಯೆಣ್ಣೆ
ರೆಪ್ಪೇ ಪರದೇನಾಕಿ ಮುಚ್ಚೇಕು ಕಣ್ಣೆ !

ಒರಗಿನ್ ನಿನ್ ಕಣ್ಣೆ !

ಮನಸೀನ ಕಣ್ಣಿಂದೆ ಔಳಿ ಅರ್ತ್ತ ಪೂರ್ತಿ !

ಮನದ ಕಣ್ಣ್ ಅಂದ್ರ ಔಳಿ ಆರಾಧ್ಯಮೂರ್ತಿ !

ಅದಕೆ ಮನಕ್ಕ ಅರ್ತಿ !

೨

೪೪. ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ

ಮೂಗ ಅದಂಗ್ ಆಗ್ತೀನ್ ನಾನು

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

ಆಡಬೇಕಂದ್ರೆ ಮಾತೇ ಸಿಕ್ಕು

ಉಕ್ ಬರಿದ್ರೆ ಅಕ್ರೆ—

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೧

ಲಕ್ಕಂತ ಮತ್ತ ನಂಗ್ ಅತ್ಯೊಂತ್ಯೆತೆ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

ಝಮ್ಮಂತ ಇಗ್ತ ಪದವಾಡ್ತೀನಿ

ಆ ಮತ್ತ ನನಗಾಗ್ ಮಿಕ್ರೆ—

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೨

ಆಡೋಕ್ ಅಳತೆ ಗಿಳತೆ ಇಲ್ಲ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

ಮಾನ ಗ್ಗಾನ ಎಲ್ಲಾನೂನೆ

ತಿನೋದೊಂದೆ—ಹೋಕ್ರೆ !

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೩

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಅರಳು ವೊರಳು ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು—
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
ಎಂಗಿರತ್ತೈತಿ ಮಲ್ಲಿ ಪೂನಾಗ್
ತಿಂಗಳ್ ಬೆಳಕು ಪೊಕ್ರೆ—
ಅಂಗೈತ್ ನಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೪

ಫಳ್ಳಂತ್ ಅಲ್ಲಿನ್ ಬೆಳಕ್ ಉಕ್ಕೈತೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಳುಪನ್ ತೆಗದ್ ಎರಚ್ಚಂಗೆ
ಸಾನ ಮಾಡಿದ್ ಕೊಕ್ರೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೫

ನಾರದನ್ ಯಾಣೆ ನಿಲ್ಲಾ ಕಿಲ್ಲ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
ತುಂಬ್ರ ತನ್ ಆಡ್ ಅಡಗಿಸ್ತಾನೆ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
ವಜ್ರದ್ ಮುಂದಾ ಬಕ್ರೆ !

೬

ಲೋಕಾನೇನೆ ಮೆಚ್ಚೊಂತ್ತೈತಿ
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
ಮೆಚ್ಚೊಂಡ್ ಯೋಳ್ತೈತ್ : 'ನಂಜಿ ನಕ್ಕಾಗ್
ಸದ್ ಮಾಡೋನೆ ಧೂಕ್ರೆ !'
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೭

ಕದಲಾಕ್ ಆಗ್ತು ಕಟ್ಟಾಕ್ಟೆಂಗೆ
 ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
 ಚಾಕ್ರೆ ಗೀಕ್ರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೂನೆ
 ಆಮೊತ್ತೆಲ್ಲ ಚಕ್ರೆ—
 ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೮

ಯಿಂಗಿಂಗೇಂತ ಯೋಳಾಕ್ ಆಗ್ತು
 ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ !
 ' ಸೀ ' ಅನ್ನಾದು ಸಬ್ಬ ಮಾತ್ರ !
 ತಿಂದ್ ನೋಡ್ವೇಕು ಸಕ್ರೆ !
 ನೋಡ್ವೇಕ್ ನಂಜಿ ನಕ್ರೆ !

೯

೪೫. ನಂಜೀ ಗುಮಾನಿ

ನಾನ್ ಇನ್ನಾರ್ಗೋ ನೋಡ್ವೇಂತ ಯೋಳ
 ಇಲ್ದಿದ್ ಅತ್ತೀನ್ ಇಂಜಿ
 ಸಿಕದಿದ್ ಬಿತ್ತಾನ್ ಎತ್ತೋಕ್ ನೋಡಿ
 ರಾಂಗ್ ಮಾಡ್ಪಾರ್ರು ನಂಜಿ.

೧

ನಿದ್ವೇಲ್ ಇಡ್ಡಿ ನನ್ ಎಬ್ಬಿಸ್ತು
 'ನಿನ್ ಎಸರೇನ್ ?' ಅಂತನ್ನು—
 ' ಪುಟ್ಟಂಜಿ ' ಅಂತನ್ನೆ ಓದ್ವೆ
 ಮಾತಿನ್ ಮೆಯ್ಗೆ ತೊನ್ನು !

೨

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಪಕ್ಕದ ಮುತ್ತಿನ್ ಕಂಬದ ಮುಂದಾ
ಇಲ್ಲಿದ್ ಯೆಂಚಿಕಡ್ಡಿ!
ನಿನಗದನೂನೆ ನಾನೇಳಾನೆ!
ಯಾಕೆಂ ಗಾದೆ ಮಡ್ಡಿ?

೩

‘ಬಲಗೈ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲಂಗೆನೆ!’
ಅಂತ್ ಯೋಳ್ವಂದೆ ಎಡಚ—
ಪ್ರೀತೀ ಪಟ್ಟಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡೋರ್ಗೆ
ಗ್ನಾನಿದ್ದೂನೆ ಪಡಚ!

೪

ಆಳ್ ಗುಮಾನಿ ಅಂದ್ರೆ—ಅವ್ವಿ
ಅನಾಮತ್ತಾಗ್ ಎಲ್ಲ!
ನಂಗೇ ನಾವೇ ಮುರಕೋಬಾರ್ರು
ಅಗಿಯಾಕ್ ಇರೋ ಅಲ್ಲ!

೫

ಈಚೆ ಪಕ್ಕಾಗ್ ಅಕ್ಕಾನೂನೆ
ಅಚೆ ಮನಸನ್ ಬುಳ್ಳೆ
ರೂಪಾಯ್ಗ್ ಇದ್ದಂ ಗುಮಾನಿಗೂನೆ
ಅಚೆ ಈಚೆ ಎಳ್ಳೆ!

೬

ಈ ಗುಮಾನಿನೇ ನಾವ್ ಪ್ರೀತೀಗ್
ಕಟ್ಟೋ ಚಕ್ಕರ್ ಬಡ್ಡಿ!
ಈ ಗುಮಾನಿನೇ ನಂ ಪ್ರೀತೀನ್
ಅಳೆಯೋಕ್ ಅಳತೇ ಕಡ್ಡಿ!

೭

೪೬. ಕಾರಣ

ಕೆಂಪಿನ್ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಣ್ತೆ ಓದ್ರೆ
ಗೂಳಿಗ್ ರಕ್ತ ಕುದಿಯಾಲ್ಲ !
ಸುಂಕೆ ಕುದಿಯಾಲ್ಲ !
ನಂಜಿ ರತ್ನಂಗ್ ಒದ್ರೆ ಕಾರಣ
ಗೀರಣ ಯೋಳ್ಕೊಂಡ್ ಒದಿಯಾಲ್ಲ !
ಇದಕೇಂತ್ ಒದಿಯಾಲ್ಲ !

೧

ರಾಗ ಆಕ್ತ ರಾತ್ರಿ ಬರದೆ
ಸುಂಕೆ ಮಲ್ಲೆ ಅರಳಾಲ್ಲ !
ಅಗಲಲ್ ಅರಳಾಲ್ಲ !
ರತ್ನನ್ ಆಳ್ತ ಮುತ್ಸಲ್ ಉಳ್ತ
ನಂಜಿ ಇದಕೇಂತ್ ಯೋಳಾಲ್ಲ !
ರತ್ನ ಕೇಳಾಲ್ಲ !

೨

ನಂಜಿ ! ನೀ ನಂಗ್ ಒದ್ರಾ ಬಿದ್ರಾ
ಕಾರಣ ನಿಂಗೇನ್ ಬೇಕಿಲ್ಲ !
ನಂಗೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ !
ಕಾರಣ ಗೀರಣ ಎಲ್ಲಾ ಐತೆ—
ಕಣ್ಣೆ ಕಂಡ್ರಾ ಕಾಣಾಲ್ಲ !
ಕೇಳೋದ್ ಜಾಣಲ್ಲ !

೩

೪೭. ನಂ ನಂ ಮಾತು

ಪುಟ್ಟಂಜಿ ! ಬಿಬಿರೈ ಬಾಗಿಲ್ಲ ತೆರದಿಕ್ಕು
ಬೇವಾಸಿ ಬಂದಾನೆ ಕಾಯ್ತಾನೆ— ತಡವಾದೈ
ಗಾಳ್ಯಾಗಿ ಬಂದು ಬಡದೇನು.

೧

ನನ್ ರತ್ನ ! ನೀ ಬಂದು ಬಡಿಗಿಡಿಯೋದ್ ಎಲ್ಲಂತು ?
ಗಾಳ್ಯಾಗಿ ನೀ ಬಂದೈ ನನಗೇನು—ನಾನೊಂದು
ಮಾನಾಗಿ ಮೊಳೆಯಾಗ ಮುಳುಗೇನು.

೨

ಮಾನಾಗಿ ನೀ ನೀರ್ಗೆ ಮೋಚ್‌ಗೀಚ್ಚೊಂಡ್ರೇನಂತೆ
ನಿನ್ನೆ ನಾ ಸುಂಸುಂಕೆ ಬಿಟ್ಟೇನ—ಬೆಸ್ತೋವ
ನಾನಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂಗ್ ಇಡದೇನು.

೩

ಮಾನನಿಡಿಯಲು ನೀನು ಬೆಸ್ತನಾದ್ರೆ ಏನೀಗ
ಮೋಡ್ವಾಗಿ ನಾನ್ ಆರಿ ಮೋಗೇನು—ಆಕಾಸ
ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೆಲೈಲೈ ಜಾರೇನು.

೪

ಮೋಡ್ವಾಗಿ ಮೇಗಡೇ ಮೆಲೈಲೈ ನೀ ಮೋಗು
ಅನಿಮಳೆ ರೂಪಾವ ತಾಳೇನು—ನಾ ಬಂದು
ನಿನ್ ಜೊತೆಗೆ ಆಯಾಗಿ ಬಾಳೇನು.

೫

ಅನಿಮಳೆ ನೀನಾಗಿ ನನ್ನೇನು ಮುಟ್ಟಂದೈ
ಬೂಮಾಲಿ ಅಸರುಲ್ಲ ಆದೇನು—ವುಲ್ಲಾಗಿ
ನಿನ್ ಮರು ಮೋರ್ವಾಗಿ ಬೆಳದೇನು

೬

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ನೀನ್ ಅಸರು ವುಲ್ಲಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಾ ಬೇಬೇಗ
ಕುರಿಯಾಗಿ ಆರಾರ್ ಬಂದೇನು—ನಿನ್ ತಬ್ಬಿ
ಮುತ್ತಿಕ್ಕಿ ಮುಕ್ಕಿ ನಾ ಮುಗಿಸೇನು.

೭

ಕುರಿಯಾಗಿ ನೀ ಬಂದು ವುಲ್ಲ ಮುಕ್ಕೋದಾದ್ರೆ
ಮೊಲಿಯೋವ ಸೂಜಿ ನಾನ್ ಆದೇನು—ಚಿಪ್ಪಿಗನ
ಬಟ್ಟೇಲಿ ಮೊಕ್ಕು ನಾ ನಡದೇನು.

೮

ಸೂಜಾಗಿ ಚಿಪ್ಪಿಗನ ಬಟ್ಟೇಲಿ ನೀನೋದ್ರೆ
ದಾರಾದ ಬದಕ ನಾನ್ ಇಡದೇನು—ನೆಗ ನೆಗ್ಗ
ಸೂಜೀಯ ಯಿಂದೇನೆ ಬಂದೇನು.

೯

೪೮. ಮನಸು—ಮೆಯ್ಯಿ

ಕಣಜ ಕಾಳು ಎಳ್ಳೊ ಕೂಡ್ತಾಗ್
ಅಲ್ವ ಆಕೋದ್ ಬರ್ತಿ ?
ಮನಸು ಮೆಯ್ಯಿ ಎಳ್ಳೊ ಸೇರ್ಕೊಂಡ್ರೆ
ಆಗ್ಲೇ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ತಿ !

೧

ಮನಸು ಮೆಯ್ಯಿ ಮುಕ್ಕೊಟ್ಟಂಗಿತ್ !
ಸೌಂದ್ರ ಆರ್ಧ ಮಾರ್ತಿ !
ಒಂದಿದ್ರೆ ಇನ್ನೊಂದ್ ಇಲ್ದಾರಂದ್ರೆ—
ಬಂಡಿ ಇಲ್ಲದ್ ಸಾರ್ತಿ !

೨

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಮುತ್ತ ಕೊಟ್ಟಂಗೆ ಆ ಮನಸೂ ಮೆಯ್ಯೂ
ಲಗತ್ತಾಗ್ ಇಲ್ಲಿದ್ರ ಎಕ್ಕ !
ಯಾವೊಂದ್ ಇಲ್ಲಿದ್ರೂನೆ ಮಿಕ್ಕಿದ್
ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದ್ ಲೆಕ್ಕ !

೩

೪೯. ರತ್ನ

ದಾರೀಲ್ ಆರೆ ಗುದ್ದಿ ಯಿಡ್ಡಿ
ರತ್ನ ಅಳ್ಳ ತೋಡ್ತಾನೆ
ಮೇಸ್ತ್ರಿ ನೋಡ್ತಾನೆ;
ತೋಡ್ತಿದ್ದಂಗೆ ಏನೋ ನೋಡ್ತ
ಆರೇ ವೂರಿ ನಿಲ್ತಾನೆ!
ಬೆಪ್ಪಂಗೆ ನಿಲ್ತಾನೆ!

೧

ಎದುರಿನ್ ಬೇಲೀಲ್ ಬಿಟ್ಟಿದ್ ಉವು
ರತ್ನನ್ ಕಣ್ಣೆ ಬೀಳ್ತಾದೆ
ನೆಪ್ಪೊಳ್ ಎಳ್ತಾದೆ;
ಉವಿನ್ ಮುಡಿದಿದ್ ನಂಜೀ ಬೊಂಬೆ
ಕಣ್ಣೆನ್ ಮುಂದೆ ಯೇಳ್ತಾದೆ
ಆಸೆ ಕೆಳ್ತಾದೆ.

೨

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಯಿಡಿದಿದ್ ಅರೇನ್ ಅಂಗೇ ಬುಟ್ಟಿ
ರತ್ನ ಕುಡಿದಂಗೆ ಓಗ್ತಾನೆ
ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೂಗ್ತಾನೆ;
ಮನೆಗೋಗೋನ್ನೆ 'ಲೋ' ಅಂತಂದಿ
ಕೂಗ್ತು ಲಾಗ ಆಕ್ತಾನೆ!
ಕೂದ್ರೆ ಕೂಗ್ತಾನೆ!

೩

ಅಟ್ಟೇಲ್ ಕಾಡಿಗೆ ಕಣ್ಣೆನ್ ನಂಜಿ
ರತ್ನನ್ ಕಂಡಿ ಉಕ್ತಾಳೆ
ಕಣ್ಣೆಲ್ ಮುಕ್ತಾಳೆ;
ನಿಂತಿದ್ ನಂಜೀನ್ ನೋಡ್ತಿದ್ದಂಗೆ
ಇಬ್ಬರ್ ಮನಸೂ ಯಿಗ್ತಾದೆ
ಎಳ್ಳೊ ಒಂದಾಗ್ತದೆ!

೪

ಜಂ. ಗೋರಿ

ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜೀನ್ ಯೆಂಡಾ ಬುಟ್ಟು
ಕಣ್ಣುಂಬಾನು ಕುಡದೆ.
ಪದಗೊಳ್ ಆಡೋದ್ ಯೆಂಗೇಂತೇಳಿ
ಔಳ್ಳೇ ಪಟ್ಟಾಗಿದದೆ.

೧

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಮೂರೊತ್ತಾನೆ ನಂಜೀಂತಂದಿ
ಔಳಾಡೇ ನಂಗೆ ಮಗ್ಗು.
ನಂಜಿ ವೋದ್ರೂ ನೆಪ್ ಓಗ್ಗಿಲ್ಲ.
ನೆಪ್ ಆಡಿಸ್ತೈತ್ ಈಗ್ಗು.

೨

ವಸ್ತು ವೋದ್ರೈ ನೆಳ್ಳುನೂನೆ
ಜೊತೆಯಾಗ್ ವೋಗೋದ್ ತತ್ವ.
ನಂಜಿ ವೋಗಿ ನೆಪ್ಪುಳಿಯಾದು
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ಮಾತ್ವ.

೩

ಯಿಂದೆ ನಾನ್ ಆಡ್ತಿದ್ತಿದ್ ಇದ್ದೋಳ್
ಬಾವ್ವಕ್ಕೆ ಬತೇರಿ.
ಈಗ್ ನಾನ್ ಆಡ್ತಾನಿತ್ತಂದ್ರದೇ
ಇಲೋಳ್ ನೆಪ್ಪಿಗ್ ಗೋರಿ.

೪

೫೦. ರತ್ನ ಬೇವಾರ್ಸಿ

ಐನೋರ್ ವೋಲದಲ್ ಚಾಕ್ರಿ ಮಾಡ್ತ
ಸಂಜಿ ಆಯ್ತಂದ್ರೈ
ಚಿಂತಿ ಮಾಡ್ತೀನ್—ಯೆಂಗಿರತ್ತೈತೆ
ನಂಜಿ ಎದ್ದಂದ್ರೈ.

೧

ನಂಜಿ ನೆಪ್ಪಾಯ್ತು ! ಆದಿ ಗಿಡದಾಗ್
 ಉವಾ ಜಲ್ಲಲ್ಲಿ
 ಕೂದಂಗೆಲ್ಲ ಯೆಚ್ಚೊಂತ್ಯೆತೆ
 ಆಸೆ ಬಲೆ ಬಲ್ಲೆ.

೨

ಉವಾ ಕೂದ್ರಾ ಸಂತೋಸಾನಾ
 ಅದನ್ ಎಲ್ ಇಡಿಸೋನೆ?
 ಚಿಂತಿಸ್ತಾ ನಿಂತೊಂತ್ತೀನ್ : ' ಅಯ್ಯೊ !
 ಯಾರಿಗ್ ಮುಡಿಸೋನೆ ? '

೩

ನಾನ್ ಯೆಂಂಗ್ ಓಯ್ತಾನ್ ಅದೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲೆ
 ನಿಂತಿದ್ದಂಗೆನೆ
 ನಡಿತಾನಿದ್ರೆ ಬತ್ತೀನ್ ನಾ ನಂ
 ಗುಡಿಸಿಲ್ ತಾಕೇನೆ.

೪

ಗುಡಿಸಿಲ್ ಬೀಗ ತುಕ್ಕು ಇಡದೈತೆ
 ನಂಜಿ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ !
 ಕಣ್ಣೀರ್ ತುಂಬೊಂಡ್ ನೋಡ್ತೀನಾಗ
 ಮನೆ ಮೇಲ್ ಮಳೆ ಬಿಲ್ಲ !

೫

ಗುಡಿಸಿಲ್ ಬಾಗಿಲ್ ಬೀಗದಂಗೆನೆ
 ಮನಸಿನ್ ರಾಗಾನು.
 ' ನಂಜಿ ಇಲ್ಲದ್ ಮನೆಗ್ ಯಾಕ್ಚರ್ತಿ ? '
 ಅಂತ್ಯೆತ್ ಬೀಗಾನು !

೬

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ರತ್ನನ್ ನಂಜೀಗ್ ಮುಡಿಪ್ಪೇಕಂತ
ತಂದಿದ್ ಉನೆಲ್ಲ
ನಾವಿದ್ ಗುಡಿಸಿಲ್ ಮುಂದಿಕ್ಕೇನಿ—
ಬೇರೆ ತಾವಿಲ್ಲ.

೭

ಇಂಗ್ ಉ ಮುಡಿಸಿ ವೋಯ್ಯಾನಂಗೇ
ಬಕ್ಕೊಂಡ್ ಮೊಕ ಮರಸಿ.
ನಾನ್ ಎಂಗ್ ಓದ್ರೆ ತಾನೇ ಏನು ?
ರತ್ನ ಬೇವಾರ್ಸಿ !

೮

೫೨. ನಂಜೀಗೆ

ನೀ ನನ್ ಅಟ್ಟೇಗ್ ಬೆಳಕಂಗ್ ಇದ್ದೆ ನಂಜು !
ಮಾಗೀಲ್ ಉಲೈಲ್ ಮಲಗಿದ್ದಂಗೆ ಮಂಜು !
ಮಾಗಿ ಕುಗ್ತು !
ಬೇಸ್ಸೆ ನುಗ್ತು !
ಇದ್ದಿದ್ದಂಗೆ ಮಾಯವಾಗೋಯ್ತು ಮಂಜು !
ನಂಗೂ ನಿಂಗೂ ಯೆಂಗ್ ಅಗಲೋಯ್ತು ನಂಜು !

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಸೀರಂಘಟ್ಟದ್ ತಾವ್ ಕಾವೇರಿ ಒಡದಿ

ಯೆಳ್ಳೋಳಾಗಿ ಪಟ್ಟದ್ ಸುತ್ತ ನಡದಿ

ಸಂಗಂದಲ್ಲಿ

ಸೇರ್ಕೊಂಡ್ ಮಳ್ಳಿ

ಮುಂದಕ್ ವೋದ್ದು ನಮಗೆ ಗ್ಗಾನದ್ ಪಂಜು !

ಈಗ್ ಅಗಲಿದ್ರೇನ್ ಮುಂದ್ ನಾವ್ ಸೇರ್ತೀವ್ ನಂಜು ! ೨

ಅಗಲೋಡೋಗ್ಗೆ ರಾತ್ರಿ ಬಂತಂತ ಅಂಜಿ !

ರಾತ್ರಿ ಮುಗದೋದ್ರ್ ಅಗಲೆ ಅಲ್ವ ನಂಜಿ ?

ರಾತ್ರಿ ಬಿತ್ತು !

ಅಗಲೇ ಬತ್ತು !

ಓಗೋದ್ ಮಳ್ಳಿ ಬರೋದ್ಕೆ ಅಲ್ವ ನಂಜಿ ?

ಅ ನೆಮ್ಮೆ ನನ್ ಜೀವಾನ್ ಉಳಸೊ ಗಂಜಿ !

೩

ರುಸ್ತುಂ ರತ್ನ

೫೩. ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ರತ್ನ

ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ರತ್ನ
ಕಂಡಾ ವೊಸಾ ಮತ್ನ.

೧

‘ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ಮಡಿಕೆ ಯೆಂಡ
ಯೀರ್ದಿದ್ರ್ ಅಲ್ಲೀಗ್ ವೊದ್ದೂ ದಂಡ’
ಅಂದಿ ರತ್ನ ಪಡಕಾನೇಗೆ
ವೊಂಟಿ, ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿ ಮೇಗೆ
ವೊಯ್ತಿದ್ದಂಗೆ ನಿಂತ!
ಕಲ್ಲದಂಗೆ ಕುಂತ!

೨

ಸುತ್ತ ಸಾಯೋ ಬಿಸಿಲಿನ್ ಚಾವೆ!
ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೊಸಿ ನೆರಳಿನ್ ತೇವೆ!
ಅಲೆಯಲೆಯಾಗಿ ಬಿಸಿಲಿನ್ ಜೊತೆಗೆ
ಸುತ್ತಿನ್ ಗುಡ್ಡಗೊಳ್ ಕುಣಿದರ್ ಮೆತ್ತೆ
ಮನಸೀಗ್ ಅರ್ಸ ತರ್ತು—
ರತ್ನ ಯೆಂಡ ಮರ್ತು!

೩

‘ ಮುದಕನ್ ಸಾವೇ ನೋಡಾಕ್ ಚಂದ ! ’

ಅಂದ್ರೆ ಸೂರ್ಯ ಸಾಯಾಲ್ಲೇಂದ ;

‘ ಸಾಯೋ ಮುದುಕ ಸಂಜೆ ಸೂರ್ಯ

ನೆಗತ ನಿಲ್ಲೋಕ್ ಇವ್ವೇನ್ ಕಾರ್ಯ ? ’

ಅಂತ ಯಿಂದಕ್ ತಿರ್ಗಿ

ನೋಡ್ಡೆ — ಬತ್ತು ಗಿರ್ಕಿ !

೪

ದೇವರದೊಂದು ಚಿಂದದ್ ಸೋತ್ರ

ಕೊಡಗಿನ್ ಮೇಗಿನ್ ಒಂದ್ ನಕ್ಕತ್ರ

ಕೊಡಗಿನ್ ಒಂದ್ ಊ ಗಾಳೀಲ್ ತೇಲ್ತು

ಬಂದಂಗಿದ್ದು ಅತ್ರ ಕಾಲ್ತಾವ್

ಒಂದು ಕೊಡಗೀನುಡಗಿ !

ಐದಾರೊರಸದ್ ವುಡಗಿ !

೫

ಕೊಡಗಿನ್ ತೋಟದ್ ಕಾಪೀ ಅಣ್ಣು

ತುಟಿಗೊಳ್ ! ಇಳ್ಳಿನ್ ಬಿಳಕೆ ಕಣ್ಣು !

ಕೆನ್ನೆ ಅನಕ ಕೊಡಗಿನ್ ಕಿತ್ತೆ !

ಔಳೇಳಿದ್ದು ನಾ ಕೇಳೂತ್ತೆ :

‘ ನಿಂಗಿ ಯೆಸರೇನಮ್ಮ ? ’

‘ ನನ್ನೆಸರು ಪೂವಮ್ಮ ! ’

೬

‘ ಪೂವಮ್ಮ ! ’ ಹಾ ! ಯೆಂತಾ ಯೆಸರು !

ಕಣ್ಣಿಗ್ ಚಿತ್ರ ಕಟ್ಟೋ ಯೆಸರು !

ರೂಪು ರಾಗಕ್ ತಕ್ಕಂತ್ ಯೆಸರು !

ಯಿಂಗ್ ನೋಡಿದು ಪೊಪ್ಪೋ ಯಿಸರು !

‘ ಪೂವಮ್ಮಾ ! ಪೂವಮ್ಮಾ ! ’

‘ ಪೂವಮ್ಮಾ ! ಪೂವಮ್ಮಾ ! ’

೭

ಔಳ್ ನೋಡುತ್ತೆ ನಂಗ್ ಮತ್ತಾಯ್ತು !

ಔಳ್ ಮಾತ್ಕೇಳಿ ಒಂದ್ ಆತ್ತಾಯ್ತು !

ಔಳ್ ಮಾತ್ ಇನ್ನಾ ಕೇಳ್ಳೇಕೂಂತ

‘ ನಾನ್ಯಾರ್ ಗೊತ್ತೆ ? ’ ಅಂದ್ರೆ ‘ ಹ್ಲೂ ’ ತ

‘ ನೀ ಯೆಂಡಕುಡಕ ’ ಅಂದ್ಲು

ನೆಗ್ತು ಆತ್ರಿ ಬಂದ್ಲು .

೮

‘ ನೀ ನಾ ಕುಡಿಯೋದ್ನ್ ಎಲ್ ನೋಡ್ತೇಮ್ಮ ? ’

ಅಂದ್ರೆ, ‘ ಯಾವೋನ್ನೈತೆ ಜಮ್ಮ

ಔನ್ನೆ ಯೋಲ್ತೆವ್ ಕೊಡವಾಂತಂದಿ !

ಕುಡದಂಗ್ ಆಡೋನ್ ಕುಡುಕಾಂತ್ ಅಂದಿ

ತೊಡೇನ್ ಅತ್ತಿದ್ದು ಮೆಲ್ಲೆ !

ಕುಡದೋನ್ ಅಂದ್ರೆ ಸಲ್ಲೆ !

೯

ಕತ್ತಿನ್ ಸುತ್ತ ಕೈ ಆಕ್ಕೊಂಡಿ

‘ ಆಣ್ಣ ರತ್ನ ’ ಅಂತ ನೆಕ್ಕೊಂಡಿ

‘ ಯೆಂಡದ ಪದಗೊಳ್ ಎಳ್ ನೋಡಾನೆ !

ನಾನೂ ನಿನ್ನಂಗ್ ಕಲ್ತ್ ಆಡಾನೆ ! ’

ಅಂದ್ಲು ಮೊಕಾನ್ ನೋಡಿ !

ಕಣ್ಣ ದೊಡ್ಡಮಾಡಿ !

೧೦

ಇಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಗಿ ಆಗ್ ವುಟ್ಟಿದ್ದು
ಪೂವಮ್ಮಾನೆ ನಂಗೆ ಮೊದಲು !
ತಂಗಿ ವುಟ್ಟಿದ್ದ ದಿವಸಾಂತೇಳಿ
ಆಡ್ಡೆ ಯೆಂಗೀಸ್ ಇಡದಂಗೆ ತಾಲಿ --
ಸೂರ್ಯ ಮುಳಗಿದ ಕಾಣ್ಡೆ !
ಯೆಂಡ ಬೇಕಂತ್ ಅನ್ನೆ !

---

೫೪. ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ಮಂಜು

ಬೂಮಿನ್ ತಬ್ಬಿದ್ ಮೋಡ್ ಇದ್ದಂಗೆ
ಬೆಳ್ಳಿ ಬಳಿದಿದ್ ರೋಡ್ ಇದ್ದಂಗೆ
ಸಾಫಾಗ್ ಅಳ್ಳ ತಿಟ್ಟಿಲ್ಲಂಗೆ
ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ಮಂಜು !
ಮಡಗಿದ್ ಅಲ್ಲೇ ಮಡಗಿದ್ದಂಗೆ
ಲಂಗರ್ ಬಿದ್ದಿದ್ ಅಡಗಿದ್ದಂಗೆ
ಸೀತಕ್ ಸಕ್ತಿ ಉಡಗೋದಂಗೆ
ಅಳ್ಳಾಡಾಲ್ದು ಮಂಜು !

೧

ತಾಯಿ ಮೋಗೀನ್ ಎತ್ತೊಂಡಂಗೆ
ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಅತ್ತೊಂಡಂಗೆ
ಮಡಿಕೇರೀನ ಎದೆಗೊತ್ತೊಂಡಿ
ಜೂಗೀಡ್ಲಿತ್ತು ಮಂಜು !

ಮಲಗಾಕ್ ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆ ಕಟ್ಟಿ
ಒದಿಯಾಕ್ ಒಗದಿದ್ ದುಪಟೆ ಕೊಟ್ಟಿ
ಪಕ್ಕಾ ಗ್ ಗಂದದ್ ದೂಪ ಆಕ್ಷಂತ್
ಮಡಿಕೇರೀ ಮೇಲ್ ಮಂಜು !

೨

ಮಂಜಿನ ಮಸಕಿನ್ ಕಾವಲ್ಲ್ಲಿ
ಒಣಗಿದ್ ಉದ್ದಾನೆ ವುಲ್ಲ್ಲಿ
ಒಳಗೇ ಏನೋ ಸರದೋದಂಗೆ
ಅಲಗಾಡ್ತಿತ್ತು ಮಂಜು !
ನಡಿಯೋ ದೊಡ್ಡೊಡ್ ದೇವಲ್ವಂಗೆ
ಪಟ್ಟದ್ ಸುತ್ತಿನ್ ಕಾವಲ್ವಂಗೆ
ಅಲ್ಲಲೇನೆ ಅಂಗಂಗೇನೆ
ಗಸತ್ತಾಕ್ತಿತ್ತು ಮಂಜು !

೩

ಸೂರ್ಯನ್ ಕರೆಯೋಕ್ ಬಂದ್ ಸಿಂತೋರು
ಕೊಡಗೀನ್ ಎಲ್ಲಾ ಪೂವಮ್ಮೋರು
ತೆಳ್ಳೆ ಬೆಳ್ಳೆ ಬಟ್ಟೇನಾಕಿ
ಬಂದಂಗಿತ್ತು ಮಂಜು !
ಚಿಮ್ಮಾನಿದ್ರ ಎಳಬಿಸಿಲಿನ್ ಕೆಂಪು
ಮಂಜಿನ್ ಬಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿ ತಂಪು !
ಕೊಡಗಿನ್ ಲಸ್ಕೀರ್ ಪೂವಮ್ಮೋರ್ಗೆ
ಆಲಿನ್ ಸೌಂದ್ರೀ ಮಂಜು !

೪

ಅಗಲೇ ಬರಲಿ ರಾತ್ರೇ ಬರಲಿ
 ಬಿಸಲು ನೆಳ್ಳು ಏನೇ ಇರಲಿ
 ಕಣ್ಣುರೆಯಾಗಾಕ್ ತಾವ್ ಕೊಡಾಲ್ದು
 ಮಡಿಕೇರೀಗೆ ಮಂಜು !
 ತೈಲ ನೀರಿನ್ ಮೇಗಿದ್ದಂಗೆ
 ಪೂವಮ್ಮ—ನನ್ ತಂಗಿದ್ದಂಗೆ
 ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡದಂಗೆ ಇಡಕೋಂತಿತ್ತು
 ಮಡಿಕೇರೀಗೆ ಮಂಜು !

೫

೫೫. ರೆ

ನಾನ್ ಸಂಪಾದ್ನಿದ್ ಬಿಡಕಾಸೆಲ್ಲ
 ಬೆಳ್ಳಿ ರೂಪಾಯಾದ್ರೆ—
 ಕೊಂಡ್ಕೊಳ್ಳೋದ್ ಒಂದ್ ಯೆಂಡದ್ಬಂಡೆ
 ನೂರಾರ್ ಬುಂಡೆ ಆದ್ರೆ—

೧

ಬಾಯಿ ವೊಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲ ನಂಗೆ
 ಎಚ್ಚೊಂಡ್ ಐನೂರಾದ್ರೆ —
 ನನ್ ಜರ್ಬೇನು ! ನನ್ ಸೋಕೇನು !
 ಆಗ್ ನನ್ ನೋಡಬೇಕಾದ್ರೆ!

೨

ಆಗೋಕಿಲ್ಲ ವೋಗೋಕಿಲ್ಲ
 'ರೆ' ಪರ್ಪಂಚದ್ ಬಾಬ್ತು;
 ಆದ್ರೂನೂನೆ 'ರೆ' ಅಂತಂದ್ರೆ
 ಬಾಳ ಸುಕದ್ ಬಾಬ್ತು!

೩

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ರೇನ್ನೋ ಕನಸಿನ್ ಪರ್ಪಂಚ್ಡಲ್ಲಿ
ಬಾಳ್ ಸಂತೋಸಾಗ್ಗೈತ್ತೆ !
ವುಲ್ಲಿನ್ ಕಂತೆ ಮೊತ್ತೊಂಡಂಗೆ
ಬದಕೋದ್ ಅಗರಾಗ್ಗೈತ್ತೆ !

೪

ಮುಳುಗೋ ಮನಸಂಗೆ ಒಳೆಯಾಗ್ ಒಂದು
ದೋಣಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ ರೀತಿ
ಸಂಕ್ಸ ಪಟ್ಟೊಂಡ್ ಸಾಯೋವನ್ನೆ
ರೇಂದ್ರೆ ಬಲೆ ಪ್ರೀತಿ !

೫

ರೇಂತ ರಾಗ ಎಳೆಯೋದೆಲ್ಲ
ನಡದ್ಬಡೋವಂಗಿದ್ರೆ—
ಬೆಟ್ಟ ಕುಟ್ಟೊಂಡ್ ಓಡೋಗ್ಗೈತ್ತೆ
ಎಡದಾ ಕಾಲಿಂದ್ ಒದ್ದೆ !

೬

ರೇನ್ನೋದಾಗ್ಲಿ ಅಗ್ಗೆ ಮೋಗ್ಲಿ
ಅದರಿಂದ್ ಏನಾಗ್ಬೇಕು ?
'ರೆ' ಅಂತನ್ನೊಂಡ್ ಕಸ್ವಾನೆಲ್ಲ
ಮರೆಯೋದಸ್ವೆ ಸಾಕು !

೭

'ಆದ್ರೆ ಗೀದ್ರೆ' ಅನ್ನೊಂಡಿದ್ರೆ
ಸುಕವಾಗಿರಬೊದಂದ್ರೆ—
ರೇನ್ನೋ ಅಕ್ಕಾ ಎಂತಾದ್ದಣ್ಣ !
ಅರೇ ರೇ ರೇ ರೇ ರೇ !

೮

೫೬. ಚಿಂತೆ

ಅವೀಗ್ ಮುತ್ತು ಇಕ್ಕೋದು
ವುಲೀಗ್ ಅಲ್ ತಿಕ್ಕೋದು
ಚಿಂತೇಗ್ ಎದೇಲ್ ತಾವ್ ಕೊಡೋದು
ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ತೂಕಿ !
ಕೇಳ್ಗೆ ಬೇಡ ಬಾಕಿ !

೧

ಉಗನಿ ಅಬ್ಬೊಂಡಂಗೆ
ಕುಟ್ಟಿ ಯಿಡಕೊಂಡಂಗೆ
ಗೆದ್ದಿಲ್ಲಂಗೆ ಅತ್ತೊಂಡ್ ಬಂದಿ
ಮನಸನ್ ಮುರದ್ ಮುಕ್ಕೋಂತೆ
ದೊಡ್ಡೀ ಮಾರಿ—ಚಿಂತೆ !

೨

ಬೆಂಕಿ ಮೈಮೇಲ್ ಬಿದ್ರೆ
ನಾವ್ ಅದನ್ ಅರೀಸ್ತಿದ್ರೆ
ಧಗ್ಗಂತ್ ಅತ್ತೊಂಡ್ ಉರದಿ ನಮ್ಮ
ಮಾಡತೈತ್ ಬೂದೀನಂತೆ !
ಬೆಂಕೀನೆ—ಈ ಚಿಂತೆ !

೩

ಚಿಂತೆ ಬರ್ದಿದ್ಲಂಗೆ
ತಕ್ಕೊ ! ದೊಡ್ಡು ದಂಗೆ !
ಚಿಂತೇಗೇನ್ರಿ ನೀ ಸರಣಾದ್ರೆ
ನಿಂಗೆ ಎಕ್ಕು ಗಟ್ಟಿ !
ಚಿಂತೇಗ್ ಊಟ ಬಿಟ್ಟು !

೪

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಚಿಂತೆ ಬರಿದ್ದಂಗೆ
ಗುರತೇ ಗೊತ್ತಾಗ್ಗಂಗೆ
ಯಿಡಕೊಂಡ್ ಚೆನ್ನಾಗ್ ತದಕಾಕಿದ್ರೆ
ಕರದ್ರು ತಿರ್ಗಿ ಬರದು!
ಜಪ್ಪಯ್ಯಾಂದ್ರು ಬರದು!

೫

ಚಿಂತೇನ್ ಕಂಡೋರ್ ನಾವು!
ಚಿಂತೇಗ್ ಇಕ್ಕೋರ್ ನಾವು!
ನಮ್ಮಂಗ್ ಸಲೀಸ್ ಆಗಬೇಕಂದ್ರೆ
ಚಿಂತೇನ್ ಇಡದಿ ಧಂಸ
ಮಾಡ್ಲೆ ಬೇಕು ಮನ್ಸ!

೬

೫೭. ಗ್ನಾನದ್ ದೀಪ

ಯೆಂಡ ಕುಡದೋನ್ ಕಂತೇಂತ್ ಯೋಳ
ನೆಗದೆ ಯೋಳಾದ್ ಕೇಳು;
ಒಂದ್ ದಿನಾರ ಸಾಜಾ ತಿಳಕೊ—
ಇದ್ದೇ ಇರತ್ಯೆತ್ ಗೋಳು!

೧

ಬೀದಿ ದೀಪ ಇರತ್ಯೆತ್ ಅಂಗೇ!
ಇರೋ ಜಾಗದಾಗೇನೆ;
ನಡಿತಾನಿದ್ರೆ ನೆಳ್ಳೊಂದ್ ಮಾತ್ರ
ಬತ್ತೈತ್ ಯಿಂದಾಗೇನೆ.

೨

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ದೀಪದ್ ಬೆಳಕು ಬೇಕಂತೆ ಅಂದ್ರೆ
ಪೋಗ್ಬೇಕ್ ಅದರ್ ತಾಕೇನೆ!
ನೆಳ್ಳಿನ್ ಕತ್ತೆ ಬೇಡಾಂತೆ ಅಂದ್ರು
ಬತ್ತೈತ್ ಯಿಂದಾಗೇನೆ.

೩

ಇದನ ಕಾಣ್ ಕಾಣ್ ನಂಗೆ
ನೆವ್ಗೆ ಬಂದಂಗ್ ಆತು--
' ಬೆಳಕೆ ಗ್ಗಾನ, ಕತ್ಲ ಅಗ್ಗಾನ '
ಅನ್ನೋ ದೊಡ್ಡೋರ್ ಮಾತು!

೪

' ಗ್ಗಾನಕ್ ಮನ್ನ ಕಸ್ತ್ ಬೀಳ್ಬೇಕು '
ಅನ್ನೋ ದೊಡ್ಡೋರ್ ಮಾತು,
' ಅಗ್ಗಾನ್ನ್ ಎನೂ ಬೇಡಾನ್ನೋ 'ದು
ಸಾಜಾ ಆದಂಗಾತು!

೫

ದೀಪದ್ ತಾಕೆ ಬತ್ತಂದ್ರದೋ
ಕಾಲಿನ್ ಕೆಳಗೆ ನೆಳ್ಳು!
' ಅಗ್ಗಾನೆಲ್ಲ ಗ್ಗಾನಕ್ ಸರಣು '
ಅನ್ನೋದ್ ಅದಕೆ ತಿಳ್ಳು!

೬

ದೊಡ್ಡೋಡ್ ಸತ್ಯ ನಂ ಮುಂದೇನೆ
ಬಿದ್ವೊಂಡ್ ಒದ್ದಾಡ್ತಿದ್ರೂ
ಸುಂಕಿದ್ವೇವೆ. ಯಾವಾಗ್ ಅದನ
ನಾವ್ವೊಳ್ ಕಲಿಯೋದಾದ್ರೂ?

೭

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ತಿಳಿದೋರ್ ಕಾಲೊ ಇಡಕೊಂಡಿ ಕಲಿಯೋರ್
ಯಿಂದಿನ್ ಕಾಲ್ಪಾನ್ ಇದ್ರು ;
ಕಲಿಯೋ ಮಂದಿ ಎಲ್ಲೊರಿಗ
ಕಲ್ಪೋರ್ ಮೇಲ್ ಬಂದ್ ಬಿದ್ರೂ !

೮

೫೮. ದುಕ್ಕ

ಕಯ್ಯಾದ್ ಔಸ್ತಿ ಕುಡದೋನಂಗಿ
ಮೊಕಾನ್ ಯಾಕ್ ಸಿಂಡಸ್ತಿ ?
ನಿಂಗೊಂದ್ ದುಕ್ಕ ಬಂದಿದ್ರು ಅದನ
ನಂಗಳ್ ಮುಂದ್ ಯಾಕ್ ಇಸ್ತಿ ?
ನಮಗ್ಯಾಕ್ ದುಕ್ಕ ತಸ್ತಿ ?
ಮುಕದಾಗ್ ಸೋನೆ ಯಿಡಕೊಂಡಂಗಿ
ಗೋಳ್ಯಾಕ್ ಸುಂಕೆ ಸುಸ್ತಿ ?

೧

ದುಕ್ಕಾನ್ ಒತ್ತೊಂಡ್ ಬಂದೋರ್ ನಾವು !
ಒತ್ತೊಂಡ್ ಓಗೋರ್ ನಾವು !
ಸಿಕ್ಕೊರತ್ರ ಯೋಳ್ಕೊಂಡಾಕ್ಲೆ
ಆರೋಗ್ಯೊತ ಕಾವು !
ಸಾಯ್ದೇನ್ ಈ ಆವು ?
ಅರೋಕಿಲ್ಲ ! ಸಾಯೋಕಿಲ್ಲ !
ಆರ್ಸಿ ಸಾಯೋರ್ ನಾವು !

೨

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ನಂ ನಂ ದುಕ್ಕ ನಂನಂಗೇನೆ
 ವೊರಲಾರದಸ್ವಸ್ವ ಐತೆ !
 ಜತೇಗ್ ನಿಂದೂ ಇರಲಂತಂದ್ರೂ
 ಅದರಿಂದ್ ಏನಾಗ್ಗೈತೆ ?
 ಏನ್ ಬಂದಂಗೆ ಆಯ್ತೈತೆ ?
 ಅವರಿವರತ್ರ ಅತ್ತೈ ನಿಂಗೇ
 ದುಕ್ ಏನ್ ಕವ್ಯಾಗ್ಗೈತೆ ?

೩

ನಂ ನಂ ದುಕ್ಕ ಸಿಕ್ಕೋರತ್ರ
 ಮಾಡ್ತಾನಿದ್ರೆ ಮಾಜರ್
 ಕೇಳೋರ್ ಎದರಾಗ್ ಇರೊಗಂಟೊನೆ
 ದುಕ್ಕಾನೆ ಗೈರಾಜರ್ !
 ನಾವೆ ದೊರೆಗೊಳ್ ! ರಾಜರ್ !
 ಕೇಳೋವ್ರೇನ್ ಅಂಗೋಯ್ತಂದ್ರೆ
 ತಕ್ಕೊ ! ದುಕ್ಕ ಆಜರ್ !

೪

ದುಕ್ಕ ಗಿಕ್ಕ ಎಲ್ಲ ನೋಡು
 ನಂ ನಂ ಮನಸಿದ್ದಂಗೆ !
 ಮನಸಿನ್ ಲಗಾಮ್ ನಂ ಕೈಲಿದ್ರೆ
 ಇಲ್ದಿದ್ ಇರೋವಂಗೆ !
 ಇರೋದ್ ಇಲ್ದಿದ್ದಂಗೆ !
 (ಯೆಂಡ ಕುಡದೋನ್ ಮಾತ್ ಅಂತೇಳಿ
 ನೆಗಬೇಡೋ ಎ ವೆಂಗೆ !)

೫

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ದುಕ್ಕ ಇದ್ರೆ ಇತ್ತಂತೇಳು !
ಸಂತೋಸಾನ ಗಳ್ಳು!
ಮಾರೆ ಮೇಗಿನ್ ಇಸ್ವೇಜಿಂದ
ದುಕ್ಕಕ್ ಕತ್ತ ಇಡದ್ ತಳ್ಳು!
ನೆಗೀನ್ ಪರದೆ ಬಿಳ್ಳು!
ಯಿಂಗೆ ದುಕ್ಕಕ್ ದಪ್ಪನ್ ಮಾಡಿ
ಅದಕ್ ಕೊನೆ ಕೇಳ್ಳು!

೬

೫೯. ಜಂಬ

ಸುಂಸುಂಕೇನೆ ನಂಗ್ ಅಂತೀಯ
ಜಂಬದ ಕೋಳಿ ಅಂತ ;
ಮನ್ನನ್ ಮನಸನ್ ನೋಡ್ವೆ ಸುಂಕೆ
ಸಿಕ್ಕಂಗ್ ಅಂದ್ರೆ—ಬಂತ!

೧

ತಿಳದೋರ್ ಇತರೋರ್ ಒಗಳೋದ್ದೆಲ್ಲ
ಕುಣದಾಡ್ತಾರ ಬಿದ್ದಿ?
ತಿಳದೋರ್ ಎಕಡ ಮಂಡೇಲ್ ಮಡಗಿ
ಕಲ್ತೀನ್ ಒಸಿ ಬುದ್ದಿ!

೯

ಕುಡಿಯೋನ್ ನಾನು! ಆಡೋನ್ ನಾನಾ
ಮೂಳೆ ಮಾಂಸದ್ ಕಂಬ ?
ಯೆಂಡ ಕುಂತ್ಯೊಂಡ್ ಆಡಿಸ್ತಿದ್ರೆ—
ನಂಗ್ ಯಾಕಣ್ಣ ಜಂಬ!

೩

ಸೂತ್ರದ್ ಗೊಂಬೆ ಇದ್ದಂಗೆ ಇನ್ನಿ
ಯೆಂಡದ್ ಕೈಲಿ ನಾನು ;
ಯೆಂಗೆ ಆಡಂದ್ರೆ ಆಂಗೆ ಆಡ್ಬೇಕು !
ನಂಗೀ ಜಂಬದಿಂದ್ ಏನು !

೪

ವೈಯಿನ್ ತುಂಬ ತುಂಬೊಂಡೈತೆ
ಆಡ್ನೋ ಯೆಂಡದ್ ಮತ್ತ ;
ಜಂಬ ಗಿಂಬ ಅನ್ನೋದೈಲ್ಲ
ಜಾಗ ಎಲ್ಲಿಂದ್ ಬತ್ತು ?

೫

ಲೋಕಕ್ ಕುಂತ್ಯೊಂಡಂಗೇ ಕುಂತಿ
ಸಿಕ್ಕಂಗೆ ಆಡೋಕ್ ಗೊತ್ತು ;
ಕಣ್ ಬಿಟ್ಟೊಂಡಿ ಅತ್ತಿಕೋಗಿ
ತಿಳಿಯೋ ಬುದ್ ಎಲ್ಲತ್ತು ?

೬

ಲೋಕದ್ ಚಾಲೇ ಇಂಗೈತೇಂತ
ಕಂಡೇ ಅದೆ ಅದು ;
ಆದ್ರೂ ಏನೋ ಕುಡದೋನ್ ಚಪಲ—
ಯೋಳಾದ್ ಯೋಳ್ಬಡಾದು !

೭

ಯೆಂಡ ಕುಡದೋನ್ ಕಂತೇಂತೇಳಿ
ಮೂಲೇಗ್ ಇದನ್ ಆಕ್ಪಾರ್ದು ;
ಮನ್ನನ್ ಜೀವ ತಿಳಕೋಡ್ಬೇನೆ
ಸುಂಕೆ ನೋಯಿಸ್ಪಾರ್ದು.

೮

೬೦. ಯೆಂಗೀಸ್ರ ಔರೆ ಊವ್ ಇದ್ದಂಗಿ

ಯೆಂಗೀಸ್ರ ಔರೆ ಊವ್ ಇದ್ದಂಗಿ—

ನಲುಗಿಸ್ ಬಾರ್ದು ಔರ್ದು !

ಒಂದ್ ಚೋಟುದ್ ಊವಂತ್ ಅದ್

ಒದ್ದೋನ್ ಇಂದ್ರ ಉದ್ದಾರ್ ಅದ್ !

ಯೆಂಗೀಸ್ರ ಔರೆ ಊವಿದ್ದಂಗಿ—

ನಲುಗಿಸ್ ಬಾರ್ದು ಔರ್ದು !

೧

೬೧. ಚೆಂದ

ಅತ್ಯಡಕ್ ಇಕ್ಕಿದ್ ಯೆಂಗ್ಗೆ !

ಚೆಂದುಳ್ಳೇವ್ಗೆ ಯೆಂಗ್ಗೆ !

ಚೆಂದಿನ್ನೀಂತ ಮೆರಿಲೆ ಬಾರ್ದು—

ಬದ್ದೇ ಬೀಳ್ತೈತ್ ಅಲ್ಲು !

ಅದಕಿಂತ್ ಎಚ್ಚಿ ದೀಸ ನಿಲ್ತೈತ್

ಅತ್ಯಡಕಿನ್ನು ಕಲ್ಲು !

೧

ಅತ್ಯಡಕ್ ಇಕ್ಕಿದ್ ಯೆಂಗ್ಗೆ !

ಚೆಂದುಳ್ಳೇವ್ಗೆ ಯೆಂಗ್ಗೆ !

ರೂಪ ಓಯ್ದದ್ ಅತ್ಯಡಕ್ ಓಯ್ದದ್

ಆಮೇಲ್ ಬಲ್ ಪಜೀತಿ !

ಅವಕಿಂತ್ ಎಚ್ಚಿ ದೀಸ ನಿಲ್ತೈತ್

ಗಂಡ ಯೆಂಡರ್ ಪ್ರೀತಿ !

೨

೬೨. ಉಪದೇಸ

ಯೆಣ್ ನಾಯ್ ಇಂದಿನ್ ಗಂಡ್ ನಾಯ್ ಅಂಗಿ
 ಸುತ್ತಾದ್ ಸಂದಿ ಸಂದಿ !
 ಬೀದೀಲ್ ಓಗೋ ಯೆಣ್ಣೆಂಗಿಸೆ
 ಕಣ್ ಆಕೋನು ಅಂದಿ !

೧

ಕುಡಕನ್ ಕೈಲಿ ಯೆಂಡ್ ಇದ್ದಂಗೆ
 ನಿನಗೊಳ್ ಒಬ್ಬು ಯೆಡ್ತಿ !
 ಇದ್ದಿದ್ ಬುಟ್ಟಿ ಇಲ್ಲಿದ್ ಬೇಡಿ
 ಸಿಕ್ಕೊಳ್ ಇಂದ್ ಯಾಕ್ ಓಡ್ತಿ ?

೨

ಬೇರೆಯೋಳ್ಗೆ ನೋಡ್ಪೋರ್ಗ್ ಇರೊ
 ನರಕ ತಿನ್ಲಿ ರಕ್ಕರ್ !
 ಇಲ್ಲೋಳ್ಗೆ ಅಲೆಯೋ ಸಂಪ್ರಂದಲ್ಲಿ
 ಇರೋಳ್ಗೆ ಕೊಟ್ಟಾಳ್ ಚಕ್ಕರ್ !

೩

೬೩. ಯಿನ್ನು ಪಡಚ

ಪದವಿ ನೋಡ್ಪೊಂಡ್ ದೊಡ್ಪೊನ್ ಅನ್ನೋದ್
 ಲೋಕಕ್ ಒಂದ್ ಆಳ್ ರೋಗ !
 ಇದನ ಕಾಣ್ಪೊದ್ ಎಲ್ಲಾ ರೂನೆ
 ಇಮ್ಮೂನ್ ಒಗ್ಗೋದ್ರಾಗ !

೧

ಏನ್ ಯಿಸ್ನೂನೋ! ಬೆಪ್ಪಂ ಗ್ ಬಿದ್ವಾನ್
ಆಲಿನ್ ಸೌಂದ್ರದ್ ಮದ್ದ!
ಆಲ್ವಲ್ ಬೆಳ್ಳಾಕ್ ಚೀಪ್ತಾನಿರಾಕ್
ಅಸ್ತಗೂನ ಸುದ್ದ?

೨

ಬುಳ್ಡೇಲ್ ಔಂಗ್ ಒಂದ್ ಇಂಕ್ರಾನಾರ
ಬುದ್ದಿ ಗಿದ್ದಿ ಇದ್ದೆ!
ಯೋಚ್ಚೆ ಬೇಡ್ವ—ಯಾವಾಗ್ಗಾರ
ಆಲ್ ಒಡದ್ ಉಳ ಬಿದ್ದೆ!

೩

ಯಿಸ್ನೂಂತ್ ಅಂದ್ರೆ—ಬ್ರಹ್ಮಂ ಗ್ ಅಪ್ಪ!
ಯೆಚ್ಚೆ ಯೇಳಾದ್ ಯಾಕ?
ಮಗನೆ ಮೊದ್ದಿನ್ ಮುದ್ದೆ ಅದ್ದೆ
ಅಪ್ಪ ಯೆಂಗಿರಬೇಕ!

೪

ನಾನೇನಾರ ಯಿಸ್ನಾಗಿದ್ದೆ
ಗೊತ್ತಾ ಏನ್ ಮಾಡ್ತಿದ್ವೆ?
ಯೆಂಡದ್ ಸೌಂದ್ರದ್ ಮದ್ದಕ್ಕೋಗಿ
ಝಾಂಡ ಆಕ್ಕುಡ್ತಿದ್ವೆ!

೫

ಸೇಸನ್ ಸಾವಿರ್ ತಲೆಗೊಳ್ಳುವೆ
ಸಾಲಾ ಈಸ್ಕೊಂಬುಟ್ಟು
ಸೌಂದ್ರಕ್ ಬಾಯ್ ಇಟ್ ಈದಾರ್ತ್ ಅಂದ್ರೆ
ಸೌಂದ್ರಕ್ ಸೌಂದ್ರೆ ಛಟ್ಟು!

೬

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ದೊಡ್ಡ ಒಂದ್ ಸೌಂದ್ರ ಕಾಲಿ ಆದ್ರೆ
ಇನ್ನಾ ಅವೆ ಆರು!
ಆಲು! ತುಪ್ಪ! ಮೊಸರು! ಯೆಣ್ಣೆ!
ಕಬ್ಬಿನ್ನಾಲು! ನೀರು!

೭

ಮಿಕ್ಕಿದ್ ಆರ್ನು ಮುಂದ್ ಇಟ್ಟೊಂಡಿ
ಭೂ ಮಂತ್ರಾಂದ್ರೆ ಆಯ್ತು!
ಯಿಷ್ಟು ಆದೋನ್ ಸಕ್ತಿಂತ್ ಅಂದ್ರ
ಎಲ್ಲಾ ಯೆಂಡ್ ಆಗೋಯ್ತು!

೮

ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದೋರ್ಗ್ ಎಲ್ಲೈತ್ ಸಕ್ತಿ?
ಯೇನೇಳ್ಕೊಂಡ್ ಏನ್ ಬತ್ತು!
ಸಕ್ತಿ ಇದ್ದೋರ್ಗ್ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲಿದ್ರ
ಅದೂ ಒಂದು ಗತ್ತು!

೯

ದೊಡ್ಡೋನ್ ಯಿಷ್ಟು ಕಲ್ಪೊಬಾರ್ದ
ಚಿಕ್ಕೋನ್ ಕುಡಕನ್ ಸೇರಿ!
ಚಿ! ಚಿ! ಚಿ! ಚಿ! ಎಲ್ಲಾರ್ ಉಂಟ!
ಅಲ್ಲಲೆ ಔನ್ ಗೋರಿ!

೧೦

೬೪. ದೇವು

ಮುಚ್ಚ್ಚ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ! ಏ ಬೇವಾರ್ಸಿ !
 ಬಗವಂತ್ ಎಸರು ನಮಗೆ ತಾರ್ಸಿ !
 ಇಲ್ಲಿ ದ್ವೆಲ್ಲ ವುಟ್ಟೇಸ್ಕೊಂಡಿ
 ಏಕ್ ಸುಂಕ್ ಕೂಗ್ತಿ ಕಾಲಿ ?
 ನಮಗೆ ದೇವು ಯೆಂಗಾನೇಂದ್ರೆ
 ಮುತ್ತೈದೇಗೆ ತಾಲಿ !

೧

ದೇವ್ ಇಲ್ಲಂತ ಯೋಳ್ಳೆ ನೀನು
 ದೇವ್ ಔನೇಂತ ಯೋಳ್ತೀನ್ ನಾನು !
 ಮಡಿಕೇಲ್ ತುಂಬಿದ್ ಯೆಂಡ ತನ್ನೆ
 ಸಿಕ್ಕೆ ಮೋದ್ರೆ ಸೋತು
 ಪರ್ಪಂಚ್ಚೆಲ್ಲೆ ಯೆಂಡಿಲ್ಲಂದ್ರೆ
 ಅದಾ ಸಾಜ ಮಾತು !

೨

ನನಗೇನ್ ಬೇಡ ನಿನ್ ಬುದ್ವಾದ !
 ನಂಗೂ ನಿಂಗೂ ಬಾಳ ಬೇಡ !
 ನಂ ತಾಪತ್ರೇನ್ ಮುಳಗಿಸ್ತೈತೆ
 ಬಗವಂತ್ ಎಸರಿನ್ ಸಕ್ತಿ !
 ಅದಕೇ ನಮಗೆ ಬಗವಂತ್ ಎಸರು
 ಅಂದ್ರೆ ಆಪಾಟೆ ಬಕ್ತಿ !

೩

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ದೇವ್ ಔನಂತೆ ! ದೇವ್ ಇಲ್ವಂತೆ !
ಯೋಳಾರ್ ಯೋಳ್ಳಿ — ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ ?
ದೇವ್ ಔನ್ ಅಂತ ನೆಂಕೊಳ್ಳಾದು
ನಮಗೆ ಜೀವ — ಉಸರು !
ಔನಲ್ ನೆಮ್ಮೆ ಮಡಿಕೊಳ್ಳಾದು
ನಮಗೆ ನಮ್ಮೆ ನಸರು !

೪

೬೫. ಯಿಸ್ಸಾಮಿತ್ರ ರತ್ನ

ಲೋಕ ಸುಂಕೆ ಕೆಟ್ಟೋಗೈತೆ !
ಪೂರ ! ತುಂಬ ! ಬಾಳ !
ಬೂತಗೊಳ್ ಯಿಗ್ತ ಕುಣದ್ರೆ — ಅದೊ !
ದೆಯೊಳ್ ಆಕೊ ತಾಳ !

೧

ದುಡ್ಡಿಗ್ ಕಚ್ಚು ವೊಟ್ಟೇಗಿಚ್ಚು
ಎನ್ ಎಂಗ್ ಎಚ್ಚೊಂಡೈತೆ !
ಸುಕ ಸಾಂತಿ ತ್ರುಪ್ಪಿ ಎಲ್ಲು
ಬಾಗಿಲ್ ಮುಚ್ಚೊಂಡೈತೆ !

೨

ಐಕುಂಟ್ ಅಪ್ಪಂಗ್ ಇದ್ ನಂ ದೇಸ
ಈಗ್ ಎಂಗೈತೆ ನೋಡು !
ಕಟಕರ್ ಕೋಣೆ ! ನರಕಕ್ ಅಪ್ಪ !
ಬದಿಕಿರೋರ್ ಸುಡಗಾಡು !

೩

ಮುನ್ನೂರ್ ಮುವ್ವತ್ ಕೋಟಿ ದೇವ್ರ
 ಸುಂಕೆ ಕುಂತ್ಯೊಂಡಾರಿ!
 ನರಳೋರ್ ಗೋಳ್ಗೆ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚೊಂಡಿ
 ಸತ್ತಂಗ್ ಬದ್ವೊಂಡಾರಿ!

೪

ದೇವ್ರಂತ್ ಆನ್ನೋ ದೊಡ್ ಯೆಸರ್ ಬೇಕು—
 ಪದವಿ ಸಂಬ್ಬ ಬೇಕು ;
 ಕಟ್ಟೊಂಡ್ ಕೆಲಸ ಮಾಡ್ತಿದ್ರನೆ—
 ಆಹ! ಏನ್ ನಿಂ ಜೋಕು!

೫

ದೇವ್ರ ಗೀವ್ರ ಆನ್ನೊಂಡ್ ಇದ್ರೆ
 ನಮಗ್ ಈಗ್ ಉದ್ವಾರ್ ಇಲ್ಲ!
 ದೇವ್ರಿಗೆ ದೇವ್ರೆ! ನಮಗೇ ನಾವೇ!
 ಬೆಳದವರ್ ಪಾಲಿಗ್ ಬೆಲ್ಲ!

೬

ಬದಕ್ ಬೇಕಂದ್ರೆ—ಈ ಲೋಕ್ತೆಂದ
 ಬಚಾವ್ ಆಗ್ಬೇಕ್ ತುರು ;
 ನಮ್ಮೇ ಲೋಕ ವುಟ್ಟಿಸ್ಕೊಬೇಕು
 ಈ ಲೋಕಾನೆ ಮರು !

೭

‘ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಇಂದ್ರನ್ ಕರಿಸ್ತೀನಿ’
 ಅಂದಂಗ್ ಯಿಸ್ಸಾಮಿತ್ರ—
 ‘ನನ್ನೇ ಲೋಕ ಕಟ್ಟೊಂತೀನಿ’
 ಅನ್ನೋದ್ ರತ್ನನ್ ಅತ್ರ!

೮

೬೬. ಕರ್ಮ

ಕೈಲ್ ಕಿಸೀದೆ ಕರ್ಮಾಂತ್ ಕಿರೋ
ಕಂಜೋರ್ ಆದ್ಮಿ! ಬಕ್ರ!
ಕೈಲ್ ಆಗೋರ್ನು ಕೆಳಕ್ ಎಳಿಯೋನು
ನೀನ್ ಎಲ್ ಉಟ್ಟೊ! ವಕ್ರ!

೧

ಕರ್ಮಾಂತ್ ಅಂದ್ರೆ—ಯಿಂದ್ ನಾವ್ ಆಕಿದ್
ಬೀಜದ್ ಊ ಅಣ್ ಅಲ್ಲ!
ಕರ್ಮಾಂತ್ ಅಂದ್ರೆ—ಈಗ್ ನಾವ್ ಸಿಕ್ಕೋನ್
ಮುಸ್ತೀಗ್ ತೋರ್ಸೊ ಗಲ್ಲ!

೨

ಕರ್ಮಕ್ ಕೈ ಮುಗ್ಡ್ ಜೈ ಅಂದಾನ್
ಅಬ್ಬಿ ವೈ ನೈ ದೇಖ!
ಮಡಿಗಿಸ್ಕೊಳ್ಳೋನ್ ತಲೆಮೇಗ್ ಇನ್ನಸ್ವೆ
ಮಡಗೋಂತ್ಯೆತೆ ಲೋಕ!

೩

ನೀನ್ ಅಂತನ್ನೋ ನಾಮರ್ದನ್
ನೀನ್ ಅಪ್ಪಾಂತ್ ಆನೈಕು!
ತುಳಿಯಾಕ್ ಬಂದಾನ್ ತಿರಗ್ಸುಂಗ್ ಎಸದು
ಕರ್ಮಕ್ ಬೆಂಕ್ಯಾಕ್ಬೇಕು.

೪

೬೭. ರತ್ನನ್ ಮಾತು

ನಿನ್ ಕೈ ಕೆಳಗೊನ್ನೆ ನಾನ್ ಅಂದಾಕ್ಸ್ಸಿ

‘ಲೋ’ ಅಂತ ಏಳ್ ಅನ್ನೇಕ ?

‘ಅಪ್ಪ ಅಣ್ಣ’ ಅನ್ನೋದ್ ಬುಟ್ಟಿ

ದೊಡ್‌ಗಿಡ್‌ತನ ಮೂಲೇಗ್ ಇಟ್ಟಿ

ತಿಳದೋನೇನೆ ಯಿಂಗಂತ ಅಂದ್ರೆ

ಮೆಚ್ಚೊಂತ್ಯೆತ ಲೋಕ ?

೧

ಮೂರೈಯೋನ್ನೆ ಚೆಕ್ಕೋನ್ ಮಾಡಿ

ದೊಡ್ಡನಸಾದೇಂತ ತಿಳದಿ

ಮೋಸ್ ಓಗ್ಬೇಡ. ಚೆಕ್ಕು ದೊಡ್ಡ

ಮೋಗೋದೆಲ್ಲಾ ನಸೀಬ್ ಯಿಡ್ಡು !

ಅರ್ಕಾಸ್ ರೂಪಾಯ್ ಆಗೋಗ್ತೈತ

ಕೊಟ್ಟಿ ಸುಣ್ಣ ಬಳದಿ ?

೨

ನಸೀಬ್ ಒಂದು ಬಸೀತಾನಿದ್ರೆ

ಮನ್ನ ದೇವ್ರ ಆಗ್ತಾನೆ !

ಕಂಡಿದ್ ನೀರೂ ಯೆಂಡಾಗ್ತೈತೆ !

ಬತ್ತೊಂಡ್ ಮೊಟ್ಟೆ ಗುಂಡಾಗ್ತೈತೆ !

ನಸೀಬ್ ಏನ್ ಕೋಟಾ ಆದ್ರೆ

ಎಲ್ಲಾರ್ ಬೆನ್ನೂ ಗೂನೆ !

೩

ತಾಬೇದಾರಿ ಒಂದ್ ಸುಡಗಾಡು !

ಮನ್ನನ್ ಮಣ್ ಮಾಡ್ತೈತೆ !

ತಾಬೇದಾರು ಮೇಲ್ನೋರ್ ಎದರು

ಯಿಂಗ್ ಅನ್ನಾರ್ಪು. ಗೊತ್ತು. ಆದ್ರೂ

ನರಮನ್ನಾನ್ನೋನ್ ಸೈಸೋಕೂನೆ
ಮಿತಿ ಅಳತೆ ಏತೆ !

೪

ದೊಡ್ಡೋನ್ ನೀನು ಚಿಕ್ಕೋನ್ ನಾನು
ಇದ್ರೂ ಇರಬಾದ್, ಯೋಳ್ಕೊ ;
ಆದ್ರೂನೂನೆ ' ಚಿಕ್ಕೋನ್ ನೀನು '
ಅಂತೇಳಂತ ಮೂರೊತ್ತಾನು
ಮೊಟಕೋದ್ ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡನಾಲ್ಲ—
ಅನ್ನೋದ್ ಚಿಂದಾಗ್ ತಿಳ್ಕೊ !

೫

ತಿಳದೋರ್ಗ್ ಇಂಗೇಂತ ಯೋಳಾಕ್ ನಾನ!
ಕುಡಕ ! ಅಳ್ಳಿ ಮುಕ್ಕ !
ನನಗೇನ್ ಅಂತ ಜಂಬಾಸಿಲ್ಲ.
ಆದ್ರೂನೆ ನನಗಿರೋದೆಲ್ಲ—
ತಿಳದೋರ್ಗೂನೆ ಮಂಕ್ ಮುಚ್ಚೊಂತ
ಅನ್ನೋದ್ ಒಂದೇ ದುಕ್ಕ !

೬

೬೮. ಮಂಗಳಾರತಿ

ಬದಿಕಿದ್ರ ಇರಬೇಕ್ ರುಸ್ತುಂ ಅಂಗೆ !
ಇಲ್ದಿದ್ರ ಅನ್ನೇಕ್ : ' ಬಂದೇ ಗಂಗೆ ! '
ಸತ್ತಂಗ್ ಬದಿಕಿರಬಾರ್ಡು !
ಬಟ್ಟಿ ಬೇಕ್ ಅಂದ್ರ ಇಲ್ಲಾನ್ನೇಕು !
ಕೊಟ್ಟಿ ಮೈಗ್ ಒಪ್ಪಂಗ್ ಇರಬೇಕು !
ಚಿಂದಿ ಕೊಡಬಾರ್ದ್ ಅರ್ದು !

೭

೬೯. ಜೋಗಿನ್ ಜಲಪಾತ

ಅದೊದೊದೋ! ರಾಜಾ! ರೋರೀರ್!
 ರಾಕೀಟ್! ಆಮೇಲ್ ಲೇಡಿ!
 ಜೋಗಿನ್ ಜಲಪಾತ ಅಂತಂತಾರೆ
 ಇವುಗೊಳ್ ನಾಕಕ್ ಕೂಡಿ!

೧

ನಸ್ಸಕ್ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳೋನ್ನೇನೆ
 ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಸ್ತ
 ಒದ್ದೊಂಡ್ ಬಂದಿ ಬಡದ್ ಇಕ್ಕೋದ್ದ
 ಮಾಡ್ತೈತ್ ರಾಜ ಸ್ವಸ್ತ!

೨

ದುಡ್ ಉಳ್ಳೋರು ದುಡ್ ಇಲ್ಲೋರು
 ಗದರಿಸ್ ಓಡ್ನೋ ಅಂಗೆ
 ರೋರಿರ್ ಸದ್ದು ನೆಪ್ ತರ್ತೈತೆ
 ಕೇಳ್ತ ನಿಂತ್ರೈ ನಂಗೆ!

೩

ಬಡವನ್ನೊ ಮುಕ್ಕೊ ಸಾವಿರ್ ಸಂಕ್ಪ
 ಜಾಗಾ ಸಾಲ್ದೊ ಒಳಗೆ
 ಉಕ್ಕ ಬರೋವಂಗ್ ಎದ್ದೊ ಬರ್ತೈತೆ
 ರಾಕೀಟ್ ಉಳ್ಳ ಕೆಳಗೆ!

೪

ಜಾರ್ತ ಲೇಡಿ ತೇಲ್ತ ಬಂದೈ
 ಮೈ ಝುಂ ಝುಂ ಅಂತ್ಯೈತೆ!
 ಬಡವನ್ನೊ ತಿನ್ನೋ ಸಿರಿಮಂತಮ್ಮ
 ಬಳಕ್ತ ಬಂದಂಗ್ ಐತೆ!

೫

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಬಡವನ್ ಬಾಯ್ಗೆ ಬೀಗಾನ್ ಇಕ್ಕಿ
ಬಣ್ಣ ಮೇಲ್ ಬಳಿದಂಗೆ
ಜಲಪಾತ್ ಮೇಲ್ ಏನ್ ಕಾಮನ್ ಬಿಲ್ಲು !
ಆಹ ! ಬಿಲ್ಲಿನ್ ರಂಗೆ !

೬

ಬಡವನ್ ಬದುಕು ಎದ್ದ ಬಂದಂಗೆ
ಜೋಗ್ ಕಾಣ್ತಿದ್ರೆ ಕಣ್ಣೆ—
ಸುತ್ತಿನ್ ಕಾಡೂ ಕಾಮನ್ ಬಿಲ್ಲೂ
ನೆಗತಿರ್ದಾವೆ ತಣ್ಣೆ !

೭

ಮಿಕ್ಕೋರ್ ಕಸ್ತ ಕಟ್ಟೊಂಡ್ ಏನು ?
ಔರೋರ್ ಸುಕ ಔರ್ಗೆ !
ಪಾನ್ಯ ಕುಡಿಯೋರ್ ಕುಡದ್ ಅನಬೋಸ್ಲಿ !
ವೋರೋರ್ ಒರತಾರ್ ಚೌರ್ಗೆ !

೮

೭೦. ಕೊಳದಾಗ್ ತೇಲ್ದಿದ್ದ ಬೆಂಡು

ಬೂಮಿಗ್ ಗೋಂದ್ ಆಕ್ ಅಂಟೇಸ್ವಂಗೆ
ಅತ್ತಾಗ್ ಇತ್ತಾಗ್ ಅಳ್ಳಾಡ್ವಂಗೆ
ಕೊಳದಾಗ್ ನಿಂತಿತ್ತ ನೀರು.
ಗಂಡನ್ ತುಟೇಗ್ ಯೆಡ್ತಿ ಮುತ್ತು
ಕುಂತಂಗ್ ಕೊಳದಾಗ್ ಕುಂತ್ಯೊಂಡಿತ್ತು
ಒಂದ್ ಚಿಕ್ ಬೆಂಡಿನ್ ಚೂರು.

೧

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಪಡಕಾನೇಗೆ ತಗದ್ ಗೇಟಿಂದ
ಕುಡಕರ್ ನುಗ್ಗುಂಗ್ ಅತ್ತಾಗಿಂದ
ಕೊಳಕ್ಕು ಒಂದ್ ಒಳೆ ನುಗ್ಗು !
ತನ್ ಸಾಡ್ ತಂಗ್ ಅಂತ ಕುಂತಿದ್ದು ಬೆಂಡು
ನುಗ್ಗಿದ್ ನೀರಿಗ್ ಕೈ ಮುಕ್ಕೊಂಡು
ಅದರ್ ದಾರೀಗೆ ಬಗ್ಗು !

೨

ಸಮಯಕ್ಕು ದುಮುಕಿದ್ ಸಾಲ್ಗಾರ್ಗೆ
ಅತ್ತೂ ದಿಕ್ಕಿಂದ್ ದೆಯೊಳೆಗೆ
ಕೊಳಕೆ ನೀರ್ ನುಗ್ಗೊಯ್ತು !
ತೇಲ್ತಿದ್ ಬೆಂಡು ಕೊಳದ್ ಒಳೆಕೆ
ಗಿರ್ರಂತ ತಿರಗೋ ಆಳ್ ಸುಳೆಗೆ
ಸಿಕ್ಕೊಂಡ್ ಪಡಚಾಗೋಯ್ತು !

೩

ಅದನ ಕಂಡೋರ್ ಎಲ್ಲು ಬೆರತು
'ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ' ಅಂದ್ರೆ ವೊರತು
ಮುಳಗೋದ್ ತಪ್ಪಿಸ್ತಿಲ್ಲ !
ಕೊಳಕೊಂದ್ ಚಿಕ್ಕಾದ್ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ
ಬೆಂಡಿನ್ ಬದಸೋಕ್ ನೀರ್ ತಡದಿಟ್ಟು
ಉಳಸ್ಬಾದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ !

೪

೭೧. ದೊಡ್ಡೋನ್ ಯೆಸರು

ನಂ ಉರ್ನಾಗ್ ಒಂದ್ ದೊಡ್ಡ್ ಕಟ್ಟೀಯ್ತೆ—
 ಲಸ್ಮವ್ವನ್ ಕಟ್ಟೀಂತ;
 ಅಂಗೇ ನೋಡ್ತೀನ್ ನಮ್ಮೂರ್ ಕಟ್ಟೀಗ್
 ಈ ಯೆಸರ್ ಯಾಕ್ ಬಂತೊಂತ.

೧

ಲಸ್ಮವ್ವೇನೋ ಲಸ್ಸಾದ್ಕಾರಿ!
 ಕಟ್ಟೀಗ್ ಔನೇನ್ ಅಂಗು?
 ವೈಸಾ ಕೊಟ್ಟೋರ್ ಪ್ರಜೆಗೋಳ್ ನಾವು!
 ಅದೇ ಅನುಮಾನ್ ನಂಗು!

೨

ಇಂಜ್ವೀರ್ ಸಾಬ್ರು ಉಸ್ವಾರೀಗೆ,
 ಕೆಲಸಕ್ ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಗ್ಯಾಂಗು!
 ಯೆಸರ್ ಈಸ್ಕೊಳ್ಳಾಕ್ ಮಾತ್ರ ಲಸ್ಕು!
 ಫೌಲ್ ಮಾಡ್ ಕೊಟ್ಟ ಟಾಂಗು!

೩

ಯಿಂಗೇ ಸೌಕಾರ್ ರಂಗೈನ್ ಎಸರೀಗ್
 ನಮ್ಮೂರ್ ಬೀದಿ ಬಿಡದಿ!
 ರಸ್ತೇನ್ ಔನೇನ್ ತೋಟ ತಿಮ್ಮಂಗ್
 ಗುಡಿಸ್ಯಾನ್ ಪೊರ್ಕೇ ಇಡದಿ?

೪

ಅಂಗೇ ಸುಂಕೆ ನೋಡ್ತಾನೀವ್ವಿ
 ನಾನೂ ವುಟ್ಟಾಗ್ಗಿಂದ—
 ಚಿಕ್ಕೋರ್ ಕಸ್ತ್ರಿಬಿದ್ದ ಬೆಳಸಿದ್ದ ನುಂಗಾಕ್
 ದೊಡ್ಡೋನ್ ಸಿದ್ಧ ಅಂದ!

೫

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ದೊಡ್ಡೋನ್ ವೊಟ್ಟೆ ಬಲೆ ದೊಡ್ಡಣ್ಣ !

ಕಂಡಿದ್ ಗುಳುಂ ! ಸ್ವಾಹ !

ತಿಂದಿ ತೇಗ್ತು ಕುಡಿತಿದ್ದಸ್ತು

ಎರೈತ್ ಅಸುವು ದಾಹ !

೬

ಲಕ್ಷ ಚಿಕ್ಕೋರ್ ಮಾಡಿದ್ ಕೆಲಸ

ದೊಡ್ಡೋನ್ ಒಬ್ಬಂಗೆ ಎಸರು !

ಇಂತಾ ದೊಡ್ಡೋರ್ ದೊಡ್ಡ್ ಎಸರೊಂದೈ—

ಲಗ್ನ ಆಗ್ಗೇನೆ ಬಸರು !

೭

೭೨. ನಾಜೋ ಕು

ಜೀತದ ಜೀವದ ಕುಲಿಮೇಲಿ

ಬದುಕೋ ಆಸೇ ಕಲ್ ಮೇಲಿ

ಬೆವರಿನ್ ರೂಪೈ ರಕ್ತದ್ ಮೋರ

ಠಣಗುಡ್ತು ಯೇಳ್ತದೆ ನೋಡ್ ಅಲ್ ನೇರ—

ಮುರಕಲ್ ಜೋಸ್ತಿ ಟಂಕ್ಸಾಲೆ !

ಬತ್ಯೊಂಡ್ ವೊಟ್ಟೆ ಅಕ್ಸಾಲೆ !

೧

ಬದುಕೋಕ್ ಬಿಡಕಾಸ್ ಪಡೆಯಾಕೆ
 ಲಕ್ಷಾಂತ್ರ ರೂಪಾಯ್ ದುಡದಾಕೆ
 ಮಂಡೇಲ್ ಮಡಗಿ ಸಿಕ್ಕೋರ್ ಜೋಡು
 ಮಂಕ್ ಇಡದಂಗೆ ದುಡಿತ್ಯೆತ್ ನೋಡು—
 ಏತ್ತಾ ಕಟ್ಟೋ ಗೆದ್ದುಳ!
 ಜೇನ್ ಕೂಡಾಕೋ ಜೇನುಳ!

೨

ಸಿಗಿಯಾಕ್ ಒಳ್ಳೇ ಮೋಪಾಗಿ
 ಅನೇಗ್ ಬಾಳೆ ತೋಪಾಗಿ
 ಬತ್ತೊಂಡ್ ಮೊಟ್ಟೆ ಸಿಕ್ಕೈತೇಂತ
 ಬಗಿಯೋ ಡೊಳ್ಳೇನ್ ನೋಡ್ಡ ಮಂತೆ—
 ಏತ್ತಾ ಅತ್ತೋ ಎಬ್ಬಾವ್!
 ಜೇನ್ ಕದ್ದ ಜನ್ಮ ದಬ್ಬಾವ್!

೩

ಅಳ್ಳ ಕೆಳಕ್ಕಾ ಕೆಳಕ್ಕಾ ಒತ್ತೊಂತೆ!
 ಬೆಟ್ಟ ಬೆಟ್ಟಾನ್ ಯೆತ್ತೊಂತೆ!
 'ಬದುಕೋದ್ ಸಾಲ್ದು, ಬದುಕಿಸ್ಸೇಕು'
 ಅಂತ್ ಆಂಗಿದ್ರೆ—ಅದು ನಾಜೋಕು!
 ನಾಜೋಕಿನ್ ಈ ಕಾಲ್ದಲ್ಲಿ
 ನೀರೇ ಇಲ್ಲ—ಬರಿ ನಲ್ಲಿ!

೪

೭೩. ಬಡವನ್ ದೇವು

ಸಾವರ್ ಜನಕೆ ಸಾವರ್ ದೇವು !
 ಬಡವನ್ ದೇವು ವೊಟ್ಟೆ !
 ದುಡ್ಡಿನ್ ಡಬ್ಬಿ ! ಯೋಳಾದ್ ಕೇಳು !
 ಸತ್ಯಕ್ ನಾ ಬಾಯ್ ಕೊಟ್ಟೆ !

೧

ತಿನ್ನದ್ ಕಲ್ಲಿನ್ ದೇವರ್ ಮುಂದೆ
 ತಿಂಡಿ ತುಂಬಿದ್ ತಟ್ಟೆ !
 ಕಾಲಿ ತಿಂದು ಕಾಲಿ ತಿಂದು
 ಕೆರಳುರಳೈತೆ ವೊಟ್ಟೆ !

೨

ಬಡವನ್ ದೇವುನ್ ಕೆರಳಿಸ್ಪಾದು—
 ಲೋಕಕ್ ಒಳ್ಳೆದಲ್ಲ !
 ಬಡವನ್ ದೇವಿಗ್ ನೆರಳಿಸ್ತಿದ್ರೆ—
 ಲೋಕಕ್ ಬೆಳಕೇ ಇಲ್ಲ !

೩

ನೀ ಮುಗ್ದ ಪೂಜೇ ಮಾಡೋ ದೇವು
 ಮುನ್ನೂರು ಮುವ್ವತ್ ಕೋಟಿ
 ಇದ್ರೂ, ಬಡವನ್ ದೇವ್ರಿಗೂನೆ
 ತೋರ್ಸು ಆ ಪೈಪೋಟಿ.

೪

ತಿನ್ನೂನಾರ್ವ ದುಡಿಲೂನಾರ್ವ
 ಕಲ್ಲಿನ್ ದೇವರ್ ಗುಂಪು !
 ಬಡವನ್ ದೇವ್ರಿಗ್ ನೀನ್ ಇಕ್ಕಿದ್ರೆ
 ನಿನ್ನೆ ಬಾಳ ತಂಪು !

೫

ನಂ ದೇವರ್ಗೇ ಬೋನ ನೀಡು—

ದರ್ಮ ಬರತೈತ್ ನಿಂಗಿ;

ದುಡ್ಡಿನ್ ಡಬ್ಬಿ ಕರಗೀತ್ ಅಂತ

ಸುಂಕೆ ಕುಂತ್ರೈ ಯೆಂಗಿ?

೬

ಅಗ್ನಿನಿಗೆ ಮೆಲ್ಗ್ ಯೋಳತ್ತಾರೆ

ಎಂಟ್ ಅತ್ತ ಸಾರಿ ಬುದ್ಧಿ;

ಕೇಳ್ತೆ ವೋದೈ ಗೊತ್ತೈತಲ್ಲ—

ಯಿಡಕೊಂಡ್ ಮಾಡ್ನೋದ್ ಒದ್ದಿ!

೭

ಬಡವನ್ ದೇವುನ್ ಕೆಣ್ಣೆ ಬಾರ್ದು—

ನೀ ಕಂಡಿಲ್ ಅದರ್ ಯೇಟೆ!

ಬಡವನ್ ದೇವು ಲೋಕಾನ್ ನುಂಗೋ

ಜೋಲಾಮುಕಿ! ಬೇಟೆ!

೮

ಬಡವನ್ ದೇವು ಗರ್ಜಿಸ್ತಿದೈ

ಕೇಳಿಸ್ತಿದೈ ಆ ಸದ್ದು—

ಕಲ್ಲಿನ್ ದೇವು ಗಿಲ್ಲಿನ್ ದೇವು

ಪೇರಿ ಕಿತ್ತಾರ್ ಎದ್ದು!

೯

ಬೆನ್ನಿನ್ ಚರ್ಮ ಬದ್ರಾಗ್ ಇರಲಿ!

ಬಡವನ್ ದೇವುಗ್ ಬೊಗ್ಗು!

ಕಲ್ಲಿನ್ ದೇವುಗ್ ಉಲೈ ತಿನ್ನಿ

ಸದ್ಯಕ್ ಉಳದೇಂತ್ ಯಿಗ್ಗು?

೧೦

ಲೋಕಕ್ ಸಾಂತಿ—ಬಡವನ್ ದೇವು
ಮಲಗಿರೋವರಗೂನೆ!
ಬಡವನ್ ದೇವು ಎದ್ದ ನಿಂತಾಂದೆ
ಪ್ರಳಯ ಅದಕೇ ತಾನೆ!

೧೧

ಪ್ರಳಯ ಬಂದೆ ಯಾರ್ಗ್ ಏನ್ ಸುಕ?
ನಾಸ—ಅರಸೂ ಆಳೂ!
ಸಾಯೋರ್ ಜತೆಗೇ ಸಾಯೋ ಬದಲು
ಎಲ್ಲಾರ್ ಸಂಗ್ಡ ಬಾಳು!

೧೨

೭೪. ಪ್ರಸ್ತೇಗ್ ಉತ್ರ

ತುಪ್ಪಿ ಕಂಡ್ಕೊಂಡವರೇಗ್ ಮಾತ್ರ
ಯಿಡಿದ್ ರವಾನ್ನಿ ಬೂಮಿಗ್ ಅತ್ರ
ಮಿಕ್ಕೋರ್ಗ್ ಇಲ್ಲಿ ತಾವ್ ಇಲ್ಲಾಂತ
ಬಂದಂಗ್ ಯಿಂದಕ್ ಆಪ್ತಿದೆ—
ನಂಗೇ ದೇವರ್ ಪಟ್ಟಿದೆ!

೧

ಊರಾಗೆಲ್ಲ ರಾಗಿ ಬಿತ್ತಿ
ಕಾಲಿ ಜಾಗದಾಗ್ ಗುಡಿಸಿಲ್ ಎತ್ತಿ
ಬಡವರ್ ಬದಿಕಿನ್ ಒಡಕನ್ ಮುಚ್ಚಿ
ಔರ್ಗೆ ತಮ್ಮಂಗ್ ಆಗ್ತಿದೆ!
ರಾಜನ್ ಪದವೀಗ್ ನೆಗ್ತಿದೆ!

೨

ಗುಡಿಗೊಳ್ ಪಕ್ಕಾ ಗ್ ಗುಡಿಸಿಲ್ ವೂಡಿ

ಬಡವನ್ನೂನೆ ದೇವರ್ ಮಾಡಿ

ಬಡವರ್ ಬೋನಕ್ ಬೊಗ್ಗಿ ಸ್ತಿದ್ದೆ

ಪೂಜಾರಿಗೊಳ್ ಎಮ್ಮೇನ!

ಗುರು ನಾನ್ ಆಗೋದ್ ಸುಂಕೇನ!

೩

ಬೇದಿ ಉದ್ಕು ಗೇಣ್ ಒಂದೊಂದು

ದಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಬಾಯಿನ್ ನಲ್ಲಿ ತಂದು

ತಿರಗಿಸ್ತಿದ್ದೆ—ಯೆಂಡ ಮೊದಲು!

ಮುನಿಸೀಪಾಲ್ವೀಗ್ ನಾನ್ ಇದ್ದೆ!

ಆಗ್ ನನಗೇನು ಗ್ನಾನ್ ಇದ್ದೆ!

೪

೭೫. ಒಗ್ಗಟ್ಟೆನ್ ಗೋಂದು

ಪಂಗ್ತಿ ಬೇದ ಪಾಪಾಂತ್ ಯೋಳಿ

ಸಾಸ್ತ್ರ ಯೋಳ್ವೆತಂತೆ!

ವುಟ್ಟೋರ್ ಪಂಗ್ತೀಲ್ ಬೇದ ಬೇಡಾಂದ್ರ—

ಬತ್ತು ಕೋಪದ್ ಕಂತೆ!

೧

ನಮಗೇನಾರ ಸಿಕ್ಕೋದಾದ್ರೆ—

ಸಾಸ್ತ್ರದ ಸಾಯ ಬೇಕು;

ನಂ ಸುಕ್ಕು ಎನ್ನ ತೋಕರ್ ಬಂದ್ರೆ—

‘ಸಾಸ್ತ್ರಾನ್ ಆಚೇಗ್ ನೂಕು!’

೨

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಔರೋರ್ ನ್ಯಾಯಕ್ ಔರೋರ್ ಒಂದೊಂದ್
ಸಾಸ್ತ್ರ ವುಟ್ಟೊಂಡ್ಬಂದು
ಬಾಳ ನೀರಾಗೋಯ್ತು ಲೋಕದ್ ಗ್
ಒಗ್ಗಟ್ಟೆನ್ನ ಗೋಂದು!

೨

ಒಗ್ಗಟ್ಟೆನ್ ಗೋಂದ್ ಅಂಟ್ಲೆ ವೋದ್ರೆ
ಲೋಕ ಚುಕ್ಕಾಚೂರು!
ಲೋಕ ಮುಳುಗೋಕ್ ತಾವ್ ಕೊಟ್ಟೋನೆ
ಮೊಕ್ಕೆ ಸೆಗಣಿನೀರು!

೪

೭೭. ನಾಡೆನ್ ಬಡವ ಸರ್ಕಸ್ ಸಿಮ್ಮ

ನಾಡೆನ್ ಬಡವ! ಸರ್ಕಸ್ ಸಿಮ್ಮ!
ಕವ್ವಿ ಯಿಡಿದೋನ್ ಬಿಪ್ಪ ನನ್ನ ತಮ್ಮ!
ಔನೆ ಯೆದರಿ ಬಾಲಾ ಮುದರಿ
ಮೂಲ್ಯಾಗ್ ಮುದಕೋಬೇಕ?
ಕವ್ವಿ ಯಿಡಿದೋನ್ ಕೈಲ್ ಏನ್ ಆಗ್ತೈತ್?
ಔನೆ ಯೆದಕೋಬೇಕ!

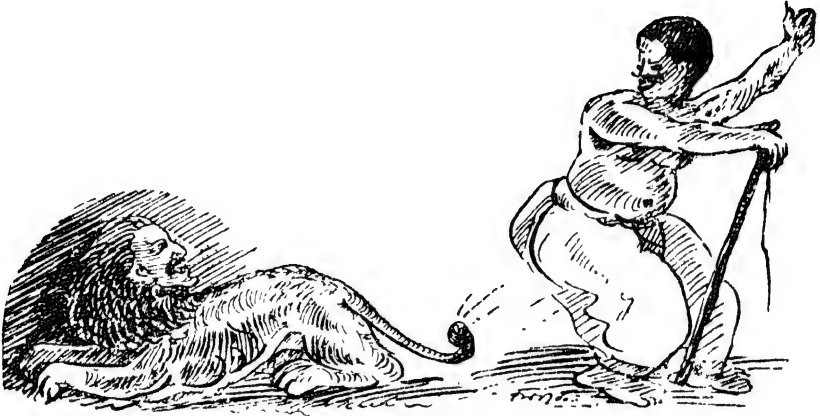
೧

ನಿನ್ನೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲಾ ನಿನ್ ಸಕ್ತಿ!
ಯೋಳಾಕ್ ಬಂದ್ರೆ ಸಿರ್ರಂತ ರೇಗ್ತಿ!

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಕೂಕ್ಕೋಂಡ್ ಕಚ್ಚೋಕ್ ಮೇಲ್ ಆರ್ಬರ್ತ್ !
ಯೋನ್ ಯೋಳಾನೆ ಸಿಮ್ಮ !
ಮಕ್ಕಳ್ ಇಡಿದಂಗ್ ಇಡಿದೈತ್ ನಿನ್ನ
ಕವ್ವಿ ಯಿಡಿಯೋ ಗುಮ್ಮ !

೨

ದುಡಿಯೋನ್ ನೀನು ! ಪಡೆಯೋನ್ ಔನು !
ಬೋನ್ ನಿನಗಾದೈ ಔನೆ ಗೌನು !
ದುಡ್ಡೀ ದುಡ್ಡೀ ದುಡ್ಡೀ ಬೆಟ್ಟ
ನೀ ಮಾಡಾಕು ! ಪೇರ್ಸು !
ನಿನ್ ದುಡ್ಡಲ್ಲೆ ತಕ್ಕೋಂತ ಒಂದ್ ಕಾಸ್
ನಿಂಗ್ ಔನ್ ಎಸದೈ ಸೈರ್ಸು !

೩

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಮೈ ನಿಂಗ್ ಐತೆ! ಮನಸ್ ನಿಂಗ್ ಇಲ್ಲ?

ಮನಸೂ ಐತೊ! ನೀನ್ ನೋಡಾಲ್ಲ!

ಸಕ್ತಿ ಅದೆ! ಉಕ್ತಾ ಅದೆ!

ನಿಂಗ್ ಎಲ್ಲಾ ಅದೆ!

ಸರಸ್ತಿ ಬಿಕ್ಕೊಂಡ್ ಸುಂಕ್ ಯಾಕ್ ಇರಬೇಕ್?

ಯೆತ್ತಾ ಅದನ್ ಆಚೇಗ್ ಒದೆ!

೪

ಬೂಮಿಲ್ ಮನ್ಸ ನೀರಲ್ ಮಿನು

ಮೇಲ್ ನಕ್ಸತ್ರ—ಎಲ್ಕು ನೀನು—

ಪರಪಂಚೈಲ್ಲ ವೊಡೆಯ ನೀನು!

ಯೇನ್ ಯೋಳಾನೆ ನಿನ್ನೆ!

ಗುಡಿಸೋ ಪೊರಕೆ ಆಗೋದ್ದಲ್ಲ

ಯೆಜಮಾನ್ನೇನೆ ಮನೆ!

೫

ಕಮ್ಮಿಗಾ ನೀನ್ ಎದಕೋಬೇಕು?

‘ಹುಜ್ಜಿ’ ಅಂತ್ ಒದರಿ ಗರ್ಜಿಸ್ ಸಾಕು!

ಮೈನಾಗ್ ಕೂದ್ಲು ಶತಂ ಅಂತ್ ಇಲ್ಲಿ!

ಬಾಲದ್ ಬಾವ್ವ ಯೇಲ್ಲಿ!

ಕಮ್ಮಿ ಯಿಡಕೊಂಡ್ ಯಾವೋನ್ ಬತ್ತಾನ್

ನೋಡ್ಜಿ ಬರೋನ್ ಬಲ್ಲಿ!

೬

೭೭. ಸ ಕ ನಿ

ದುರ್ರೋದನಂಗೆ ಒಬ್ಬ ಸಕನಿ ಸೇರ್ಕಂಡಿ
ಎಕ್ಕ ವುಟ್ಟೋಯ್ತಾ ಅಣ್ಣ ಕಾರೋನ ಮಂಡಿ !
ಅದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಕೋಯಿನೀ ಸೇನೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ
ಒಂದೆ ಯಿಡಿ ಬೂದಿಯಾಯ್ತು ಯುದ್ಧದಲಿ ಬೆಂದಿ ! ೧

ಆಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದೋನ್ ಆಸ್ಸೇಗೆ ತಗಣೆ
ಬಂದು ಸೇರ್ಕಂಡಂಗೆ ಸೇರ್ಕಂಡ ಸಕನಿ !
ಸಕನಿ ತಾನೂ ಸತ್ತು ಜತೆಯೋರ್ನು ಸಾಯಿಸ್ಸಿ
ಬಾಳ ತಕಲೀಫ್ ಮಾಡ್ ಸುಂಕೇ ಸತಾಯಿಸ್ಸಿ ! ೨

ಯೆಂಡಾನ ಬುಂಡೇನೆ ಪಟ್ಟಾಗ್ ಒಡದಂಗೆ
ನಂಬಿದೋರ್ನ್ ಎತ್ತಾಕ್ದ—ಸಕನಿ ಅಂದ್ರ ಅಂಗಿ !
ಒಬ್ಬ ಸಕನೀ ದೆಸೆನಿಂದ್ ಏನೇನ್ ಆಗೋಯ್ತು !
ಪರ್ವಂಚದ್ ಜೀವಾನೆ ಝಲ್ ಅಂತ್ ಅಂದೋಯ್ತು ! ೩

ಈಗ ಲೋಕ್ತಾಗ್ ಒಂದು ಉಲ್ಗ ಒಂದು ಸಕನಿ !
ಅದ್ ನೆಸ್ಸೆ ತರ್ಪೆತೆ—ಆಳ್ ಮನೇಲ್ ಉಗನಿ !
ಬಾರತ್ತನೆ ಮಾಡಿಸ್ತು ಯಿಂದ್ ಒಬ್ಬೊನ್ ನೀತಿ !
ಈಗ ಏನ್ ಆಗ್ತಿತೊ ದೇವರ್ಗೆ ಪ್ರೀತಿ ! ೪

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಈ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ಗುಂಡು ಅವರಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಪದಗಳ ಅರ್ಥ ; ಚೌಕ ಅವರಣದಲ್ಲಿರುವುದು ಅಧ್ಯಾಹಾರಗಳು, ಹಾಗೂ ಅರ್ಥವಿಸ್ತರಗಳು.

ರತ್ನನ ಮೊಕಾಬಿಲೆ (ಪರಿಚಯ)

೧. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ೧. ನನಗೂ ಹೆಂಡಕ್ಕೂ ಬಹಳ ದೋಸ್ತಿ (ಸ್ನೇಹ). ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟಾಗ ಹಾಡುವುದು ನನಗೆ ಪೂರಾ ಜಾಸ್ತಿ (ವಿಸರೀತ ಹೆಚ್ಚು). ನನಗೆ ಹೆಸರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ರ್ರ ರ್ರ ರ್ರ ರ್ರ ರ್ರ ತ್ತ (ಕುಡುಕನ ತೊದಲು ಬಾಯಿಯ ರತ್ನ). ನಾನು ಹಾಡುವ ಪದಗಳು ಹೆಂಡದ ಪ್ರಯತ್ನ. ೨. ಮಹಾಭಾರತ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಸನಿಗೆ ವಿನಾಯಕ ಸಿಕ್ಕಿದಹಾಗೆ, ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ಬೇವಾರ್ಸಿ (ಹೇಳಿ ಕೇಳುವವರಿಲ್ಲದವನು, ತಬ್ಬಲಿ) ನಾಯಕನು ಸಿಕ್ಕಿದವನು, ನನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ಬರೆದು ಕೂಡಿಸಿದ. ಏನಿದೆಯೋ ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ಅವನಿಗೆ ಇರುವ ದರವು (ಅಗತ್ಯ)? ೩. 'ಬರೆದು ಕೊಂಡರೆ ಬರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು, ನಿನಗೂ ಐಲು (ಹುಚ್ಚು), ಅದಷ್ಟೂ ಮಾಡೋಣ ಸಹಾಯ ನಮ್ಮ ಕೈಲೂ' ಎಂದುಕೊಂಡು, ಅವನು ಬರೆದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಅಚ್ಚಿಗೆ ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿ ಕಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಬೈದೀರಿ ನನಗೇನಾದರೂ ತಪ್ಪಿ! ೪. ಅಕ್ಷರ ಗಿಕ್ಷರ ನನಗೇನೂ ಬರದು. ದೊಡ್ಡ ಚಾಕರಿ (ಕೆಲಸ) ಬೇಕು ಎಂದರೆ ಓದಬೇಕು—ದರವು (ಅಗತ್ಯ). ಪದಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದರೆ ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಶಿಪಾರಸ್ಸು (ಒಳ್ಳೆಯ ಹೆಸರು). ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರಂತೂ ತಪ್ಪಿಗೆ ಬೇವಾರ್ಸಿ [ಗುರಿ] !

೨. ಕುಡಿಕರ ಮಹತ್ವ ೧. ಕುಡಿಕರ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ನೂಕಬಾರದು ಅವರನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆ. ಯಾವ ಚಿಪ್ಪಿನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮುತ್ತು ಇದೆಯೋ! ಒಡೆದು ನೋಡಬೇಕು ಒಳಗೆ. ೨. ಕೊಚ್ಚೆ (ಕೆಸರು) ನೀರನ್ನು ಶೋಧಿಸಿತು ಎಂದರೆ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆ ಗಂಗೆ? ಸಾಜಾ (ಸಹಜ) ಹೇಳುವವನು ಯಾರಾದರೇನು? ಸತ್ಯ-ಕಣ್ಣು ಕಂಡವನಿಗೆ! ೩. ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದು ನಗಬೇಡ ಅಣ್ಣ ನಾನು ಕುಡಿದು ಹಾಡುವ ಮಟ್ಟು (ಪದ). ಕುಡಿಕನ ಪದಗಳನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿದರೆ ಮಸ್ತಾಗಿವೆ (ಬಹಳ ವಾಗಿನೆ) ಗುಟ್ಟು. ೪. ರವಿ ಕಾಣದುದನ್ನು ಕವಿ ಕಂಡ—ಎಂದರೆ ಕವಿಗಳ ತತ್ತ್ವ, ಕವಿ ಕಾಣದುದನ್ನು ಕುಡಿಕ ಕಂಡ ಎನ್ನುವುದು ಕುಡಿಕರ ಮಹತ್ವ!

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

೩. ಶೋಧಿಸುವುದು (ವಿಮರ್ಶೆ) ೧. ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೀಗಲ್ಲ ಹೀಗೆ ಎನ್ನುವವರ ಮಾತು ಗಂಗೆ [ಸವಿತ್ರ ವಸ್ತು ಸ್ಪರ್ಶದಂತೆ]. ಅರ್ಥ ಆಗದಿದ್ದರೂ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗೆ ಎನ್ನುವುದು—ಚಂದ್ರನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಉಗಿದಹಾಗೆ!

೪. ಮನುಷ್ಯರ ಮಾತು ೧. ಹೇಳುವುದು ಏನಾದರೂ ಹೇಳುವುದಿದ್ದರೆ ಝಂಟಿಪಟ್ಟಿ (ಬೇಗ ಬೇಗ) ಹೇಳಿ ಮುಗಿಯಿಸು. ಯಾವುದಕ್ಕೆ ಇಕ್ಕೆ (ಹೊಡೆಯ) ಬೇಕು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅಮೇಲೆ ದೊಣ್ಣೆ ಬೀಸು. ೨. ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಸಜೀತಿ. ಬೈರಿಗೆ ಕೊರೆದ ಹಾಗೆ ಕೊರೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ, ಯಾವ ದೇವರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ? ೩. ಕುಂಬಾರ ಗೌಡನ ಚಕ್ರಕ್ಕೂ, ಗಾಳಿ (ಮಾನು ಹಿಡಿದ ಕೊಕ್ಕೆ) ನೋಡಿದ ಮೀನಿಗೂ, ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು ಸಹಜ. ಅದು ಯಾಕೆ ನನಗೂ ನಿನಗೂ? ೪. ಕೇಳುವವರು ಇನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ, ಹೇಳುವುದನ್ನು ಎಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವನಿಗೆ ಮೇನೆ (ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ)! [ಗೌರವ ಬರುವುದು]. ೫. ಮಾತು ಇರಬೇಕು—ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದ ಹಾಗೆ; ಕೇಳಿದವರು 'ಹ್ಲಾ' ಎನ್ನ ಬೇಕು. ಸೋನೆ (ಕೊನೆಯಿಲ್ಲದ ಜಿನುಗು ಮಳೆ) ಹಿಡಿದರೆ, ಉಗಿದು ಎಂದಾರು: 'ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗೋ, ಸಾಕು.' ೬. ಮನುಷ್ಯನ ಮಾತೆಂದರೆ ಹೇಗಿರಬೇಕು! ಕವಣಿಯ ಗುರಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ! ಕೇಳಿದವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಲಗತ್ತಾಗಬೇಕು (ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು)—ಮಕ್ಕಳ ಮುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆ!

೫. ರತ್ನನ ಪ್ರಪಂಚ ೧. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಊರು. ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸೂರು (ಮಾಡು, ಮೇಲ್ಪಾವಣೆ). ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಭೂಮಿತಾಯಿಯ ಮಂಚ. ಕೈಹಿಡಿದವಳು ಪುಟ್ಟನಂಜಿ ನಗು ನಗುತ್ತ ಉಪ್ಪು ಗಂಜಿ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಆಯಿತು (ಮುಗಿಯಿತು) ರತ್ನನ ಪ್ರಪಂಚ. ೨. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬೆವರು ಹರಿಸಿ, ತಂದುದರಲ್ಲಿ ಒಸಿ (ಕೊಂಚ) ಮುರಿಸಿ (ಚಿಲ್ಲರೆವಾಡಿ), ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ ಹುಳಿ ಹೆಂಡ ಕೊಂಚ ಹೀರುತ್ತ, ಮೈ ಝುಂ ಎಂದರೆ, ವಾಸನೆ ಘಂ ಘಂ ಎಂದರೆ, ತುಂಬಿಹೋಯಿತು ರತ್ನನ ಪ್ರಪಂಚ. ೩. ಏನೋ ಖುಷಿ (ಸಂತೋಷ) ಆದಾಗ, ಮತ್ತು (ಅಮಲು) ಹೆಚ್ಚಿಹೋದಾಗ, ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದ ಅಂಚನ್ನು ದಾಟಿಕೊಂಡು ಹಾರಾಡುತ್ತ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪದ ಹಾಡುತ್ತ ಹಿಗ್ಗುವುದು ರತ್ನನ ಪ್ರಪಂಚ. ೪. ದುಃಖವಿಲ್ಲ, ದಾಳಿಯಿಲ್ಲ. ನಮಗೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಲಿಲ್ಲ [ನಾವು ಭಾಗಿಗಳಲ್ಲ]. ನಾವು ಕಂಡಿಲ್ಲ ಅ ತಂಚ ವಂಚ (ಮುಚ್ಚು ಮರೆ, ಮೋಸ). ನಮ್ಮಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಾವಾಗಿ, ಇದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಬಾಳುವುದು ರತ್ನನ ಪ್ರಪಂಚ. ೫. 'ಬಡತನ ಗಿಡತನ ಏನಿದ್ದರೇನು?

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ನಡತೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅಚ್ಚ (ಸೊಗಸು)' ಎಂದುಕೊಂಡು ಸುಖವಾಗಿ, ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ನಗುಮುಖವಾಗಿ ನೆಗೆಯುವುದೇ ರತ್ನನ ಪ್ರಸಂಚ. ೬. ದೇವರು ಏನಾದರೂ ಕೊಡಲಣ್ಣ, ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಬಿಡಲಣ್ಣ. ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅವನಿಗೆ ಬಚ್ಚ (ಮಕ್ಕಳು). ಅವನು ಹಾಕಿದ ತಾಳದ ಹಾಗೆ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕುಣಿಯುವುದೇ ರತ್ನನ ಪ್ರಸಂಚ.

೬. ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ೧. ಹೆಂಡ, ಹೆಂಡತಿ, ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು — ಎಂದರೆ ರತ್ನನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ. [ಹೆಂಡದ] ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟ ಎಂದರೆ— ತೆಗೆದುಕೊ! ಪದಗಳ ಬಾಣ! ೨. ಭಗವಂತನು ಏನಾದರೂ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿದು, ನನ್ನ ತಾವಿಗೆ (ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ) ಬಂದ ಎಂದನ್ನು; ಪರಿಗಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ ಅವನು. ಭಕ್ತನ ಮೇಲೆ ಅವನ ಕಣ್ಣು! ೩. 'ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವುದು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು ರತ್ನ' ಎಂದು ಅವನು ಏನಾದರೂ ಎಂದರೆ, ಮೂಗು ಮೂರು ಚೂರಾಗಿ ಮುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ—ದೇವರ ಮಾತಿಗೆ [ನಾನು] ಅಡ್ಡಬಂದರೆ! ೪. 'ಹೆಂಡ ಬಿಟ್ಟೆ. ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು' ಎಂದು ಅವನು ಏನಾದರೂ ಎಂದರೆ, ಕಳೆದುಹೋಯಿತೆಂದು ಕುಣಿದಾಡುತ್ತೇನೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಕಾಟ! ತೊಂದರೆ! ೫. 'ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ಹಾಡುವುದನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಡಬೇಕು ರತ್ನ' ಎಂದು ಅವನೆಂದರೆ—ದೇವರಾದರೇನು—ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ಅವನಿಗೆ ಖತ್ (ಕತ್ತರಿಸುವುದು). ೬. ಅಜ್ಜಿ ಮಾಡುವ ಐಗಳು (ದೊಡ್ಡವರು) ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರೇ ಆಗಲಿ, ಎಲ್ಲರೂ; ಕನ್ನಡದ ಸುದ್ದಿಗೇನಾದರೂ ಬಂದರೆ, ಮಾನ ಉಳಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ೭. ನರಕಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಿ, ನಾಲಿಗೆ ಸೀಳಿಸಿ, ಬಾಯಿ ಹೊಲಿಸಿಹಾಕಿದರೂ, ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪದ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೀನು ಕಾಣೆ! ೮. ಹೆಂಡ ಹೋಗಲಿ! ಹೆಂಡತಿ ಹೋಗಲಿ! ಎಲ್ಲಾ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿ! ಪ್ರಸಂಚ ಇರುವ ತನಕ ಮುಂದೆ ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ನುಗ್ಗಲಿ!

[ಹೆಂಡದ] ಬುರುಡೆಯ ಭಕ್ತ ರತ್ನ

೭. ಹೆಂಡ ೧. ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಅರಿಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಹೇಗೋ ಗಂಡಸಿಗೆ ಹೆಂಡ ಹಾಗೆ! ಹುಟ್ಟಿದ ಮನುಷ್ಯ ರುಂಡ ಎಂದರೆ, ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆಯು ಮುಂಡ! ೨. ಭೂಮಿಯ ಜನಗಳು, ಹೆಂಡದ ಮರಕ್ಕೆ ಹೂವು ಕಾಯಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ! ಹೆಂಡದ ಮರಕ್ಕೇ ಬತ್ತಿ ಕೊಟ್ಟರೆ (ಸೊನ್ನೆ ಹಾಕಿದರೆ), ಮನುಷ್ಯ ಬದುಕುವುದು ಹೇಗೆ! ೩. ಮನುಷ್ಯ ಎನ್ನುವ ಮೀನು ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಹೆಂಡದ ನೀರೇ ಮುಖ್ಯ. ಅನು ಭವಸ್ಥನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗದು. ಸತ್ಯ ರತ್ನನ ವಾಕ್ಯ! ೪. ಮನುಷ್ಯನ ಜನ್ಮ

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಬಂದಿದ್ದರೂ ಹೀರದೆಹೋದರೆ ಹೆಂಡ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯ ಭೂಮಿಗೆ ಭಾರ! ಬದುಕಿರುವುದು ದಂಡ!

೮. ಹೆಂಡದ ತೊಂದರೆ ೧. ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೆ ಹೆಂಡ ಅಲ್ಲಿ, ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಂದೆ ಇಲ್ಲಿ. ಎಲೇಲೇಲೇ ರಸ್ತೆ! ಏನು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆ! ಮೈಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲ ಮುದುರಿ, ಯಾಕೆ ಕುಣಿಯುತ್ತಿ ಕುದುರಿ (ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು)? ಕೊಟ್ಟೆ (ಮೋಸ ಮಾಡಿದ)ಯಲ್ಲ, ಗಸ್ತು! [ನೀನು] ಕುಡಿದಿದ್ದೀಯೆ, ರಸ್ತೆ! ೨. ಚಂದ್ರನ ಮುಖವೇಕೆ ಸೊಟ್ಟು? ಅದು! ಬಲಗಣ್ಣು ಭಟ್ಟು (ನಾಶವಾಗಿದೆ)! ಉಳಿದಿರುವ ಎಡದಗಣ್ಣು ಹಚ್ಚಿದ (ಹೋಳುಮಾಡಿದ) ನಿಂಬೆಯ ಹಣ್ಣು. ಏನೋ ಚಂದ್ರ! ಪೆಂಗಿ (ಮೂರ್ಖ)! ನಾಚಿಕೆ ಇಲ್ಲವೆ ನಿನಗೆ? ಕೆಟ್ಟವರು ಕುಡಿಯುತ್ತಾರೆಂದರೆ, ನಿನಗೇಕೆ ಹೆಂಡದ ತೊಂದರೆ? ೩. ನೋಡಲ್ಲಿ ಬೀದಿಯ ದೀಪ—ಗಿರ್ಕಿ (ಭ್ರಮಣ) ಹೊಡೆಯುತ್ತದೆ, ಪಾಪ! ತಿರು ತಿರು ತಿರು ತಿರು ತಿರುಗುತ್ತ ತೂರಾಡುತ್ತದೆ ತೂಗುತ್ತ! ಇಲ್ಲಿರುವ ಒಂದಕ್ಕಾದರೂ ಸ್ವಾಧೀನವಿಲ್ಲ ಜ್ಞಾನ. ಸಾಲಾಗಿ ನಿಂತಿವೆ ನೆಟ್ಟು—ಹೆಂಡ ಕುಡಿದು ಬಿಟ್ಟು! ೪. ದೊಡ್ಡದು ಚಿಕ್ಕದು ಎಲ್ಲಾ—ನೋಡಿದೆಯೆ ಅವುಗಳ ಗುಲ್ಲ (ಗಲಭೆಯನ್ನು)? ಇವರು ಕುಡಿದ ವರ ಮಧ್ಯೆ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ [ಜ್ಞಾನ] ಶುದ್ಧ! ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವರ ನಡುವೆ ನಮಗೆ ಮಾನಕ್ಕೆ ಕಡಮೆ. ಅದಕ್ಕೇ, ಹೆಂಡದ ಅಂಗಡಿಗಾದರೂ ಹಿಂದಿರುಗೋಣ!

೯. ರತ್ನನ ಯೋಚನೆ ೧. ಬಯಸಿದ ಸಾಮಾನು ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಇರಲಿ— ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ತಾಪತ್ರಯ ಅಂತೂ ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಸುಳ್ಳೆಂದು ಹೇಳುವವನು ಬರಲಿ! ೨. ಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು [ಹೆಂಡ] ಇರುವವರೆಗೂ ನಿದ್ರೆ ಗಿದ್ರೆ ಬರದು; ಬುರುಡೆ ಕಾಲಿ (ಬರಿದು) ಆಗಿಹೋದರಂತೂ ನಿದ್ರೆ ಬರಲೇ ಬರದು. ೩. ಈ ತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ತಳ್ಳಿಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕೋ ಕಾಣೆ! ಯೋಚಿಸಿದಷ್ಟೂ ತಗಲಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ—ಆ ಯೋಚನೆಗೆ ಒಂದು ಹೊಸ ಸಾಣೆ [ಯೋಚನೆ ಇನ್ನೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ]. ೪. ಪುನಃ ಒಂದನೆಯ ಚರಣದಂತೆ.

೧೦. ಈ ಸವಾಲಿಗೆ ಏನು [ಉತ್ತರ] ಹೇಳುತ್ತೀರಣ್ಣ ೧. ಹೆಂಡದಂಗಡಿಗೆ ಕುಡಿಯುವವರು ಹೋಗುವ ಹಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ—ಗಂಡಸರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ! ದೇವರು ಅವರಿಗೆ ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಇತ್ತೆಂದರೆ—ನಮಗೇನು? ನಾವು ಕುಡಿಯುವ ಹೆಂಡವೇ ದೇವರು! ೨. ಗುಡಿಯಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿ ಕಸಿಮಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಆರುಕಾಸನ್ನು—ಪಡಕಾನೆ (ಹೆಂಡದಂಗಡಿಯ ಮುನಿಯಪ್ಪನ ಹಾಗೆ. ದೇವರನ್ನು ಕಂಡವರು ಸುಖಪಡುವ ಮಾದರಿ (ರೀತಿ)ಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಕೂಡ ಸುಖಪಡುತ್ತೇವೆ ಕುಡಿದು!

೩. ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತರಿಗೆ ಬಗ್ಗುತ್ತಾರೆ. ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಏನು ನಮಗೂ ಅವರಿಗೂ? ಬೇಸರ ಬೇಡ ಅಣ್ಣ. ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಬಿಡಿ. ಈ ಸವಾಲಿಗೆ (ಉತ್ತರ ಬರಲೇಬೇಕೆಂದು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಹಾಕುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ) ಏನು [ಉತ್ತರ] ಹೇಳುತ್ತೀರಣ್ಣ ?

೧೧. ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವವರು ನಾವು ೧. ದೊಡ್ಡ ನಸಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಳ ಎಂದರೆ ಚಿಕ್ಕವರ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೋತ (ಸೊನ್ನೆ, ಉಳಿತಾಯ). ಅನೆಯ ಮೈಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅಹುತಿ—ಬಡಕಲು ಹೋತ! ೨. ಗುಡಿಸಿಲಿಗೆ ಹುಲ್ಲು ಸಾಲದಿದ್ದರೂ ಮಹಡಿಗೆ ಮಹಡಿ ಬಡ್ತಿ (ಏರಿಸುವಿಕೆ). ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಕಾಸು ಕಮ್ಮಿ ಬಂದರೆ ಬಡವನ ಮನೆ ಜಡ್ತಿ (ಶೋಧಿಸುವುದು). ೩. ನಾಯನ್ನು ನಾಯೇ ತಿನ್ನುತ್ತದಂತೆ! ಮೀನಿಗೆ ಮೀನೇ ತಿಂಡಿ! ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ—ಜೀವ ಪೂರ ಹಿಂಡಿ! ೪. ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವವರು ನಾವು ಹೀಗಲ್ಲ. ಬುರುಡೆಯ ಪೂರ [ಹೆಂಡ] ತಂದು, ಪಕ್ಕದವನ ಕೈಲಿ ಕಾಸು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವನಿಗೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಶೇಂದಿ (ಸಾರಾಯಿ). ೫. ನಮ್ಮ ತಾಕೆ (ಸಮಾಪಕ್ಕೆ, ಹತ್ತಿರ) ಬಂದರೆ, ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ—ದಾನಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅರ್ಥ. ಸಹಜ ಕೇಳಿ ರೇಗಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ, ಕೋಪವೆಲ್ಲಾ ವ್ಯರ್ಥ.

೧೨. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಏನಿದೆಯಣ್ಣ ೧. ಬೆಳದಿಂಗಳು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಈಚೋರಿ (ಈಚೆ ಕಡೆ) ಬಂದಿತೆಂದರೆ, ಈಚಲು ಹೆಂಡ ಚೆಲ್ಲಿದ ಹಾಗೆ ನೆನಪಾಗುತ್ತದೆ. ಅಕಾಶದ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಪಡಕಾನೆ (ಹೆಂಡದಂಗಡಿ)ಯ ದೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸದೆ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ ತಪ್ಪಾಗುತ್ತದೆ. ೨. ಕುಡಿದವರು ಮತ್ತು (ಅಮಲು) ಬಂದು ಬೀಳುವ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿವೆ—ಮನೆಗಳು ಮರಗಳು ಬೀದಿಯಲ್ಲೆಲ್ಲ. ಪಡಕಾನೆಯ ಜನದ ಹಾಗೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತ ಕಾಯುತ್ತವೆ—ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಒಸಿ (ಸ್ವಲ್ಪ) ಅದರೂ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ೩. ಇದು ಕಂಡರೆ ಪಡಕಾನೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ—ತೊಟ್ಟು ಹೆಂಡ ಬೇಕೆಂದರೆ ಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಹೆಂಡವಿಲ್ಲವೆಂದು ಅಲೆದಾಡುವ ನನ್ನಂತಹ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಭೂಮಿತಾಯಿ ಕಂಡವಳಲ್ಲ. ೪. ಸುಮ್ಮನೆ ಅತ್ತುಕೊಂಡು ಏನು ಬಂತು? ಇಲ್ಲದ್ದಕ್ಕೆ ಅತ್ತು ಏನು ಬಂತು? ಕಟ್ಟಿದೆ ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆಯೇ! ಕಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಅಟ್ಟಿ ಉಂಡು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಒಂದೇಟಿಗೆಯೇ! ೫. ಆಳುಗಿಳುವುದು ಎಲ್ಲವೂ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ—ನಗುತ್ತಿರಬೇಕು ಗಂಡಸರು ಪ್ರಾಣ ಹೋದರೂ! ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಯಾವ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಪಡಕಾನೆಗೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಸತ್ತಮೇಲೆ ಏನಿದೆಯಣ್ಣ ? ದೊಡ್ಡ ಸೊನ್ನೆಯೇ!

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

೧೩. ಬೇವಾರ್ಸಿಗೆ ೧. ತಿಥಿ ಮಾಡಿಸುವವರಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ— ಚೆಡ್ಡಿ ಹೊಲಿಯುವ ಕೆಲಸ? ಓದಿಸುವ ಐಗಳು (ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು) ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ ಯೆ— ಸೂಳೆಯ ಕಾಲಿನ ಗೊಲಸನ್ನು? ೨. ಬೇವಾರ್ಸಿ! ನಿನಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತಿದೆಯೋ— ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವ ಬಾಬತ್ತು (ವಿಚಾರ)? ಹೇಸರಗತ್ತೆಗೆ ಅದಹಾಗೆಯೇ ನಿನಗೂ ವಯಸ್ಸು ದಬ್ಬಿತು (ಕಳೆಯಿತು)! ೩. ಹೆಂಡ ಕುಡಿಯುವುದು ಕೆಟ್ಟದು. ಗೊತ್ತು. ನಿನ್ನ ಯಾರು ಕೇಳಿದರು ಅದನ್ನು? ಹತ್ತಿರ ಬಾ ಎಂದರೆ ಹತ್ತುತ್ತೀಯಾ ಮೇಲೆ? ನಾನು ಯಾರು ಗೊತ್ತೋ? ರತ್ನ! ೪. ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗ ತಗುಲಿಸಿಕೊಂಡು ಬರೆಯುವುದಿದ್ದರೆ ಬರೆದುಕೊ. ಮುಗ್ಗಲು (ಹಳಸಿದ್ದು) ಕಂತೆ (ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದುದು) ಬಿಚ್ಚುವುದಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ತಿರುಗಿಕೊ.

೧೪. ರತ್ನನ ಖುಷಿ (ಸಂತೋಷ, ಆನಂದ) ೧. ಹೆಂಡ ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಏನೋ ಖುಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಕುಡಿಕನ ಮಾತು ಅಂದರೆ ಹಾಗೇ ಅಲ್ಲ! ನಗು ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತದೆಯೆ? ೨. ಈಚಲ ಮರದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಹೆಂಡ ಕಟ್ಟಿದ ಮಡಿಕೆ (ಮಣ್ಣುಪಾತ್ರೆ)ಗೆ ಹರಿದು, ಭಾರಿ (ದೊಡ್ಡ) ಪೀಪಾಯಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಂಡು ತುಂಬಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಸುರಿದು. ೩. ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪೀಪಾಯಿನಲ್ಲಿ ಉರುಳಿ ಯಾಡಿ, ಕುಡಿಕನ [ಹೆಂಡದ] ಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! ಎಂತಹ ಜನ್ಮ, ನೋಡು! ೪. ರಬ್ಬರು ಚೆಂಡಿನ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಂಡ ಉರುಳಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಕುಡಿಕನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು. ೫. ಸಿಕ್ಕಿದ ದೇಹ ತಬ್ಬಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಅತ್ತ ಅಲೆಯುವ ಹಾಗೆ ಹೆಂಡ ಅಲೆದಿದ್ದನ್ನು ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ—ಮೈ ಝುಂ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ನನಗೆ. ೬. ಬ್ರಹ್ಮ ಎನ್ನುವ ಅದರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮ ಬೆಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಹಾಗೆ, ಬೆಸೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡ— ಗುರುತೇ ಗೊತ್ತಾಗದ ಹಾಗೆ. ೭. ಹೆಂಡ ಮುಟ್ಟಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಏನೋ ಖುಷಿಯಾಗುತ್ತದೆ. ಖುಷಿಗೆ ಕಾರಣ ಗೊತ್ತಾಯಿತೀಗ. ಕುಣಿಯುವ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

೧೫. ಸಮಾಧಾನ ೧. ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟು ಮೋರಿ(ಬಚ್ಚಲು)ಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಗುತ್ತಾರೆ ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆಯೇ. 'ಎಲ್ಲರ ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯ—ಇವನೇನೋ ಒಸಿ (ಸ್ವಲ್ಪ) ತಪ್ಪಿದೆ' ಎನ್ನುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆಪ್ಪುಗಳಿಗೆ ಏನು ಹೇಳೋಣ! ೨. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯ ಇದ್ದಾನೆ—ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯ—ವಾಸ್ತವ (ಸಹಜ)—ಗೃಹಸ್ಥನಂತೆ ಹಗಲೆಲ್ಲ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾನೆ. ಸಂಜೆ ಆಯಿತೆಂದರೆ ಸಾಕು—ಪಶ್ಚಿಮದೂರಾಚಿಯಲ್ಲಿ (ಮಡಗಿ) ಇಟ್ಟಿರುವ ಪಡಕಾನೆಗೆ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಾನೆ. ೩. ಪಟ್ಟಾಗಿ (ತುಂಬಾ) [ಹೆಂಡ] ಹೊಡೆದುಬಿಟ್ಟು ತೂರಾಡುತ್ತ ತೂಗು

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ತ್ತಾನೆ! ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೆಂಪಗೆ ಮಾಡಿ ತೇಲಿಸುತ್ತಾನೆ! ನನ್ನನ್ನು ಅಣಕಿಸುವ ನರ ಮನುಷ್ಯ ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕಂತೆ ಇದಕ್ಕಂತೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ೪. ತೂರಾಡುತ್ತ ಮೋರಿ (ಬಚ್ಚಲಿ)ಗೆ ಮಗಚುತ್ತಾನೆ ಸೂರ್ಯಸ್ಸು—ಕೆಸರೆಲ್ಲ ಥಿಲ್ಲೆಂದು ಮೇಲೆ ಹಾರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಕಂಡು 'ಕತ್ತಲಾಯಿತು, ಕತ್ತಲಾಯಿತು' ಎಂದುಕೊಂಡು, ಬೆಪ್ಪು ತಕಡಿ (ಮೂರ್ಖ) ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಕೂಗುಹಾಕುತ್ತದೆ. ೫. ಚಿಕ್ಕವರು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾರೆ ಅಣ್ಣ, ಎಲ್ಲರೂ ನಗುವುದಕ್ಕೆ! ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಗೆ ಅಡಿದರೂ ಎಲ್ಲವೂ ಸೈ (ಸರಿ)! ಲೋಕವೇ ಹೀಗಿದೆ. ನಾನು ಏಕೆ ದುಃಖಪಡಲಿ—ಮುನಿಯ ನಿಗೂ ಹೆಂಡಕ್ಕೂ ಬೋಲೋರೆ (ಹೇಳೋಲೋ) ಜೈ!

೧೬. ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ೧. ಬ್ರಹ್ಮ! ನಿನಗೆ ಜೋಡಿಸುತ್ತೇನೆ ಹೆಂಡ ಮುಟ್ಟಿದ ಕೈಯನ್ನು! ಭೂಮಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಬಗ್ಗಿ ಸುತ್ತೇನೆ ಹೆಂಡ ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಮೈಯನ್ನು. ೨. ಬುರು ಬುರು ನೊರೆ ಬಸಿಯುವಂತಹ ಒಳ್ಳೆಯ ಹುಳಿ ಹೆಂಡ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಕೇಳು—ಸರಸ್ವತಮ್ಮನ ಗಂಡ! ೩. ಸರಸ್ವತಮ್ಮ ಮುನಿಸಿಕೊಂಡು ಇದ್ದಾಳೆ—ನೀನಾದರೂ ಒಸಿ (ಸ್ವಲ್ಪ) ಹೇಳು. ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟು ಹಾಡಿದರೆ ತೊದಲು ತ್ತದಣ್ಣ ನಾಲಗೆ—ಬಹಳ ಗೋಳು! ೪. ಅಕ್ಷರವನ್ನೆಲ್ಲ ಸರಸ್ವತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಾಗಿ (ಬಿಗಿಯಾಗಿ) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟು, ಮುನಿಯ ಹೆಂಡ ಬಿಡುವ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ—ಅವಳ ಕೈ ಗಟ್ಟಿ! ೫. ಮುನಿಯನಿಗಾದರೂ ಕಾಸು ಹೋಗುತ್ತದೆ—ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೆಂಡ ಬಿಟ್ಟರೆ; ಸರಸ್ವತಮ್ಮನಿಗೆ ಏನು ಹೋಗುತ್ತದೆ—ಮಾತು ಸಲೀಸಾಗಿ (ಸರಿಯಾಗಿ) ಕೊಟ್ಟರೆ? ೬. ನನಗೆ ನೀನು ಲಾಯರಾಗಿ (lawyer) ನನ್ನ ಕೇಸು (case) ಗೆದ್ದು ಗಿದ್ದು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಮಾಡುತ್ತೇನಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು—ಹುಳಿ ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಪೊಟ್ಟರೆ! ೭. ಕಮಲದ ಹೂವಿನ ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಜೋಕಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊ ನೀನು! ನಾಲ್ಕು ಬಾಯಿಗೂ ನಾಲ್ಕು ಬುರುಡೆ ಹೆಂಡ ತರುತ್ತೇನೆ ನಾನು! ೮. ಸರಸ್ವತಮ್ಮನಿಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ—ನೀನೇನೂ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ಕೇಳಿದ ವರವನ್ನು ಹೊಂದಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ—ತೆಗೆದುಕೊ! ಹೆಂಡದ ಫೇಡ (ಹೆಂಡದ ಪೀಪಾಯಿನ ಅಡಿಯ ಹೆಪ್ಪು ಗಟ್ಟಿದ ಗಸಿ)!

೧೭. ಸಂನ್ಯಾಸಿ ರತ್ನ ೧. ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಮರದಡಿ ತನ್ನ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಸಿ, ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪದ್ಮಾಸನ ಹಾಕಿ, ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುವುದು ಒಂದೇ ಬಾಕಿ (ಉಳಿದಿತ್ತು). ೨. ಕಾಲಿಗೆ, ಅವನ ಮುಂದೆ ಆಗ, ತೊದಲು ಬಂದ ಹಾಗೆ ಹೆಣ್ಣು ಒಬ್ಬಳು ಹೋದಳು—ಘಂ ಎಂದು ವಾಸನೆ ಸುಳಿದಹಾಗೆ, ಫಳ್ಳೆಂದು ಮಿಂಚು ಹೊಳೆದ ಹಾಗೆ. ೩. ತನಗೆ ಕಣ್ಣು ಮಾಡಿದವಳನ್ನು ಕುರಿತು: 'ಚೆಲುವಿನ ಈ

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ದೇಹದಲ್ಲಿ ಭರ್ತಿ (ಪೂರ) ಹೊಲಸೇ ಎಂದು ಸಂನ್ಯಾಸಿ 'ಛಿ' ಎಂದ—ಮನದಲ್ಲಿ ಹೇಸಿ. ೪. 'ಹೊರಗಿನ ಅಲಂಕಾರ ಧಳಕು (ಡಂಭಾಚಾರ), ಒಳಗಿನದನ್ನು ಕಂಡರೇ ಬೆಳಕು' ಎಂದು ಆ ಬೌದ್ಧ ಸಂನ್ಯಾಸಿ, ಹೀರುತ್ತಿದ್ದ ಸತ್ಯವನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ. ೫. ನಾನು ಕೂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಸಂನ್ಯಾಸಿ. ಮೂರುಹೊತ್ತೂ ಹೆಂಡವನ್ನು ಮೂಸಿ, ಮರೆತುಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ತುರು (ಬೇಗ). ಒಳಗಿನ ಒಂದು ಹೆಂಡನೇ ನನಗೆ ಗುರುತು (ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುವ ಗುರಿ).

೧೮. ಗುಟ್ಟು ೧. ನಾನು ಕುಡಿದು ಹಾಡುವ ಪದಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಬೀದಿಯವರು (ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನಗಳು) ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ—ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು. ೨. ವಿದ್ಯೆಗೆಲ್ಲ ದೇವರಾಗಿದ್ದಾಳೆ ಅವಳು—ಆ ಸರಸ್ವತಮ್ಮ. ವೀಣೆ ಹಿಡಿದು ಅವಳು ಹಾಡಿದರೆ, ನಾನು ಕುಡಿದು ಹಾಡುತ್ತೇನೆಮ್ಮ! ೩. ಸರಸ್ವತಮ್ಮನ ಎಡದೋಳೂ ನೋಡು, ನನ್ನ ಎಡಗೈಯನ್ನೂ ನೋಡು. ಅವಳ ತಾವು (ಹತ್ತಿರ) ಇದ್ದರೆ ವೀಣೆಯ ಬುರುಡೆ, ನನಗಿದೆ ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆ. ೪. ಬುರುಡೆಯ ಮಹತ್ವ ನೋಡಿದೆಯೇನಣ್ಣ—ಹೇಗಿದೆ ಅದರದು ಧಳಕು! ಅದಕ್ಕೇ ಅವನು ವೀಣೆಯ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಪಲುಕು (ನುಡಿಯ ಒಂದು ಶೀವಿ)!

ಮುನಿಯನ ಗಿರಾಕಿ (ಸಾಮಾನು ಕೊಳ್ಳುವವ) ರತ್ನ

೧೯. ಬಹಳ ಜಿಪುಣ ಮುನಿಯ ೧. ಊರಾಚಿ ಪಡಕಾನೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ ಮುನಿಯ. ಬಹಳ ಜಿಪುಣ ಪಡಕಾನೆ ಯಜಮಾನ ಮುನಿಯ. ಮನೆಯ ತಾಕೆ (ಹತ್ತಿರ) ಯಾರು ಹೋದರೂ ಬೆದರುತ್ತಾನಾ ಮುನಿಯ. ಯಾರು ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುತ್ತಾ ಬಂದು ಹೆದರುತ್ತಾನಾ ಮುನಿಯ. ಊರಾಚಿ ಪಡಕಾನೆ ಯಜಮಾನ ಮುನಿಯ—ನಮ್ಮ ಮುನಿಯ, ನಮ್ಮ ಮುನಿಯ, ಜಿಪುಣ ನಮ್ಮ ಮುನಿಯ. ೨. ಮನೆಯ ತಾಕೆ (ಹತ್ತಿರ) ಯಾರು ಬರಲಿ—ಕೂಗುತ್ತಾನೆ ಅವನು ಕಿರಲಿ (ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕಿರಚಿ); ಬಂದವರಿಗೆ ಕೇಳುವ ಹಾಗೆ ಕೂಗುತ್ತಾನೆ ಆ ಮುನಿಯ, ಮನೆಯವರನ್ನು ಬಯ್ಯುವ ಹಾಗೆ ಕೂಗುತ್ತಾನಾ ಮುನಿಯ: 'ಬೋರಯ್ಯ ತಂದುಕೊಟ್ಟನೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ನೂರನ್ನು? ಮನೆಗೆ ಬೇರೆ ಹಾಕಬೇಕು ಇನ್ನೂ ಮಂಗಳೂರು ಹೆಂಚು ಸೂರನ್ನು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದ ಮಕ್ಕಳು ಇನ್ನೂ ಬಡ್ತಿ ಕೊಡದಿರಲಿ, ಉಪ್ಪಿಗೂ ಹುಳಿಗೂ ಕಾಸು ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಲಿ? ಪ್ರಸಂಚ ಕೆಟ್ಟುಹೋಯಿತು—ಬಹಳ ಪೂರ ಹೋಯಿತು. ಹೀಗಿದ್ದರೆ ನಾವೆಲ್ಲ ಬಾಳಿ ಬದುಕಿದ ಹಾಗಾಯಿತು. ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿ, ಗಂಟಲೆಲ್ಲ ಕಟ್ಟಿಹೋ

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಯಿತು ಇವರ ಹತ್ತಿರ ಮೊರಲಿ (ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕೂಗಿಕೊಂಡು). ಕಟ್ಟಿ ಬೇಕಿನ್ನು ಮಂಡಿ (ದೊಡ್ಡ ಅಂಗಡಿ)ಗೆ ಸಾವಿರದೆಂಟುನೂರು. ಮತ್ತೆ ಬೇಕೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಗೆ (Bank) ಇನ್ನು ಎರಡುಸಾವಿರದ ನೂರು. ಎಲ್ಲಿಂದ ತರಬೇಕೋ ದೇವರಿಗೇ ಬೆಳಕು (ದೇವರಿಗೇ ಗೊತ್ತು)! ಮಿಕ್ಕವರಿಗೇನು ಗೊತ್ತು ಈ ಚೇಳಿನ ಚಳಕು (ಬಾಧೆ)! ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತೆಂದರೆ ಅಸಲೇ ಸ್ವಾಹ! ಇನ್ನು ಯಾರನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೋ ಬಡ್ಡಿ? ಹದ್ದು ಹದ್ದು! ತೆಗೆದುಕೊಂಡವರು ತೆರದಿರಲಿ ಬೇಗ ಬೇಗ ತಂದು, ಸತ್ತಾದರೂ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ವಿಷ ಗಿಷ್ಠ ತಿಂದು.' ೩. ಹೆಂಡದಂಗಡಿ ಮುನಿಯಣ್ಣ! ಪಡಕಾನೆ ಮುನಿಯ! ಏನು ಹೇಳಲಿ ನೀನು ಕೂಡಿಸುವ ಬಹಳ ಬಹಳ ಪುಣ್ಯ! ಬೇಡಿದವರಿಗೆ ನೀಡದಿದ್ದರೆ ಪಾಪ ವೆಂದು ಎಂದರೆ, ಬೇಡುವುದಕ್ಕೂ ಮುಂಚೆಯೆ ಬಾಗಿಲು ಇಕ್ಕು(ಮುಚ್ಚು)ತ್ತ ಬಂದರೆ, ಏನು ಹೇಳಲಿ ಮುನಿಯಣ್ಣ ನೀನು ಕೂಡಿಸುವ ಪುಣ್ಯ? ಜಿಪುಣ ಎಂದರೆ ಸಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಬೇರೆ ಇಲ್ಲ ಮುನಿಯ!

೨೦. ನಮ್ಮ ದೇವರು ಮುನಿಯ ೧. ಕೈಮುಗಿದು ಕರ್ಪೂರ ಹಚ್ಚಿ, ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟು ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ ಚೆಚ್ಚಿ (ಒಡೆದು) ಅಡ್ಡಬಿದ್ದರೆ, ಕಲ್ಲೆಲ್ಲ ದೇವರೇ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ —'ಜಾಕರ್ರ ಆವ್ರೆ' (ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಬಾರೋ!)! ೨. ಮುನಿಯಣ್ಣ ಎಂದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಝಲ್ಲ ಝಲ್ಲನೆ ರೂಪಾಯಿಗಳು ತಂದು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೊಡುತ್ತಾನೆ ಹೆಂಡ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತರುತ್ತಾನೆ ದಂಡ (ದೊಣ್ಣೆ)! ೩. ಮುನಿಯನಿಗೂ ಆ ದೇವರಿಗೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು ಹೇಳು ನೋಡೋಣ! ಕಾಯಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ದೇವರು ಪ್ರಚಂಡ, ಕಾಸು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮುನಿಯನ ಹೆಂಡ! ೪. ದೇವರಂತೂ ಕೊಡಲಿ ಕೊಡದಿರಲಿ, ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ; ಮುನಿಯಣ್ಣ ಹೆಚ್ಚು ಅಳತೆ ಬಿಡದಿರಲಿ, ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಅವನಿಗೆ ಸಂಸ್ಕಾರ! ೫. ಮುನಿಯಣ್ಣ! ನೀನು ನಮಗೆ ದೇವರು! ನಾವಂತೂ ದಿನವೂ ಬರುವವರು. ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಅಳತೆ ಹೆಂಡ, ನಾವು ಕೊಡುವ ದುಡ್ಡು ನಿನಗೆ ದಂಡ!

೨೧. ಭಿಕ್ಷೆ ೧. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ನುಗ್ಗಿದಳು, ಜೇಬಿಗೆ ಕೈ ಹಾಕಿದಳು, ಮುನಿಯಣ್ಣ! ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಕಾಸಿಲ್ಲ; ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ, ಕುಚೇಲ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಏನಾದರೂ ಕೊಡಲೇಬೇಕಲ್ಲ. ೨. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡ ಬೇಡುತ್ತೇನೆ, ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ, ಮುನಿಯ, ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಮಟ್ಟು! ಬೇರ್ವಾಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ, ಬರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ, ಮುನಿಯ ನಿನ್ನ ಗುಟ್ಟೆಲ್ಲ ರಟ್ಟು (ಬಯಲು)! ೩. ಬೇಡುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಹೆಂಡ ಕೇಳಿದರೆ, ಧರ್ಮಕ್ಕೇನು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲೇಳು! ನರಮನುಷ್ಯ ಎಂದವನು, ಭಿಕ್ಷೆಗೆ ಕೈ ತಂದವನು, ಕತ್ತೆ ನಾಯಿಗಳಿಗಿಂತ ಕೀಳು.

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

೪. ನಾನು ಸುಮ್ಮನೆ ಬೇಡುವುದಿಲ್ಲ, ನೀನು ಸುಮ್ಮನೆ [ಭಿಕ್ಷೆ] ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ, ಕಾಸಿಗೂ ಸಿನಗೂ ಪ್ರಾಣ ! ಚಾಕ್ರಿ (ಕೆಲಸ) ನನಗೇನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಜೀತಕ್ಕೆ (ಸಂಬಳಕ್ಕೆ) ಪೂರ (ತುಂಬ) ಹೆಂಡ ನೀನು ಕೊಟ್ಟಿತ್ತೆಂದರೆ, ಜಾಣ ! ೫. ಸಿನಗೇನಾದರೂ ಬೇಕಿದ್ದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೆ, ತಿಕ್ಕುತ್ತೇನೆ ಹೆಂಡದ ಪೀಪಾಯನ್ನು (barrel) ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಗಲ್ಲ(ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಹಣವನ್ನು ಹಾಕುವ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ)ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದನ್ನು ಒಂದು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತೇನೆ—ನೀನು ತಂದ ರೂಪಾಯನ್ನು. ೬. ನರಮನುಷ್ಯ ಎಂದು ಹುಟ್ಟಿದವನು, ಸಕ್ಕದವರ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆಗದವನು ಜೀವದ ಹೆಣ ! ಭೂಮಿಗೆ ಅವನು ಭಾರ ! ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಮುನಿಯ ಹೆಂಡವನ್ನು ! ತುಂಬು ನನ್ನ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ! ನಿನ್ನ ಕತ್ತಿಗೆ ಪೀಪಾಯಿಗಳ ಹಾರ !

೨೨. ಇದರಲ್ಲಿ ಇದೆ ಮರ್ಮ ೧. ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪರಟು ಹೋದರೆ ಹೋಯಿತು, ಬೆನ್ನ ಮೇಲಿದೆ ಚರ್ಮ ! ಹೆಂಡ ತೆಗೆದುತಾ ! ಚರ್ಮ ಹೋದಮೇಲೆ [ಸತ್ತಮೇಲೆ] ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆಯೇ ಒಂದು ದಮ್ಮಿ (ಬಿಡುಕಾಸು) ! ೨. ಬದವರು ಬದುಕುವ ದಾರಿಯೆಂದು ಎಂದರೆ, ಈ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಇದೆ ಮರ್ಮ (ಸತ್ಯ) ! ಕುಡಿಕನ ಮಾತು ಎಂದರೆ, ಎಂಥದಣ್ಣ, ಕಾಣದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸುರ್ಮ (ಕಣ್ಣಿನ ಕಶ್ಮಲಗಳನ್ನು ನೀಗುವ ಅಂಜನ) !

೨೩. ಮುನಿಯನ ಬೋಣಿ (ಮೊತ್ತಮೊದಲ ವ್ಯಾಪಾರ) ೧. ಮನುಷ್ಯ ಎಲ್ಲಿಂದ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೂ, ಬಾಯಿ ಇತ್ತೆಂದರೆ ಬದುಕಿದ ! ಮೆತ್ತಗೆ (ಸಾಧುವಾಗಿ) ಇತ್ತೆಂದರೆ, ಅಳಿಗೆ ಒಂದು ಕಲ್ಲು ! ತೆಗೆದುಕೊ ! ಹಿಡಿದು ತಡಕಿದ (ಬಡಿದುಹಾಕಿದ) ! ೨. ಹಿಡಿದು ದಬಾಯಿಸಿ (ಬಲಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಿ) ಗಸೀಟ್ರೀ (ಒದೆ ಕೊಡೋ) ಎಂದರೆ, ಬಂತು ತುಂಬಿದ ದೊನ್ನೆ ! ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುತಾ ಎಂದರೆ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೂರು ನಾಮ ! ಸೊನ್ನೆ ! ೩. ಲೋಕದ ಚಾಳಿ (ನಡತೆ) ಎಂದೆಂದರೆ—ಮುನಿಯ, ಬಹಳ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ (ಅಗಲ ಕಿರಿದಾದ) ಓಣಿ (ಸಂದು) ! ಈ ಚಿಕ್ಕ ಓಣಿಯನ್ನು ಬಡಾಯಿಸು (ವಿಸ್ತರಿಸು)ವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನದು ಅಗಲಣ್ಣ ಬೋಣಿ (ಮೊದಲನೆಯ ವ್ಯಾಪಾರ) !

೨೪. ಈ ಮೋಸ ದೋಷವಲ್ಲ ೧. ಹಗಲೆಲ್ಲ ಬೆವರು ಹರಿಸಿ, ಜೀತ (ಸಂಬಳ) ಕೆರೆದುಕೊಂಡು, ಹಟ್ಟಿ(ಮನೆ)ಗೆ ನಾ ಬಂತೆಂದರೆ ಮೈಕ್ಕೆ ಮುರಿದುಕೊಂಡು, ಜೇಬೆಲ್ಲ ಜಡ್ಡಿ (ಶೋಧನೆ) ಮಾಡುತ್ತಾಳೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ. ೨. ಒಂದು ದಫ (ಸಲ) ತಂದ ಜೀತ ಪೂರ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಒಂಬತ್ತು ಕಾಸನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು, ಪೂರಕೆಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು ಬಡಿದಿದ್ದಾಳೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ. ೩. ಹೆಂಡವೇ ನಮ್ಮ ದೇವರು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ಹೆಂಡ ; ನಮ್ಮನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಬದುಕಿಸುವುದು ಸಾಯಿಸುವುದು

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಹೆಂಡ. ಹೆಂಡ ಬಿಟ್ಟಂತೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ. ೪. ಕಲಿಗಾಲ ಶನಿಗಾಲ ! ಬದುಕುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ ! ಸಾಚಾ (ಸತ್ಯವಂತ) ಮನುಷ್ಯರಿಗಂತೂ ಉಳಿಗಾಲವೇ ಇಲ್ಲ ! ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಹಿಕ್ಕತ್ (ಉಪಾಯ) ಮಾಡಿದೆ ! ಬಹಳ ಗಮ್ಮತ್ (ಷೋಕ) ! ೫. ಹೆಂಡಕ್ಕೊಂದು ಎರಡಾಣೆ ಕೂದಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಸಿ, ಅಟ್ಟಿ (ಮನೆ)ಗೆ ಬಂದ ತಕ್ಷಣ ಜೇಬು ಒದರಿ ಬಗ್ಗಿಸಿ, ಹೆಂಡತಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದರೆ [ಅವಳಿಗೆ] ಸಂತೋಷ ! ೬. ಮೋಸ ನನಗೆ ಮಾಡೆಂದು ಬೇಡುತ್ತದೆ ಜಗತ್ತು. ಅದಕ್ಕೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದೇನೆ ಪಟ್ಟಾಗಿ (ಬಲವಾಗಿ) ಈ ಹಿಕ್ಕತ್ತು (ಉಪಾಯ). ಈ ಮಾದರಿಯ ಮೋಸ ಅಗದಣ್ಣ ದೋಷ !

೨೫. ನಾಳೆ ೧. ಹೆಂಡತಿ ಊರಿನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಮುನಿಯ. ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ ಜಾಣೆ ! ಜೀತ (ಸಂಬಳ) ತುಂಬಾ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿದೆ—ನಿಕ್ಕಲ್ಲಿನವು ಹತ್ತಾಣೆ. ೨. ಹತ್ತಾಣೆಗೂ ಹೆಂಡ ತೆಗೆದು ತಾ—ದೋಸ್ತಿಯವರು (ಸ್ನೇಹಿತರು) ಎಲ್ಲಾ ಹೀರಲಿ. ನೀನು ನನಗೇನೂ ಬುದ್ಧಿ ಹೇಳಬೇಡ—ನಾಳೆ ಗೀಳೆ ಇರಲಿ. ೩. ಆಕಾಶಕ್ಕಿಂತ ದೂರ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ ನಾಳೆಗೂ ನಮಗೂ, ಭೂಮಿಯಂತೂ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟು)ಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ ರೂಪಾಯಿ ಗಂಟು ಮಾಡುವವನಿಗೂ. ೪. ಬಿರಟಿ (Stopper) ಹೊರಟುಹೋದ ಪೀಪಾಯಿನಿಂದ ಹೆಂಡ ಬಸಿಯುವ ಮಾದರಿ—ಸುರಿದುಹೋಗುತ್ತದೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬದುಕು. ನಾನು ಹೇಳುವುದು ಕಾತರಿ (ಖಂಡಿತ) ! ೫. ಕುಡಿಕನ ಕೈಲಿ ಕಾಸು ಗೀಸು ಏನಾದರೂ ನಿಂತರೂ ನಿಲ್ಲಬಹುದಣ್ಣ ; ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವ ಮಾತ್ರ ಮುಳುಗುವ ಸಂಜೆ ಮೋಡದ ಬಣ್ಣ ! ೬. ನಾಳೆ ಎಂದುಕೊಂಡು ನರಳುವುದೆಲ್ಲ ಬೆಪ್ಪುಗಳ ಮನಸ್ಸಿನ ಕನಸು. ನಾಳೆಯ ಪಾಡು, ನಾಳೆಯ ಭಾರ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇರಲಿ ಮನಸ್ಸು. ೭. ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವ ಮೂರೇ ನಿಮಿಷ. ಖುಷಿ (ಆನಂದ) ಪಟ್ಟವನು ಗೆದ್ದ. ತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಗೋಳಾಡುವವನು ಬಿದ್ದ. ೮. ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮುನಿಯ, ನನ್ನ ಹತ್ತಾಣೆ. ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆ ಬರಲಿ, ನಾಳೆಯ ಯೋಚನೆ ನನಗೆ ಬೇಡ—ಈ ಹೊತ್ತು ಒಂದೇ ಇರಲಿ.

೨೬. ನಡತೆ ೧. ಬುರುಡೆಗೆ ಹೆಂಡ ಹೇಗೆ, ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ನೊರೆ ಹೇಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ. ಬುರುಡೆಗೆ ಹಾಲು ಹೇಗೆ, ಹಾಲೊಳಗೆ ಹುಳ ಹೇಗೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಹಾಳು ನಡತೆ ನರಮನುಷ್ಯನಿಗೆ. ಅಮಲಿನಿಂದ ಹೆಂಡಕುಡುಕ, ಗುಲ್ಲಿನಿಂದ (ಗಲಾಟೆಯಿಂದ) ಪಡಕಾನೆ (ಹೆಂಡದಂಗಡಿ), ನಡತೆಯಿಂದ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಮನುಷ್ಯ. ಸದ್ದಿನಿಂದ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಸನ್ನು, ಮುಖದಿಂದ ಮಾರಮ್ಮನನ್ನು, ನಡತೆಯಿಂದ ನೋಡಬಹುದು ಕೆಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು. ೨. ಮುನಿಯಣ್ಣ ಹೆಚ್ಚು

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಅಳತೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಅದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ. ನಮ್ಮ ಹೆಂಡ ಪಕ್ಕದವನಿಗೂ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದೇ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ. ನಾನು ಕುಡಿದು ಬೇವಾರ್ಸಿಗೆ ಹಾಡುವುದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ. ಬೇವಾರ್ಸಿ ನನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ಬರೆಯುವುದೆ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡತೆ.

೨೭. ಏನು ಹೇಳೋಣ ಈ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ೧. ನಮ್ಮ ಪಡಕಾನೆಯಲ್ಲಿ ಹುಂಬ ಮುನಿಯ ಇಬ್ಬರೂ ಘಟಾನುಘಟಿ[ಗಳು]. ಹೋದ ಶನಿವಾರ ಬಿತ್ತು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಭಾರಿ ಲಟಾಪಟಿ (ಜಗಳ). ೨. ಷುರು (ಪ್ರಾರಂಭ)ವಾಯಿತೆಲ್ಲಾ ಮಾರಾಮಾರಿ (ಹೊಡೆದಾಟ), ಯಾವುದೂ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಮಾತಿಗೆ! ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲುಗಳು ಪೇರಿಸಿದ (ಮೇಲೆ ಮೇಲೇರಿಸಿದ) ಹಾಗೆ ಲಾತು (ಏಟು) ಏರಿಕೊಂಡಿತು ಲಾತಿಗೆ. ೩. ನಡೆನುಗ್ಗಿ ಎತ್ತಿಹಾಕಿ, ಕೆಳಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿಕೊಂಡು, ಮುನಿಯನಿಗೆ ಹುಂಬ ಬೆಚ್ಚಿಗೆ [ಏಟು] ತೀಡುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅಣ್ಣ, ಮುನಿಯ ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಹಾಕಿದ ಕೈಯನ್ನು ಮಚ್ಚಿಗೆ! ೪. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ತಾರಾಗ (ಸಾಯ)ಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಸೈನೆ (ಸರಿಯೆ)! ಪೋಲೀಸಿನವರು ಬಂದು ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟರಣ್ಣ. ತೆಗೆದುಕೊ! ತಕ್ಕತ್ತೆನೆ! | ಅಟಕ್ಕೆ ನೊದಲಾಯಿತು]. ೫. ಕೇಡಿ (ಪೋಲೀಸಿನವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಕೆಡುಕ)ಗೆ ಕೇಡಿ ಮಿಲಾಯಿಸ (ಸೇರ)ಬೇಕು — ಆಗ ಅದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಜ (ಸೊಗಸು)! ಮುನಿಯ ಹುಂಬ ಇಬ್ಬರು ಅಂತಹವರು. ಈಗ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾರೆ ಸಜ. ೬. ದುಗ್ಗಾಣೆಯ (ಎರಡು ಬಿಡುಕಾಸಿನ) ಸೊಪ್ಪು ಹುಟ್ಟುವುದಿಲ್ಲ ಒಂದು ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯ ನುಚ್ಚಿಗೆ. ಹಲ್ಲ (ಕ್ಷುಲ್ಲಕ) ಜಗಳಕ್ಕೆ ಜೀವವೆಂದರೆ—ಏನು ಹೇಳೋಣ ಈ ಹುಚ್ಚಿಗೆ!

೨೮. ನಮ್ಮ ಭೋಜ ಮುನಿಯ ೧. ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದ—ಭೋಜ ಎಂದು ಅವನ ಹೆಸರು. ಅವನ ಮುಂದೇನು—ಈಗಿನವರು—ಪನ್ನೀರ ಮುಂದಿನ ಕೆಸರು. ಅವನ ಹತ್ತಿರ ಯಾರಾದರೂ ಹಾಡಿದರೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷ (ವೇಳೆ), ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದನಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊ ಎಂದು ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ. ೨. ನಾನು ಕೂಡ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ ಏರಿದಾಗ ಮತ್ತು (ಅನುಲು). ನನ್ನ ಹಾಡಿನ ಜೋಕು (ಸೊಗಸು) ಎಂದರೆ ಬೇವಾರ್ಸಿಗೆ ಗೊತ್ತು. ನನ್ನ ಹಾಡುಗಳ ಪಸಂದಿ (ಸೊಗಸು)ಗೆ ಗೆಡೆಯ (ಸೊಗಸು ಗಾರ) ಬೇವಾರ್ಸಿಯು ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನ ಹಿಂದೆ ಅಲೆಯುವುದೆ ಸಾಕ್ಷಿ. ೩. ನಮಗೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ ಅಣ್ಣ, ಅಕ್ಷರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಲಕ್ಷ. ಒಂದು ಕಾಸು ಬಿಡಬೇಕಲ್ಲ ಮುನಿಯಣ್ಣ ನ ಬೊಕ್ಕಸ? ಅದಕ್ಕೂ ಬೇಡವೆಂದರೆ, ಅಳತೆ ಬಿಡುವಾಗ ತೊಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿತು ಎಂದರೆ ಮುರುಕೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ! ೪. ಮುನಿಯಣ್ಣನಿಗೆ ಏನು ಗೊತ್ತು ನನ್ನ ಪದಗಳ ಪೋಕು (ಸ್ವಾರಸ್ಯ)? ಹೆಂಡದ ಪದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೂ [ಸಂಸ್ಕಾರ, ಬುದ್ಧಿ, ಇತ್ಯಾದಿ] ಬೇಕು! ಈಚಲು ಹೆಂಡದ ಸಿಹಿ (ಹುಳಿ)

ಕಂಡರೆ ಸೀಸಾಯಿ ಒಂದು ಪಕ್ಷ, ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟರೂ ಬಿಟ್ಟು ತು ಮುನಿಯಣ್ಣನ ಬೊಕ್ಕಸ.

೨೯. ಬುದ್ಧಿವಾದ ೧. ಕಾಸಿಗೆ ಕಾಸು ಗಂಟುಹಾಕಿ, ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬೆನ್ನು ಅಂಟುಹಾಕಿ, ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಸೆಟ್ಟಿ (ಹಣವಂತ), ದುಡ್ಡು ಇದೆ ಗಟ್ಟಿ (ತುಂಬಾ), ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ, ಮುನಿಯ. [ಇದು] ಚೆಂದವೆ, ಮುನಿಯ? ೨. ಹೆಚ್ಚು ಅಳತೆ ಕೊಡುವೊಲ್ಲೆ, ಬಿಡುಕಾಸೂ ಬಿಡುವೊಲ್ಲೆ. ನೀನೂ ತಿನ್ನ ವೊಲ್ಲೆ. ಕೋ (ತೆಗೆದುಕೊ) ಎನ್ನ ವೊಲ್ಲೆ. [ಇದು] ಚೆಂದವೆ, ಮುನಿಯ? ನೀನೇ ಹೇಳು, ಮುನಿಯ? ೩. ಹೀಗೆಲ್ಲ ಗಂಟುಮಾಡಿ, ಧೈಲಿ ಧೈಲಿ (ಚೀಲ ತುಂಬ) ದುಡ್ಡುಮಾಡಿ, ನೀನು ಸತ್ತರೆ ನಿನಗೆ ಸುಡುಗಾಡೇ ಕೊನೆಗೆ! ಶಾಶ್ವತವೇ ನೀನು? ಬುಟ್ಟಿಗೆ ಬಿದ್ದ ಮೀನು! ೪. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿ. ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ದುಡ್ಡು ಮಾಡುತ್ತಿ. ಅನುಭವಿಸದೆ ಸಾಯುತ್ತಿ. ನಿನಗೇನು ಕಿಸಾಯ್ತಿ (ಲಾಭ)? ಬಿಡುಕಾಸಿಗೆ ನಡುಗು! ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಡಗು (ಇಡು)! ೫. ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಜೂಜಾಡಿ, ದುಡ್ಡನ್ನೆಲ್ಲ ಪೋಲು (ವ್ಯರ್ಥ ವಾಗಿ ಹಾಳು) ಮಾಡಿ, ಪಡಕಾನೆಗೆ ತೆತ್ತರೆ, ಸೂಳೆಮನೆಗೆ ಹೊತ್ತರೆ, ನಿನಗೇನು ಬಂತು ಮುನಿಯ? ಸತ್ತಮೇಲೆ ಶೂನ್ಯ! ೬. ಆದ್ದರಿಂದ ಕೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಹೆಂಡ ಬಿಟ್ಟು, ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ನೋಡು—ಇಲ್ಲವೆಂದು ಎನ್ನ ಬೇಡ, ನೀನಾಗುತ್ತಿ ಮುನಿಯ —ಜಗದೊಳಗೆ ಮಾನ್ಯ!

೩೦. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು ೧. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೆಂಡ ಕೇಳುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಮಚ್ಚನ್ನೇ (ಕೈಕೊಡಲಿ) ಎತ್ತಿ [ತಲೆ] ಕೊಚ್ಚುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳುವೆಯಲ್ಲ, ಮುನಿಯಣ್ಣ — ಕೊಲ್ಲುವ ಕೆಲಸ, ಬದುಕಿಸುವ ಕೆಲಸ, ಎಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿ ವರು ಯಾರು? ಸಲ್ಲದ ಮಾತು ಕಾಣಣ್ಣ! ೨. ಮಾತಿಗೆ ಮಾತು, ಏಟಿಗೆ ಏಟು, ಯಾತಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆಂದು? ಗೃಹಸ್ಥ (ಸಭ್ಯ) ಅಲ್ಲ ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯೆ! ಕಚ್ಚುಗಿಚ್ಚು ಕಾಸನ್ನು ಈಸ್ಮೋ (ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳ)ವೊಲ್ಲೆ. ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಕೇಳಿದರೆ ಕೋಪ [ಮಾಡುವುದು] ಬಲ್ಲೆ. ಮಸ್ತಾಗಿ (ಬಹಳವಾಗಿ) ಇದೆ ನಿನ್ನ ವಿದ್ಯೆ! ೩. ಕೊಲ್ಲುವ ಕೆಲಸ ನಿನ್ನ ದು ಅಲ್ಲ, ಅಣ್ಣ. ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಒಬ್ಬನನ್ನು ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟಿ)ದ್ದಾನೆ ದೇವರು. ಈಶ್ವರ ನೆಂದು ಅವನ ಹೆಸರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಒಬ್ಬ ಅಭ್ಯಾಸವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಮಮಾಡಿ ಸುಟ್ಟು ಕೊಂಡನಂತೆ ಮೀಸೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಗಡ್ಡವನ್ನು! ೪. ಇನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ಮುನಿಯಣ್ಣ — ಮೀನುಗಳು ಬಂದರೆ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು, ಹೇಳುತ್ತದಂತೆ ಗಾಳ (ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಕೊಕ್ಕೆ)ದ ಹುಳು: 'ನನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿದು ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿ ಸುತ್ತಿ ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದರೆ, ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ ಅಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಬೆಸ್ತರವನು!’ ಜಿ. ಹೆಂಡ ಮಾರುವುದು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸ. [ತಲೆಯ] ಬುರುಡೆ ಒಡೆಯುವುದು ನಿನ್ನೇಕಣ್ಣು ? ಕೋಪಿಸಬೇಡ ಮುನಿಯಣ್ಣ. ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಮಾತು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು, ರತ್ನ, ಏನು ಹೇಳಿದೆನೆಂದು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊ ಮುನಿಯಣ್ಣ!

೩೧. ತೃಪ್ತಿ ೧. ದುಡ್ಡು ಉಳ್ಳವರು, ದುಡ್ಡು ಇಲ್ಲದವರು, [ಎಂದು] ಲೋಕಕ್ಕೆ ಎರಡೇ ಜಾತಿ ಎಂದು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ ನಮ್ಮವನು ಒಬ್ಬ. ಏ ಹೈ ಸಚ್ಚಿ ಬಾಪ್ಪಿ (ಇವೇ ಸತ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳು)! ೨. ಪೈಲಾದವರು (ಮೊದಲಿನವರು) ದುಡ್ಡಿಗೆ ದತ್ತು. ಅವರು ಕಂಡಿಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿ—ಕಾಸು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ದುಸರಿ (ಎರಡನೆ) ಯವರಿಗೆ ಇದ್ದುದರಲ್ಲೇ ತೃಪ್ತಿ. ೩. ದುಸರಿಯವರದು ತೃಪ್ತಿ ಸತ್ತರೆ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂತು ಚಟ್ಟು (ಶವಯಾನ). ‘ಆಗಯಾ ರೆ (ಬಂದುಹೋಯಿತು ಕಾಣೋ) ಚಟ್ಟು’ ಎಂದೆಂದರೆ, ಎಲ್ಲಾ ಫನ (ನಾಶ)! ಮಟ್ಟ (ಧ್ವಂಸ)! ೪. ಬಡವರ ತೃಪ್ತಿಗೆ ದಫನ್ (ಹೂಳುವುದು) ಎಂದರೆ, ಎಲ್ಲರ ಬಾಯಿಗೂ ಮಣ್ಣು! ದೊಡ್ಡದು ಚಿಕ್ಕದು ಸಬ್ಬಿ (ಎಲ್ಲಾ) ಒಟ್ಟಿಗೆ ಎಕ್ಕ ಹುಟ್ಟಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ (ನಾಶವಾಗುತ್ತದೆ), ಅಣ್ಣ! ೫. ಲೋಕವನ್ನು ಬದುಕಿಸುವ ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ಎಂದರೆ, ದುಸರಿಯವರದು ತೃಪ್ತಿ! ಪೈಲಾದವರಿಗೆ ಉಸಿರಾಡಿಸುವುದೂ ದುಸರಿಯವರದು ತೃಪ್ತಿ! ೬. ದುಸರಿಯ ಜೊತೆಗೆ ಪೈಲಾದವರ ತೃಪ್ತಿ ಮಿಲಾಯಿಸಿ (ಬೆರೆಸಿ) ಹೋದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವವರಿಗೆ ಏಕೆ ಬೇಕಣ್ಣ—ಸ್ವರ್ಗ ಗಿರ್ಗದ ತೊಂದರೆ! ೭. ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ಮುನಿಯ ನೀರು ಗೀರು ಬೆರೆಸಿ ಮೋಸಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ನಂಬಿಸಿ; ಅದಕ್ಕೇ ಈ ಹೊತ್ತು ಕನ್ನಡ ಪದಕ್ಕೆ ಬೆರಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕ್ಷಮಿಸಿ.

೩೨. ನಮ್ಮ ಮುನಿಯನ ಜರ್ಜು ೧. ಹಿಂದೆ ಲೋಟದಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ‘ಭೂ ಮಂತ್ರ’ ಎಂದ ಯೇಸು! ಇಟ್ಟ ನೀರಲ್ಲ ಹೆಂಡವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಅದು ಕೆಲಸ, ಭೇಷು! ೨. ಮಾತಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ—ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎಂಥೆಂಥವರು ಇದ್ದರೆಂದು! ಈಗಲೂ ಇದ್ದಾರೆ, ದೊಡ್ಡ ಪಡಕಾನೆ (ಹೆಂಡದಂಗಡಿ) ಇಟ್ಟು ಕ್ಷಣವೇ [ಪ್ರಯೋಜನ] ಬಂತೆ! ೩. ಕಾಲಿ (ಬರಿಯ) ನೀರನ್ನು ಹೆಂಡ ಮಾಡಿದರೆ ಯೇಸು ಕ್ರಿಸ್ತ ಪ್ರಭು—ಸಕ್ಕ (ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟ) ಹೆಂಡವನ್ನು ನೀರು ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮ ಮುನಿಯನ ಜರ್ಜು! ೪. ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಹೇಳಿದರೆ ಏನಾದರೂ [ಪ್ರಯೋಜನ] ಉಂಟು; ಉಗಿದು ಎಂದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದವರು—ದಾರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗಂಟು [ಎಂದರೆ ಅದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬಾರದುದು].

೩೩. ಮುನಿಯನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೂರು ನೀರು ೧. ಕೊಕ್ಕರೆ ಮೀನಿಗೆ ಹೊಂಚುಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ, ಕಪ್ಪೆಗೆ ಹಾವು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಮುನಿಯ — ಹೆಂಡ ಮಾರುವ ಗೆಣೆಯ (ಸೊಗಸುಗಾರ) — ಕುಡಿಯುವವರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸುಲಿದು ಹಾಕುವುದಕ್ಕೆ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟ)ದ್ದಾನೆ ಹೆಂಡದ ಮನೆಯನ್ನು ! ೨. ಕುಡಿಯುವವರಿಗೆ ಹೇಗಿದ್ದರೇನು ? ಬುರುಡೆ ತುಂಬಿದರಾಯ್ತು, ಎಂದು ಮುನಿಯ, ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ನೀರು ಗೀರು ಬೆರೆಸಿ ಮಾರಿ, ತೊಟ್ಟು ತೊಟ್ಟಿಗೂ ಹೋರಿ (ಜಗಳವಾಡಿ) ಬಡವನ ಜೀತ (ಸಂಬಳ)ದ ಪುಡಿಕಾಸನ್ನೆಲ್ಲ ಕೆರೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ ಗೋರಿ (ಬಾಚಿ ಕೊಂಡು). ೩. ಮೆಯ್ಯಿನ ರಕ್ತ ನೀರು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬೆವರಿನ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಸು ಕೆರೆದುಕೊಂಡು, ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಂದರೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ [ಹೆಂಡದಂಗಡಿಗೆ], ಮೋಸಮಾಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲಗೆ, ಬತ್ತಿಕೊಂಡ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು (ಬಡವನನ್ನು) ಬಗೆದು ಹಿರಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಡೊಳ್ಳ (ಭಾಗ್ಯವಂತನಾದ ಮುನಿಯ)ನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು ಗಲ್ಲಿಗೆ. ೪. ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟವನು, ಕೊಟ್ಟುದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಕೊಟ್ಟವನು, ಮನುಷ್ಯನೇ ಆವನು ಎಂದರೆ, ದೇವರೇ ಅವನು ಎಂದೆಂದರೆ, ಕೊಟ್ಟುದನ್ನೂ ಕೊಡದಿದ್ದವನಿಗೆ ಹೆಸರಿಡುವುದೇ ತೊಂದರೆ. ೫. ಕಾಸು ಇಸು (ತೆಗೆದು)ಕೊಂಡು ಕಸ ಕೊಟ್ಟು, ಧರ್ಮ ಗಿರ್ಮ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ದುಡ್ಡು ಕೂಡಿಹಾಕುವವನು ಯಾರು ? ಬೈಗಳು ತಿನ್ನುವವನು ಯಾರು ? ಎಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವುದೆಂದರೆ ಮುನಿಯನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮೂರು ನೀರು [ಒಂದು ತೆರದ ಬೈಗಳು] ! ೬. ಹಿಂದೆ ವಿಭೀಷಣ ಕೈ ಕೈ ಮುಗಿದು ರಾವಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದ, ಕಡೆಗೆ ಉಗಿದು : ‘ಅನ್ಯಾಯ ಬೇಡವೆಂದು. ನ್ಯಾಯವನ್ನೇ ಮಾಡೆಂದು.’ ತಿಳಿದವನ ಮಾತನ್ನು ಮೂಲೆಗೆ ಹಾಕಿ(ಸಿರಾಕರಿಸಿ)ದವನ ಗತಿ ಏನಾಯಿತು ಎಂದು [ಗೊತ್ತೆ] ? ೭. ಬಡವನನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಶ್ರೀಮಂತಮ್ಮ [ಅಮ್ಮ ಎಂಬುದು ಒಂದು ತೆರದ ಮಾರಿ] ಮುನಿಯನಿಗೆ ಅಕ್ಕ ! ಇವನೇ ತಮ್ಮ ! ಮುನಿಯನಿಗೆ ಅಕ್ಕನ ಚಾಳಿ (ನಡತೆ) ಮನೆ ಮುರಿಯುವ ಗಾಳಿ (ಪಿಶಾಚಿ) ! ಹೇಳಿದ್ದು ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಯಾರಿಗೇ ನಂತೆ ? ಎಕ್ಕ ಹುಟ್ಟಿ (ನಾಶವಾಗಿ) ಹೋಗಲೇಳಿ !

೩೪. ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ತರ್ಪಣ ೧. ಜೀತ (ದುಡಿಯುವ ಕೆಲಸ) ಮಾಡಿ ಕಾಸು ಕೆರೆದುಕೊಂಡು, ಹಟ್ಟಿ (ಮನೆ)ಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಮೋಸಹೋಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಏನೋ ಕುಡಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ—ಸೇರಿಗೆ ಸೇರು ನೀರನ್ನೆ ಬೆರೆಸಿ, ಕಾಸು ಕೇಳು ತ್ತೀಯ, ಮೋಸ ಮರೆಸಿ, ಸಾಚಾ (ಸತ್ಯವಂತ) ಮನುಷ್ಯರು ಬಂದರೆ ? ೨. ನನ್ನ ಕೈ ಕಾಸು ! ನನಗವಳು ಹೆಂಡತಿ ! ಮೋಸ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ ನಾನು ಅವಳಿಗೆ ಹಿಡಿದು ! ಆ ಮಾತು ಆ ಕಡೆಗೆ ಬಿಡಲಿ ! ಕಾಸೂ ಕೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ತೆವ್ವಿಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ನಿನ್ನ ಕೈಲಿ ಮೋಸ ಹೋಗುವುದು ನನಗೆ—ಮಾನದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿ ! ೩. ಹೆಂಡ ಮಾರುವ ವರು ಎಲ್ಲರೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮೋಸಮಾಡುತ್ತಾರೆಂದು ನನಗೆ ನೀನು ಹೇಳಬೇಕೆ,

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ನನಗೂ! ದುಡ್ಡಿನ ರುಚಿ ಕಂಡವರು ನಿಮಗೆ ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೇನು ನಾವೂ ಸುಮ್ಮನೆ? ಒಬ್ಬನ ಚಾಳಿ (ನಡತೆ)ಯೇ ಮನೆಗೂ! ೪. ಕುಡಿಯುವ ನನ್ನ ಬಾಯಿಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಬೀಗ ಹಾಕುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೀಗ—ಎದೆಗೆ ಕೈಯನ್ನು ತಾಕಿಸಿ (ತಗುಲಿಸಿ)! ಈ ಮಾತು ಹೋದರೆ, ಮಾನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ! ರತ್ನನ ಮಾತಿನ ತೂಕಕ್ಕೆ (ಗೌರವಕ್ಕೆ) ಎಂದರೆ ರತ್ನನ ಹೆಸರೆ ಸಾಕ್ಷಿ! ೫. ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೈಯನ್ನು ಎದೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು—ಈ ಹೊತ್ತಿನಿಂದ ಹೆಂಡ ಬಿಟ್ಟು—ಮಾನಕ್ಕೆ ಬದುಕಬೇಕೆಂದು. ಮನುಷ್ಯ ಮಾನ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ, ನಾನೂ ಇದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಗೋ ಇದ್ದರೆ ಬಂತೆ! ೬. ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಂಡ ಹೆಚ್ಚು. ಹೆಂಡಕ್ಕಿಂತ ಮಾನ ಹೆಚ್ಚು. ಹೆಂಡದ ಮುನಿಯ! ಜಿಪುಣ! ಮಾನದ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೇನಿದೆ? ತೆಗೆದುಕೊ, ಈಗ ಬರುತ್ತದೆ ಹಾಳು ಹೆಂಡಕ್ಕೆ ತರ್ಪಣ!

೩೫. ಮುನಿಯನ ಮುಖಕ್ಕೆ ಮುಷ್ಟಿ [ಒಂದು ಆಹ್ವಾನ] ೧. ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಳಂತೆ, ಹಿಂದೆ ಅಡಗುಲಿಟ್ಟು. ಮುನಿಯನಿಗೂ ಹತ್ತಿ ಕೊಂಡಿತೆ ಅವಳಿಗೆ ಇದ್ದ ಕಜ್ಜಿ [ಕೆಟ್ಟ ಗುಣ]? ಕೋಳಿ ಕೂಗದಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಕೇ ಅಗುವುದಿಲ್ಲವೆ? ಹೆಂಡ ಇಲ್ಲದೆಹೋಯಿತೆಂದರೆ ಹಾಡುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆ! ೨. ಝುಂ ಎಂದು ಇರಬೇಕಾದರೆ ಪದಗಳ ಗತ್ತು (ಠೀವಿ), ಏನಾದರೂ ಬೇಕೇ ಬೇಕು ಅದಕ್ಕೊಂದು ಮತ್ತು (ಅಮಲು)! ಇದುವರೆಗೂ ನನಗಿತ್ತು ಈಚಲು ಹೆಂಡದ ಮತ್ತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಏನಿದೆಯೆಂದು ನಿನಗೇನೋ ಗೊತ್ತು? ೩. ಹೆಂಡವಿಲ್ಲದೆ ಉಡುಗಿ (ತಣ್ಣಗಾಗಿ) ಹೋದ ರತ್ನ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಪುಕ್ಕ ಕೆದರಬೇಡವೋ—ಏ ಜಂಭದ ಕೋಳಿ! ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿ ನನಗಿದ್ದಾಳೆ ಪಾಯಸ ಪರಮಾನ್ನ! ಹೆಂಡ ಏಕೆ ಅದರ ಮುಂದೆ—ಹಳಸಿದ ತಂಗಳು ಅನ್ನ! ೪. ಉತ್ತಮ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬರುವುದು ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಯತ್ನ. ಸತ್ತು ಹೋಗಿ ದಫನ್ನಾದ (ಹೂತುಹೋದ) ಹೆಂಡದ ಅಯ್ಯ ರತ್ನ! ಮರಳಿ (ಪುನಃ) ಚಿಗಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿಯ ರತ್ನ! ನೋಡು, ಹೆಂಡವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಅವನು ಹಾಡುವ ಗತ್ತ(ಠೀವಿ)ನ್ನು!

೩೬. ಕಡೆಯ ಹಾಡು ೧. ಬೇವಾರ್ಸಿ! ನಿನ್ನ ಹೆಸರು ನೆನಪಿಗೇ ಬರದು. ಹೆಂಡಕುಡಿಕರು ಏನು ಎಂದರೂ ಕೋಪ ಮಾಡಬಾರದು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ ಕೂಗಿದ್ದಕ್ಕೆ 'ಓ' ಎಂದು ನೀನು ಎಂದರೆ, ಹೇಗಾದರೂ ಕೂಗಿದರೆ ಏನಾಯಿತು ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆ? ೨. ನೀನೂ ಬಹಳ ದಿವಸ ತಸ್ತಿ (ತೊಂದರೆ) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಹಳ ಅಲೆದೆ—ನನ್ನ ಹಾಡು ಬರೆದುಕೊಂಡು. ಅಷ್ಟಲ್ಲದೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆಯೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವರೆಲ್ಲ—'ಕಷ್ಟ ಪಡದೆ ಕೀಳುತ್ತೀಯಾ ದೊಡ್ಡ ಅನೆಯ ಹಲ್ಲನ್ನು?' ೩. ಲೋಕವೇ

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಹುಚ್ಚು ಹುಚ್ಚು. ಹಿಂದೆ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ಇಲ್ಲ. ವಸ್ತಾದ(ಜಿಟ್ಟ)ನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಈಗಿನವರು 'ಮಲ್ಲ'! ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದವರು ಪದಗಳು ಚಿಂದವೆಂದರೆ, ಮಸ್ತಾಗಿ (ತುಂಬಾ) ನಾನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ—ನೀನು ತಿರುಗಿ(ಪುನಃ)ಬಂದರೆ!

ಪುಟ್ಟನಂಜಿಯ ರತ್ನ

೩೭. ನನ್ನ ಪುಟ್ಟನಂಜಿಯ ರೂಪ ೧. ಬೇವಾಸಿ! ನನ್ನ ಪುಟ್ಟನಂಜಿಯ ರೂಪವನ್ನು ಹಾಡುತ್ತೇನೆ, ಬಾ ಅಪ್ಪ! ನನಗೆ ಅಗಾಗ್ಗೆ ಹಾಡಿಸುತ್ತದೆ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿಯ ರೂಪ! ೨. ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕಮಲದ ಹೂ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟು, ಮೇಲೆ ಒಂದು ತೆಳ್ಳನೆಯ ಲೇಪ ಚಿನ್ನದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿಹಾಗಿದೆ! ೩. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಹತ್ತು ನೂರು ಮತಾಪನ್ನು (ಹಗಲುಬತ್ತಿ), ಬೆಳಕಾಗುತ್ತದೆ ಕಂಡರೆ ನನಗೆ! ೪. ಔಷಧಿಗೆ ಇಂಕ್ರ (ಸ್ವಲ್ಪ) ಬೇಕೆಂದರೂ ಅವಳ ತಾವು (ಹತ್ತಿರ) ಇಲ್ಲ ಕೋಪ, ಅದಕ್ಕೇ ಅಷ್ಟೊಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ! ೫. ನನಗೇನಾದರೂ ಕೋಪಬಂದರೆ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ನೆನಪನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಕೋಪವನ್ನು ಇಕ್ಕು (ಬಡಿದುಹಾಕು)ತ್ತದೆ! ೬. ಬಟ್ಟೆಯ ಕಪ್ಪನ್ನು ತೊಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನಾವು ಹೇಗೆ ಹಾಕುತ್ತೇವೆ ಸೋಪನ್ನು, ಮನಸ್ಸಿನ ಕೆಟ್ಟ ಭಾವನೆಗಳಿಗೆ ಹಾಗೆ! ೭. ದೇವರ ತಾವಿಗೆ (ಬಳಿಗೆ) ನಾನು ಒಯ್ಯುವುದಿಲ್ಲ ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಧೂಪ. ದೇವರಿಗೆ ಹಣ್ಣು, ಕಾಯಿ, ಧೂಪ ಎಲ್ಲಾ.....! ೮. ಸಿದ್ಧಿಯವ ಮದ್ದನ್ನು ಸುಟ್ಟುಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟ)ದ್ದೇನೆ ಕೇಸನ್ನು (ಮದ್ದು ಸುಡಲು ಇಡುವ ರಂಜಕ ಬಳಿದ ಲೋಹದ ಬಿಲ್ಲೆ), ನನ್ನ ತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ಉಡಾಯಿಸು (ಎತ್ತಿಹಾಕಿ ನಾಶಮಾಡು)ತ್ತದೆ! ೯. ಚಿನ್ನದ ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಟ್ಟ ಹಾಗೆ ಹಾಲು, ಸಕ್ಕರೆ, ತುಪ್ಪ—ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಇಟ್ಟಿದೆ! ೧೦. 'ಪುಟ್ಟನಂಜಿಯ ಕೈಹಿಡಿದವನು ನೀನೆ ಭಲೆ! ಭೂಪ!' ಎಂದು ನನಗೆ ಬೆನ್ನುತಟ್ಟುತ್ತದೆ! ೧೧. ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ಚಿನ್ನದ ನಂದಾದೀಪ, ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಹಟ್ಟಿ(ಮನೆ)ಯನ್ನು ಬೆಳಗಿಸುತ್ತದೆ! ೧೨. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ಯಾರಾದರೂ 'ಅಯ್ಯೋ ಇವನೊಬ್ಬ ಹುಚ್ಚ! ಪಾಪ!' ಎಂದವರಿಗೆ 'ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ!' ಎನ್ನುತ್ತದೆ.

೩೮. ಆಗ-ಈಗ ೧. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಕುಡಿದು ಮೋರಿಗೆ (ಬಚ್ಚಲಿಗೆ) ಬಿದ್ದು, ಬೆಳಗ್ಗೆ ಒಂಬತ್ತು ಗಂಟೆಗೆ ಎದ್ದು, ಹೇಗೆ ಹೇಗೋ ಹಟ್ಟಿ(ಮನೆ)ಗೆ ಬಂದರೆ ಏನು ಕಾಣಿಸಿತು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿ? ಹರಿದಿದ್ದ ಬಲೆಯನ್ನು ಹೊಲಿಯುವ ಜೇಡನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು ಹೆಂಡತಿ, ಕುಳಿತು! ೨. ಜೀತ(ದುಡಿತ)ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಈಗ

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ನಾನು ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಹಟ್ಟಿ (ಮನೆ)ಗೆ ಬಂತೆಂದರೆ, ಒಂದೇ ಎಟಿಗೆ ಚಿಗರಿ ಚಿಗಿದ ಹಾಗೆ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿ ಬಂದರೆ, ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಿ? ಬಂದು ಅವಳು ನಿಂತಾಗ, ಎದೆಗಳು ಹಾಡುತ್ತವೆ—ಎರಡಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ತಂತಿ.

೩೯. ನಂಜಿ-ರತ್ನ ೧. 'ಸುಲಿದಿದ್ದ ಬಾಳೆಯಹಣ್ಣು ಇದ್ದಹಾಗೆ ತಲೆಯ ಮೇಲಿದ್ದಾನೆ ಚಂದ್ರ!' 'ಮುಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಡಗಿದ್ದ (ಇಟ್ಟಿದ್ದ) ಮಲ್ಲಿಗೆ ದಂಡೆ ಇದ್ದಹಾಗಿದ್ದಾನೆ ಚಂದ್ರ!' ೨. 'ರತ್ನನಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ತಿನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ, ಕೈಗಾದರೂ ಎಟಕಿಸು(ನಿಲುಕು)ತ್ತಿದ್ದರೆ!' 'ನಂಜಿಗೆ ಅದನ್ನೆ ಮುಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದೆ, ಕೈಗಾದರೂ ಎಟಕಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ!'

೪೦. ನಂಜಿ ರತ್ನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು ೧. ನಂಜಿ ರತ್ನ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಒಂದಾದರೂ ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರುಗಳು ಮಾತನಾಡಲಿಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ—ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ! ೨. ನಂಜಿಯು ರತ್ನನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದಳು, ಒಂದು ದುಂಬಿ ತಬ್ಬಿದ ಹೂವನ್ನು. ರತ್ನನ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಡಗು ಸೇರಿತ್ತು, ನಂಜಿಯ ಮನಸ್ಸಿನ ರೇವನ್ನು. ೩. ಮನಸ್ಸಿನ ಜೋಡಿ ವೀಣೆಯ ಮುಂದೆ ಬಾಯಿಯ ಬುಡು ಬುಡಿಕೆಯೇ? ಮಾತು ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅಡುವವನು ಮನುಷ್ಯನೇ? ಕೋಣ!

೪೧. ನಿನಗೆ ನೆನಪಿದೆಯೆ ನಂಜಿ? ೧. ಒಂದೇ ಕೇರಿ(ಮನೆಗಳ ಗುಂಪು) ಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದವರು, ಒಂದೇ ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತು ಕಳೆದವರು, ನಾವುಗಳು ಆಡಿ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ? ಕಲ್ಲು, ಬಕ್ರೆ (ಹೆಂಚಿನ ಜೂರು) ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಯರ ಸಂಸಾರವೆಂದು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಲ್ಲಿ ನಾವು ಆಟಗಳು ಆಡಿದುದು? ೨. ರತ್ನ ನಂಜಿ ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಎಂದ ಕೇರಿಯವರ ಗೇಲಿ (ಹಾಸ್ಯ)ಯನ್ನು [ಕಾರಣವಾಗಿ] ಹಿಡಿದು, ನಾಚಿಕೊಂಡು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವಿತುಕೊಂಡುದು? ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಹೂವನ್ನು ಕಿತ್ತು ನಿನಗೆ (ನಿನ್ನನ್ನು) ಕೂಗಿ, 'ನನ್ನ ನಂಜಿ' ಎಂದು ನಾನು ಮುಡಿಸಿದ್ದು? ೩. ಲಗ್ನದ ದಿವಸ ನಿನ್ನ ಮುಖಕ್ಕೆ ನಾನು ಭಂಡಾರ(ಕುಂಕುಮ)ವನ್ನು ಹಣೆಯ ತುಂಬಾ ಬಳಿದು, ಕನ್ನಡಿ ತೋರಿಸಿದ್ದು, ನಿನಗೆ? ನೀನು ಮನೆಗೆ ಹೊಸ ದಾಗಿ ಬಂದವಳೆಂದು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡಿ ಹಿಗ್ಗಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ಹೊತ್ತು ಚಾಕ್ರಿ (ಕೆಲಸ)ಗೆ ಹೋಗಲೇ ಇಲ್ಲ? ೪. ಹೊಸದಾಗಿ ಇಬ್ಬರೆ ಸಂಸಾರ ಹೂಡಿ, ಯೆಸರು (ಹಿಟ್ಟಿನ ಜೊತೆಗೆ ಉಣ್ಣುವ ಸಾರು), ಪಾಯಸ ಊಟ ಮಾಡಿ, ನೆನೆದರೆ ನನಗೇ ನಗು ಬರುತ್ತದೆ. 'ಇದ್ದ ದಿವಸ ಹೆಸರು ಹಿಟ್ಟು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟು' ಎಂದು ಹಾಯಾಗಿ (ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ) ಬದುಕೋಣ ಎಂದೆವು. ೫. ಮನೆ

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದೆ, ನನಗೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನೀನೂ ಒಲ್ಲದೆ (ಬೇಡವೆಂದು), ಕರೆದವರ ಹಟ್ಟಿ(ಮನೆ)ಗೆ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದುದು? ಆ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲ ಹಿಟ್ಟೇ ಇಲ್ಲದೆ ಸಾಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಗುತ್ತ ಸೋಲದೆ, 'ಬದುಕುವುದು ತಿನ್ನುವುದಕ್ಕಲ್ಲ' ಎಂದು ಎಂದುದು? ೬. ಕಷ್ಟ ಸುಖ ಏನು ಬಂದರೂ, ನಿನಗೆ ನಾನೇ ನನಗೆ ನೀನೇ — ಮುಳುಗುವವನ ಬೆನ್ನಿನ ಬೆಂಡು ಇದ್ದಹಾಗೆ! ನಿನಗೆ ನೆನಪಿರಲಿ ನಂಜಿ! ಬಟ್ಟೆ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವವರೆಗೂ, ದೇಹ ಹೋದರೂ ಮನಸ್ಸು ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ! ನಿನಗೆ ನೆನಪಿರಲಿ ನಂಜಿ!

೪೨. ನಂಜಿಯ ಹೆಸರು ೧. ಸಂಜೆಯಲ್ಲಿ 'ಓ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾ!' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಹಟ್ಟಿ(ಮನೆ)ಗೆ ಬಂದರೆ ಬೇಗ, ದಾರಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ ನಂಜಿ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ! ೨. ಜೀತ(ದುಡಿತ)ಕ್ಕೆ ಜೀವ ಬಲಿಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ನಂಜಿಯೇ ಹೊಸ ಪ್ರಾಣ! ನಂಜಿಯನ್ನು ಏನಾದರೂ ನೆನೆಯದೆ ಹೋದರೆ, ಉಡುಗಿ(ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ) ಹೋಗುತ್ತದೆ ತ್ರಾಣ! ೩. ಜೀವನನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದಕ್ಕೆ ತಾಕತ್ತು (ಪುಷ್ಟಿಕೊಡುವ ವಸ್ತು) ಎಂದರೆ, ನಂಜಿಯ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ! ಜೀವದ ಗಂಗೆ ಕೆಡದಹಾಗೆ ಇಡುವುದಕ್ಕೆ ನಂಜಿಯ ಹೆಸರೇ ಭರಣೆ!

೪೩. ಕಣ್ಣು ೧. ಮುಖಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣಾದರೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಂದೆ! ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದರ ಮುಂದೆ ಎರಡೂ ಬಂದೇ (ಮುಚ್ಚಿದಂತೆ)! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚೆಂದವೆ! ಲೋಕವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಂದು ಕಣ್ಣು, ಲೋಕವನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಹೊರಗಿನ ಎರಡು ಕಣ್ಣು! ಮುಖದೊಳಗಿನ ಹುಣ್ಣು! ೨. 'ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗೆ ವರ್ಣಸುತ್ತಾರೆಯೆ ಈ ಕುಡಿದವನ ಹೆಣ್ಣನ್ನು! ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಏನಂತೆ ಈಗ? ಬರಿಯ ಮಾತಿನ ಬಣ್ಣ!' ಎನ್ನುವವನ ಕಣ್ಣು ಸಣ್ಣ! ನೀನು ಸಿಗಿಯುವ ಕಬ್ಬಂತೂ ಮುಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆ ಮಣ್ಣನ್ನು? ನಡುವೆ ಥೂ ಎಂದು ಆಚೆ ಉಗಿದಾಕ್ಷಣವೆ ಗಿಣ್ಣನ್ನು, ಕಬ್ಬು ಸೀ ಅಲ್ಲವೇನಣ್ಣು! ೩. ಸರಿಯಾಗಿ ನೋಡಬೇಕು ಎಂದೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ, ರೆಪ್ಪೆಯ ಪರದೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಮುಚ್ಚಬೇಕು ಕಣ್ಣಿಗೆ—ಹೊರಗಿನ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ! ಮನಸ್ಸಿನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಅವಳ ಅರ್ಥ ಪೂರ್ತಿ! ಮನಸ್ಸಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆಂದರೆ ಅವಳೇ ಆರಾಧ್ಯಮೂರ್ತಿ! ಅದಕ್ಕೇ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅರಿ (ಪ್ರೀತಿ)!

೪೪. ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿ ನಕ್ಕರೆ ೧. ಮೂಗ ಅದಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತೇನೆ ನಾನು! ಹಾಡಬೇಕು ಎಂದರೆ ಮಾತೇ ಸಿಕ್ಕದು, ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅಕ್ಕರೆ! ೨. ಲಕ್ಕಾ ಎಂದು ಮತ್ತು (ಅಮಲು) ನನಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! ಝುಂ ಎಂದು ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಪದ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ, ಆ ಮತ್ತು ನನಗೆ ಆಗಿ ಮಿಕ್ಕರೆ! ೩. ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಳತೆ ಗಿಳಿತೆ

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಇಲ್ಲ! ಮಾನ ಜ್ಞಾನ ಎಲ್ಲವೂ ತಿನ್ನು ವುದೊಂದೆ—ಶೋಕರೇ (ಶೋಕರು ತಿನ್ನು ವುದು ಎಂದರೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವುದು)! ೪. ಅರಳುತ್ತ ಹೊರಳುತ್ತ ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು! ಹೇಗಿ ರುತ್ತದೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂವಿನಲ್ಲಿ ತಿಂಗಳ ಬೆಳಕು ಹೊಕ್ಕರೆ, ಹಾಗಿದೆ ನಂಜಿ ನಕ್ಕರೆ! ೫. ಫಳ್ಳು ಎಂದು ಹಲ್ಲಿನ ಬೆಳಕು ಉಕ್ಕುತ್ತದೆ! ರೆಕ್ಕೆ ಬಿಳುಪನ್ನು ತೆಗೆದು ಎರಚಿದ ಹಾಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಕೊಕ್ಕರೆ! ೬. ನಾರದನ ವೀಣೆ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ! ತುಂಬುರ ತನ್ನ ಹಾಡು ಅಡಗಿಸುತ್ತಾನೆ! ವಜ್ರದ ಮುಂದೆಯೇ ಬಕ್ರೆ (ಹೆಂಚಿನ ಚೂರು)! ೭. ಲೋಕವೇ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೇಳುತ್ತದೆ: 'ನಂಜಿಯು ನಕ್ಕಾಗ ಸದ್ದು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಧೂಕ್ರೆ (ಉಗಿಯೋ)!' ೮. ಕದಲುವುದಕ್ಕೆ ಅಗದು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ! ಚಾಕರಿ ಗೀಕರಿ (ಕೆಲಸಗಲಸ) ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಆ ಹೊತ್ತೆಲ್ಲ ಚಕ್ಕರೇ (ಸೊನ್ನೆಯೇ)! ೯. 'ಹೀಗೆ ಹೀಗೆ' ಎಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರದು! ಸಿಹಿ ಎನ್ನು ವುದು ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರ! ತಿಂದು ನೋಡಬೇಕು ಸಕ್ಕರೆ! ನೋಡಬೇಕು ನಂಜಿ ನಕ್ಕರೆ!

೪೫. ನಂಜಿಯ ಗುಮಾನಿ (ಸಂಶಯ) ೧. ನಾನು ಇನ್ನು ಯಾರಿಗೋ ನೋಡಿದನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಂಜಿ (ಬಿಡಿಸಿ), ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದ ಬಿತ್ತ (ಬೀಜ)ವನ್ನು ಎತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ನೋಡಿ, ರಾಂಗ್ (ಹಟ್ಟಿ, ಮೊಂಡು) ಮಾಡಬಾರದು ನಂಜಿ! ೨. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನನ್ನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತ, 'ನಿನ್ನ ಹೆಸರೇನು?' ಎಂದೆನ್ನು; 'ಪುಟ್ಟನಂಜಿ!' ಎಂದೆನ್ನದೆ ಹೋದರೆ ಮಾತಿನ ಮೈಗೆ ತೊನ್ನು [ಸಹಿಸ ಲಾರದ ದೋಷ]! ೩. ಪಕ್ಕದ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಬದ ಮುಂದೆಯೇ—ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಹೆಂಚಿಯ ಕಡ್ಡಿ (ಕಸಪೊರಕೆಯ ಕಡ್ಡಿ)? ನಿನಗೆ ಅದನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಳೋಣವೆ— ಏಕೆ ಹೀಗಾದೆ ಮಡ್ಡಿ (ಮೂರ್ಖ)! ೪. ಬಲಗೈ ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದಹಾಗೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಎಡಚ, ಪ್ರೀತಿಯ ಪಟ್ಟಿಗೆ (ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ) ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನ ವಿದ್ದರೂ [ಅದು] ಪಡಚ (ನಾಶ)! ೫. ಹಾಳು ಗುಮಾನಿ (ಸಂಶಯ) ಎಂದರೆ— ಅಹುತಿ ಅನಾಮತ್ತಾಗಿ (ಸಂಪೂರ್ಣ) ಎಲ್ಲಾ! ನಮಗೆ ನಾವೇ ಮುರಿದುಕೊಳ್ಳ ಬಾರದು ಅಗಿಯುವುದಕ್ಕಿರುವ ಹಲ್ಲನ್ನು! ೬. ಈ ಕಡೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅಕ್ಷರವೂ, ಅ ಕಡೆ ಮನುಷ್ಯನ ಬುರುಡೆ, ರೂಪಾಯಿಗೆ ಇದ್ದಹಾಗೆ ಗುಮಾನಿಗೂ ಆಕಡೆ ಈಕಡೆ ಎರಡೆ! ಈ ಗುಮಾನಿಯೇ ನಾವು ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಚಕ್ರಬಡ್ಡಿ (Compound interest)! ಈ ಗುಮಾನಿಯೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಅಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅಳತೆಕಡ್ಡಿ!

೪೬. ಕಾರಣ ೧. ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ ಕಾಣದೆ ಹೋದರೆ ಗೂಳಿಗೆ ರಕ್ತ ಕುದಿಯು ವುದಿಲ್ಲ; ಸುಮ್ಮನೆ ಕುದಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ನಂಜಿ ರತ್ನನಿಗೆ ಒದ್ದರೆ, ಕಾರಣ ಗೀರಣ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಒದೆಯುವುದಿಲ್ಲ; ಇದಕ್ಕೇ ಎಂದು ಒದೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ೨. ರಾಗ

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಹಾಕುತ್ತ ರಾತ್ರಿ ಬರದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅರಳುವುದಿಲ್ಲ; ಹಗಲಲ್ಲಿ ಅರಳುವುದಿಲ್ಲ. ರತ್ನ ನನ್ನು ಅಳುತ್ತ, ಮುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೂಳುತ್ತ, ನಂಜಿ ಇದಕ್ಕೇ ಎಂದು ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ; ರತ್ನ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ೩. ನಂಜಿ! ನೀನು ನನಗೆ ಒದ್ದರೂ, ಬಿದ್ದರೂ, ಕಾರಣ ನಿನಗೇನೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ; ನನಗೂ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಗೀರಣ ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡರೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ; ಕೇಳುವುದು ಜಾಣ[ತನ]ವಲ್ಲ!

೪೭. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮಾತು ೧. ಪುಟ್ಟನಂಜಿ! ಬಿರ್ಬಿರ್ದೆ (ಬೇಗ ಬೇಗ) ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದಿಡು. ಬೇರ್ವಾಸಿ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ತಡ(ಸಾವಕಾಶ) ವಾದರೆ ಗಾಳಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಬಡಿದೇನು! ೨. ನನ್ನ ರತ್ನ! ನೀ ಬಂದು ಬಡಿದಿಡಿಯುವುದು ಎಲ್ಲಿ ಬಂದಿತು! ಗಾಳಿಯಾಗಿ ನೀ ಬಂದರೆ ನನಗೇನು? ನಾನೊಂದು ಮಿನಾಾಗಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಯೇನು! ೩. ಮಿನಾಾಗಿ ನೀನು ನೀರಿಗೆ ಮಗುಚಿ ಗಿಗುಚಿಕೊಂಡರೆ ಏನಂತೆ? ನಿನಗೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆ ಬಿಟ್ಟೇನೆ!—ಚೆಸ್ತ ರವನು ನಾನಾಗಿ ಬಂದು ನಿನಗೆ ಹಿಡಿದೇನು! ೪. ಮಿನಾನ್ನು ಹಿಡಿಯಲು ನೀನು ಚೆಸ್ತ ನಾದರೆ ಏನೇಗ? ಮೋಡವಾಗಿ ನಾನು ಹಾರಿಹೋಗಿಯೇನು! ಅಕಾಶದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಜಾರಿಯೇನು! ೫. ಮೋಡವಾಗಿ ಮೇಲುಗಡೆ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ನೀನು ಹೋಗು. ಹನಿಮಳೆ ರೂಪವನ್ನು [ನಾನು] ತಾಳಿಯೇನು! ನಾನು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಹಾಯಾಗಿ (ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ) ಬಾಳಿಯೇನು! ೬. ಹನಿಮಳೆ ನೀನಾಗಿ ನನ್ನ ನ್ನು ಏನಾದರೂ ಮುಟ್ಟಬಂದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಸುರು ಹುಲ್ಲು ಆದೇನು! ಹುಲ್ಲಾಗಿ ನಿನ್ನ ನ್ನು ಮರೆತು ಹೊರುವಾಗಿ (ಸವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ) ಬೆಳೆದೇನು! ೭. ನೀನು ಹಸುರು ಹುಲ್ಲಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಾ, ಬೇಗಬೇಗ! ಕುರಿಯಾಗಿ ಹಾರುಹಾರುತ್ತ ಬಂದೇನು! ನಿನ್ನ ನ್ನು ತಬ್ಬಿ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಮುಕ್ಕಿ ನಾ ಮುಗಿಸಿಯೇನು! ೮. ಕುರಿಯಾಗಿ ನೀನು ಬಂದು, ಹುಲ್ಲು ಮುಕ್ಕುವುದಾದರೆ, ಹೊಲಿಯುವ ಸೂಜಿ ನಾನು ಆದೇನು! ಚಿಪ್ಪಿಗನ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ನಾನು ನಡೆದೇನು! ೯. ಸೂಜಿಯಾಗಿ ಚಿಪ್ಪಿಗನ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಹೋದರೆ, ದಾರದ ಬದುಕನ್ನು ನಾನು ಹಿಡಿದೇನು! ನಗು ನಗುತ್ತ ಸೂಜಿಯ ಹಿಂದೆಯೇ ಬಂದೇನು!

೪೮. ಮನಸ್ಸು-ಮೈ ೧. ಕಣಜ (ಧಾನ್ಯ ತುಂಬುವ ಸ್ಥಳ) ಕಾಳು ಎರಡೂ ಕೂಡಿದಾಗ ಅಲ್ಲನೆ ಹಾಕುವುದು ಭರ್ತಿ [ಧಾನ್ಯ ತುಂಬುವುದು]? ಮನಸ್ಸು ಮೈ ಎರಡೂ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ, ಅಗಲೇ ಪ್ರೀತಿ ಪೂರ್ತಿ! ೨. ಮನಸ್ಸು ಮೈ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟ ಹಾಗಿತ್ತು—ಸಮುದ್ರ ಹಾರಿದ ಮಾರುತಿ! ಒಂದಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದು ಇಲ್ಲದವ ರೆಂದರೆ—ಬಂಡಿ (ರಥ) ಇಲ್ಲದ ಸಾರಥಿ! ೩. ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟಹಾಗೆ ಆ ಮನಸ್ಸು

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಮೆಯ್ಯೂ ಲಗತ್ತಾಗಿ (ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಕ್ಕ (ನಾಶ)! ಯಾವುದು ಒಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಮಿಕ್ಕುದು ಇದ್ದೂ ಇಲ್ಲದ ಲೆಕ್ಕ!

೪೯. ರತ್ನ ೧. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾರೆ ಗುದ್ದಲಿ ಹಿಡಿದು, ರತ್ನ ಹಳ್ಳ ತೋಡುತ್ತಾನೆ! ಮೇಸ್ತ್ರಿ (ಕೂಲಿಗಳ ಮೇಲುವಿಚಾರಣೆಯವ) ನೋಡುತ್ತಾನೆ! ತೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ [ರತ್ನ] ಹಾರೆ ಊರಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ! ಬೆಪ್ಪನ ಹಾಗೆ ನಿಲ್ಲುತ್ತಾನೆ. ೨. ಎದುರಿನ ಬೇಲಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹೂ ರತ್ನ ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತದೆ! ನೆನಪುಗಳು ಏಳುತ್ತದೆ! ಹೂವನ್ನು ಮುಡಿದಿದ್ದ ನಂಜಿಯ ಬೊಂಬೆ ಕಣ್ಣಿನ ಮುಂದೆ ಏಳುತ್ತದೆ! ಆಸೆ ಕೆರಳುತ್ತದೆ! ೩. ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಹಾರೆಯನ್ನು ಹಾಗೇ ಬಿಟ್ಟು, ರತ್ನ ಕುಡಿದ ಹಾಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾನೆ! ಮೇಸ್ತ್ರಿ ಕೂಗುತ್ತಾನೆ! ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವವನಿಗೆ 'ಲೋ' ಎಂದೆಂದು ಕೂಗುತ್ತ ಲಾಗ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ! ಕೂಗಿದರೆ ಕೂಗುತ್ತಾನೆ! ೪. ಹಟ್ಟಿ (ಮನೆ)ಯಲ್ಲಿ ಕಾಡಿಗೆ ಕಣ್ಣಿನ ನಂಜಿ ರತ್ನನನ್ನು ಕಂಡು ಉಕ್ಕುತ್ತಾಳೆ! ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕುತ್ತಾಳೆ! ನಿಂತಿದ್ದ ನಂಜಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಇಬ್ಬರ ಮನ ಸ್ತೂ ಹಿಗ್ಗುತ್ತದೆ! ಎರಡು [ಮನಸ್ಸು] ಒಂದಾಗುತ್ತದೆ!

೫೦. ಗೋರಿ ೧. ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿಯನ್ನು ಹೆಂಡ ಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣು ತುಂಬಾ ಕುಡಿದೆ. ಪದಗಳು ಹಾಡುವುದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನೇ ಪಟ್ಟಾಗಿ (ಬಿಡದ ಹಾಗೆ) ಹಿಡಿದೆ. ೨. ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ 'ನಂಜಿ' ಎಂದೆಂದು, ಅವಳ ಪಾಡೇ ನನಗೆ ಮಗ್ಗಲು (ಜೊತೆಗೆ). ನಂಜಿ ಹೋದರೂ ನೆನಪು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ; ನೆನಪು ಹಾಡಿಸುತ್ತದೆ ಈಗಲೂ. ೩. ವಸ್ತು ಹೋದರೆ, ನೆರಳೂ ಕೂಡ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವುದು ತತ್ವ (ಸಹಜವಾದುದು); ನಂಜಿ ಹೋಗಿ ನೆನಪು ಉಳಿಯುವುದು ನನ್ನ ಪುಟ್ಟ ನಂಜಿಯ ಮಹತ್ವ! ೪. ಹಿಂದೆ ನಾನು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದುದು ಇದ್ದವಳ ಬಾವುಟ (ಧ್ವಜ)ಕ್ಕೆ ಬತೇರಿ (ಕೋಟೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಳ)! ಈಗ ನಾನು ಹಾಡುತ್ತಾ ಇತ್ತೆಂದರೆ, ಅದೇ ಇಲ್ಲದವಳ ನೆನಪಿಗೆ ಗೋರಿ (ಸಮಾಧಿಯ ಚಿಹ್ನೆ)!

೫೧. ರತ್ನ ಬೇವಾರ್ಸಿ ೧. ಅಯ್ಯನವರ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಚಾಕರಿ (ಕೆಲಸ) ಮಾಡುತ್ತ ಸಂಜೆ ಆಯಿತೆಂದರೆ, ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ: 'ಹೇಗಿರುತ್ತದೆ ನಂಜಿ ಎದ್ದು ಬಂದರೆ [ಎಂದು]?' ೨. ನಂಜಿಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಹಾದಿಯ ಗಿಡದಲ್ಲಿ ಹೂ ಜಲ್ಲಲ್ಲಿ (ಬೇಗ ಬೇಗ) ಕುಯಿದಹಾಗೆಲ್ಲ, ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ ಆಸೆ ಬಹಳ ಬಲಿದು! ೩. ಹೂವು ಕುಯಿದರೆ ಆ ಸಂತೋಷವನ್ನು, ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸೋಣ? ಚಿಂತಿ ಸುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ: 'ಅಯ್ಯೋ! ಯಾರಿಗೆ ಮುಡಿಸೋಣ!' [ಎಂದು]. ೪. ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಅದೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತಾ

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಇದ್ದರೆ, ಬರುತ್ತೇನೆ ನಾನು ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲ ತಾವಿಗೆಯೆ (ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ). ೫. ಗುಡಿಸಲ ಬೀಗ ತುಕ್ಕು (ಕಬ್ಬಿಣದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವ ಕೊಳೆ) ಹಿಡಿದಿದೆ. ನಂಜಿ ಅಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ನೋಡುತ್ತೇನೆ ಅಗ, ಮನೆ ಮೇಲೆ ಮಳೆಬಿಲ್ಲನ್ನು! ೬. ಗುಡಿಸಲ ಬಾಗಿಲ ಬೀಗದ ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸಿನ ರಾಗವೂ; 'ನಂಜಿ ಇಲ್ಲದ ಮನೆಗೆ ಏಕೆ ಬರುತ್ತಿ?' ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಬೀಗವೂ! ೭. ರತ್ನನ ನಂಜಿಗೆ ಮುಡಿಸಬೇಕೆಂದು ತಂದಿದ್ದ ಹೂವನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವು ಇದ್ದ ಗುಡಿಸಲ ಮುಂದೆ ಇಡುತ್ತೇನೆ. ಬೇರೆ ತಾವು (ಸ್ಥಳ) ಇಲ್ಲ. ೮. ಹೀಗೆ ಹೂ ಮುಡಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ—ಹಾಗೇ ಬಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಮುಖ ಮರೆಸಿ; ನಾನು ಹೇಗೆ ಹೋದರೆ ತಾನೇ ಏನು? ರತ್ನ ಬೇವಾರ್ಸಿ (ತಬ್ಬಲಿ)!

೫೨. ನಂಜಿಗೆ ೧. ನೀನು ನನ್ನ ಹಟ್ಟಿ (ಮನೆ)ಗೆ ಬೆಳಕಿನ ಹಾಗಿದ್ದೆ ನಂಜು—ಮಾಗಿಯಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಂಜು! ಮಾಗಿ ಕುಗ್ಗಿತು! ಬೇಸಿಗೆ ನುಗ್ಗಿತು! ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಮಾಯವಾಗಿ ಹೋಯಿತು ಮಂಜು! ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಹೇಗೆ ಅಗಲಿಹೋಯಿತು, ನಂಜು! ೨. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ ತಾವು (ಹತ್ತಿರ) ಕಾವೇರಿ ಒಡೆದು, ಎರಡು ಹೋಳಾಗಿ ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತ ನಡೆದು, ಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಮರಳಿ (ಪುನಃ) ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದುದು ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಪಂಜು (ಕೈದೀವಿಗೆ)! ಈಗ ಅಗಲಿದರೇನು? ಮುಂದೆ ಸೇರುತ್ತೇವೆ ನಂಜು! ೩. ಹಗಲು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ ರಾತ್ರಿ ಬಂತೆಂದು ಅಂಜಿ! ರಾತ್ರಿ ಮುಗಿದುಹೋದರೆ ಹಗಲೇ ಅಲ್ಲವೆ ನಂಜಿ! ರಾತ್ರಿ ಬಿದ್ದಿತು! ಹಗಲೇ ಬಂದಿತು! ಹೋಗುವುದು ಮರಳಿ ಬರುವುದಕ್ಕೇ ಅಲ್ಲವೆ ನಂಜಿ! ಅ ನಂಬಿಕೆ ನನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಗಂಜಿ!

ರುಸ್ತುಂ ರತ್ನ

೫೩. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನ. ೧. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ರತ್ನ, ಕಂಡನು ಹೊಸ ಮತ್ತನ್ನು (ಅಮಲನ್ನು)! ೨. 'ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಡಿಕೆ ಹೆಂಡ ಹೀರದಿದ್ದರೆ, ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದುದೂ ದಂಡ (ವೃಥಾ)!' ಎಂದು ರತ್ನನು ಪಡಕಾನೆಗೆ ಹೊರಟು, ಬೆಟ್ಟದ ನೆತ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಂತ! ಕಲ್ಲಾದ ಹಾಗೆ ಕುಳಿತ! ೩. ಸುತ್ತ ಸಾಯುವ ಬಿಸಿಲಿನ ಚಾಪೆ! ಅಲ್ಲಲೇ ಒಸಿ (ಸ್ವಲ್ಪ) ನೆರಳಿನ ತೇಪೆ(patch)! ಅಲೆ ಅಲೆಯಾಗಿ ಬಿಸಿಲಿನ ಜೊತೆಗೆ ಸುತ್ತಿನ ಗುಡ್ಡಗಳು ಕುಣಿದರೆ ಮೆತ್ತಗೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹರುಷ ತರುತ್ತ, ರತ್ನ ಹೆಂಡ ಮರೆತ! ೪. 'ಮುದುಕರ ಸಾವೇ ನೋಡಲು ಚೆನ್ನ!' ಎಂದರೆ ಸೂರ್ಯ ಸಾಯುವೊಲ್ಲೆ ಎಂದ! 'ಸಾಯುವ ಮುದುಕ ಸಂಜೆಯ ಸೂರ್ಯ ನಗುತ್ತ ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಇವನಿಗೇನು ಕಾರ್ಯ?' ಎಂದು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ನೋಡಿದೆ—ಬಂತು ಗಿರ್ಕಿ (ಭ್ರಮಣೆ)! ೫. ದೇವರದು ಒಂದು ಚಂದದ ಸ್ತೋತ್ರ, ಕೊಡಗಿನ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರ, ಕೊಡಗಿನ ಒಂದು ಹೂ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತ ಬಂದಹಾಗಿದ್ದಳು—ಹತ್ತಿರ ಕಾಲ ತಾವು (ಬಳಿ), ಒಂದು ಕೊಡಗಿನ ಹುಡುಗಿ! ಐದಾರು ವರುಷದ ಹುಡುಗಿ! ೬. ಕೊಡಗಿನ ತೋಟದ ಕಾಫಿಯ ಹಣ್ಣು ತುಟಿಗಳು! ಇರುಳಿನ ಬೆಳಕೇ (ನಕ್ಷತ್ರ) ಕಣ್ಣು! ಕೆನ್ನೆ ಅಂತೂ ಕೊಡಗಿನ ಕಿತ್ತಿಳಿ! ಅವಳು ಹೇಳಿದಳು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇ (ಕೇಳಿದ ತತ್ತ್ವಣ): ‘ನಿನಗೆ ಹೆಸರೇನಮ್ಮ?’ ‘ನನ್ನ ಹೆಸರು ಪೂವಮ್ಮ!’ ೭. ‘ಪೂವಮ್ಮ!’ ಹಾ! ಎಂತಹ ಹೆಸರು! ಕಣ್ಣಿಗೆ ಚಿತ್ರ ಕಟ್ಟುವ ಹೆಸರು! ರೂಪು ರಾಗಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತಹ ಹೆಸರು! ಹೇಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಒಪ್ಪುವ ಹೆಸರು! ಪೂವಮ್ಮಾ! ೮. ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತೇ (ನೋಡಿದ ಕ್ಷಣ) ನನಗೆ ಮತ್ತು (ಅಮಲು) ಆಯಿತು! ಅವಳ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಒಂದು [ಮತ್ತು] ಹತ್ತಾಯಿತು! ಅವಳ ಮಾತು ಇನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ‘ನಾನು ಯಾರು ಗೊತ್ತೇ?’ ಎಂದರೆ ‘ಹೂ’ ಎಂದು ‘ನೀನು ಹೆಂಡಕುಡಕ’ ಎಂದಳು! ನಗುತ್ತ ಹತ್ತಿರ ಬಂದಳು! ೯. ‘ನೀನು ನಾನು ಕುಡಿಯುವುದು ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆಯಮ್ಮ?’ ಎಂದರೆ, ‘ಯಾವನಿಗೆ ಇದೆ ಜಮ್ಮ (ಹದಿನಾರಾಣೆ ಕೊಡಗರ ಆಜ್ಞೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ಕೆಲವು ಹಕ್ಕುಗಳು), ಅವನಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೊಡವ ಎಂದೆಂದು! ಕುಡಿದ ಹಾಗೆ ಹಾಡುವವನು ಕುಡಿಕ!’ ಎಂದು ಎಂದು, ತೊಡೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿದಳು ಮೆಲ್ಲಗೆ! ಕುಡಿದವನೆಂದರೆ ಸಲಿಗೆ! ೧೦. ಕತ್ತಿನ ಸುತ್ತ ಕೈಹಾಕಿಕೊಂಡು, ‘ಅಣ್ಣ ರತ್ನ’ ಎಂದು ನಕ್ಕುಕೊಂಡು, ‘ಹೆಂಡದ ಪದಗಳನ್ನು ಹೇಳು, ನೋಡೋಣ! ನಾನೂ ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಕಲಿತು ಹಾಡೋಣ!’ ಎಂದಳು ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ! ಕಣ್ಣನ್ನು ದೊಡ್ಡದುಮಾಡಿ! ೧೧. ಇಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದ ತಂಗಿ ಆಗ ಹುಟ್ಟಿದಳು—ಪೂವಮ್ಮನೇ ನನಗೆ ಮೊದಲು! ತಂಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದಿವಸ ನೆಂದು ಹೇಳಿ, ಹಾಡಿದೆ—ಹೆಂಗಸು ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ ತಾಲಿ(ಮಾಂಗಲ್ಯ)ಯನ್ನು— ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗುವುದು ಕಾಣದೆ, ಹೆಂಡ ಬೇಕು ಎಂದು ಎನ್ನದೆ!

೫೪. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜು ೧. ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಬ್ಬಿದ ಮೋಡವಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಬೆಳ್ಳಿ ಬಳಿದಿದ್ದ ರೋಡು (ಹಾದಿ) ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಸಾಫಾಗಿ (ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ) ಹಳ್ಳ ತಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ, ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಮಂಜು! ಮಡಗಿದ್ದದು (ಇಟ್ಟಿದ್ದು) ಅಲ್ಲೇ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟಿದ್ದ) ಹಾಗೆ, ಲಂಗರು (ಬೀಳ್ಗುಂಡು—anchor) ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಹಡಗು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಶೀತಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿ ಉಡಗಿ (ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ) ಹೋದ ಹಾಗೆ, ಅಳ್ಳಾಡೆ ಮೊಲ್ಲದು ಮಂಜು! ೨. ತಾಯಿ ಮಗುವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಒಂದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹತ್ತಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಮಡಿಕೇರಿಯನ್ನು ಎದೆಗೆ ಒತ್ತಿಕೊಂಡು ಜೂಗಡಿ

ಸುತ್ತಿತ್ತು ಮಂಜು! ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆ ಕಟ್ಟಿ, ಹೊದೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಗೆದಿದ್ದ ದುಪಟಿ ಕೊಟ್ಟು, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗಂಧದ ಧೂಪ ಹಾಕಿದ ಹಾಗೆ ಮಡಿಕೇರಿಯ ಮೇಲೆ ಮಂಜು! ೩. ಮಂಜಿನ ಮಸಕಿನ ಕಾವಲಿ (ಹುಲ್ಲುಗಾವಲಿ)ನಲ್ಲಿ ಒಣಗಿದ್ದ ಉದ್ದವಾದ ಹುಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ, ಒಳಗೆಯೇ ಏನೋ ಸರಿದುಹೋದ ಹಾಗೆ ಅಲಾಗಾಡು ತ್ತಿತ್ತು ಮಂಜು! ನಡೆಯುವ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಹಾಗೆ, ಪಟ್ಟಣದ ಸುತ್ತಿನ ಕಾವಲಿನ (ಪಹರೆಯ) ಹಾಗೆ, ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಹಾಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಗಸ್ತು (ಪಹರೆ—patrol) ಹಾಕುತ್ತಿತ್ತು ಮಂಜು! ೪. ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಂತವರು, ಕೊಡಗಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪೂವಮ್ಮನವರು, ತೆಳ್ಳನೆಯ ಬೆಳ್ಳನೆಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಂದಹಾಗಿತ್ತು ಮಂಜು! ಚಿಮ್ಮುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಎಳೆಬಿಸಿಲಿನ ಕೆಂಪು, ಮಂಜಿನ ಬಣ್ಣ ಕಣ್ಣಿಗೆ ತಂಪು! ಕೊಡಗಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯರು ಪೂವಮ್ಮನವರಿಗೆ ಹಾಲಿನ ಸಮುದ್ರವೀ ಮಂಜು! ೫. ಹಗಲೇ ಬರಲಿ, ರಾತ್ರಿಯೇ ಬರಲಿ, ಬಿಸಿಲು ನೆರಳು ಏನೇ ಇರಲಿ, ಕಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗುವುದಕ್ಕೆ ತಾವು (ಅವಕಾಶ) ಕೊಡವೊಲ್ಲದು ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಮಂಜು! ತೈಲ ನೀರಿನ ಮೇಲಿದ್ದ ಹಾಗೆ, ಪೂವಮ್ಮ—ನನ್ನ ತಂಗಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ, ಬಿಟ್ಟುಬಿಡದ ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು ಮಡಿಕೇರಿಗೆ ಮಂಜು!

೫೫. ರೆ ೧. ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಬಿಡುಕಾಸು ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳ್ಳಿಯ ರೂಪಾಯಿ ಆದರೆ—ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಂದು ಹೆಂಡದ ಬುರುಡೆ ನಾನೂರು ಬುರುಡೆ ಆದರೆ ೨. ಬಾಯಿ ಹೊಟ್ಟೆ ಎಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಐನೂರು ಆದರೆ—ನನ್ನ ಜರ್ಜೀನು! ನನ್ನ ಷೋಕೇನು! ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾದರೆ! ೩. ಆಗುವುದಿಲ್ಲ, ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ, 'ರೆ' ಪ್ರಪಂಚದ ಬಾಬತ್ತು (ವಿಚಾರ)! ಅದರೂ ಕೂಡ 'ರೆ' ಎಂದು ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಸುಖದ ಬಾಬತ್ತು (ವಿಚಾರ)! ೪. 'ರೆ' ಎನ್ನುವ ಕನಸಿನ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ಆಗುತ್ತದೆ. ಹುಲ್ಲಿನ ಕಂತೆ (ಕಟ್ಟು) ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ ಬದುಕುವುದು ಹಗುರವಾಗುತ್ತದೆ! ೫. ಮುಳುಗುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೋಣಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ರೀತಿ, ಸಂಕಟಪಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಯುವವನಿಗೆ 'ರೆ' ಎಂದರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ! ೬. 'ರೆ' ಎಂದು ರಾಗ ಎಳೆಯುವುದೆಲ್ಲ ನಡೆದುಬಿಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೆ—ಬೆಟ್ಟ ಕುಟ್ಟಿ(ಬಾಯಿ ಬಿಡಿದು)ಕೊಂಡು ಓಡಿಹೋಗುತ್ತದೆ, ಎಡದ ಕಾಲಿನಿಂದ ಬದ್ದರೆ! ೭. 'ರೆ' ಎನ್ನುವುದು ಆಗಲಿ, ಆಗದೆ ಹೋಗಲಿ, ಅದರಿಂದ ಏನಾಗಬೇಕು? 'ರೆ' ಎಂದು ಎಂದುಕೊಂಡು ಕಷ್ಟವನ್ನೆಲ್ಲ ಮರೆಯುವುದು—ಅಷ್ಟೆ ಸಾಕು! ೮. 'ಆದರೆ ಗೀದರೆ' ಎಂದುಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಸುಖವಾಗಿರಬಹುದೆಂದರೆ—'ರೆ' ಎನ್ನುವ ಅಕ್ಷರವು ಎಂತಹದಣ್ಣು! ಅರೇ ರೇ ರೇ ರೇ ರೇ! [ಅಶ್ವರ್ಯ]

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

೫೬. ಚಿಂತೆ ೧. ಹಾವಿಗೆ ಮತ್ತು ಇಡುವುದು, ಹುಲಿಗೆ ಹಲ್ಲು ತಿಕ್ಕುವುದು, ಚಿಂತೆಗೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ತಾವು (ಅವಕಾಶ) ಕೊಡುವುದು—ಎಲ್ಲಾ ಒಂದೇ ತೂಕಿ (ಭಾರವುಳ್ಳದ್ದು) [ಒಂದೇ ಸಮ]! ಕೇಳಬಾರದು ಬಾಕಿ (ಮಿಕ್ಕದನ್ನು)! ೨. ಉಗಸಿ (ಈ ಹಂಬು ಹಬ್ಬಿದ ಕಡೆ ಹಾಳು) ಹಬ್ಬಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಕುಟ್ಟಿ (ಬಿದಿರನ್ನು ಒಳಗೇ ತಿಂದು ಹುಡುಮಾಡುವ ಹುಳು) ಹಿಡಿದುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಗೆದ್ದಲಿನ ಹಾಗೆ ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮುರಿದು ಮುಕ್ಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ—ದೊಡ್ಡದು ಈ ಮಾರಿ—ಚಿಂತೆ! ೩. ಬೆಂಕಿ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಅದನ್ನು ಅರಿಸದಿದ್ದರೆ, ಧಗ್ಗಿಂದು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಉರಿದು ನಮ್ಮನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ಬೂದಿಯಂತೆ! ಬೆಂಕಿಯೇ—ಈ ಚಿಂತೆ! ೪. ಚಿಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ, ತೆಗೆದುಕೊಂಡೊಡ್ಡದಾಗಿ (ಕ್ರಾಂತಿ)! ಚಿಂತೆಗೇನಾದರೂ ನೀನು ಶರಣಾದರೆ, ನಿನಗೆ ಎಕ್ಕ (ನಾಶ) ಗಟ್ಟಿ (ಖಂಡಿತ)! ಚಿಂತೆಗೆ ಊಟ ಬಿಟ್ಟು! ೫. ಚಿಂತೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಗುರುತೇ ಗೊತ್ತಾಗದ ಹಾಗೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತದಕಿ (ಬಡಿದು) ಹಾಕಿದರೆ, ಕರೆದರೂ ತಿರುಗಿ ಬರದು! ಜಪ್ಪಯ್ಯ ಎಂದರೂ [ಬರಬೇಕೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದರೂ] ಬರದು! ೬. ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಕಂಡವರು ನಾವು! ಚಿಂತೆಗೆ ಇಕ್ಕಿ (ಬಡಿ)ದವರು ನಾವು! ನಮ್ಮಹಾಗೆ ಸಲೀಸಾಗ (ನಿರಾತಂಕವಾಗ)ಬೇಕೆಂದರೆ, ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧ್ವಂಸ ಮಾಡಲೇ ಬೇಕು, ಮನುಷ್ಯ!

೫೭. ಜ್ಞಾನದ ದೀಪ ೧. ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನ ಕಂತೆ (ಹಾಳು ಹರಟೆ) ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಗದೆ, ಹೇಳುವುದು ಕೇಳು; ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಸಹಜ (ಯಥಾರ್ಥ) ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ ಗೋಳು! ೨. ಬೀದಿಯ ದೀಪ ಇರುತ್ತದೆ ಹಾಗೆಯೇ—ಇರುವ ಜಾಗ (ಸ್ಥಳ)ದಲ್ಲಿಯೇ; ನಡೆಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ನೆರಳೊಂದು ಮಾತ್ರ ಬರುತ್ತದೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯೇ! ೩. ದೀಪದ ಬೆಳಕು ಬೇಕೆಂದು ಎಂದರೆ, ಹೋಗಬೇಕು ಅವರ ತಾವಿಗೇನೆ (ಹತ್ತಿರಕ್ಕೇ)! ನೆರಳಿನ ಕತ್ತಲೆ ಬೇಡ ಎಂದು ಎಂದರೂ ಬರುತ್ತದೆ ಹಿಂದುಗಡೆಯೇ! ೪. ಇದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತ ಕಾಣುತ್ತ, ನನಗೆ ನೆನಸಿಗೆ ಬಂದಹಾಗಾಯಿತು—‘ಬೆಳಕೇ ಜ್ಞಾನ! ಕತ್ತಲು ಅಜ್ಞಾನ!’ ಎನ್ನುವ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು! ೫. ‘ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯ ಕಷ್ಟ ಬೀಳಬೇಕು’ ಎನ್ನುವ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತು, ‘ಅಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಏನೂ ಬೇಡ’ ಎನ್ನುವುದು ಸಹಜ ಆದಹಾಗಾಯಿತು! ೬. ದೀಪದ ತಾಕೆ (ಬಳಿಗೆ) ಬಂತೆಂದರೆ—ಅದೋ! ಕಾಲಿನ ಕೆಳಗೆ ನೆರಳು! ‘ಅಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶರಣು’ ಎನ್ನುವುದು ಅದಕ್ಕೆ ತಿರುಳು! ೭. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಸತ್ಯ ನಮ್ಮ ಮುಂದೆಯೇ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡು ಒದ್ದಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಸುಮ್ಮನೆ ಇದ್ದೇವೆ. ಯಾವಾಗ—ಅದನ್ನು ನಾನುಗಳು ಕಲಿಯುವುದಾದರೂ? ೮. ತಿಳಿದವರ ಕಾಲು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕಲಿಯುವವರು ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರು; ಕಲಿಯುವ ಮಂದಿ ಎಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾರೆ ಈಗ—ಕಲಿಸುವವರು ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬಿದ್ದರೂ!

೫೮. ದುಃಖ ೧. ಕಹಿಯಾದ ಔಷಧ ಕುಡಿದವನ ಹಾಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಏಕೆ ಸಿಂಡರಿಸುತ್ತಿ? ನಿನಗೊಂದು ದುಃಖ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನಮ್ಮಗಳ ಮುಂದೆ ಏಕೆ ಇರಿಸುತ್ತಿ? ನಮಗೇಕೆ ದುಃಖ ತರಿಸುತ್ತಿ? ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೋನೆ (ಜಿನುಗು ಮಲೆ) ಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ ಗೋಳು ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಸುರಿಸುತ್ತಿ? ೨. ದುಃಖವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಬಂದವರು ನಾವು! ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಹೋಗುವವರು ನಾವು! ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಹತ್ತಿರ ಹೇಳಿಕೊಂಡಾಕ್ಷಣವೆ ಅರಿಹೋಗುತ್ತದೆಯೆ ಕಾವು? ಸಾಯುತ್ತದೇನು ಈ ಹಾವು? ಅರುವುದಿಲ್ಲ! ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ! ಅರಿಸಿ, ಸಾಯಿಸುವವರು ನಾವು! ೩. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ದುಃಖ ನಮನಮಗಿಯೇ ಹೊರಲಾರದಷ್ಟು ಇದೆ! ಜೊತೆಗೆ ನಿನ್ನದೂ ಇರಲೆಂದು ಎಂದರೂ ಅದರಿಂದ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಏನು ಬಂದ ಹಾಗಾಗುತ್ತದೆ? ಅವರಿವರ ಹತ್ತಿರ ಅತ್ತರೆ ನಿನಗೆ ದುಃಖವೇನು ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತದೆ? ೪. ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ದುಃಖ ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಹತ್ತಿರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಮಹಜರ್ (ಪ್ರದರ್ಶನ), ಕೇಳುವವರು ಎದುರಿನಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೂ ದುಃಖವೇ ಗೈರುಹಾಜರ್ (ಮರೆ, absent)! ನಾನೇ ದೊರೆಗಳು! ರಾಜರು! ಕೇಳುವವರು ಏನಾದರೂ ಹಾಗೆ ಹೋಯಿತೆಂದರೆ, ತೆಗೆದುಕೊ! ದುಃಖ ಹಾಜರ್ (ಎದುರಿಗೆ ಬಂತು, present)! ೫. ದುಃಖ ಗಿಟು ಎಲ್ಲ ನೋಡು ನಮ್ಮ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಇದ್ದ ಹಾಗೆ! ಮನಸ್ಸಿನ ಲಗಾಮು (ಕುದುರೆ ಯನ್ನು ದಮನಮಾಡುವ ಹಗ್ಗ) ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇರುವ ಹಾಗೆ! ಇರುವುದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಹಾಗೆ! ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನ ಮಾತೆಂದು ಹೇಳಿ ನಗಬೇಡವೋ! ಏ ಪೆಂಗ (ಮೂರ್ಖ)! ೬. ದುಃಖ ಇದ್ದರೆ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳು! ಸಂತೋಷವನ್ನು ಗಳಿಸು! ಮೋರೆ (ಮುಖ)ಯ ಮೇಲಿನ ಇಸ್ಪೇಜಿ (ರಂಗಸ್ಥಳ, stage) ನಿಂದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕತ್ತು ಹಿಡಿದು ತಳ್ಳಿಸು! ನಗುವಿನ ಪರದೆ (ತೆರೆ) ಬೀಳಿಸು! ಹೀಗೆ ದುಃಖಕ್ಕೆ ದಫನ್ (ಸಮಾಧಿ) ಮಾಡಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಕೊನೆ (ಬೇರು, ಬುಡ) ಕೀಳಿಸು!

೫೯. ಜಂಭ ೧. ಸುಮ್ಮ ಸುಮ್ಮನೆಯೇ ನನಗೆ ಎನ್ನುತ್ತೀಯೆ — ಜಂಭದ ಕೋಳಿ ಎಂದು; ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಡದೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗೆ ಎಂದರೆ [ಪ್ರಯೋಜನ] ಬಂದಿತೆ! ೨. ತಿಳಿದವರು ಇತರರು ಹೊಗಳುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಾರೆಯೆ ಬಿದ್ದು? ತಿಳಿದವರ ಎಕ್ಕಡ (ಪಾದರಕ್ಷೆ) ಮಂಡೆ(ತಲೆ)ಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟು), ಕಲಿತ್ತಿದ್ದೇನೆ ಒಸಿ (ಸ್ವಲ್ಪ) ಬುದ್ಧಿ! ೩. ಕುಡಿಯುವವನು

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ನಾನು! ಹಾಡುವವನು ನಾನೇ?—ಮೂಳೆ ಮಾಂಸದ ಕಂಬ! ಹೆಂಡ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಹಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ—ನನಗೆ ಏಕಣ್ಣು ಜಂಭ! ೪. ಸೂತ್ರದ ಬೊಂಬೆ ಇದ್ದ ಹಾಗಿದ್ದೇನೆ ಹೆಂಡದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಾನು! ಹೇಗೆ ಹಾಡೆಂದರೆ ಹಾಗೆ ಹಾಡಬೇಕು! ನನಗೆ ಈ ಜಂಭದಿಂದೇನು! ೫. ಮೈಯ ತುಂಬ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದೆ ಹಾಡಿಸುವ ಹೆಂಡದ ಮತ್ತು (ಅಮಲು)! ಜಂಭ ಗಿಂಭ ಎನ್ನುವುದಕ್ಕೆಲ್ಲ ಜಾಗ (ಸ್ಥಳ) ಎಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು! ೬. ಲೋಕಕ್ಕೆ, ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಹಾಗೆಯೇ ಕುಳಿತು, ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗೆ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಗೊತ್ತು; ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ತಿಳಿಯುವ ಬುದ್ಧಿ ಎಲ್ಲಿ ಬಂತು? ೭. ಲೋಕದ ಚಾಳಿ (ನಡತೆ)ಯೇ ಹೀಗಿದೆ ಎಂದು ಕಂಡೇ ಇದೆ (ತಿಳಿದೇ ಇದೆ) ಅದು; ಅದರೂ ಏನೋ ಕುಡಿದವನ ಚಪಲ—ಹೇಳುವುದು ಹೇಳಿಬಿಡುವುದು! ೮. ಹೆಂಡ ಕುಡಿದವನ ಕಂತೆಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಮೂಲೆಗೆ ಇದನ್ನು ಹಾಕಬಾರದು; ಮನುಷ್ಯನ ಜೀವ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಯಿಸ ಬಾರದು!

೬೦. ಹೆಂಗುಸರಿದ್ದಾರೆ ಹೂವಿದ್ದ ಹಾಗೆ ೧. ಹೆಂಗುಸರಿದ್ದಾರೆ ಹೂವಿದ್ದ ಹಾಗೆ! ನಲುಗಿಸ (ಕಂದಿಸ)ಬಾರದು ಅವರನ್ನು! ಒಂದು ಚೋಟಿದ್ದ ಹೂವೆಂದು ಅದನ್ನು ಒದ್ದವನು ಇಂದ್ರ ಉದ್ಧಾರವಾದನೆ! ಹೆಂಗುಸರು.....

೬೧. ಚೆಂದ ೧. ಹತ್ತಕಡಕು (ಕಿವಿಯ ಅಭರಣ) ಇಕ್ಕಿದ (ಇಟ್ಟ) ಹೆಂಗಸೆ! 'ಚೆಂದವುಳ್ಳವಳೆ ಹೆಂಗಸೆ! ಚೆಂದವಿದ್ದೇನೆಂದು ಮೆರೆಯಲೆಬಾರದು—ಬಿದ್ದೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ ಹಲ್ಲು! ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದಿವಸ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಹತ್ತಕಡಕಿನದು ಕಲ್ಲು! ೨. ಹತ್ತು.....! ಚೆಂದ.....! ರೂಪ ಹೋಗುತ್ತದೆ! ಹತ್ತಕಡಕು ಹೋಗುತ್ತದೆ! ಅಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪಜೀತಿ (ಅವಾಂತರ)! ಅವುಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ದಿವಸ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಹೆಂಡತಿ ಗಂಡರ ಪ್ರೀತಿ!

೬೨. ಉಪದೇಶ ೧. ಹೆಣ್ಣು ನಾಯಿಯ ಹಿಂದಿನ ಗಂಡು ನಾಯಿಯ ಹಾಗೆ ಸುತ್ತಬಾರದು ಸಂದಿ ಸಂದಿ! ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಕಣ್ಣು ಹಾಕುವವನು—ಹಂದಿ! ೨. ಕುಡಿಕನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೆಂಡ ಇದ್ದ ಹಾಗೆ ನಿನಗಿದ್ದಾಳೆ ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಡತಿ! ಇದ್ದದ್ದು ಬಿಟ್ಟು, ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಬೇಡಿ, ಸಿಕ್ಕಿದವಳ ಹಿಂದೆ ಏಕೆ ಓಡುತ್ತಿ? ೩. ಬೇರೆಯವಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಇರುವ ನರಕ ತಿನ್ನಲಿ ತಕ್ಕರ್ [ಮುರಿದು ಬೀಳಲಿ]! ಇಲ್ಲದವಳಿಗೆ ಅಲೆಯುವ ಸಂಭ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇರುವವಳು ಕೊಟ್ಟಾಳು ಚಕ್ಕರ್ [ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಹೋದಾಳು]!

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

೬೩. ವಿಷ್ಣು ಪಡಚೆ [ದ್ವಂಸ] ೧. ಪದವಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು, 'ದೊಡ್ಡವನು' ಎನ್ನುವುದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹಾಳು ರೋಗ! ಇದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು—ಎಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣು ವನ್ನು ಹೊಗಳುವುದರಲ್ಲಿ! ೨. ಏನು ವಿಷ್ಣು ವೊ! ಬೆಸ್ಪಿನ ಹಾಗೆ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾನೆ ಹಾಲಿನ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯೆ! ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆರಳುಹಾಕಿ ಚೀಪುತ್ತಾ ಇರುವುದಕ್ಕೆ ಹಸು ಮಗುವೆ—ಶುದ್ಧ! ೩. [ತಲೆಯ] ಬುರುಡೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಒಂದು ಇಂಕ್ರ (ಸ್ವಲ್ಪ) ವಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಗಿದ್ದಿ ಇದ್ದರೆ! ಯೋಚನೆ ಬೇಡವೆ—ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ಹಾಲು ಒಡೆದು ಹುಳು ಬಿದ್ದರೆ! ೪. ವಿಷ್ಣು ಎಂದು ಎಂದರೆ—ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಅಪ್ಪ! ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳುವುದು ಏಕೆ? ಮಗನೇ ಮೊದ್ದಿನ ಮುದ್ದೆ ಅದರೆ—ಅಪ್ಪ [ಇನ್ನು] ಹೇಗಿರ ಬೇಕು! ೫. ನಾನು ಏನಾದರೂ ವಿಷ್ಣು ವಾಗಿದ್ದರೆ—ಗೊತ್ತೇ ಏನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ [ಎಂದು]? ಹೆಂಡದ ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ರುಂಡ ಹಾಕಿ (ಬಾವುಟಹಾಕಿ —ಬೇರೂರಿ) ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ! ೬. ಶೇಷನ ಸಾವಿರ ತಲೆಗಳನ್ನೂ ಸಾಲ ಈಸೊಂಡು (ತೆಗೆದುಕೊಂಡು) ಬಿಟ್ಟು, ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೀರಿದ ಎಂದೆಂದರೆ—ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರವೇ ಛಿಟ್ಟು (ನಾಶ)! ೭. ದೊಡ್ಡದು ಒಂದು ಸಮುದ್ರ ಖಾಲಿ (ಬರಿದು) ಅದರೆ, ಇನ್ನೂ ಇವೆ ಅರು! ಹಾಲು! ತುಪ್ಪ! ಮೊಸರು! ಎಣ್ಣೆ! ಕಬ್ಬಿನ ಹಾಲು! ನೀರು! ೮. ಮಿಕ್ಕಿದ್ದ (ಉಳಿದ) ಅರನ್ನೂ ಮುಂದೆ ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು, 'ಭೂ ಮಂತ್ರ' ಎಂದರಾಯಿತು! ವಿಷ್ಣು ಅವನ ಶಕ್ತಿ ಎಂದೆಂದರೆ—ಎಲ್ಲಾ ಹೆಂಡವಾಗಿಹೋಯಿತು! ೯. ಬುದ್ಧಿ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿದೆ ಶಕ್ತಿ? ಏನು ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಏನು ಬಂತು! ಶಕ್ತಿ ಇದ್ದವರಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದೂ ಒಂದು ಗತ್ತು (ರೀವಿ)! ೧೦. ದೊಡ್ಡವನು ವಿಷ್ಣು—ಕಲಿತುಕೊಳ್ಳಬಾರದೆ—ಚಿಕ್ಕವನು ಕುಡಿಕನನ್ನು ಸೇರಿ! ಛೇ! ಛೇ! ಛೇ! ಛೇ! ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಉಂಟೆ! ಹಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಅವನ ಗೋರಿ (ಸಮಾಧಿ)!

೬೪. ದೇವರು ೧. ಮುಚ್ಚು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ! ಏ ಬೇವಾಸಿF! ಭಗವಂತನ ಹೆಸರು ನಮಗೆ ತಾರಸಿ (ಮಾಡು, ಸೂರು, ಎಂದರೆ ಆಶ್ರಯ, ರಕ್ಷೆ)! ಇಲ್ಲದ್ದ ನ್ನೆಲ್ಲ ಹುಟ್ಟಿ ಸಿಕೊಂಡು ಏಕೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೂಗುತ್ತಿ ಖಾಲಿ (ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ)? ನಮಗೆ ದೇವರು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆಂದರೆ—ಮುತ್ತೈದೆಗೆ ತಾಲಿ (ಮಾಂಗಲ್ಯ) [ಇದ್ದ ಹಾಗೆ]! ೨. ದೇವರು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ನೀನು, ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ನಾನು. ಮಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹೆಂಡ ತನಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆಹೋದರೆ, ಸೋತು, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೆ ಹೆಂಡವಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ಅದೆಯೆ ಸಾಜ (ಸಹಜ) ಮಾತು! ೩. ನನಗೇನೂ ಬೇಡ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದ! ನನಗೂ ನಿನಗೂ ಬಹಳ ಭೇದ! ನಮ್ಮ ತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ಮುಳುಗಿ

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ಸುತ್ತದೆ ಭಗವಂತನ ಹೆಸರಿನ ಶಕ್ತಿ ! ಅದಕ್ಕೇ ನಮಗೆ ಭಗವಂತನ ಹೆಸರು ಎಂದರೆ ಆಪಾಟಿ (ಅಷ್ಟೊಂದು) ಭಕ್ತಿ ! ೪. ದೇವರು ಇದ್ದಾನಂತೆ ! ದೇವರು ಇಲ್ಲವಂತೆ ! ಹೇಳುವವರು ಹೇಳಲಿ—ಅದಕ್ಕೇನಂತೆ ? ದೇವರು ಇದ್ದಾನೆ ಎಂದು ನಂಬಿಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆ ಜೀವ—ಉಸಿರು ! ಅವನಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟು)ಕೊಳ್ಳುವುದು ನಮಗೆ ನಮ್ಮದೇ [ಆದ] ನಸರು (ಕಾಣಿಕೆ) !

೬೫. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ರತ್ನ ೧. ಲೋಕ ಸುಮ್ಮನೆ ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗಿದೆ ಪೂರ ! ತುಂಬ ! ಬಹಳ ! ಭೂತಗಳು ಹಿಗ್ಗುತ್ತ ಕುಣಿದರೆ—ಅದೊ ! ದೆವ್ವಗಳು ಹಾಕುವ ತಾಳ ! ೨. ದುಡ್ಡಿಗೆ ಕಚ್ಚು (ಅಸೆ), ಹೊಟ್ಟೆಯ ಕಿಚ್ಚು—ಏನು ಹೇಗೆ ಹೆಚ್ಚಿ ಕೊಂಡಿದೆ ! ಸುಖ, ಶಾಂತಿ, ತೃಪ್ತಿ, ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಾಗಿಲು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿದೆ ! ೩. ವೈಕುಂಠದ ಅಪ್ಪನ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ನಮ್ಮ ದೇಶ—ಈಗ ಹೇಗಿದೆ ನೋಡು ! ಕಟುಕರ ಕೋಣೆ ! ನರಕಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪ ! ಬದುಕಿರುವವರ ಸುಡುಗಾಡು ! ೪. ಮುನ್ನೂರು ಮೂವತ್ತು ಕೋಟಿ ದೇವರೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ! ನರಳುವವರ ಗೋಳಿಗೆ ಕಿವಿ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸತ್ತಹಾಗೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ! ೫. ದೇವರು ಎಂದೆನ್ನುವ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರು ಬೇಕು—ಪದವಿ, ಸಂಬಳ ಬೇಕು ; ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಕೆಲಸ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ—ಆಹ ! ಏನು ನಿಮ್ಮ ಜೋಕು ! ೬. ದೇವರು ಗೀವರು ಎಂದು ಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ನಮಗೆ ಈಗ ಉದ್ಧಾರವಿಲ್ಲ ! ದೇವರಿಗೆ ದೇವರೆ ! ನಮಗೆ ನಾವೆ ! ಬೆಳೆದವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬೆಲ್ಲ ! ೭. ಬದುಕಬೇಕೆಂದರೆ—ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಬಚಾನಾಗ ಬೇಕು (ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು) ತುರ್ತು (ಬೇಗ) ; ನಮ್ಮದೇ ಲೋಕ ಹುಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು—ಈ ಲೋಕವನ್ನೇ ಮರೆತು ! ೮. ‘ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಇಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆಸುತ್ತೇನೆ’ ಎಂದ ಹಾಗೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ—‘ನನ್ನದೇ ಲೋಕ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ’ ಎನ್ನುವುದು ರತ್ನ ನ ಹತ್ತಿರ !

೬೬. ಕರ್ಮ ೧. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕಿರಿಯದೆ (ಹರಿಯದೆ, ಸಾಗದೆ) ‘ಕರ್ಮ’ ಎಂದು ಕಿರಲು(ಕೂಗು)ವ ಕಂಜೋರ್ ಆದ್ದಿ (ಹೀನಶಕ್ತಿಯವನೆ) ! ಬಕ್ರ (ಕುರಿ) ! ಕೈಯಲ್ಲಾಗುವವರನ್ನೂ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುವವನು, ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆಯೋ, ವಕ್ರ ! ೨. ಕರ್ಮ ಎಂದು ಎಂದರೆ—ಹಿಂದೆ ನಾವು ಹಾಕಿದ ಬೀಜದ ಹೂವು ಹಣ್ಣು ಅಲ್ಲ ! ಕರ್ಮ ಎಂದು ಎಂದರೆ—ಈಗ, ನಾವು ಸಿಕ್ಕಿದವನ ಮುಷ್ಟಿಗೆ ತೋರಿಸುವ ಗಲ್ಲ ! ೩. ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕೈಮುಗಿದು [ಶರಣಾಗಿ], ‘ಜೈ’ ಎಂದವನಿಗೆ ಅಬ್ಬಿ ಮೈ ನೈ ದೇಖಾ (ನಾನು ಇನ್ನೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ) ! ‘ಮಡಗಿಸಿ(ಹೊಡೆಸಿ)ಕೊಳ್ಳುವವನ ತಲೆ ಮೇಲೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಮಡಗೋ (ಹೊಡೆಯೋ)’ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಲೋಕ ! ೪. ನೀನೆಂದೆನ್ನುವ

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

ನಾಮರ್ಧ(ನಪುಂಸಕ)ನಿಗೆ 'ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪ' ಎಂದು ಎನಬೇಕು! ತುಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದವನನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಹಾಗೆ ಎಸೆದು, ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಬೆಂಕಿಹಾಕಬೇಕು!

೬೭. ರತ್ನನ ಮಾತು ೧. ನಿನ್ನ ಕೈಕೆಳಗಿನವನು ನಾನು ಎಂದಾಕ್ಷಣವೇ, 'ಲೋ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎನ್ನ ಬೇಕೆ? 'ಅಪ್ಪ, ಅಣ್ಣ' ಎನ್ನುವುದು ಬಿಟ್ಟು, ದೊಡ್ಡ ಗಿಡ್ಡತನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು, ತಿಳಿದವನೇ ಹೀಗೆಂದು ಎಂದರೆ, ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೆ ಲೋಕ? ೨. ಮೂರನೆಯವನಿಗೆ ಚಿಕ್ಕವನು ಮಾಡಿ, ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಾದನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮೋಸಹೋಗಬೇಡ. ಚಿಕ್ಕದು ಡೊಡ್ಡದು ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗುವುದು—ನಸೀಬು ಹಿಡಿದು (ಅದೃಷ್ಟ ಅನುಸರಿಸಿ)! ಆರು ಕಾಸು ರೂಪಾಯಾಗಿಹೋಗುತ್ತದೆಯೆ, ಕೊಟ್ಟರೆ ಸುಣ್ಣ ಬಳಿದು? ೩. ನಸೀಬು ಒಂದು ಬಸಿಯುತ್ತಾ ಇದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯ ದೇವರಾಗುತ್ತಾನೆ! ಕಂಡಿದ್ದ ನಸೀಬು ಏನಾದರೂ ಖೋಟಿ (ಅಸಹಜ—Counterfeit) ಆದರೆ, ಎಲ್ಲರ ಬೆನ್ನೂ ಗೂನೆ! ೪. ತಾಬೇದಾರಿ (ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ) ಒಂದು ಸುಡುಗಾಡು! ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮಣ್ಣು ಮಾಡುತ್ತದೆ! ತಾಬೇದಾರರು (ಪರತಂತ್ರರು) ಮೇಲಿನವರೆದುರು ಹೀಗೆನ್ನಬಾರದು, ಗೊತ್ತು. ಆದರೂ ನರಮನುಷ್ಯ ಎನ್ನುವವನು ಸಹಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮಿತಿ ಅಳತೆ ಇದೆ! ೫. ದೊಡ್ಡವನು ನೀನು, ಚಿಕ್ಕವನು ನಾನು, ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು—ಹೇಳಿಕೊ; ಆದರೂ ಕೂಡ ಚಿಕ್ಕವನು ನೀನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎನ್ನುತ್ತ ಮೂರು ಹೊತ್ತೂ ಮೊಟಕು(ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊಡೆ)ವುದು ಮಾತ್ರ ದೊಡ್ಡತನವಲ್ಲ—ಅನ್ನುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊ! ೬. ತಿಳಿದವರಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೇ! ಕುಡಿಕ! ಹಳ್ಳಿಯ ಮೂರ್ಖ! ನನಗೇನೂ ಅಂತಹ ಜಂಭವಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನನಗಿರುವುದೆಲ್ಲ—ತಿಳಿದವರಿಗೂ ಮಂಕು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿತೆ ಎನ್ನುವುದು ಒಂದೇ ದುಃಖ!

೬೮. ಮಂಗಳಾರತಿ ೧. ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಇರಬೇಕು ರುಸ್ತು ಮನ ಹಾಗೆ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎನ್ನಬೇಕು: 'ಬಂದೇ ಗಂಗೆ!' ಸತ್ತಹಾಗೆ ಬದುಕಿರಬಾರದು! ಬಟ್ಟಿ ಬೇಕೆಂದರೆ ಇಲ್ಲವೆನಬೇಕು! ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೈಗೆ ಒಪ್ಪಿದ ಹಾಗಿರಬೇಕು! ಚಿಂದಿ (ಹರಕು) ಕೊಡಬಾರದು ಹರಿದು!

೬೯ ಜೋಗಿನ ಜಲಪಾತ ೧. ಅದೊ! ಅದೊ! ಅದೊ! ರಾಜಾ! ರೋರರ್! ರಾಕೆಟ್! ಆಮೇಲೆ ಲೇಡಿ! ಜೋಗಿನ ಜಲಪಾತ ಎಂದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇವುಗಳು ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಕೂಡಿ! ೨. ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ನರಳುವವನಿಗೇ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಪ್ಪು ಒದ್ದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಬಡಿದಿಕ್ಕು(ಬಡಿದು ಹಾಕು)ವುದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತದೆ ರಾಜ ಸ್ವಪ್ನ! ೩. ದುಡ್ಡುಳ್ಳವರು ದುಡ್ಡಿಲ್ಲದವರನ್ನು ಗದರಿಸಿ ಓಡಿಸುವ ಹಾಗೆ,

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ರೋರರಿನ ಸದ್ವು ನೆನಪು ತರುತ್ತದೆ, ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತರೆ ನನಗೆ! ೪. ಬಡವನನ್ನು ಮುಕ್ಕುವ ಸಾವಿರ ಸಂಕಟ ಜಾಗ (ಸ್ಥಳ) ಸಾಲದೆ ಒಳಗೆ, [ಹೊರಕ್ಕೆ] ಉಕ್ಕಿಬರುವ ಹಾಗೆ ಎದ್ದು ಬರುತ್ತದೆ, ರಾಕೆಟ್ಟು ಉರುಳಿ ಕೆಳಗೆ! ೫. ಜಾರುತ್ತ, ಲೇಡಿ, ತೇಲುತ್ತ ಬಂದರೆ, ಮೈ ಝುಂ ಝುಂ ಎನ್ನುತ್ತದೆ! ಬಡವನನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಶ್ರೀಮಂತಮ್ಮ ಬಳುಕುತ್ತ ಬಂದಹಾಗೆ ಇದೆ! ೬. ಬಡವನ ಬಾಯಿಗೆ ಬೀಗವಿಕ್ಕಿ [ಬಾಯಿಮುಚ್ಚಿ] ಬಣ್ಣ ಮೇಲೆ ಬಳಿದ ಹಾಗೆ, ಜಲಪಾತದ ಮೇಲೆ ಏನು ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲು! ಅಹ! ಬಿಲ್ಲಿನ ರಂಗೆ (ಬಣ್ಣವೆ)! ೭. ಬಡವನ ಬದುಕು ಎದ್ದುಬಂದ ಹಾಗೆ ಜೋಗು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಕಣ್ಣಿಗೆ, ಸುತ್ತಿನ ಕಾಡೂ ಕಾಮನಬಿಲ್ಲೂ ನಗುತ್ತಿರುತ್ತವೆ ತಣ್ಣಗೆ! ೮. ಮಿಕ್ಕವರ ಕಷ್ಟ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡೇನು? ಅವರವರ ಸುಖ ಅವರವರಿಗೆ! ಶಾನಕ ಕುಡಿಯುವವರು ಕುಡಿದು ಅನುಭವಿಸಲಿ! ಹೊರುವವರು ಹೊರುತ್ತಾರೆ ಚಾರಿಗೆ (ನೀರುವ ತರುವ ಕೊಡ, ಬಿಂದಿಗೆ)!

೨೦. ಕೊಳದಲ್ಲಿ ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಡು ೧. ಭೂಮಿಗೆ ಗೋಂದುಹಾಕಿ ಅಂಟಿ ಸಿದ ಹಾಗೆ, ಅಕಡೆ ಅಕಡೆ ಅಳ್ಳಾಡದ ಹಾಗೆ, ಕೊಳದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತ್ತು ನೀರು! ಗಂಡನ ತುಟಿಗೆ ಹೆಂಡತಿಯ ಮುತ್ತು ಕುಳಿತ ಹಾಗೆ, ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತ್ತು —ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಬೆಂಡಿನ ಚೂರು. ೨. ಪಡಕಾನೆಗೆ, ತೆಗೆದ ಗೇಟೆ(gate)ನಿಂದ ಕುಡಿಕರು ನುಗ್ಗಿದ ಹಾಗೆ, ಅ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೊಳಕ್ಕೆ ಒಂದು ಹೊಳೆ ನುಗ್ಗಿತು! ತನ್ನ ಪಾಡು ತನಗೆಂದು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಬೆಂಡು, ನುಗ್ಗಿದ ನೀರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು, ಅದರ [ಹೊಳೆಯ] ದಾರಿಗೇ ಬಗ್ಗಿತು. ೩. ಸಮಯಕ್ಕೆ ಧುಮುಕಿದ ಸಾಲಗಾರರ ಹಾಗೆ, ಹತ್ತೂ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ದೆವ್ವಗಳ ಹಾಗೆ, ಕೊಳಕ್ಕೆ ನೀರು ನುಗ್ಗಿ ಹೋಯಿತು! ತೇಲುತ್ತಿದ್ದ ಬೆಂಡು, ಕೊಳದೊಳಗೆ ಗಿರ್ರೆಂದು ತಿರುಗುವ ಹಾಳು ಸುಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು, ಪಡಚ [ನಾಶ] ಆಗಿಹೋಯಿತು. ೪. ಅದನ್ನು ಕಂಡವರೆಲ್ಲರೂ ಬೆರೆತು (ಬೆರಗಾಗಿ), ‘ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪ!’ ಎಂದರೆ ಹೊರತು, ಮುಳುಗುವುದು ತಪ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲ! ಕೊಳ ಕೊಂದು ಚಿಕ್ಕದಾಗಿ ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ, ಬೆಂಡನ್ನು ಬದುಕಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೀರು ತಡೆದಿಟ್ಟು, ಉಳಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ!

೨೧. ದೊಡ್ಡವನ ಹೆಸರು ೧. ನಮ್ಮ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಟ್ಟೆಯಿದೆ —ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪನ ಕಟ್ಟೆ ಎಂದು; ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡುತ್ತೇನೆ—‘ನಮ್ಮೂರ ಕಟ್ಟೆಗೆ ಈ ಹೆಸರು ಏಕೆ ಬಂತು?’ ಎಂದು! ೨. ಲಕ್ಷ್ಮಪ್ಪ ಏನೋ ಲಕ್ಷಾಧಿಕಾರಿ! ಕಟ್ಟೆಗೆ ಅವನದೇನು ಹೆಸರು? ಪೈಸ (ಹಣ) ಕೊಟ್ಟವರು ಪ್ರಜೆಗಳು ನಾವು! ಅದೇ ಅನುಮಾನ ನನಗೂ! ೩. ಇಂಜಿನಿಯರು (Engineer) ಸಾಹೇಬರು ಉಸ್ತುವಾರಿ

(ಮೇಲುವಿಚಾರಣೆ)ಗೆ; ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮೇಸ್ತ್ರಿ (ಮೇಲುವಿಚಾರಕ), ಗ್ಯಾಂಗು (ಕೂಲಿಗಳ ತಂಡ); ಹೆಸರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಲಕ್ಷ್ಮಿ! ಫೌಲು (foul—ಅನ್ಯಾಯ) ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟ ಟಾಂಗು (ತೊಡರುಗಾಲು)! ೪. ಹೀಗೆಯೇ—ಸಾಹುಕಾರ ರಂಗಯ್ಯನ ಹೆಸರಿಗೆ—ನಮ್ಮೂರ ಬೀದಿ ಬಿಡದಿ (ಬಿಡಾರ)! ರಸ್ತೆಯನ್ನು ಅವನೇನು ತೋಟ (ಜಲಗಾರ) ತಿಮ್ಮನ ಹಾಗೆ ಗುಡಿಸುತ್ತಾನೆಯೆ ಪೊರಕೆ ಹಿಡಿದು? ೫. ಹಾಗೆಯೇ ಸುಮ್ಮನೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ—ನಾನೂ ಹುಟ್ಟಿದಾಗಿನಿಂದ—ಚಿಕ್ಕವರು ಕಷ್ಟವಿದ್ದು ಬೆಳೆಸಿದುದನ್ನು ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವನು 'ಸಿದ್ಧ' ಎಂದ! ೬. ದೊಡ್ಡವನ ಹೊಟ್ಟೆ ಬದಲೆ ದೊಡ್ಡದಣ್ಣ! ಕಂಡಿದ್ದು ಗುಳುಂ! ಸ್ವಾಹ! ತಿಂದು ತೇಗುತ್ತ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಷ್ಟೂ ಏರುತ್ತದೆ ಹಸಿವು, ದಾಹ! ೭. ಲಕ್ಷ ಚಿಕ್ಕವರು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ—ದೊಡ್ಡವನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಹೆಸರು! ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡವರ ದೊಡ್ಡ ಹೆಸರೆಂದರೆ—ಲಗ್ನವಾಗದೆಯೆ ಬಸಿರು!

೭೧. ನಾಜೋಕು (ನಾಗರಿಕತೆ) ೧. ಜೀತ(ದುಡಿತ)ದ ಜೀವದ ಕುಲುಮೆಯಲ್ಲಿ, ಬದುಕುವ ಆಸೆಯ ಕಲ್ಲಮೇಲೆ, ಬೆವರಿನ ರೂಪಾಯಿ, ರಕ್ತದ ಮೊಹರ (ಚಿನ್ನದ ನಾಣ್ಯ), ಠಣಗುಡುತ್ತ ಏಳುತ್ತದೆ ನೋಡಲ್ಲಿ! ನೇರ—! ಮುರುಕಲು ಜೋಪಡಿ (ಗರಿಯ ಗುಡಿಸಲು) ಟಂಕಸಾಲೆ! ಬತ್ತಿಕೊಂಡ ಹೊಟ್ಟೆ (ಬಡವ) ಅಕ್ಕಸಾಲೆ! ೨. ಬದುಕುವುದಕ್ಕೆ ಬಿಡುಕಾಸು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ, ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿ ದುಡಿದುಹಾಕಿ, ಮಂಡೆ(ತಲೆ)ಯಲ್ಲಿ ಮಡಗಿ (ಇಟ್ಟು) ಸಿಕ್ಕಿದವರ ಜೋಡು (ಪಾದರಕ್ಷೆ), ಮಂಕುಹಿಡಿದ ಹಾಗೆ ದುಡಿಯುತ್ತದೆ, ನೋಡು—ಹುತ್ತ ಕಟ್ಟುವ ಗೆದ್ದಲು ಹುಳು! ಜೀನು ಕೂಡಿಹಾಕುವ ಜೀನುಹುಳು! ೩. ಸಿಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಮೋಪಾಗಿ (ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ), ಆನೆಗೆ ಬಾಳೆತೋಪಾಗಿ, ಬತ್ತಿಕೊಂಡ ಹೊಟ್ಟೆ (ಬಡವ) ಸಿಕ್ಕಿದೆಯೆಂದು ಬಗಿಯುವ ಡೊಳ್ಳ(ಧನಿಕ)ನ್ನು ನೋಡಿದೆಯಾ ಮತ್ತೆ—ಹುತ್ತ ಹತ್ತುವ ಹೆಬ್ಬಾವನ್ನು! ಜೀನು ಕದ್ದು ಜನ್ಮದಬ್ಬು(ಕಳೆ)ವನನ್ನು! ೪. ಹಳ್ಳ ಕೆಳಕೆಳಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! ಬೆಟ್ಟ ಬೆಟ್ಟವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ! 'ಬದುಕುವುದು ಸಾಲದು, ಬದುಕಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಹಾಗಿದ್ದರೆ—ಅದು ನಾಜೋಕು (ನಾಗರಿಕತೆ)! ನಾಜೋಕಿನ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ—ನೀರೇ ಇಲ್ಲ, ಬರಿಯ ನಲ್ಲಿ!

೭೨. ಬಡವನ ದೇವರು ೧. ಸಾವಿರ ಜನಕ್ಕೆ ಸಾವಿರ ದೇವರು! ಬಡವನ ದೇವರು ಹೊಟ್ಟೆ! ದುಡ್ಡಿನ ಡಬ್ಬಿ! ಹೇಳುವುದು ಕೇಳು! ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಾಯಿ ಕೊಟ್ಟೆ! ೨. ತಿನ್ನದ ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರ ಮುಂದೆ ತಿಂಡಿ ತುಂಬಿದ ತಟ್ಟೆ! ಖಾಲಿ (ಬರಿದು) ತಿಂದು, ಖಾಲಿ ತಿಂದು, ಕೆರಳಿ, ಉರುಳಿದೆ ಹೊಟ್ಟೆ! ೩. ಬಡವನ

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

ದೇವರನ್ನು ಕೆರಳಿಸಬಾರದು—ಲೋಕಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ! ಬಡವನ ದೇವರಿಗೆ ನರಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ—ಲೋಕಕ್ಕೆ ಬೆಳಕೇ ಇಲ್ಲ! ೪. ನೀನು ಮುಗಿದು ಪೂಜೆಮಾಡುವ ದೇವರು ಮುನ್ನೂರ ಮುನ್ನತ್ತು ಕೋಟಿ ಇದ್ದರೂ, ಬಡವನ ದೇವರಿಗೂ ತೋರಿಸು ಆ ಪೈಪೋಟಿ (ಸ್ಪರ್ಧೆ) [ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ]! ೫. ತಿನ್ನಲೂ ಆರವು, ದುಡಿಯಲೂ ಆರವು, ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರ ಗುಂಪು! ಬಡವನ ದೇವರಿಗೆ ನೀನು ಇಕ್ಕಿ(ನೀಡಿ)ದರೆ, ನಿನಗೆ ಬಹಳ ತಂಪು! ೬. ನಮ್ಮ ದೇವರಿಗೆ ಬೋನ (ಉಣಿಸು) ನೀಡು—ಧರ್ಮ ಬರುತ್ತದೆ ನಿನಗೆ; ದುಡ್ಡಿನ ಡಬ್ಬ ಕರಗಿತೆಂದು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರೆ ಹೇಗೆ? ೭. ಅಜ್ಞಾನಿಗೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಎಂಟು ಹತ್ತು ಸಾರಿ (ಸಲ) ಬುದ್ಧಿ; ಕೇಳದೇ ಹೋದರೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯಲ್ಲ—ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾಡಿಸುವುದು ಒದ್ದು! ೮. ಬಡವನ ದೇವರನ್ನು ಕೆಣಕಲೇಬಾರದು—ನೀನು ಕಂಡಿಲ್ಲ ಅದರ ಏಟನ್ನು! ಬಡವರ ದೇವರು ಲೋಕವನ್ನು ನುಂಗುವ ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿ, ಬೇಟೆ (ಮಗನೆ)! ೯. ಬಡವನ ದೇವರು ಗರ್ಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಆ ಸದ್ದು—ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರು, ಗಲ್ಲಿನ ದೇವರು ಪೇರಿ ಕಿತ್ತಾರು (ಓಡಿಹೋದಾರು) ಎದ್ದು! ೧೦. ಬೆಸ್ತಿನ ಚರ್ಮ ಭದ್ರವಾಗಿರಲಿ! ಬಡವನ ದೇವರಿಗೆ ಬಗ್ಗು! ಕಲ್ಲಿನ ದೇವರಿಗೆ ಹುಲ್ಲನ್ನೇ ತಿನ್ನಿಸಿ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಉಳಿದೆನೆಂದು ಹಿಗ್ಗು! ೧೧. ಲೋಕಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ—ಬಡವನ ದೇವರು ಮಲಗಿರುವವರೆಗೂ! ಬಡವನ ದೇವರು ಎದ್ದುನಿಂತ ಎಂದರೆ, ಪ್ರಳಯ ಅದಕ್ಕೇ ತಾನೆ! ೧೨. ಪ್ರಳಯ ಎಂದರೆ ಯಾರಿಗೇನು ಸುಖ? ನಾಶ—ಅರಸೂ, ಆಳೂ! ಸಾಯುವವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಾಯುವ ಬದಲು, ಎಲ್ಲರ ಸಂಗಡ ಬಾಳು!

೭೪. ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರ ೧. ತೃಪ್ತಿ ಕಂಡುಕೊಂಡವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಿಡಿದು ರವಾನಿಸಿ [ಬಲವಂತದಿಂದ ಕಳುಹಿಸಿ] ಭೂಮಿಗೆ ಹತ್ತಿರ, ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ತಾವು (ಸ್ಥಳ) ಇಲ್ಲವೆಂದು ಬಂದ ಹಾಗೆಯೇ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದೆ—ನನಗೆ ದೇವರ ಪಟ್ಟವಿದ್ದರೆ! ೨. ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಾಗಿ ಬಿತ್ತಿಸಿ, ಖಾಲಿ (ಬರಿಯ) ಜಾಗ(ಸ್ಥಳ)ದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗುಡಿಸಿಲು ಎತ್ತಿಸಿ, ಬಡವರ ಬದುಕಿನ ಒಡಕನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮನ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆ! ರಾಜನ ಪದವಿಗೆ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ! ೩. ಗುಡಿಗಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಗುಡಿಸಿಲು ಹೂಡಿ, ಬಡವನಿಗೂ (ಬಡವನನ್ನೂ) ದೇವರು ಮಾಡಿ, ಬಡವರ ಬೋನಕ್ಕೆ (ಉಣಿಸಿಗೆ) ಬಗ್ಗಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ ಪೂಜಾರಿಗಳಿಗೆ ಎಮ್ಮೆ (ಮೂಳೆ)ಯನ್ನು! ಗುರು ನಾನಾಗುವುದು ಸುಮ್ಮನೆಯೇ! ೪. ಬೀದಿಯ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಗೇಣಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ದಪ್ಪ ದೊಡ್ಡ ಬಾಯಿನ ನಲ್ಲಿ ತಂದು, ತಿರುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ—ಹೆಂಡ ಮೊದಲು! ಮುಸುಕಿಸಾಲಿಟಿಗೆ ನಾನಿದ್ದರೆ! ಆಗ ನನಗೇನಾದರೂ ಜ್ಞಾನವಿದ್ದರೆ!

ರತ್ನನ ಪದಗಳು

೭೫. ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಗೋಂದು ೧. ಪಂಜಿಭೇದ ಪಾಪವೆಂದು ಹೇಳಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ಹೇಳಿದೆಯಂತೆ! ಹುಟ್ಟಿದವರ ಪಂಜಿಯಲ್ಲಿ ಭೇದ ಬೇಡವೆಂದರೆ—ಬಂತು ಕೋಪದ ಕಂತೆ (ಕಟ್ಟು)! ೨. ನಮಗೇನಾದರೂ ಸಿಕ್ಕುವುದಾದರೆ—ಶಾಸ್ತ್ರದ ಸಹಾಯ ಬೇಕು; ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೇನಾದರೂ ಠೋಕರ್ (ಊನ) ಬಂದರೆ—‘ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಆಚೆಗೆ ನೂಕು!’ ೩. ಅವರವರ ನ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ಅವರವರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಶಾಸ್ತ್ರ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಬಹಳ ನೀರಾಗಿಹೋಯಿತು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಗೋಂದು! ೪. ಒಗ್ಗಟ್ಟಿನ ಗೋಂದು ಅಂಟದೆ ಹೋದರೆ, ಲೋಕ ಚುಕ್ಕಾ ಚೂರು! ಲೋಕ ಮುಳುಗುವುದಕ್ಕೆ ತಾವು (ಅವಕಾಶ) ಕೊಟ್ಟವನಿಗೆ—ಮುಖಕ್ಕೆ ಸೆಗಣೆ ನೀರು!

೭೬. ನಾಡಿನ ಬಡವ ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಸಿಂಹ ೧. ನಾಡಿನ ಬಡವ! ಸರ್ಕಸ್ಸಿನ ಸಿಂಹ! ಕವ್ವಿ (ಚಾವಟಿ) ಹಿಡಿದವನು ಬೆಳ್ಳು ನನ್ನ ತಮ್ಮ! ಅವನಿಗೆ ಹೆದರಿ, ಬಾಲ ಮುದುರಿ, ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದುರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ಕವ್ವಿ ಹಿಡಿದವನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಅವನಿಗೆ ಹೆದರಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೇ? ೨. ನಿನಗೇ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ! ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ಸಿರ್ರೆಂದು ರೇಗುತ್ತಿ! ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಕಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಮೇಲೆ ಹಾರಿ ಬರುತ್ತಿ! ಏನು ಹೇಳೋಣ ಸಿಂಹ! ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಿಡಿದಹಾಗೆ ಹಿಡಿದಿದೆ ನಿನ್ನನ್ನು—ಕವ್ವಿ ಹಿಡಿಯುವ ಗುಮ್ಮ! ೩. ದುಡಿಯುವವನು ನೀನು! ಪಡೆಯುವವನು ಅವನು! ಬೋನು (ಪಂಜರ) ನಿನಗಾದರೆ ಅವನಿಗೆ ಗೌನು (ಮೇಲಂಗಿ) [ಗೌರವದ ಗುರುತು]! ದುಡಿದೂ ದುಡಿದೂ ದುಡ್ಡಿನ ಬೆಟ್ಟ ನೀ ಮಾಡಿಹಾಕು! ಪೇರಿಸು (ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ರಾಶಿಹಾಕು)! ನಿನ್ನ ದುಡ್ಡಿನಲ್ಲೇ ‘ತೆಗೆದುಕೋ’ ಎಂದು ಒಂದು ಕಾಸು ನಿನಗೆ ಅವನು ಎಸೆದರೆ, ಸೈರಿಸು! ೪. ಮೈ ನಿನಗಿದೆ! ಮನಸ್ಸೂ ಇದೆಯೋ! ನೀನು ನೋಡುವುದಿಲ್ಲ! ಶಕ್ತಿ ಇದೆ! ಉಕ್ಕುತ್ತ ಇದೆ! ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಇದೆ! ಸರಪಣಿ ಬಿಗಿದುಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕಿರಬೇಕು—ಎತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಆಚೆಗೆ ಬದೆ! ೫. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೀನು,, ಮೇಲೆ ನಕ್ಷತ್ರ ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ನೀನು—ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆಲ್ಲ ಒಡೆಯ ನೀನು! ಏನು ಹೇಳೋಣ ನಿನಗೆ! ಗುಡಿಸುವ ಪೊರಕೆ ಅಗಿಹೋದನಲ್ಲ—ಯಜಮಾನನೇ ಮನೆಗೆ! ೬. ಕವ್ವಿಗೇನು ನೀನು ಹೆದರಿಕೊಬೇಕು? ‘ಹ್ಲೂ’ ಎಂದು ಒದರಿ (ಕೂಗಿ) ಗರ್ಜಿಸು, ಸಾಕು! ಮೈಯಲ್ಲಿ ಕೂದಲು ಶರಂ ಎಂದು ಇರಲಿ! ಬಾಲದ ಬಾವುಟ ಏರಲಿ! ಕವ್ವಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯಾವನು ಬಂದಾನು—ನೋಡೋಣ, ಬರುವವನು ಬರಲಿ!

ರತ್ನನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

೭೭. ಶಕುನಿ ೧. ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಶಕುನಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಎಕ್ಕ ಹುಟ್ಟಿ (ನಾಶವಾಗಿ) ಹೋಯಿತಲ್ಲ ಕೌರವನ ಮಂಡಿ [ತೊಡೆ]! ಹದಿನೆಂಟು ಅಕ್ಷೋಹಿಣಿ ಸೇನೆ ಸಿಬ್ಬಂದಿ (ಜೊತೆಯ ಪಡೆ), ಒಂದೆ ಹಿಡಿ ಬೂದಿಯಾಯಿತು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬೆಂದು! ೨. ಹಾಯಾಗಿ (ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ) ಮಲಗಿದ್ದವನ ಹಾಸಿಗೆಗೆ ತಿಗಣೆ ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡ ಹಾಗೆ, ಸೇರಿಕೊಂಡ ಶಕುನಿ! ಶಕುನಿ ತಾನೂ ಸತ್ತು, ಜೊತೆಯವರನ್ನೂ ಸಾಯಿಸಿ, ಬಹಳ ತಕಲೀಫ್ (ತೊಂದರೆ) ಮಾಡಿದ, ಸುಮ್ಮನೆ ಸತಾಯಿಸಿ (ಗೋಳುಹುಯಿದು)! ೩. ಹೆಂಡವನ್ನು ಬುರುಡೆಯೇ ಪಟ್ಟಾಗಿ (ಪೂರ) ಹೊಡೆದ ಹಾಗೆ, ನಂಬಿದವರನ್ನು ಎತ್ತಿಹಾಕಿದ—ಶಕುನಿ ಎಂದರೆ ಹಾಗೆ! ಒಬ್ಬ ಶಕುನಿಯ ದೆಸೆಯಿಂದ ಏನೇನಾಗಿಹೋಯಿತು! ಪ್ರಪಂಚದ ಜೀವನೇ ಝಲ್ಲೆಂದು ಹೋಯಿತು! ೪. ಈಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹುಲ್ಲಿಗೆ ಒಂದು ಶಕುನಿ! ಅದು ನೆನಪಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ—ಹಾಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಉಗನಿ! ಭಾರತವನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಿತು ಹಿಂದೆ ಒಬ್ಬನ ನೀತಿ! ಈಗ ಏನಾಗುತ್ತದೋ ದೇವರಿಗೇ ಪ್ರೀತಿ!

ಬಾ ಲಂ ಗೋ ಲೆ ಚಿ

(ದಪ್ಪ ಸಂಖ್ಯೆ ಪದ್ಯದ್ದು ; ಸಣ್ಣ ಸಂಖ್ಯೆ ಚರಣದ್ದು)

- ೨೦ : ೧. ದೇವರಿಗೆಂದು ತಂದ ತೆಂಗಿನಕಾಯನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಲು, ಕಾಯಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಕಾಸೆಂದು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ವಸೂಲುಮಾಡುವುದು ಕೆಲವು ಕಡೆ ರೂಢಿ. ಕಾಯಿ ಕಾಣಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಬರುವ ದರ್ಶನಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ 'ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಬನ್ನಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸುವುದೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡೆ ರೂಢಿ.
- ೨೭ : ೬. ಮನೆಯ ಹತ್ತಿರ ಮಾರುವುದಕ್ಕೆ ಸೊಪ್ಪು ತಂದರೆ, ಕಾಸು ಕೊಡುವ ಬದುಲು ಅಕ್ಕಿಯ ನುಚ್ಚು ಕೊಟ್ಟು, ಸೊಪ್ಪು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಹಿಂದೆ ಈ ಕಡೆ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು.
- ೩೧ : ೭. 'ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಪದ ಹಾಡುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು 'ಕನ್ನಡ ಪದ'ದಲ್ಲಿ ಹಾಡಿದುದನ್ನು ನೆನೆದಿದ್ದಾನೆ.
- ೩೨ : ೧. ನೀರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ದ್ರಾಕ್ಷಾರಸವಾಗಿ ಮಾಡಿದುದು ಯೇಸುಕ್ರಿಸ್ತನ ಮೊದಲನೆಯ ಪವಾಡ.

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

- ೩೪ : ೧. 'ಈ ಮೋಸ ದೋಸವಲ್ಲ' ಎಂಬ ಪದದಲ್ಲಿಯ ಮೋಸದ ಸ್ಮರಣೆ.
- ೩೫ : ೧. ಒಂದು ಅಗ್ನಿ ಸ್ವಿಕೆ, ಒಂದು ಕೋಳಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕೋಳಿ ಯಿಂದಲೇ ಊರಿಗೆ ಹಗಲು, ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ವಳ ಕತೆ.
- ೪೧ : ೩. ಲಗ್ನದ ದಿನ, ವರನು ವಧುವಿನ ಹಣೆಗೆ ಕುಂಕುಮವಿಟ್ಟು, ಕನ್ನಡಿ ತೋರಿಸುವುದು ಅವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಶಾಸ್ತ್ರವಿಧಿ.
- ೪೨ : ೩. ಗಂಗಾಜಲವನ್ನು ತಂದರೆ, ಅದು ಕೆಡದ ಹಾಗೆ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕಾಪಾಡುವರು.
- ೪೬ : ೧. ಕೆಂಪಿನ ಬಟ್ಟೆ ಕಂಡರೆ ಬರುವಷ್ಟು ರಾಗಾವೇಶ ಗೂಳಿಗೆ ಬೇರಾವುದ ರಿಂದಲೂ ಬಾರದಂತೆ! ೨. ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಅರಳುವುದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ.
- ೪೮ : ೨. ಹನುಮಂತನು ಸಮುದ್ರ ಹಾರಿದುದು.
- ೫೨ : ೨. ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣವು ಒಂದು ದ್ವೀಪ. ಅದರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಕಾನೇರಿಯು ಇಬ್ಬಾಗವಾಗಿ, ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಆಚೆ ಈಚೆ ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಹರಿದು, ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವಾಗ ಕಾನೇರಿಯ ಎರಡು ಸೀಳೂ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಅದೇ ಸಂಗಮ.
- ೫೩ : ೨. ಹೋದ ಕಡೆಯಲ್ಲೆಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿನ ಹೆಂಡದ ರುಚಿ ನೋಡುವುದು ರತ್ನನ ಅಭ್ಯಾಸ.
- ೫೪ : ೪. ಮಡಿಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಪೂವಮ್ಮನೆಂಬ ತಂಗಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ರತ್ನನಿಗೆ, ಮಡಿಕೇರಿಯ ಯಾವ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಸರಾದರೂ ಪೂವಮ್ಮನೆಂದಹಾಗೆಯೇ! ಮಡಿಕೇರಿಯು ಕೊಡಗಿನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಸಲುವು, ಕೊಡಗಿನವರು ಎಲ್ಲರೂ ಪೂವಮ್ಮನವರೇ!
- ೬೦ : ೧. ದುರ್ವಾಸನು ಕೊಟ್ಟ ಹೂವನ್ನು ಅಲಕ್ಷಿಸಿದ ಇಂದ್ರನು ಪದವಿ ಕಳೆದು ಕೊಂಡುದು.
- ೬೩ : ೪. ಬ್ರಹ್ಮನದು ತಾನುಸಪ್ರಕೃತಿ, ಜಡಸ್ವಭಾವ. ಅದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಗಿರಬೇಕು?—ಎಂದು.
- ೬೫ : ೮. 'ಅನ್ಯಮಿಂದ್ರಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮಿ' ಎಂದು ಮೊದಲಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿ ಯನ್ನು ನೆನೆದು.

ರತ್ನ ನ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಿ

೬೮ : ೧. 'ಬಂದೇ ಗಂಗೆ'—ಗಂಗೆಯ ನ ಪಾಲಾಗುವುದೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಬಿಡುವುದು.

೬೯ : ೧. ಗೇರುಸೊಪ್ಪೆಯ ಜಲಪಾತಕ್ಕೆ 'ಜೋರ್' ಎಂಬುದೂ ಹೆಸರುಂಟು. ಇಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಪಾತಗಳುಂಟು: ರಾಜ (Raja), ರೋರರ್ (Roarer), ರಾಕೆಟ್ (Rocket), ಲೇಡಿ (Lady). ೨. 'ರಾಜ'ದಲ್ಲಿ ನೀರು ಏಕಘನವಾಗಿ (One mass), ನಿಜವಾಗಿ ರಾಜಗಮನದಿಂದ, ಅನಂತರವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ೩. 'ರೋರರ್'ನಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ನೀರು ಚಾಚಿದ ಶಿಲೆಯೊಂದಕ್ಕೆ ಬಡಿದು, ಅರ್ಭಟಿಸಿ, ಚಿಮ್ಮಿ, ಕೆಳಗೆ ನೆಗೆಯುತ್ತದೆ. ೪. 'ರಾಕೆಟ್'ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಮೇಲಿಂದ ಬಿದ್ದು, ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತುಂತುರಾಗುತ್ತದೆ. ಅತುಂತುರಿನ ಬಿಳಿಕಣಗಳು ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ಹೋಗುವಾಗ, ಹಿಂದೆ ಬೀಳುವ ನೀರಿನ ಕಾಂಡಪಟದ ಮೇಲೆ ತಾರಾ ಮಂಡಲಗಳು ಸಿಡಿಸಿದ ರೀತಿಯಿರುತ್ತದೆ. ೫. 'ಲೇಡಿ'ಯಂತೂ ಮಂದಗಮನೆಯಂತೆ ಗರತಿಯ ಗತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರುತ್ತದೆ. ೬. ಮೇಲೆದ್ದ ಜಲಕಣಗಳ ಮೇಲೆ ಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿ ಬಿದ್ದು, ಹತ್ತಾರು ಕಾನುನಬಿಲ್ಲುಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ತಬ್ಬುವುವು. ೭. ಅರವಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲ ಸಮಾರಾಧನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಾನಕ ಅಥವಾ ಎಂಥದೇ ಊಟ ಉಣಿಸುಗಳಾದರೂ, ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಮಾಡುವುದೇ, ತಿನ್ನುವವರಿಗೆ ತಿನ್ನುವುದೇ ಹೊರತು, ಮಾಡುವವರು ತಿನ್ನುವುದಾಗಲಿ, ತಿನ್ನುವವರು ಮಾಡುವುದಾಗಲಿ ತೀರ ಅಪರೂಪವೆಂಬುದು ಲೋಕಾನುಭವದ ಮಾತು. ಎಂದರೆ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಕಷ್ಟವೇ! ಸುಖಪಡುತ್ತಿರುವವರಿಗೆ ಸುಖವೇ!

೭೦ : ಇದು ಒಂದು ಉಪಮಾನದ ಕತೆ. ಕೊಳವೆಂಬುದು ಈ ಲೋಕ. ಬೆಂಡೆಂಬುದು ಒಂದು ಜೀವ. ನುಗ್ಗುವ ಹೊಳೆಗಳೇ ಬಂದು ಆಡಸುವ ಕಷ್ಟಗಳು. ಕಟ್ಟೆಯೆಂಬುದು ಜೀವವನ್ನು ಇರಗೊಡಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಸೌಕರ್ಯ.

೭೧ : ಇವು ಬೇವಾರ್ಷಿಯು ರತ್ನನಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು: ದೇವರು, ದೊರೆ, ಧರ್ಮಗುರು, ಮುನಿಸಿಪಲು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಂಟು—ನೀನಾದರೆ ಏನು ಮಾಡುತ್ತೀಯೆಂದು. ೨. ರಾಗಿಯೇ ರತ್ನನಂಥ ಜನರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಆಹಾರ. ೪. ಇಲ್ಲಿ ಹೆಂಡವೆಂಬುದು ಜೀವಾಧಾರವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಂಕೇತ.

೭೨ : ೧. ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಾಗ, ಒಂದೇ ಪಂಜ್ಜಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತವರಿಗೆ ಬಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಭೇದ ತೋರಿಸಬಾರದೆಂದು ಹಿರಿಯರ ಮಾತು.

ಒಂದು ಎರಡು ಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಪುಟ

೧. ನೊಟ್ಟೊದಲು	...	...	೭
೨. ಕುಡಕರ್ ಮಾತ್ವ	...	...	೮
೩. ಸೋಸೋದು	...	...	೯
೪. ಮನ್ನರ್ ಮಾತು	...	...	೯
೫. ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ	...	...	೧೦
೬. ಕನ್ನಡ್ ಪದಗೊಳು	...	...	೧೨
೭. ಯೆಂಡ	...	...	೧೫
೮. ಯೆಂಡದ್ ತೊಂದ್ರೆ	...	...	೧೬
೯. ರತ್ನನ್ ಯೋಚ್ಚೆ	...	...	೧೭
೧೦. ಈ ಸವಾಲ್ಗ್ ಏನ್ ಏಕ್ತೀರಣ್ಣ ?	...	...	೧೮
೧೧. ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯೋರ್ ನಾವು	...	...	೧೯
೧೨. ಸತ್ಮೀಲ್ ಏನ್ನೆತಣ್ಣ ?	...	...	೨೦
೧೩. ಬೇವಾರ್ಸಿಗೇ	...	...	೨೨
೧೪. ರತ್ನನ್ ಕುಸಿ	...	...	೨೩
೧೫. ಸಮಾದಾನ	...	...	೨೪
೧೬. ಪ್ರಾರ್ತನೆ	...	...	೨೬
೧೭. ಸನ್ನಾಸಿ ರತ್ನ	...	...	೨೭
೧೮. ಗುಟ್ಟು	...	...	೨೯
೧೯. ಬಲೆ ಜಿಲ್ಲ ಮುನಿಯ	...	...	೩೦
೨೦. ನಂ ದೇವ್ರು ಮುನಿಯ	...	...	೩೧
೨೧. ಬಿಕ್ಕೆ	...	...	೩೩
೨೨. ಇದರಾಗ್ ಐತೆ ಮರ್ಮ	...	...	೩೪
೨೩. ಮುನಿಯನ್ ಬೋಣಿ	...	...	೩೫
೨೪. ಈ ಮೋಸ ದೋಸವಲ್ಲ	...	...	೩೬
೨೫. ನಾಳೆ	...	...	೩೭
೨೬. ನಡತೆ	...	...	೩೯

ಒಂದು ಎರಡು ಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಪುಟ

೨೭. ಏನ್ ಏಳ್ಳಾ ಈ ವುಚ್ಚೆ !	...	...	೪೦
೨೮. ನಂ ಬೋಜ ಮುನಿಯ	...	...	೪೧
೨೯. ಬುದ್ಧಾದ	...	...	೪೨
೩೦. ಮನಕ್ಕೊ ಒಪ್ಪೊ ಮಾತು	...	...	೪೩
೩೧. ತ್ತುಪ್ಪಿ	...	...	೪೪
೩೨. ನಂ ಮುನಿಯಂದು ಜರ್ಬು	...	...	೪೫
೩೩. ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ ಮೂರ್ ನೀರು	...	...	೪೬
೩೪. ಯೆಂಡಕ್ಕೊ ತರಪ್ಪ	...	...	೪೭
೩೫. ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ ಮುಸ್ಸಿ	...	...	೪೮
೩೬. ಕಡೇ ಅಡು	...	...	೪೯
೩೭. ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ರೂಪ	...	...	೫೦
೩೮. ಆಗ—ಈಗ	...	...	೫೧
೩೯. ನಂಜಿ—ರತ್ನ	...	...	೫೨
೪೦. ನಂಜಿ ರತ್ನ ತೋಟ್ಕೊ ಓಗಿದ್ರು	...	...	೫೩
೪೧. ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೆತ ನಂಜಿ ?	...	...	೫೪
೪೨. ನಂಜಿ ಯೆಸರು	...	...	೫೫
೪೩. ಕಣ್ಣು	...	...	೫೬
೪೪. ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ	...	...	೫೭
೪೫. ನಂಜಿ ಗುಮಾನಿ	...	...	೫೮
೪೬. ಕಾರಣ	...	...	೫೯
೪೭. ನಂ ನಂ ಮಾತು	...	...	೬೦
೪೮. ಮನಸು—ಮೆಯ್ಯಿ	...	...	೬೧
೪೯. ರತ್ನ	...	...	೬೨
೫೦. ಗೋರಿ	...	...	೬೩
೫೧. ರತ್ನ ಬೇವಾಸಿ	...	...	೬೪
೫೨. ನಂಜಿಗೇ	...	...	೬೫
೫೩. ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ರತ್ನ	...	...	೬೬
೫೪. ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ಮಂಜು	...	...	೬೭

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

ಪುಟ

೫೫. ರೆ	...	...	೮೧
೫೬. ಚಿಂತೆ	...	...	೮೩
೫೭. ಗ್ಲಾ ನದ್ ದೀಪ	...	...	೮೪
೫೮. ದುಕ್ಕ	...	...	೮೬
೫೯. ಜಂಬ	...	...	೮೮
೬೦. ಯೆಂಗೀಸ್ತ್ ಔರೆ ಉವ್ ಇದ್ದಂಗೆ	...	...	೯೦
೬೧. ಚೆಂದ	...	...	೯೦
೬೨. ಉಪದೇಸ	...	...	೯೧
೬೩. ಯಿಸ್ಸ ಪಡಚ	...	...	೯೧
೬೪. ದೇವ್ರು	...	...	೯೪
೬೫. ಯಿಸ್ಸಾಮಿತ್ರ ರತ್ನ	...	...	೯೫
೬೬. ಕರ್ಮ	...	...	೯೭
೬೭. ರತ್ನನ್ ಮಾತು	...	...	೯೮
೬೮. ಮಂಗಲಾರತಿ	...	...	೯೯
೬೯. ಜೋಗಿನ್ ಜಲಪಾತ	...	...	೧೦೦
೭೦. ಕೊಳದಾಗ್ ತೇಲ್ವಿದ್ದ ಬೆಂಡು	...	...	೧೦೧
೭೧. ದೊಡ್ಡೋನ್ ಯೆಸರು	...	...	೧೦೩
೭೨. ನಾಜೋಕು !	...	...	೧೦೪
೭೩. ಬಡವನ್ ದೇವ್ರು	...	...	೧೦೬
೭೪. ಪ್ರಸ್ನೇಗ್ ಉತ್ರ	...	...	೧೦೮
೭೫. ಒಗ್ಗಟ್ಟೆನ್ ಗೋಂದು	...	...	೧೦೯
೭೬. ನಾಡಿನ್ ಬಡವ ಸರ್ಕಸ್ಸ್ ಸಿಮ್ಮ	...	...	೧೧೦
೭೭. ಸಕನಿ	...	...	೧೧೩

ಅ ಅ ಇ ಈ ಪದಗಳ ಪಟ್ಟಿ

			ಪುಟ
ಆಗ—ಈಗ	...	...	೫೬
ಇದರಾಗ್ ಐತೆ ಮರ್ಮ	...	...	೩೪
ಈ ಮೋಸ ದೋಸವಲ್ಲ	...	...	೩೬
ಈ ಸವಾಲ್ಗ್ ಏನ್ ಏತ್ತೀರಣ್ಣ ?	...	...	೧೮
ಉಪದೇಸ	...	...	೯೧
ಏನ್ ಏಳ್ವಾ ಈ ವುಚ್ಚೆ !	...	...	೪೦
ಒಗ್ಗಟ್ಟುನ್ ಗೋಂದು	...	...	೧೦೯
ಕಡೇ ಅಡು	...	...	೫೩
ಕಣ್ಣು	...	...	೬೨
ಕನ್ನಡ್ ಪದಗೊಳು	...	...	೧೨
ಕರ್ಮ	...	...	೯೭
ಕಾರಣ	...	...	೬೭
ಕುಡಕರ್ ಮಾತ್	...	...	೮
ಕೊಳದಾಗ್ ತೇಲ್ವಿದ್ ಬೆಂಡು	...	...	೧೦೧
ಗ್ಲಾನದ್ ದೀಸ	...	...	೮೪
ಗುಟ್ಟು	...	...	೨೯
ಗೋರಿ	...	...	೭೧
ಚಿಂತೆ	...	...	೮೩
ಚಿಂದ	...	...	೯೦
ಜಂಬ	...	...	೮೮
ಜೋಗಿನ್ ಜಲಸಾತ	...	...	೧೦೦

ರತ್ನ ನ ಪದಗಳು

			ಪುಟ
ತುಪ್ಪಿ	...	...	೪೫
ದುಕ್ಕ	...	...	೮೬
ದೇವ್ರ	...	...	೯೪
ದೊಡ್ಡೋನ್ ಯೆಸರು	...	...	೧೦೩
ನಡತೆ	...	...	೩೯
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ನಕ್ರೆ	...	...	೬೩
ನನ್ ಪುಟ್ಟಂಜಿ ರೂಪ	...	...	೫೪
ನಂಜೀ ಗುಮಾನಿ	...	...	೬೫
ನಂಜೀಗೆ	...	...	೭೪
ನಂಜೀ ಯೆಸರು	...	...	೬೧
ನಂಜಿ—ರತ್ನ	...	...	೫೭
ನಂಜಿ ರತ್ನ ತೋಟ್ಕೊ ಓಗಿದ್ದು	...	...	೫೮
ನಂ ದೇವ್ರ ಮುನಿಯ	...	...	೩೧
ನಂ ನಂ ಮಾತು	...	...	೬೮
ನಂ ಬೋಜ ಮುನಿಯ	...	...	೪೧
ನಂ ಮುನಿಯಂದು ಜರ್ಬು	...	...	೪೭
ನಾಜೋಕು !	...	...	೧೦೪
ನಾಡಿನ ಬಡವ ಸರ್ಕಸ್ಸು ಸಿಮ್ಮ	...	...	೧೧೦
ನಾಳೆ	...	...	೩೭
ನಿಂಗ್ ನೆಪ್ಪೆತ ನಂಜಿ?	...	...	೫೮
ಪನ್ನೇಗ್ ಉತ್ರ	...	...	೧೦೮
ಪ್ರಾರ್ತನೆ	...	...	೨೬
ಬಡವನ್ ದೇವ್ರ	...	...	೧೦೬
ಬಲೆ ಜಿಪ್ಪ ಮುನಿಯ	...	...	೩೦
ಬಿಕ್ಕಿ	...	...	೩೩
ಬುದ್ಧಾದ	...	...	೪೨
ಬೇವಾರ್ಸಿಗೆ	...	...	೨೨

ಅ ಆ ಇ ಈ ಏದಗಳ ಪಟ್ಟಿ

ಪುಟ

ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ಮಂಜು	...	...	೭೯
ಮಡಿಕೇರೀಲಿ ರತ್ನ	...	...	೭೬
ಮನಕ್ಕ್ ಒಪ್ಪೊ ಮಾತು	...	...	೪೩
ಮನಸು-ಮೆಯ್ಯಿ	...	...	೬೯
ಮನ್ಸರ್ ಮಾತು	...	...	೯
ಮಂಗಳಾರತಿ	...	...	೯೯
ಮುನಿಯನ್ ಬೋಣಿ	...	...	೩೫
ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ ಮುಸ್ಸಿ	...	...	೫೨
ಮುನಿಯನ್ ಮೊಕ್ ಮೂರ್ ನೀರು	...	...	೪೮
ಮೊಟ್ಟೊದಲು	...	...	೭
ಯಿಸ್ಸಾಮಿತ್ರ ರತ್ನ	...	...	೯೫
ಯಿಸ್ಸ ಪಡಚ	...	...	೯೦
ಯೆಂಗ್ರೀಸ್ ಟೆರೆ ಊವ್ ಇದ್ದಂಗೆ	...	...	೯೦
ಯೆಂಡ	...	...	೧೫
ಯೆಂಡಕ್ ತರಪ್ಪ	...	...	೫೦
ಯೆಂಡ ಕುಡಿಯೋರ್ ನಾವು	...	...	೧೯
ಯೆಂಡದ್ ತೊಂದ್ರೆ	...	...	೧೬
ರತ್ನ	...	...	೭೦
ರತ್ನನ್ ಕುಸಿ	...	...	೨೩
ರತ್ನನ್ ಪರ್ಪಂಚ	...	...	೧೦
ರತ್ನನ್ ಮಾತು	...	...	೯೮
ರತ್ನನ್ ಯೋಚ್ಚೆ	...	...	೧೭
ರತ್ನ ಬೇವಾಸಿ	...	...	೭೨
ರೆ	...	...	೮೧
ಸಕನಿ	...	...	೧೧೩
ಸತ್ತೇಲಾ ಏನ್ನೆತಣ್ಣ ?	...	...	೨೦
ಸನ್ನಾ ಸಿ ರತ್ನ	...	...	೨೭
ಸಮಾದಾನ	...	...	೨೪
ಸೋಸೋದು	...	...	೯

ಪದಗಳ ವೈಲಾ ಪಂಗಿ

ಪುಟ

ಅಗಲೆಲ್ಲ ಬೆವರ್ ಅರ್ಪಿ	...	...	೩೬
ಅತ್ಯಡಕ್ ಇಕ್ಕಿದ್ ಯೆಂಗ್ಗೆ !	...	...	೯೦
ಅದೊದೊದೋ ! ರಾಜಾ ! ರೋರೀರ್	...	...	೧೦೦
ಅರ್ತ ಮಾಡ್ಕಂಡ್ ಇಂಗಲ್ಲ ಇಂಗೇ	...	...	೯
ಅವಿಗ್ ಮುತ್ತ್ ಇಕ್ಕೋದು	...	...	೮೩
ಉರಾಚೆ ಪಡಕಾನೆ ಇಟ್ಟನೆ ಮುಸಿಯು	...	...	೩೦
ಐನೋರ್ ಒಲದಲ್ ಚಾಕ್ರ ಮಾಡ್ತ	...	...	೭೨
ಒಂದೇ ಕೇರೀಲ್ ಉಟ್ ಬೆಳೆದೋರು	...	...	೫೮
ಕಣಜ ಕಾಳು ಎಳ್ಳೂ ಕೂಡ್ಲಾಗ್	...	...	೬೯
ಕಯ್ಲಾದ್ ಔಸ್ತಿ ಕುಡದೋನಂಗೇ	...	...	೮೬
ಕಾಸಿಗ್ ಕಾಸ್ ಗಂಟಾಕಿ	...	...	೪೨
ಕುಡಕರ್ ಮಾತ್ ತಿಳಕೊಳ್ಳೇನೆ	...	...	೮
ಕುಡದ್ಬಟ್ಟ ಮೋರೀಲ್ ನಾ ಬಿದ್ಕೊಂಡ್ ಇನ್ನಿಂತ್ ಏಳಿ	...	...	೨೪
ಕೆಂಪಿನ್ ಬಟ್ಟೆ ಕಾಣ್ ಒದ್ರೆ	...	...	೬೭
ಕೈ ಮುಗದು ಕರ್ಪೂರ ಅಚ್ಚಿ	...	...	೩೧
ಕೈಲ್ ಕಿಸಿದೆ ಕರ್ಮಾಂತ್ ಕಿರೊ	...	...	೯೭
ಕೊಕ್ರೆ ಮಿಗ್ಗೆ ಮೊಂಚ್ ಆಕ್ಷಂಗೇ	...	...	೪೮
ಜೀತದ ಜೀವದ ಕುಲಿಮೇಲಿ	...	...	೧೦೪
ಜೀತಾ ಮಾಡಿ ಕಾಸ್ ಕೆರ್ಕೊಂಡಿ	...	...	೫೦
ತಿತಿ ಮಾಡಿಸೋರ್ಗ್ ಏನ್ ಗೊತ್ತೈತೊ	...	...	೨೨
ತುಪ್ಪಿ ಕಂಡ್ಕೊಂಡವರೀಗ್ ಮಾತ್ರ	...	...	೧೦೮
ದಾರೀಲ್ ಅರೆ ಗುದ್ದಿ ಯಿದ್ದಿ	...	...	೭೦
ದುಡ್ ಉಳ್ಳೋರು ದುಡ್ ಇಲ್ಲೋರು	...	...	೪೫

